

శ్రీ దేవరస గ్రంథాలయం
తెలపూరు.

144-0

ప్రొఫెసర్ పుర

వేగుజుక్క గ్రంథమాల

20వ మరచి

యగు

విభీమ రాఘవము

అను గ్రంథమున ప్రథమ భాగము

పరిణయ విభవములు

అను

అద్భుత పౌరాణిక నవల.

ఇయ్యది

“వాడేవీడు”, “నేనే”, “కాలూరాయి” అను నవల

నిరూపక నవలాశిరోమణుల గ్రంథకర్త యశా

మ॥ శ్రీ॥ దేవరాజు వెంకట కృష్ణారావు పంతులుగారు

రచించిరి.

~~వేగుజుక్క చే న ర వ ది త ము~~

మొదటికూర్పు

రచన

వేగుజుక్క ముద్రణాలయము, బరంపురం.

Registered]

AUGUST 1925]

[All rights Reserved.

[Price 1—8—0.

41

సీ. కనుఁగొన జానకి • కరపద్మ యగమునఁ

బద్మ కాగముల వై • భవముఁ బొంది,

నిస్తుల రఘురామ • మస్త కన్యస్త ప్రి

శస్త కుఁదంబులన్ • సరణి గాల్చి,

ఘన ఘనా ఘన కాయ • కాంతి సంయుతములై

యింద్ర నీలంబుల • యేవుఁ గాంచి,

కటి తటంబునఁ గ్రామి • కాంచ నాంబరమునఁ

బొదివిన వహ్నిం • పొలుపుఁ దెలిపి,

గీ॥ పరమ పావన గంగాభ • వానిఁగనిన

వివల పదముల న్నకాంతి • చెంపు నింపు

రామచంద్ర వై వాహిక • సప్తమూర్త

లాద్యులకు నిత్య శుభదంబు • లగును గాక.

TPLA 121 B 186
P. Kesam Rao

Mysteries of Rama

Vol. I

Mysteries of Marriage

OF

JANAKI

BY

Mr. D. V. Krishna Rao,

Author of

“ 'tis He” ; “ 'tis I”

AND

“KALURAI.”

ERHAMPORE, (Ganjam.)

INDIA

All Rights Reserved]

[*Price 1—8—0.*

VI

Foreword

"There are an Hundred faults in this thing and an hundred things that might be said to make them beauties. But it is needless. A book may be interesting with numerous errors or it is very dull without a single absurdity."

Goldsmith.

ఉ. తప్పలకేమి లోపము శతంబునన్ గనుపట్టు, దప్పలన్
ఒప్పులజేయు సంశయములు • నుండకపోవు శతాధికంబుగన్
దప్పలులేక పుస్తకము • తప్పక చప్పగనుండవచ్చు, నెం
దొప్పలులేకయున్ జదువనువ్విఱులూరగవచ్చునారయన్

ఉ. తప్పలకుం గొఱంతయె? శతంబని లెక్కిడవచ్చు; దప్పలం
దొప్పలకుప్పలంజొనుపనోపిన యంశము లెన్నియేనియున్
జొప్పడకున్న? దోసమునుజూప రవంతయులేనిపొత్తముల్
చప్పనివెన్నియుండవు? దొంగులప్రవనిచెప్పనొప్పియున్
మెప్పలగొన్న కావ్యములమేలుగణింపుఁడొకింతనాత్మలోన్.

భా! నృసింహశర్మ.

VII

సంపాదకీయము

శ్రీమద్వాల్మీక రామాయణ కథ యెల్లరకును విశదమైయున్నది. ~~(ఈ కథ వనుపరించి తులసీదాస మహాకవి చిత్రించిన కథావిధానము మా పాతక మహాకవ్యము అప్పటి గొంతవక క్షేపింపింపే యుండదు.)~~ “రాఘవేశ్వరు చారిత్రము నెవ్వరెన్నిగతులన్ వాక్కుచ్చినన్ జాలదే” అని కంకంటి పాపరాజు పలికినట్లు అనేక రుచులు యీ రామాయణ కథయందు కల్పించుట కవకాశ మున్నది.

అట్టియవకాశము గైకొని మ॥ శ్రీ॥ దేవరాజు వేంకటకృష్ణారావుగా రియ్యది రచించిరి. “వాడేనీడు” “నేక” “కాలూరాయి” అనునిరూపకములమూలమునమాచందాదారులకు చిరపరిచితులగుటం జేసి, వారిని గూర్చి మే మధికముగ వ్రాయనవసర ముండదు. రావణుని బారినుండి సీతను దప్పించుటయేగాక వానికంటనైననుబడకుండ తుదివరకు నామెకవిత్రితను గాపాడుటయందును, రావణుడు మాయసీత నపహరించి నిజ సీత యను భ్రమతో నిజ నివేశమున కేగునప్పుడును, గ్రంథకర్త కల్పించిన విభ్రమములు ప్రశంసనీయుములు. ఇట్లెన్నని వ్రాయగలము. ఇంతకును తినబోవుదాని రుచి దెలుప నేల! అప్పటి చరిత్రాంశములతో, భూగోళ పరిస్థితులతో, నెన్నెన్నో (Re-searches) రహస్య పరిశోధనలతో తదితర ముఖ్యాంశములతో ననేక గ్రంథముల సహాయమున నియ్యది నవలారూపమున వ్రాసి ~~ఈ గ్రంథముల కొనుగోలుచుండు~~ గ్రంథకర్తగారి నభినందించుచు గ్రంథవిస్తర భీతి నింతతో విరమింతుము.

గ్రంథకర్త పీఠిక

ఇదివరకే నాచేరచియింపబడి, “వేగుజాక్కచే” బ్రదురింప బడిన వాడేవీడు; నేనే; కాలాకాయ యను నీ మాడు నిరూపక నవలల వలన నే నిదివరకే ఆంధ్ర లోకమునకు బరిచయమైనను.

ఇప్పటికి రచియించినవి కృత్రిమ రత్నములే కద యనియు, నికనైన కల్పనా విభూషణమైన పూర్వ వృత్తమురచియించిన నయ్యది జాతిరత్నమగునుకదా యనియెంచి యిదివర కెంద రెందరోవ్రాసిన యున్ననురామాయణ కథా పాఠ్య స్వర నింకను నెన్నోభావములతో నెన్నోరామాయణములుగా రచించుటకు వీలుండుటను, నే నీ గ్రంథము రచియించుటకు సాహసించితిని. కథా విధాన మందలి స్థూల సూక్ష్మతల గ్రహించుటకు నే నీ గ్రంథము రచియించుటలో పెక్కు రామాయణములును, యితర తెనుగు గ్రంథములును, అంగ్ల సారస్వతము నుండి పెక్కు గ్రంథములును, రాముని కాలము నాటి, రావణుకాలమునాటి, తత్పూర్వ కాలములనాటి, అర్థిక, చారిత్రక, భూగోళ విషయిక, విశేషయముల గ్రహించ గోరి పెక్కు గ్రంథములు బరిశోధింప వలసి వచ్చినది. మరి యింకను మున్నుండు “పనవాస విభి” మాది తరువాతి కథను రచియించు పట్ల నింకెన్నో గ్రంథముల బరిశోధింప వలసి యున్నది.

శ్రీరాముకథను విభిమ నిలయముగాజేసి, నవలను రచియింపుమను నీ తలంపునకు బీజము వేసిన బ్ర॥శ్రీ॥ నేమాని వేంకట నృసింహకాస్త్రీగారికిని, తదనంతరము కథావిధానమున తగు సలహాల నిచ్చుచు వచ్చిన మ॥శ్రీ॥ మండు వెంకటేశము పంతులుగారికిని, భాషా విషయమున, పౌరాణిక చర్చలను, ప్రాచీనజాదులను, నాకుసాయపడిన బ్ర॥శ్రీ॥గుమ్మలూరి అక్షీనృసింహశర్మ గారికిని, అదిభట్ట తరిణయ్య సిద్ధాంతి గారికిని, బ్ర॥ శ్రీ॥భాగవతుల నృసింహ శర్మ గారికిని, మత్కృత నమ స్కార శతంబు లొసంగు చున్నాడను.

H

2

“విశ్రమ రాఘవము” అను పేర రామాయణ కథ నంతను నవలగా
 వ్రాయబూని, కథా విషయము ననుసరించి నాలుగు భాగములుగా భాగిం
 చి, అందు ప్రథమ భాగమును “జానకీ పరిణయ” కథగల యీ ఖండమునకు
 “పరిణయ విక్రమములు” అను పేరిడితిని. ఆంధ్రలోక మీత్రగ్రంథము నవలొ
 కించి, తగిన ప్రోత్సహ మొసంగినచో, దీని తరునాయి భాగములగు పవ
 వాస విక్రమములు, కణకంక విశ్రమములు, పట్టాభి షేక విశ్రమములు
 అను పేర మిగిలిన మూడు ఖండములను రచియించి, కృతి కృత్యుడను
 కానున్నాను.

ఈగ్రంథము రచియించుటకు సాయపడినగ్రంథమునామములు

Hindu Superiority. Indian Wisdom. Ancient
 Geography of India Different Reviews on Rama-
 yana. Phoenicians and their Indian Origin. వాల్మీకి
 రామాయణము. దూర్వాసరామాయణము, వసిష్ఠరామాయణము, విశ్వమి
 త్రరామాయణము, తులసీ రామాయణము, ఆనంద రామాయణము, ఉత్తర
 రామాయణము, విచిత్ర రామాయణము, శతకంఠ రామాయణము, లింగ
 పురాణము, విష్ణు పురాణము, కూర్మ పురాణము, శుక్ర నితి సారము, మొ
 దలగు పూర్వ గ్రంథములను, హిందూదేశ కథా సంగ్రహము, ఆంధ్రుల
 చరిత్ర, కర్నూరచంజరి, రాణధర్మములు, మైసూరు చరిత్రము, మహా
 వీర చరిత్రము, అనర్ఘ రాఘవము, ప్రసన్న రాఘవము, రఘునందను, రా
 మాయణ చంపు, బౌరా రామాయణము (రాజశేఖర కవి) మహానాటకము
 మొదలగు పిమ్మ గ్రంథములు నా కెంతేని సాయపడినవి.

కల్లూరి వేదాంతాచారి

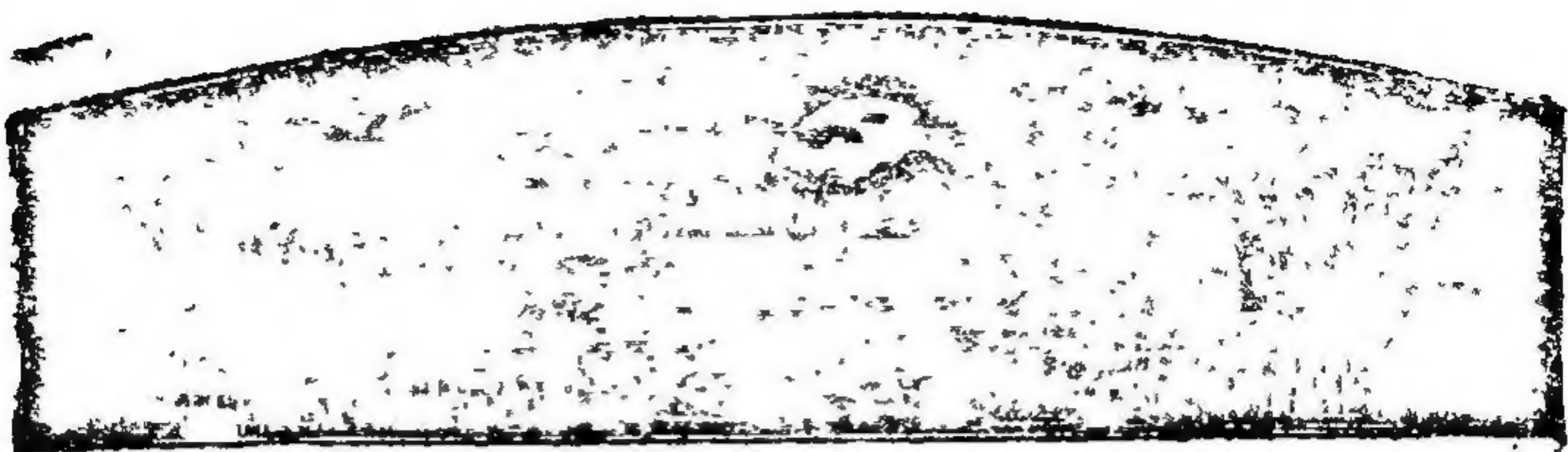
మద్రాసు యాత్రాముఖ్య గ్రంథము

పాఠ్యము

భద్రాద్రి భద్రాద్రి సుచమాన ఆగారస్వసారం జాతా అభ్యంతర పశ్చాత్
సుప్రకృతైశ్చ భిరగ్నిభి ర్విశిష్ట నృశద్భిర్వైరై రభిరామ వస్తాత్ ॥
భద్రాద్రి రామభద్రాద్రి భద్రాద్రి మంగళమాసయా సీతయా సుచమాన
స్సంపద్యమాన ఆసమంతాదాగా త్పితృర్ని యోగవశా దరణ్యమగాజ్ఞానః
పరదారాహర్తారావణ స్వసారం మాతృనత్పూజ్యాం జగన్మాతరం సీతాం
పశ్చాదభ్యంతరణ్య గమనానంతరం సమీపే ఆగతవా ననంతరం

సీతాం సేతుబంధన ద్వారా రావణహతే

సీతాయాంచాగ్నా ప్రవిష్టాయాం విశ్వాస్థా మగ్నిస్థాం గృహీత్వా
రామం రఘునాథ మభ్యాభిముఖ్యే నాస్థాం శుద్ధేత్యభి నివేదితవాన్
సుప్రకృతైస్స కలార్తి హరిభిర్యతిః కాంతిభిర్నృశద్భిః
కమనీయాభిర్వర్ణై రాకాంవిశేషైర్మృత్విక్ విశేషేణ స్థితవాన్
తస్యైషాపరాధవతి తస్యోర్తిరా భూయసే శుభవచనాయ ॥

విభ్రమ రాధువ ము

ప్రథమ ఖండము

పరిణయ విభ్రమములు

మొదటి ప్రకరణము

అ గా ధ ము

“ఇది మొదలు మొదల వీలు కాని యీ దుర్గమ మా
 ర్గము నిర్గమించి బయనము సాగించి నియోగించిన యోగిడన
 కార్య మనివార్యముగ గొనసాగింప నేతేరవలయు గదా! కా
 యము వంగియు, కాలము వృథ సేయనొల్లక, నల్లలన విధ్యు
 క్త కార్యాచరణము భార భరితమయ్యు, మాటదాటని స్వ
 భావమున నులమున నొల్ల వోయియు, వల్లె యని, పాపపు
 మోమోటమి కోటువడి, వడి వడి కార్యాచరణమునకుం గడంగి,
 బయనము సాగించు చుంటినే గాని, కార్యము గడతేర గాలి
 వినరున గాలు వినవిన సాగ కున్నదే! దుస్సాధ్యమైనదే యెరుం
 గక మేధా శక్తి యుక్తులకును, కృత్రిమ కల్పనా భతురిమ
 లకును, నేనే తగుదునని యెన్నిక గని, శ్లాఘింప బడియున్న
 నిపు డిప్పట్టిన నే గతి జన నగునో గద! వ్యవధియా తక్కువ,

III

2

పరిణయ విభిమములు

కార్యభారమా యెక్కువ; మార్గ వధ్యమున నే నెట్టి యిడు
వలగుండవలసి వచ్చునో! తొలుత నీ కార్య మొనర్తు నని బాస
జేసి కొంత దూరము పయనము సాగనిచ్చి యిపుడు వెను దీయ
పాడిగాదు. ఇంతకును సర్వ జనామోద దాయకమును, సక
ల జనానంద జనకమును నగు నిట్టి కార్యము పట్ల వెనుకంజ
వేయరాదు. కార్య సాఫల్యము పట్ల పట్టుదల, ఆసక్తి, దేహ
మనో బలశక్తులును మాత్ర మావశ్యకములు. అబ్బా!
కార్య భారమున మనోభారముచే, బ్రారంభించి యెం
త కాలమో యయ్యును, నెంతో దూరము ప్రయాణము సా
గింప లేకున్నాను. ఈ వింధ్య పర్వత ప్రాంతమున నీయగస్త్య
శ్రమనికటమున, నెట్టెటులనో కాలము వుచ్చుచున్న నా కి
దూతకార్య మేలదాపురించినది ? తొలుత నా నని దలయూ
పి, యిపుడు కాదన నేమి నాయను? తెలిసినవాడు మెత్తురా?
అదిగో! యీ బాటను గూర్చి నేమి యెవరో వచ్చు చున్నాను.
కొంత దవ్వయిన దోడుగ నుండ వచ్చునేమో; ఏమో గాని
నను జూచి వడి వడి నడచు చున్నట్లున్నది. నా కొరకే కాదు
గద! ఏ కొరకైననేమి? కొంత తడ విట తడయుదు గాక.”

“ఓహో! చిరకాలమునవ! ఎటు బా నున్నావు? నీ స్థా
నమున నేరి నునిచి వచ్చితివి?”

“కార్యాగినై ప్రభు దర్శనార్థము బో నున్నాను. నా
తావున నాకు మాగుగ నా కుమారుల నునిచి వచ్చితిని. నీ
వెక్కడ నుండి...”

“మిగిల నుండి!”

అ గా థ ము

“ఏమి విశేషములా?”

“ఔను!”

“అవేనియో నే నెరుగ వచ్చునా?”

“ఓ ఎరుగ కేమి-అవశ్యము.” (నలు దిశలు పరికించి)

“ఇటు రమ్ము.”

*

*

*

*

*

*

వారిరువురును కొంతసేపు రహస్య సంభాషణము నెరవేరిన పిదప బాటసారి ప్రకాశముగ నిట్లు పలికెను.

“ఆ కారణమున వారి నీ విటు రా నక్కరలేదు. నీవు నీ తావునకు మరలుము. కాని నే నిపుడు చెప్పినట్లే నీ పొలి మేరల గాచికొని యుండుము. నీ దూత కార్యము నే నెరవేర్తును. నీవును వయో వృద్ధువు; నీ కింకను ముందుకు పెక్కు- పనులు గలుగ నచ్చును.”

“ఔను-దూత కార్యభారము నీపై నిడి, యింతతో మరలుదును. రాచముని సంఘ నెరవేర్చునూ; లేని యాతని యెడ మహాపగాధ మొనర్చిన పాపమునకు బాల్కుదుము సుమా! మరువకుమా! నా కుమారుగ నిను భావించి యిదే మరలు చున్నాను.”

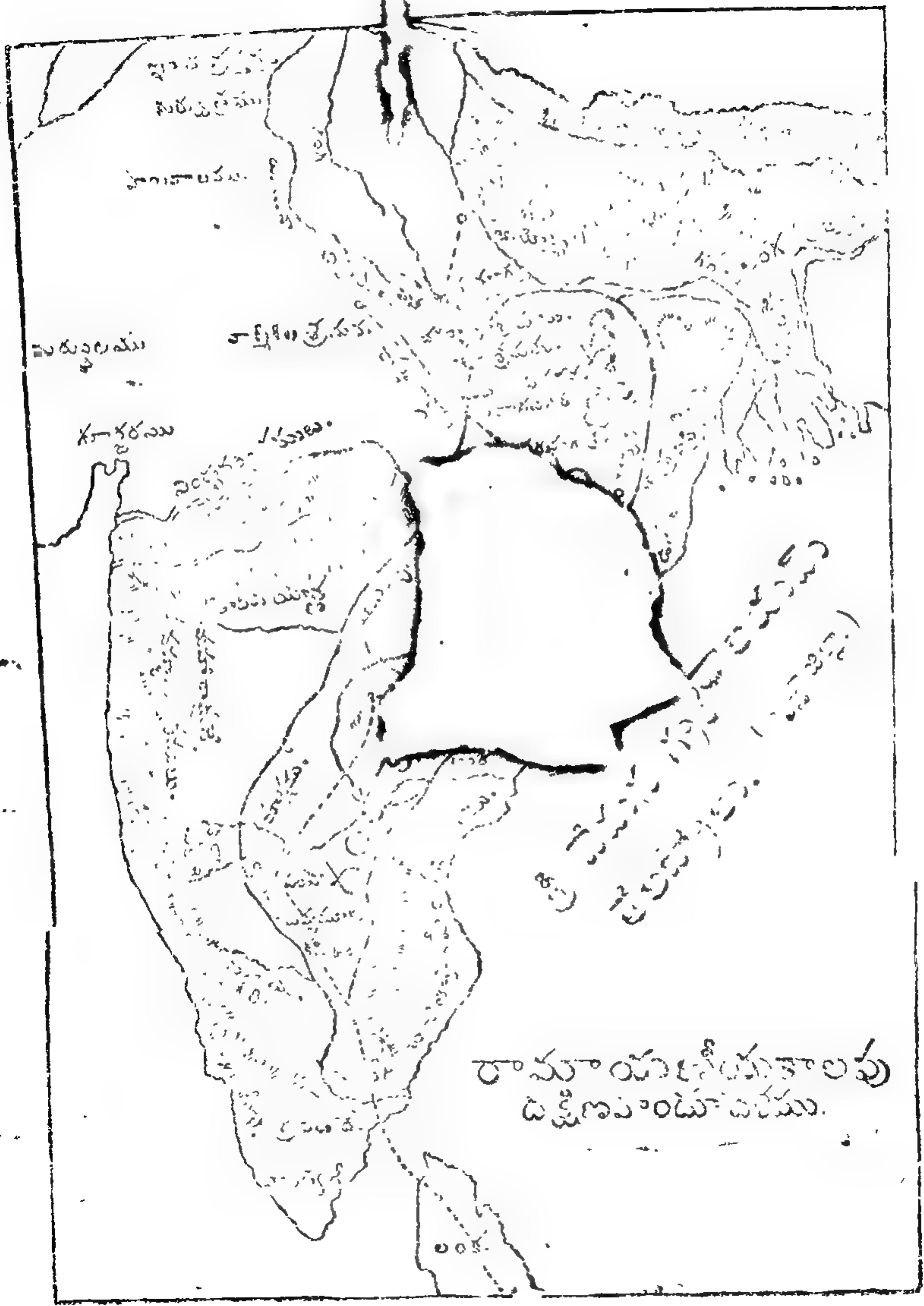
అని పలికి యావ్యక్తి దండకము గూర్చి బ్రయాణోన్ముఖు యయ్యెను.

ఇట్లుకు వంశజుండగు దండు డను నొక రాజు వింధ్య శైలప్రాంతమున నున్న మధుమంతంబను రాజ్యము నిర్మించుకొని పరిపాలించు గుఱుకాచాన్యుని యనుంగు గూత్తురా ఆరజ యను నామెను జూచి, మోహించి బహుత్కరించి నంపువ

పరిణయ విభ్రమములు

శుక్రాచార్యుడు గోపించి సవరివారంబుగ నా దండు డను రాజు నేలపాలగునట్లు శపించుటేగాక, నాతని రాజ్యమగు మధుమంతముపై నేడు దినములు మట్టి వర్షము గురియునట్లును, జనశూన్యంబగు నట్లునుంగూడ శపించుటంజేసి యా ప్రాంతము ర్థానుష్యమై అడవిగామారి దండక యను పేర పాడబడు చున్నది. గంగానదీ దక్షిణ తీరముననుండి వింధ్య పర్వత పరిసరము వరకును నుత్తరమున విస్తరించి; పశ్చిమమున వింధ్య పర్వతమున కుత్తర దిశనుండి, అత్యాశ్రమము, దక్షిణ వింధ్యము, దక్షిణ కోనలము, విదర్భ దేశము, దక్షిణ పథము, మలయాద్రీ వరకును విస్తరించి; దక్షిణమున ద్రవిడ పాండ్య దేశముల పర్వంతమును తూర్పున నుత్కళ, కళింగ, ఆంధ్ర, చోళదేశముల పర్వంతమును పెరిగి యుండినదై, బహుయోజన విస్తీర్ణమై, సాంద్రారణ్య నీమయై, అసంఖ్యాక ఋష్యాశ్రమ సంయుక్తమై దశ్యాదియాతుధాన (రాక్షస) కొటి కిక్కయై యుండినదే దండక.

పల్నాడు జిల్లా
మిర్యాలపేట

హైదరాబాదు

మిర్యాలపేట

కర్నూలు జిల్లా

కర్నూలు

మిర్యాలపేట

మిర్యాలపేట

మిర్యాలపేట

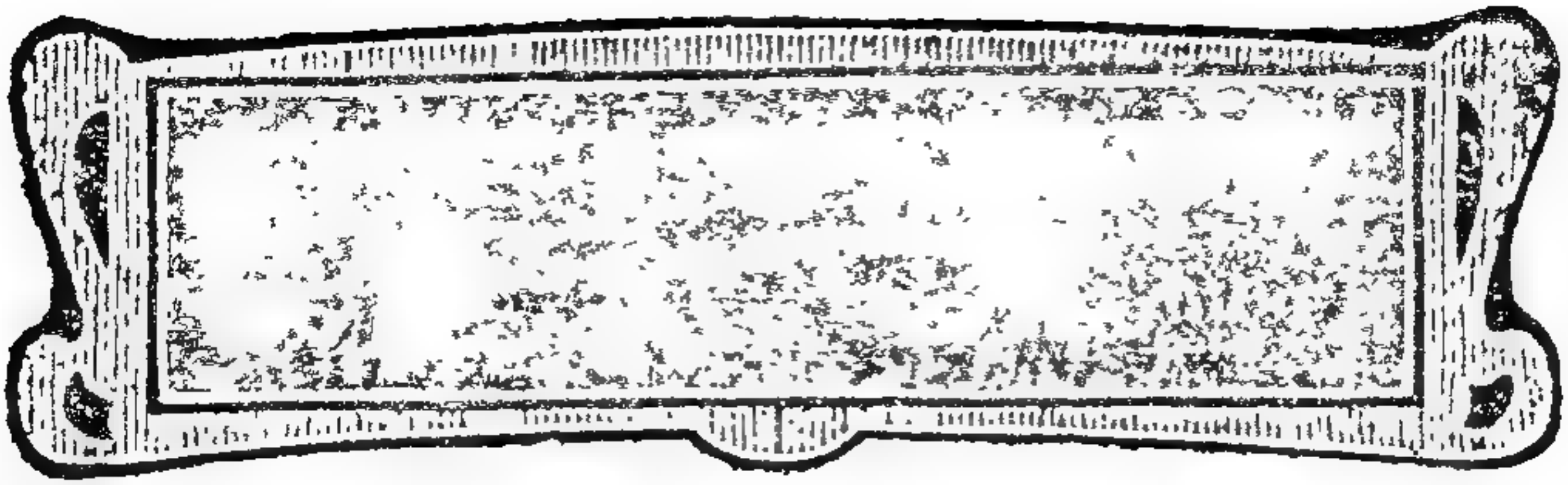
మిర్యాలపేట

మిర్యాలపేట

రామాయణీయకాలపు
దక్షిణాపాండ్యదేశము.

9

పరిణయ విభిమములు

కంఠ వ ప్రకరణము

ప్రవేశము

కాలము గడచినకొలది, కొలది కొలదిగనైన మానవ
వ్యభావములతో పాటు, దేశాల పరిస్థితులతో పాటు, భూగోళ
మునగూడ కొన్ని దేశము లంతరించిపోవుట, మరికొన్ని తా
వుల నూతన భూములు రూపమునొందుటయును సంభవించు
చుండును. మొన్నమొన్నటి జపాను భూకంప వందర్భమున వేల
కొలది చదరపు మైళ్ల జనసానములు జలాంతర్గతములౌట
మనము తెలిసికొని యుండలేదా ! ఆసియా టర్కీలోని ప్ర
స్తుతపు మెసపొటేమియాగా పరిగణింపబడుచున్న యూఫ్ర
టీస్ టైగ్రిస్ నదుల నడిమి ప్రదేశము జర్మనీ యుద్ధ సంద
ర్భమున కొన్ని తావుల ద్రవ్యవలసిరా నట కొన్ని లక్షల సంవ
త్సరములకు వెనుక హిందూదేశపు ఆదిమ నివాసులును కొం
డకాతులవారును నగు రాక్షస నామంతరము గల అసురులు
నివసించియుండు—‘అసీరియా’—యను దేశ ముండునని మె
సపొటేమియాన్ ఎక్స్‌పేషన్స్‌లో దొరకిన ఆకాలము నాటి
క్రాల్చిఫ్ యితిక వుస్తకముల వలననున్నా, తదితర పరికరముల

వలననున్నా, మొనమొన్న నే కనుగొనబడియుండలేదా ! అట్లు
 లనే హిందూదేశమునకు దక్షిణదిశనున్న సింహళ ద్వీపము
 1,25,58,825 సంవత్సరములకు బూర్వము, తూర్పు పడమరలకు
 రెండింతలును, ఉత్తర దక్షిణములకు మూడింతలును యెక్కువ
 విస్తీర్ణముగలదయ్యెను, నానాటికి జ్యోతిషము, సముద్రపు ముం
 పులులకు లోనయి, యిపుడుగానవచ్చుచుండిన సింహళము పూ
 ర్వపు సింహళములోని, యారవభాగముగా నున్నది. ఆ సింహళ
 మే లంక యనంబడు. ఈ సింహళము భాస్కరాచార్య సిద్ధాం
 తము చొప్పున సహముగా నిరక్షరేఖపై నున్నది; అనగా ఈ
 క్షేత్రముమీదనే యున్నది. ఇప్పుడు మనకు గానవచ్చుచున్న
 సింహళపు దక్షిణకోణము నిరక్షరేఖకు 6½ అంశములు (డి
 గ్రీలు) మీదుగా (మూరముగా) ఉత్తరమున నున్నది. అట్లుగుట
 లంకాపట్టణ ముండియుండెడి తావు సింహళ దక్షిణభాగము
 నకు 6½ డిగ్రీలు అనగా డిగ్రీ 13 70 మైళ్ల చొప్పున 455 మై
 ళ్ళ దూరమున నుండి యుండును. ఇప్పుడా భాగము సముద్రపు
 ముంపులలో నున్నదని వ్యక్తమగుచున్నది. ఇయ్యది తొ
 లుత మాత్ర్యవంతునికి రాజధానియై, పదంపడి కుబేరునకు జిక్కి,
 యావల నీ కథాకాలమునాటి లంకేశ్వరు నధీనమై, యాతనికి
 రాజధాని యయ్యెను. సలుక్రక్కలనుండు హిందూ మహాసము
 ద్రమే త్రవ్వని యగడ్డముయి గాచుచుండ, సింహళద్వీపము
 చుట్టును గల కొండల దండలు పెట్టిని గోడలై రక్షించుచుం
 డ, సదియు జాలకనో యనునటుల సప్తపాకారావృతమై మి
 న్న మట్టుచుండ సంత దీర్ఘములగు పుంగోవృక్షములచే శోభి
 చుండు సైక మహా సగరము త్రికూటాచల మను నొక మహా

పర్వతాగ్రమున గన్నులకు పండువయై యొప్పుచుండు. దేవ
తా శిల్పశాస్త్ర ప్రవీణుండగు విశ్వకర్మ నిర్మితమై పర్వతాగ్ర
మున నుండుటంజేసి, యాకాశ సముద్రమున దేలుచున్నట్లు
గ్రాలునదై, గోట ప్రాకారపు గోడల కాధారముగా సగము
వఱకే యుండినతిన్నెలు కటి పురోభాగములుగను, విస్తీర్ణముగ
నగడ్డల జలములే నూతన వస్త్రములుగను, గోట బురుజులు క
ణాభరణములుగను, బురుజొప నొక సుందరీమణి చెలువున
చెలువారుచున్నదై, విశ్వకర్మ నిర్మితమయ్యు, నిజ వైచిత్ర్య సౌ
భాగ్యాతిశయమ్మును దిలకించి చూడ హస్తాది నిర్మితముగాక
యొకానొక మహానుభావునిచే మన స్సంకల్ప మాత్రముననే
సృష్టింపబడియుండు దానింబోలె దోషంజేయుచు, నా యలకా
పురముం దృఢీకరించు నా లంకాపురము త త్సాన్వభౌమునకు
గాపురంబై యుండు. శరత్కాల మేఘమునా దెల్ల నై యొ
ప్పు పెక్కు మందిరములు విలసిల్లి, బహు జనాక్షర కలకలా
రావములచే పెల్లురేగి మహాసముద్ర ఘోషముంబోలె మోగి
గ, పెక్కు సైన్యముల సింహనాదాది ధ్వనులు బోరుకొను
చుండ, మహారణ్యముం దలపింప, తొలి కుజేరు పట్టణం బాట
వీటపావతిం బోలె గ్రాలుచు, బహిర్ద్వారంబుల సుందర తరంబు
లైన యుపాశ్రయంబులచే విరాజితంబై, భోగరాజులు చరి
యింప సురక్షితంబైయొప్పు గోగవతీపురంబుం బురుషోదయము పీఠ
కుల శేఖరులగు యాతుధాన పుణ్యజన సంచారమృచ్చే పరిరక్షి
తంబై, శోభిల్లుచుండును. చుట్టూనుండెక్కియున్న పెక్కు రితనలపు
గాంతులెల్ల మేలిచీరయై, నవ ధాన్యాదుల రాసులుగల కొల్లు
కణాభరణములై, యంప్రీతాలామలు బలువో యురోజములై,

పరిణయ విభ్రమములు

యావనము నిందార నివృత్తిలు నొక తరుణిమణి యన నొప్పి వేయికన్నులవాని కై నను జూడ తనివి దీరజాలదు.

తదంతరమున చిత్రములౌ పద్మ, స్వప్తిక, వర్ధమాన, సంస్థా భేదములచే నిర్మింపబడిన రాజ గృహంబులచే నెంతేని నయనానందకరంబై యుండు. ఇక సార్వభౌముని యాస్థానము జూడబోదుమన్న వయ్యది భిన్నాంతరములు గలిగి మనము పోయెడి ది క్కిదియని దోషనీక, మగుడ వెలికిరా దెన్ను దెలియ నీక, దిగ్భ్రమ గలుగజేయుచుండు. తదంతరంబున సార్వభౌము దర్బారునందు అతినాధుడు, ప్రహస్తుడు, మహానాధుడు, దీర ముఖుడు, దేవశత్రుడు, నికుంభుడు, దేవాంతకుడు, సరాంత కుడు నను నప్త మంత్రిలును బారులుదీర్చియుండ, వంది మా గధు లిరువంకల రజత ధ్వజపాణులై నిలచియుండ, సర్వ సేనా నాయకాధిపతి యా కుంభకర్ణు డొకవంకను, సగరాధికారి యా విభీషణుం డొక చక్కిని, దీర్ఘ కాయాది రాజ వైద్యు లును, విశ్వకర్మాది శిల్పశాస్త్ర శిరోమణు లొకప్రక్కను, మహాదరాది ముఖ్య రాజబంధువులును, శుకాది గూఢచారు లగు చారులును, విమృజ్జిహ్వది మంత్రీశాస్త్ర నిపుణులౌ సా ర్వభౌముని యంగరక్షకులును, ద్విజహ్వది యాతుధాన పురో హిత వర్గమును, తత్తదు చితాననములపైనున్న త త్సభాభవన మెంతేని గన్నుల పండువొనర్చుచు వికసిత పద్మాకరముంబోలె విరాజిలుచున్న త త్సభాంతరము నొక పురుషుడు తత్తతపాటునం జొచ్చి, దర్బారున బారులుదీర్చియున్న వారినెల్ల గాంచి సార్వ భౌమ విహీనమైన సింహాసనము నవలొకించి యొకింత తడవు నోట మాటలేక నిలచియుండ మంత్రికుల శేఖరుండగు మాల్య

వంతుండా నూతనాగతుం గాంచి:—“ఏమి! సారణా, అంత
యాతురమున వచ్చితివి? ఏమి విశేషములా?” యని ప్రశ్నించెను.

“ప్రభు దర్శనార్థమే వచ్చితిని.”

“ఔను—ఎందుండి?”

“మిథిల నుండి”

“ఏమి విశేషములా?”

“విశేషముల కేమున్నవి? నన్ను జనకుని కడకు మన
ప్రభు వంపి యుండుట తమకు విశదమే గదా! అందుకు బ్ర
హ్మ తర నివేదముకొరకు ప్రభుదర్శనార్థము వచ్చియున్నాను.”

“సరే—సార్వభౌము డింకను కైలాసమునుండి మరలి
రారేడు. వారు వచ్చిన పిదప నివేదింప వచ్చును.”

“సరే” యని సారణుడు వే వేగముగ మరలుచుం
మాల్యవంతుండును నాతనిం బిలచి, “ఏమి! ఇపుడెందేగద?”
వని ప్రశ్నించెను.

“అంత వరకును దడయరాదు. నేనే కైలాసమున
కేగద.”

“ఏమి—అంత యవసరమా?”

“అఁ—అవసరమే—విద్యుజ్జహ్వని నాతో బంప
ననుజ్ఞ.....”

“దిన నీకు దోచిన తైరంగున మెలంగ వచ్చును.”

అని మాల్యవంతుడు సారణునితో సంభాషణ చాలించి, విద్యు
జ్జహ్వనికి కలవిచ్చి భిషగాచార్యుండగు దీర్ఘ కాయుని బిలిప
నంప బ్రహ్మస్తున కాజ్ఞనిచ్చి తనపని నెరవేర్చు కొనుచుండెను.

తత్సభ నప్పటి కలంకరించి యుండిన వానిలో నగరాధికారియు సార్వభౌముని దమ్ముండును నగు విభీషణుడు, ప్రధాన మంత్రియగు మాల్యవంతునితో సంభాషణ చాలించి మరలి పోవుచున్న సారణునితో కొంతదవ్వడిగి, “సారణా-ఏమి యిపుడు కైలాసమునకైన నేగి, యీశ్వరారాధనా నిమగ్నుడై యున్న సార్వభౌముని కార్యావరోధన మొనర్చియైనను ముచ్చటింప వలసిన యంత యావశ్యకత కలదా? భూ నాథుడు మరలిన పిదప మనవి యొనర్చునంత దాకయైన నోర్వజ్ఞులనియంత యవసరమా?” యని ప్రశ్నించెను.

“అయ్యో! అవసరమా, యని యడుగుచుంటిరా? నీ తాకళ్యాణానంతరము మన ప్రభువు మాటి సేయునదేమున్నది? జానకిని దనకిచ్చి వివాహ మొనర్ప గోరుచు నాచే మన ప్రభువు గబురంప నౌ ననక గా దనక, మోమోటముకైనను గట్టువడక, జనకుడు తన తమ్ముడగు గుశధ్వజునిపై నా భారముంచి తా నొక యోరకు దొలగ, నా గుశధ్వజుండును పామును జావనీయక, గట్టయు విరుగ నీయక అప్పటి కెట్టుల నో సన్నంపివేసి, రాముడను నొక క్షత్రియ క్షుద్రుని కిచ్చి వివాహ మొనర్ప బన్నగించి యున్నాడు. ఈ యుదంత మంతయు బ్రభు సమక్షంబున తడవు మసలక మనవిసేయ కుంటి నేని, తరుణము మించిన పిదప జే గాలెనని యాకులు వట్టిన నేమి లాభము? కాన మది నే తడవు సేయరాదు; ఇక నే శలవు నెకోనియెద,” నని సారణుడు తమకమున దేని విమానమున విష్ణుద్వైపానితో పాటాపాటని కైలాసముంగూర్చి వెడలెను.

సారణ విష్ణుద్వైపాలు విమానమున వెడలిన పిదప,

“ఏమి మునుగనై యున్నదో గద! మండలాని పతి యని
సంతసింపనా; రాజ మండలికి మండనాయ మానంబగు మాన
సము లేనందుకు జింతింపనా; వేదాంత పరిజ్ఞాత యని వేదో
ల్ల బాగడుదనా; సిద్ధ సాధ్య కిన్నర గరుడోరగ కాంతలు గూ
ర్చిన యేకాంతపు టూహలకు దుఃఖింతునా? ఛందశ్శాస్త్ర ని
ర్మాతయై, భరత శాస్త్రమునకు జనకతండ్రియై, సంగీత కళా
నిపుణుడై, వేదమునకు ఘన, జడలను గల్పించి, అర్క-శాస్త్ర
మంత్రశాస్త్రముల రచించి, మించి, బ్రహ్మను మెప్పించి,
ఈశ్వరోపాసకుడై, చండికను స్వాధీనమొనర్చికొని, సృష్టిలో
దిగ్విజయ మొనర్చి, అతల, వితల, సుతల, తలాతల, రసాతల,
మహాతల పాతాళముల నెదురులేని నిర్వికల్ప పరాక్రమ సార్వ
భౌముండని చిరుదంది, భూలోక, భువనలోక, సువనలోక, స్వర్గ
లోక, మహాలోక, తపోలోక, సత్యలోకముల నవతులేని దిగంత
విశ్రాంత కీర్తివంతుండయ్యును, నానాటికి బెచ్చుపెరగుచున్న
నీషణత్రయాసక్తికి దోడుగ సాధు పూజ్య జన బాధకర్తవ్యము
పరదేవతా లోకములకే కాక స్వజన లోకమునం గూడ దన

లోకింప నైన, నేవ జనింప జేయుచున్న నాతని నడత నె

ఁచుకొన జూచునో లేదో గదా? ఎంతటి ధీశా

ంతటి ప్రజ్ఞానిధియైన నేమి; యెంతటి సాంక్షి

యెంతటి తపోధనుడైన నేమి; ఒక్క చు

బైన మానసం బెంతెంతలైన శక్తియు

శ్వస్య విరోధంబులగు ద్వంద్వం

శక యెంతెంతగున దగులు పడి

కొకింత నచ్చెరువు నొడ

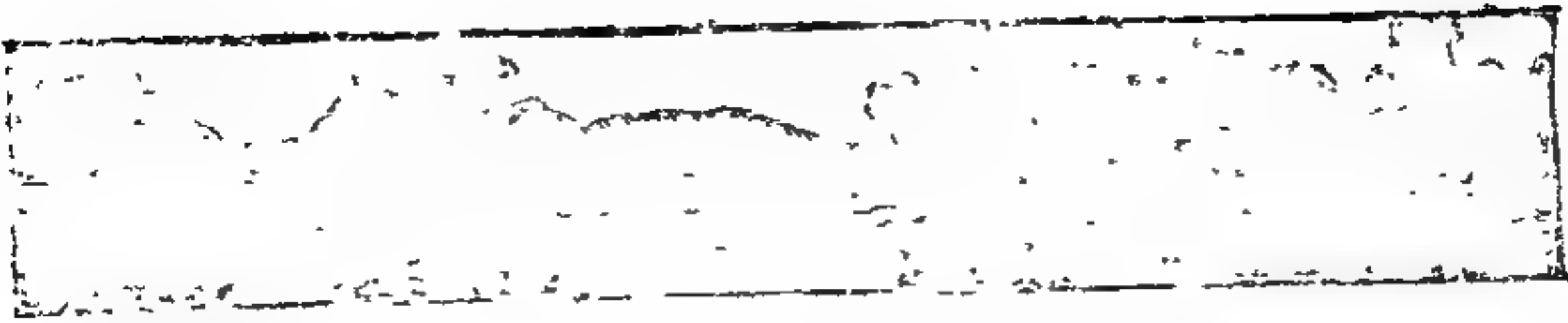
గూర్చుచున్నదిగా! కాదందుమా: పాప భీతిలేని నైవ చింతన,
ము, పరమెదుగని విద్యానై శద్యము, తర్కమెంచనిశాస్త్రచర్చ,
మనో విశ్వలత్వములేని తపో బలము, సాత్విక శూన్యమై
ఉపకార లేక వాసనా రహితమైన వ్యక్తికి పరదేవతా సందో
హముచే నొసంగ బడిన వర నికరమునకును నే మందుము?
పరమ సాధ్వీమ తల్లియు, నెనలేని సరిరాని సాందర్య వతియు,
నగు మందోదరి ధరి నుండ, అణిమా ద్యష్టైశ్వర్యము
లను సాధించిన సామర్థ్య మలవడియుండ, దేవత లెల్లరును గడ
గడ వడంకు నంతటి వర మహిమలచే నురక్షితుండయి
యుండ, నిక గడవెడు పాలలో నొక చల్ల బొట్టుంబోలే
నీ పాపపు వ్యసన చింతయే లేకుండిన నిక నాతనికి లేని
దేది? అ వివాహితగానున్న జానకిం గూర్చి యింత తత్తర పా
తేల నీ సారణునకు? ఔను-జనకునకు గబురంపి యుండెగా:
నైవ నేమాయె? కాదనె ననుకొందము: నీ సారణునకేమి పో
యినది? కైలాసమున దైవచింతనా నిమగ్నుడై యున్న ప్రభు
నేమరింప నీసారణున కింతలో నింత వేగిరపాతేల? నీచ సేవకులకు
జన విచ్చి వారిచ్చు దుకాలోచనలకు లోనయి యెంతెంతలె
నకార్యముల నేయజూచుచున్న ప్రభు నధిష్టేపించు -
ఇంతకును కైలాసమున కేగిన సారణు డేమి డా
ల్ల జేయునో గడ—ఏది యెట్లున్నను తో
చూచిరా సనిలుని పంపి చూచెదగాక!

మునవితర్కించు కొనుచు మగుడ

సార్వభౌముండు దిగ్విజ
యమపురి గెల్చి స్వస్థానము

హాగించిన నరక కూపముల నెల్ల రూపములేకుండ జేసి, తత్త్వాన
మునగూడ, స్వర్గ లోకమును బెంపుసేయ తేడొసంగిన యా
జ్ఞాను సారముగ మంత్రీకుల శేఖరుండగు మాల్యవంతుండు
ప్రహస్త, మహాపార్శ్వ, విశ్వకర్మాదులతో, తత్కార్య ను
మానముంగూర్చి కొలువు కూటమున నదివరకే నెరపుచున్న
బ్రాహ్మణమున నీ విభీషణుండును జేరుకొనియెను.

పరిణయ విభ్రమములు

మూడవ ప్రకరణము

“ బిచ్చ దేయనీది యనుసరణీయము ? ”

ప్రపంచము నందలి కొండలలో నెల్ల నెక్క
 పులినుయి, నిరంతరము మంచునక
 పున్న కుప్పర దిగ్భాగమున
 పరిరాష్ట్రము లుక
 తమగు రాజు
 కరి

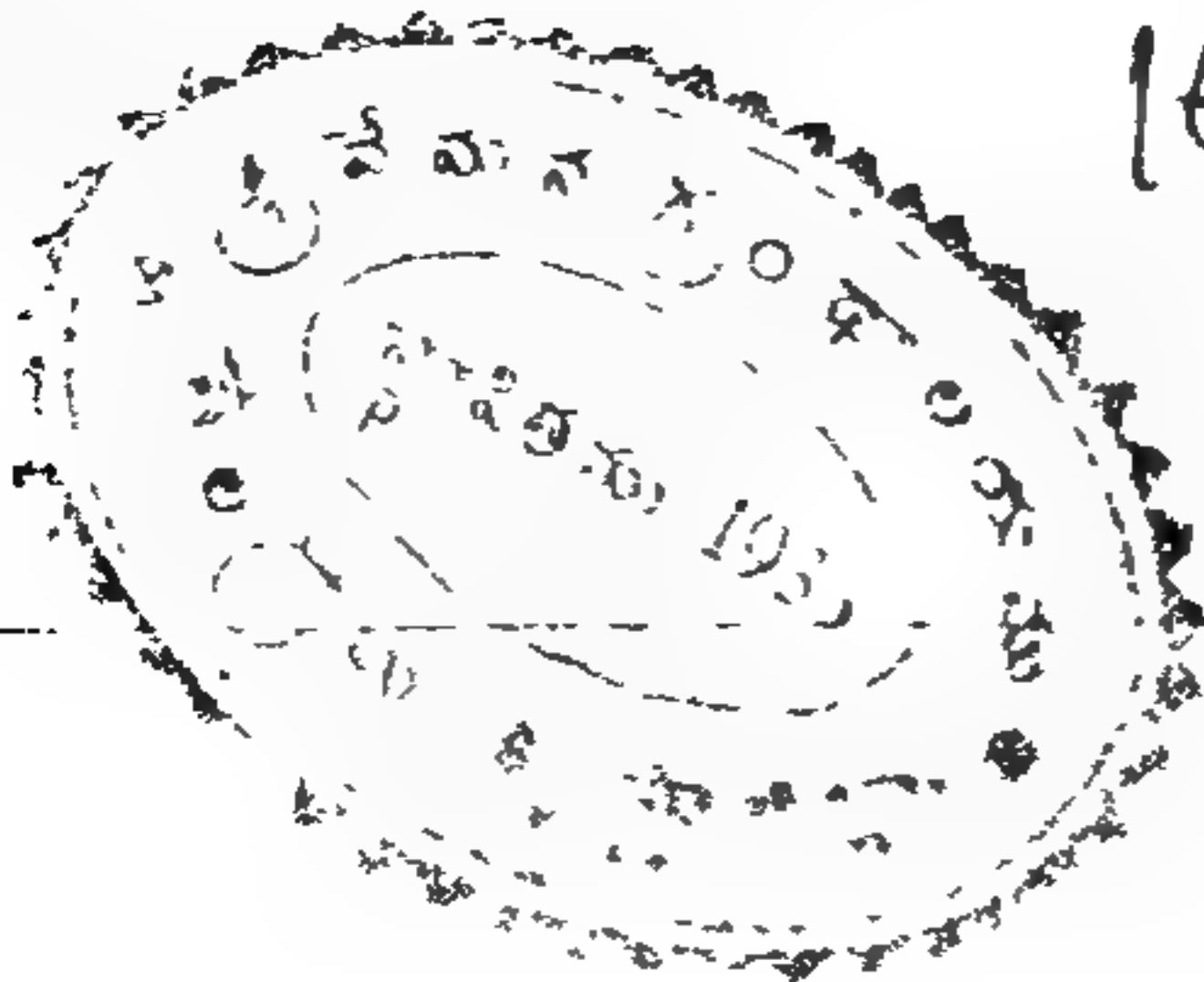
యే శిలోచ్చమానతంసు గుహంతరంబులు ప్రమథ గణంబుల
 కోలాహలంబులకును, పిడుగుల చప్పుడుల మ్రోలె వినంబడు నం
 దీశ్వరుని అంకెలకును, బ్రతిధ్వనించుచుండునో, యేమచలేంపు
 కుహరములు తత్ప్రియులం గలసిమెలసి యెడలేని మోహపు
 మమతల విహారంబు సలుపు కిన్నర విద్యాధరాంగనాలబాసుం
 బులు కునికికట్టు లయ్యెనో, యే గోత్ర మాణిక్యము తపోనిష్ఠా
 గరిష్ఠులగు రాజ్షి, బ్రహ్మి, దేవ్వి గణంబులకు యజ్ఞధూమి
 యై, దేవతల కన్న సత్రమయ్యెనని పురాణములవినుచుండుమో,
 యే మహాధ రేశ్వరుండు భువనపావనకరము లగు సింధు గంగా
 ప్రముఖ నదీమతల్లికలకు గన్నతల్లియై విలసిల్లెనో, యే శిఖ
 రేంపు కటి ప్రచేశము దాటి మేఘమండలము చేరియింపజాల
 దో, యే యద్రాజు దీర్ఘ శృంగములతో, దుర్గ మారణ్యము
 లతో, నమూల్య రత్నములతో, సువర్ణాది లోహములతో,
 నుత్తమదిన్నోపకరణతో, వైకాది ధాతువులతో, బహు సర్వ
 సంపదలతో, నెల్లపుకం గారు సెలయ్యెనో, సాబగుమీరు
 చేరియలతో, నిండియుండి చూపతికు గనుల పండువు సేయుచు,
 నాశ్చర్యంబును, సంతోషంబును, భయంబును గొలుపుచు,
 బరమేశ్వరుని యనంత మహిమంబును బ్రకటించు చుండునో,
 అట్టి మహా పర్వతరాజ మగు హిమవన్నగమున కుత్తర భాగం
 బున సింధునదికి జన్మస్థాన మయి, మలయానిలముచే శీతల
 తరమయిన శ్రీగంధ వాయువులచే సర్వదా మనోహరమయిన
 కైలాసం బను శృంగంబు నందెక్కడ జూచినను నందరును
 మోహు కన్నులు గలవారే; అందరును లేతచందురుని దాల్చిన
 జారే; అందరును అలితోలు గట్టిన వారే; అందరును పాము

కడియంబులు బెట్టినవారే; అందరును చేతులబునుకల ధరించి నారే. దేవసేనాధిపతియూ గుమారస్వామి యాడాడ దిరుగుచుండ, సామేన బార్వతిం ధరియించి, శిరమున చంద్రరేఖను, గంగను నిడికొని, కట్ట బట్ట లేకనో నా మువ్వన్నె తోలు గప్పి కొని, అష్టయిశ్వర్యముల బత్తుల కొనంగ సత్తిగలిగియు, దానిస్వండ్లాటనో నా విభూతి బూసికొని, వేళ కింత యోగిరము గుడువ పాత్రమైన లేకనోనా వెలవలకేల గకపాలబూని, దాపలకేల ముక్కుమూసికొని అఖిల జగదీశ్వరుం డగు నీశ్వరుండు నిష్కమెయి తపం బొనర్చుకొనుచుండ నొక్కనాటి ప్రదోష కాలంబున నొక్క వ్యక్తి తమకమ్మన తన విమానమ్ము దిగ్గి వినయమ్మునడగ్గరి కొంతవడినా యీశ్వరుంగూర్చి బ్రార్థనంబు నలిపియు, నెంతకును నా మహేశ్వరుండు బ్రసాదింపమి, విసిగి యె గాబోలాపర్వత శిఖరంబు తన బాహు బలంబు కొలంది, శాఖా సమేతంబగు నొక వృక్షము నూపిన ట్లూప, పార్వతీ సమేతుండై, ప్రమథ గణంబుతోపాటు తొట్రుపాటు వడి, -యిది యే-మని గనువిచ్చి జూచి, ఆ యూపినవాడు తన భక్తుండుగా నెరింగి, తన భుజబలము గుర్తించుకొను దలంపున విలాసమున దన కైలాసము నిటుల సడలించెనుగా యని యూహించి, తన కుడికాలి బొట్టన వ్రేలితో నా భక్తుని శిరంబు నడుమ నాతండును తన నడు మొకేంత వంగ తాండవం బొనర్చుచు నీరీతి నిరీతి భక్తి మెయి న్నవం బొనరించె.

(పుట ద్విష్వనది)

16A

16A

1613

“ఇపుడెయ్యది యనుసరణీయము?”

పంచామరవృత్తము

జటాకటాహ సంభ్రమ భ్రమన్నిలింప నిర్మల
విలాల వీచివల్లరీ విరాజమాన మూర్ధని
ధగధగ ధగ జ్వలల్ల లాట పట్టపానకే
కిరీర చంద్రశేఖరే రతిః ప్రతిక్షణం మమ॥
దరాదరేంద్ర నందినీ విలాస బంధు బంధుర
స్ఫురద్భగంత సంతతి ప్రమోద మాన మానసే
కృపాకటాక్ష ధోరణీ నిరుద్ధ దుర్ధరాపది
కృనిద్దిగంబకే మనోవినోద మేళు నస్తని॥
జటాభుజంగ వింగళ సుభరత్పణా మణిప్రభా
కదంబ కుంకుమ ప్రసవప్రసవ విశ్వసూయ ఫే
మదాంధ సింగరసుస్సక త్వత్ప్రకీర్తన మేనుచే
మనోవిచోద హస్యతేం విశ్వసూత భరతి
సహస్రహాదన ప్రస్థానశేఖరే లేఖనీయ
ప్రసూనఘృతి ధోరణీ విగ్రహసరాంఘ్రి పీతఘాః
భుజంగరాజ మాలయా నిబద్ధ జాటజాటక
శ్రియైచిరాయ జాయతాం చకిరబంధు శేఖర॥
లలాట చత్వర జ్వల ధ్వజంజయ సుఫలింగభా
నిపీతపంచ సాయకం నమన్నిలింప నాయకమ్
సుధామయూఖ లేఖయా విరాజమాన శేఖరం
మహాకపాలి సంపదే కిరీజటాలమస్తునః॥
కరాళపాల పట్టికా ధగధగధగ జ్వల
ధ్వజంజ మాధరీకృతా ప్రచండపంచ సాయకే
ధరాధరేంద్ర నందినీ కుచాగ్రనిత సత్రక
ప్రకల్పనైక కిల్పిని త్రిలోచనే మతిర్మమ॥

పరిణామ విభ్రమములు

సవీన మేఘచుండలీ నిరుద్ధమర్ధరస్సుర
 త్కుహూ నిశీధినీతమః ప్రబంధబంధ కంధరః
 నిలింప నిర్ఘోరీ ధరస్తనోతు కృత్తిసింధురః
 కళానిదాన బంధుక శ్చియం జగద్ధరంధరః॥
 ప్రప్రల్ల నీలపంకజ ప్రపంచకాలి మచ్ఛటా
 విడంబి కంత కంధరా దుచి ప్రబంధ కంధరః
 స్మరచ్ఛిదం పురచ్ఛిదం భవచ్ఛిదం మఖచ్ఛిదం
 గజచ్ఛిదం ధకచ్ఛిదం తమంతకచ్ఛిదం భజే॥
 అగర్వ సర్వమంగళా కళా కదంబమంజరీ
 రసప్రివాహ మాధురీ విజృంభణా మధువ్రితమ్
 స్మరాంతకం పురాంతకం భవాంతకం మఖాంతకం
 గజాంత కాంధకాంతకం తమంతకాంతకం భజే॥
 జయత్వదభ్ర విభ్రమ భ్రమమ్భజంగ మస్ఫుర
 ధగధగ ద్వీనిర్గమ త్కరాళపాల హవ్యవాట్
 ధిమి ధిమి ధిమి ధ్వన న్మృదంగ తుంగమంగళ
 ధ్వని క్రమప్రివర్తిత ప్రచండతాండవ శ్చివః॥
 దృషద్విచిత్ర తల్పయో ర్భజంగ మాక్తిక ప్రజ్ఞో
 రతిష్ఠ రత్నలోష్ఠయో సుహృద్విపక్ష పక్షయోః
 తృణారవింద చతుషోః ప్రజా మహీ మహేంద్రయో
 స్సమం ప్రవర్తయన్మనః కదా సదాశివం భజే॥
 శ్శదానిలింప నిర్ఘోరీ నిమంజ కోటరెవస
 నిమిక్త భ్రురృతిస్సదా శిరస్థమంజలిం వహన్
 విమిక్తలోల లోచనో లలామఘాల లగ్నక
 శ్చివేతిమంత్ర మచ్ఛర న్మదా సుఖీ భవామృహమ్॥

“అవు డెయ్యది యనుసరణీయము ?”

13

ఇచుంహి నిత్యమేషముక్త ముల్తమోత్తమం స్తవం
పరస్మిన్ నృసింహస్మిన్ విశుద్ధిమేతి సంతతమ్
హారేసుకా సుభక్తిమాసు యాతి నావ్యభాగతిం
విమోహనం విదేహినాం సు శంకరస్య చింతనమ్

13.

(ఇతి శ్రీ దశకంఠ రావణ విరచితం
శివ తాండవ స్తోత్రం)

తన పార్థినాది కానంతరము నీశ్వరుకడ వినయమ్మున శ్రీ
అవు గైకొని స్వగృహోన్ముఖుండయి బయలుదేరి, యాహిమ
శైలావరోహణము సేయ వేరొండు విమానమున నిర్వహ
బూరుషులంగాంచెను. వారును దమ విమానమ్ముల దిగి నాతనికి
సమస్కరింప వారును తానునుంగలసి గొంతతడవట ముచ్చట
చిరి. అందొకండు—“ప్రభు శేఖరా! నీతను తమకిచ్చి వివాహ
ముసేయ నిష్టము లేకున్నమానెగాని, ఇన్ని డొంక తిరుగుడుమార్గ
టలేల? మరియు నొక తేనికి దగని కల్లలా ?” యని యనెను.

“అవును వా డొక తేడు - నీవొక మంత్రివి!—చాలు
నులే—సారణా !

“విద్యుజ్జిహ్వ, వింటివిగదా! జనకుని జవాబులును,
కుశధ్వజుని కూతలును! జనకుడు నాకు బాల్య మిత్రుడు గదా
యనియు, అవివాహితయా కన్యారత్నము తనకడ నున్నది
గదా యనియు, నే నొక రాజరత్నమును గదా యనియు, నెంచి
మించిన యాసతో కమ్మవ్రాసి పంపగా, నాకు తానే న్యయముక
జవాబు నొసంగక, నా జాబు కుశధ్వజున కందీయ నాతడును
ఆ జాబుం జూచి లిఖితపూర్వకమైన బ్రతుక్తుకం బొసంగక,

నీత కిప్పుడు వివాహ మొనర్చు సంకల్పమే లేదనియు; అటులే
 వివాహ మొనర్చువలసివచ్చినను, కన్య యేరిని వరించిన వారి కే
 వివాహ మొనర్చవలసియుండు ననియు, నింతకును వరాన్వేషణ
 సమయమున నీత యేమి గోరునో యనియు, వివాహ సమయ
 మునకు సందరు రాజులకుం బలె నాకును నొక యాహ్వాన
 మంపుడు ననియు, టక్కరి మాటల నా తుంటరి వచించిన
 పలుకు లాలించితివిగా! ఈ సారణుడు మరలి వచ్చుచున్నప్పుడు
 గ్రామములలో నటనట గట్టబడుచుండిన మంగళ తోరణముల
 వృత్తాంతము గూడ వింటివిగా! ఇక నే చుందువు? అబ్బా!
 ఏంత మోసకా డా విశ్వామిత్రుని గూడ! జనకుండును
 దానునుం గూడ గుణించుకొని నీతను నాకంట బడనిచ్చినచో నే
 నేమిచేతునో యను శంకచే పరస్పరముగ హుటాహుటిని
 యాగసలమునకు గొంచబోయి, యాగము నవలోకింప నా
 హ్వాన మొనర్చబడు రాజులలో రాముం గూడ నీత నవలోకించు
 లుకు బన్నగించి, తత్సమముంబున నన్యోన్యాలలోక నము నేర్ప
 రవి, 'యాగ సంరక్షణార్థము రాము నాహ్వానించుచున్నా నను
 బ్రతితి నెరవ మనచేతను మన బలగంబుచేతను కిష్కంబులు
 దొరయకుండ గాపాడు మని వేడుకోలుగా పరశురాము మూల
 మున, తాటకి ముఖింబున నాకు గబురా? ఆ పరశురామున
 కెంత సిగ్గులేకపోయెనో జూచితివా విద్యుజ్జహ్వ! విశ్వామిత్రుని
 యాగము సంరక్షింప నిందరు కావలెనా; టక్క పరశురాము
 డు చాలడా! తనకు కాదని ఈతని యాగము నిర్విఘ్నముగ
 గొననాగజేయ, కృత్రీ త్రీ ము కుమానుల వేడుకొన నలసి
 వచ్చెగా! ఈ యునంత మంతయు పరశురామున కెరుక రానీయ

లేదు గాబోలు! చూతము గాక వీ రందరును వాని యాగము నెంత గాపాడుదురో; సీతను నాకంట బడనీయకుండ నెంత గాపాడుదురో! విద్యుజ్జహ్వ! ఇపు డెయ్యది యనుసరణీయము? ఏమి నీ యాలోచన ?”

“ఆలోచన కేమున్నది! తమ శైల వైనచో దీర్ఘకాయుని బిలిపించి తమ చిత్తవృత్తి డెలియజేసినచో నాతండును తమకు గడుపులో జల్లకదలకుండ సానమందు, రసము, బసమను, ఘనమణి మంత్రోపధములు, క్రియ, బంతి, బనసిక, గుళిక, మూలక, బూతి మొదలగు శుద్ధక్రియలచే నెంతేని సులభముగ సీతను గొని తమ మోల నిలువంబెట్ట గలాడు—”

“ఈ మార్గ మెంత మాత్రమును సనుసరణీయము కాదు.”

“కానిచో తమ బంధుగుండును వశీకరణ తంత్రశాస్త్ర పేర్తయు నగు మహాదరుని బిలిపించినచో నాతండును తమకు దలపువ్వు వాడకుండ, జిల్లేడు దూదిని, గోశఫల రసమున మెదపి, వత్తిగా జేసి, కుసుమ నూనెను దీపంబు పెట్టి యా తరుణిని తమకు వశంపద పేయగలడు.”

“ఛీ! ఛీ— అవి నాకు దగని పడులు. మఱియు నవస్థా భేదముల నొకింతయైన బాటింపక నీ హాసంగు సలహాలు నా మానసంబున కెక్కంజాలవు.”

“చిత్తము. తమ కీమార్గములు దృష్టికరములు గాని నాడు తమ శైల వైనచో నా మంత్ర శాస్త్ర మహిమచే నామె నిజ మూర్ఖపుచ్చి గొనితేగలను” అని విద్యుజ్జహ్వము విధేయుడై పలికెను.

“అది యెంతేని యసంతృప్తికరమో మార్గము.”

“అదియును కానిచో తామే తగిన యోజన నేయవలసి యున్నది.” అని సారణుడనెను.

“మన మిపు డాలోచింపవలసిన విషయము ముఖ్యమైనది. సీతకు రాము నందు వ్యామోహము కలదని గదా వినుచున్నాము. రామునకుంగూడ సీతను బెండ్లాడు నిష్ఠము కలిగియుండదా? నేను దిగ్విజయయాత్రకు బోవునప్పుడును, కార్తవీర్యనిత్యోబోరాడ బోవునప్పుడును, నా రామలక్ష్మణుల రూపములం జూచియుంటి గదా! సారణా, ఆనాడు నీవును నేనును జనకుని సందర్శింప బోయినపుడు సీతను జూచియే యుంటివి. ఇప్పుడు నేను రాము రూపముతో సీతను జూడ నేగినచో సీత నను గాంచి రాముడే యని భ్రమగొని, మరులుగొనును. అదియ యదనుగ జేసికొని యామెను గొనితే నగును. కాదేని వీలు జూచుకొని పరిణయ మే యొనర్చుకొన నగును. ఇందు కేమందువ్రా విద్యుజ్జహ్వ!”

“చిత్తము- మిక్కిలి యనుసరణీయమకా మార్గ మాలోచించితిరి.”

“జాను- ఈ పనికి మీ రిరువురును సంపూర్ణ నహాయ మొనర్పవలయును.”

“చిత్తము- తమ యాజ్ఞానువర్తులము కామా!”

“సారణా, ఇదే నేను ధాము వేసమునను, సీతకు లక్షణు వేసమునను, సీపు సీతా రూపమునను బయలుదేరి, ఆ ర్యావర్త నాటక రంగమున మాయా “విభ్రమ” నాటక మాడి మన యీస్థితము నెరవేర్చుకొనవలయును.”

“చిత్తము. మేము చేయవలసిన పనుల నియోగింపుడు; దేవర, యాజ్ఞల నిర్వర్తింతుము.”

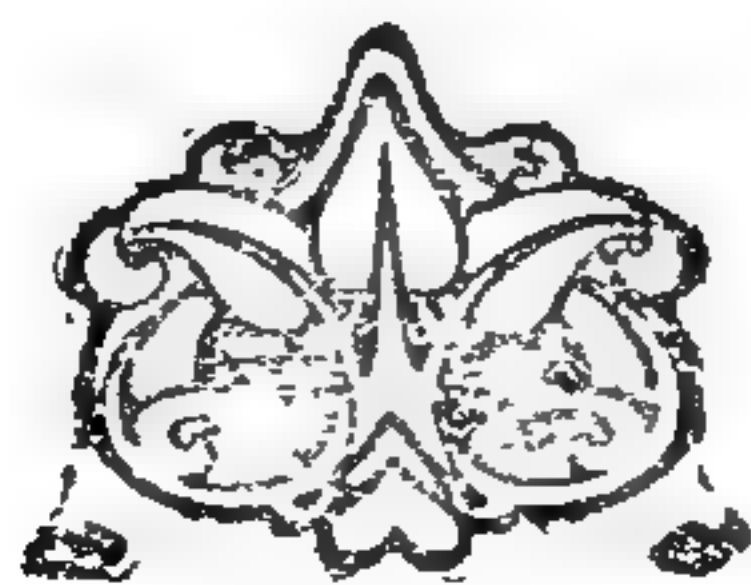
“మలదకరూశ దేశములకు దక్షిణముననున్న విశ్వా
మిత్రాశ్రమ సమీపమున నున్న వనమున మన మిరువురమును
రామలక్ష్మణుల రూపముల దాలించి, అదృశ్య కరణీ ప్రభావ
మున మన మొరులకు గానరాకుండ నుండి, అచ్చటి విశేష
ముల గనుగొందము. సారణా! నీవు నీత వేషమున సేయందగు
కార్యముల మున్నుండు దెలిపెద. ఇపుడు మాతో ననుచుం
డవై మీ రిరువురును గలసి వచ్చిన విమానమున ఖరాలయ
మునకు బోయి యచ్చట ఖరునితో కొన్ని శంగతులు ముచ్చ
టించి పోవలయు.” అనుచు తన ప్రత్యేక విమానమున తాను
రాము వేషమునను, రెండవ విమానంబున సారణ విద్యుచ్ఛ
హ్వలు నీతాలక్ష్మణ వేషములతోను, ఖరుడను రాజప్రతినిధిని
జూడ ఖరాలయమునకు పవనవేగంబున బరతెంచిరి.

ఇప్పటి రాయపూర్ జిల్లాలో “ఖరియాల్” అనబడు స్థా
నమే అప్పటి ఖరాలయము. ఇది దండకారణ్య మధ్యభాగము
న తూర్పుతీర భాగమునంటియున్న జనస్థాన మనబడు ప్రదేశ
మునకు సుమారు ఉత్తర ముఖ ద్వార మనదగియున్నది. అల
నాటి జనసానమిప్పటి మధ్యపరగణాలలోని రాయపూర్ జిల్లా
యొక్కయు, బస్తరు సంస్థానము యొక్కయు బూర్వభాగ
మును, సంబల్ పూర్ జిల్లాలోని చాలభాగమును, (2) చెన్న
రాజ్యములోని జయపుర సంస్థానాంతర్గతమైన గోదావరికి నుత్త
రమందలి కొంతభాగమును, గోదావరీనదికి దక్షిణమునను,
(3) నైజామురాజ్యములోని చాలభాగమును, అయియున్నట్లు
వాల్మీకి విరచిత శ్రీ మద్రామామణము ననుసరించిన
సుబోధకమగుచున్నది. ఈ జనస్థానముననే అగస్త్యభ్రాతృ

రాశ్రమము, అగస్త్యాశ్రమము, పంచవటి, పర్ణశాల నిర్మిం
చుకొని రాముడా వాసము చేసిన భద్రాచలమును గలవు.

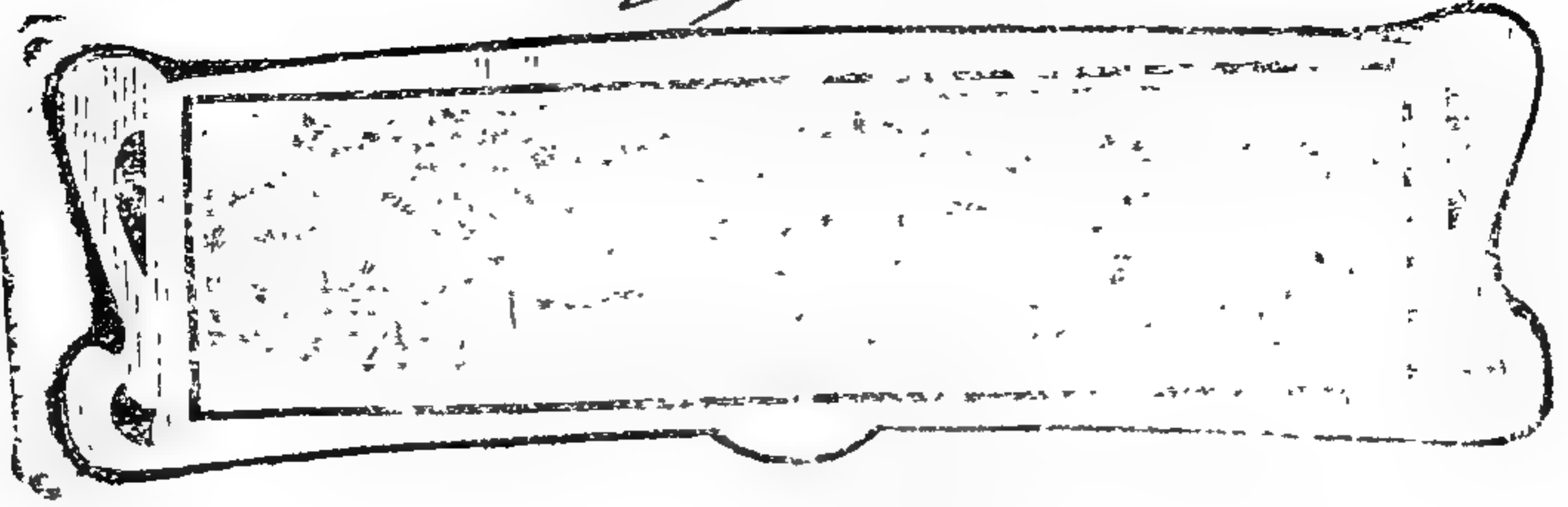
* * * * *

“భిరా! మేమిపుడు విశ్వామిత్రు యాగము జూచిరా
నేగుచున్నాము. ఈ రెండవ విమానము నిట డించి పోదుము.
నీ వీ ప్రాంతముననే యుండి రాముం డీ తెన్నున వచ్చినచో
నాతని నిచ్చటన బరిమార్చుము.” అని వానికి గట్టడి చేసి
యొక విమానము నట వీడి, రెండవ విమానమున మువ్వరును
వారి వారి నిశ్చిత రూపముల బటువేగమున నుత్తర దిశను
విరాధుపనమున కేతెంచి, విరాధునకుంగూడ నట్టి కట్టడినే
గట్టిచేసి, తమ మొదటి సంకేతిత స్థలమగు విశ్వామిత్రతాశయ
సమీపముననున్న వన ప్రాంతమున తమ విమానము విడిమ
జేసి, ప్రదోష సమయమున, చండికాలయమునుండి శాంతా
సీతలు చెలికత్తెలతో సంభాషించుచు మరలుచుండుట మార్పు
పేసముల నున్న నీ మువ్వరును గుర్తించిరి.

చేసిన గ్రంథాలము

తెలంగాణ. (పుస్తకజ్ఞానం)

పరిణయ విభాగములు

నాలవ ప్రకరణము

ప్రథమ సమావేశము

~~ప్రథమ~~

“చిరకాలమునుండి జరుపనెంచిన యజ్ఞము, నీ జనకుని కోర్కె ననుసరించి యించుక వేగముగ నీ సామ్య సంవత్సర మాఘ బహుళ పంచమి దివసమున బ్రాశంభింప నిశ్చయించి, రాజులనెల్ల రా బంచి, రుసి మూకలనెల్ల నాహ్వానించి, దశ్య యాతుధానాది కూర్మలబారినుండి బాధలు రాకుండ నాక్రతువు రక్షింపుమని లంకేశ్వరు గోర బరశురాము బ్రార్థించి, రా నయియున్న గుశద్వజ సమేత యా జనకుపుత్రికకు మాయావుల నుండి బాధలు కలుగకుండ రాక్ష సాంధఃకణముల మణి కంకణముల సంపియుంటిని గదా! ఇక నేకక్రిమా ద్వ్యధకరీ యను నటుల జనకుని కోర్కె నెరవేర నీతారాముల యన్యోన్యవాచనాకనమును, మునిమృచ్చుల యాప్సితము గడతేర మద్రాసిత మా యాగము నిర్విఘ్నముగ దశ్యజన విలుంతనము గాకుండ జయప్రదముగ గొనసాగ దశరథు బుత్తురారా రామలక్ష్మణుల నాహ్వాన మొనర్చు కార్యమునకై, నేనే స్వయముగ బోవుచున్నాను. ఇక కార్యము సానుకూలపడ కేమియగు?” ననుకొ

నుచు రాజయుషియా విశ్వామిత్రుడుతన యాశ్రమము వీడి
అయోధ్య దేశాధీశుండగు దశరథు దర్శింప బోవుచుండెను.

జంబూద్వీపము (ఆసియా), ప్లక్షద్వీపము (దక్షిణ ఆ
మెరికా) క్రొంచద్వీపము (ఆఫ్రికా) శాకద్వీపము (యూరో
పు) శామ్మలి ద్వీపము (ఓషీనియా) అనగా దూర్పు పసిఫిక్ మ
హాసము ద్రిములోనున్న ఆర్చిపిలగో, పోలినేష్యా, మైక్రోనేషి
యా, సండాద్వీపము, న్యూజీలాండు, అను విభాగములు గల
ద్వీపములలో ప్రధమద్వీప మగు జంబూద్వీపమున భరతఖండ
మున, మగధ దేశమునకు మహాదయమును పట్టణమును రాజ
ధానిగా నేర్పఱచుకొని పరిపాలించుచుండెడి యొక తే దీ
విశ్వామిత్రుడు. అప్పటి మహాదయ మిప్పటి “కనోజ్” న
మీపముననున్నది. రాజ్యపరిపాలనకు రోసి, దేశాల వీడి, విశాల
మా హిమవత్పర్వత పరిసరారణ్య ప్రదేశమున నీశ్వరుంగూర్చి
దసమాచరించుకొనుచుండు రాజయుషియాతండు. జంబూద్వీప
ము(హిందూదేశము)న సరయునదీతీరముననున్న కోసలమునకు
ముఖ్యపట్టణమా నయోధ్య (ప్రస్తుతపు బెండ్ + ఆగ్రా)ను ము
ఖ్యపట్టణముగా జేసికొని, ఇహ్లోకువంశజుడై అజేందువతీ పు
త్రిుండైన దశరథుడు, తన కొలువుకూటమ్మున దృష్టి, జయం
తుడు, జయుడు, సిద్ధాంధుడు, అర్థసాధకుడు, అకోకుడు, మంత్ర
పాలుడు, సుమంతుడు నను నష్టప్రధానులు బరివేష్టించియుండ
వశిష్టు, వామదేవుడు, జాబాలి, మొదలగు పురోహిత హిత
వాక్యమ్ముల నాశ్రించుచుండ, కాశ్యప, సుయజ్ఞులు వేదాధ్య
యనము గావించుచుండ, విశ్వామిత్రుండు వడివడి ధశరథు
సమీపించి—తాజన్న మొనర్తుననియు, తత్సంరక్షణార్థము నీ

యనుంగు గొమరులౌ రామలక్ష్మణుల నిర్వృత ననుపు మనియు
యాగము దర్శింప ని న్నాహూయ మొనర్చుచున్నా సనియు
విశ్వామిత్రుడు దశరథుమోలవలుక, నాతండును “రామలక్ష్మ
ణుల నాకృతమా యాగమును సంరక్షింప సంపు”మను వాక్య
ము తన చెవింబడుటయె దడవుగ చేష్టలుదక్కి మారు వలుక
నేరక మిన్నకుండి, కొంతవడికి తెలివిదేర నిట్లనియెను.

“కటకట! లేక లేక బహు ♦ కాల తపంబొనరించి కన్న యీ
పటుసుకుమార గాతులగు ♦ బాలకులెక్కడ? ఎద్దు ఎద్దు యో!
కుటిలతతోగ్రదశ్యజన ♦ కోటుల వెక్కడ? ఎద్దు ఎద్దు యో!
పటులరణోద్ధతిన్ నిలువఁ ♦ జాలుదుచే స్వయమేన వచ్చెదన్.”

• • • • •

“దశరథా ! నీవు గాజులు దొడిగించుకొని గూరుచున్న
మాత్రాన శూరాగ్రేసరులును, శ్రీ మహావిష్ణ్వంశ సంభూతు
తా నీ యనుంగు బుతులు రామలక్ష్మణులుం గూడ నీవలెనే
లోకాన కనుపయోగు లనుకొనుచుంటివా? ఖలులగు దశ్య
జనముల చెండాడ నవతారమొందిన రామలక్ష్మణుల నీవు మా
నవమాత్రులుగా దలంచుట నీ ప్రకృతి ధర్మంబులం గూర్చి నీ
యపరిచితి నే దెలియజేయుచున్నది. మఱియు నే జేయునది
సకల మానవ నికరంబునకు శుభంకరంబును, సర్వజేవతా
నీకమునకు సంతోషప్రదంబును నౌ యాగము. నాచే నాహూ
యము కాబడుచున్నవారు కేవల విష్ణ్వంశ సంభూతులౌ రామ
లక్ష్మణులు. ఇంక వారొనర్చునది వారి శౌర్య బల పరాక్ర
మంబుల కేమియు గాని యాతుధాన జన సంహారము-అదియు

నవసరమైననే గాని వేరొండు గాదు. నామాట నాలించి, ననుజిన్నంబుచ్చక, రామలక్ష్మణుల బల పరాక్రమంబులకు నపకీర్తి రాసక, మానవలోకమునకే గాక, దేవతాలోకమునకుం గూడ మేలొనగూర్చును.” అని విశ్వామిత్రుడు దశరథు మానసమున కెక్కునట్లు వలుక నాతండును, “మునికుంజరా! నీవేమి బేలువడుచున్నావు. నీ యాగరక్షణమున నా పసికూనకొ రామలక్ష్మణులు దశ్యులను అవసరమున నైనను, సంహరించు కార్యమున నియోగించినచో వా రెండుకును కొరగారు సుమా! నే నలినాడు కౌసల్యను వివాహ మొనర్చుకొను సందర్భమున కోసల కేళునప్పుడు సరయూనదిం దాటు తరుణమున దశ్యజనముఖ్యుండగు లంకేశ్వరుండు నే బయనమునేయుచుండిన నావ నెన్నేని ప్రక్కలుజేసి నా వినాహమునకు ప్రతిబంధము వాటిల్లజేసి, తానే కౌసల్యను బరిణయం బొనరించుకొన బన్నగించిన నుండగొండంబోలు కూర్మల బరిమార్ప నిపు డీ ముకుపచ్చలారని యుతుల వలన నేమి యుపయోగము? నీ యాగమా జయప్రదముగ నెరవేరదనియు, నీ పసిబాలురకా అపాయము నాటిల్లు ననియు, నే నెంతేని సంశయించు చున్నాను.” అని దశరథుడు తన కొమరుల నమ్మనివెంట నంప దన యనిష్టమును వెలువరచెను. అంత నమ్మనికుల తిలకుండును దశరథు శింకల నివృత్తిసేయ సృష్టి మూలకారణమ్మును, రామలక్ష్మణుల యవతార కారణమ్మును, తన యజ్ఞ కారణమ్మును, నా మూలమ్ముగ విదిత మొనర్చి, దశరథు మానసమ్మునకు నచ్చ జెప్పెను. ఇట్లొక కులగురుండగు వసిష్ఠుండును విశ్వామిత్రు తపోబలంబును నుగ్గడింపుచు, ధనుర్బాణ ధరులగురామలక్ష్మణుల

సమ్మన్యెంటు నంపుట బాలకులకు జ్ఞేమంకరమాటయె గాక, శుభంకరమును గూడ నొనని దశరథునకు సుబోధ గావింప, దశరథుండును, నంగీకార పురస్సరంబుగ తన పుత్రుకై రామ లక్ష్మణుల గా బనిచి “విశ్వామిత్రు” నాజ్ఞల నొదలల ధరించి వచ్చింపు” డని శాసన పూర్వకంబుగ నాసతిచ్చి వారి సమ్మన్యెంటు సంప విశ్వామిత్రుండును నొసించి దశరథు దీవించి నారిత్రయు క్తమూ తాపంకయుగము నాతని కొసంగి వెడలెను.

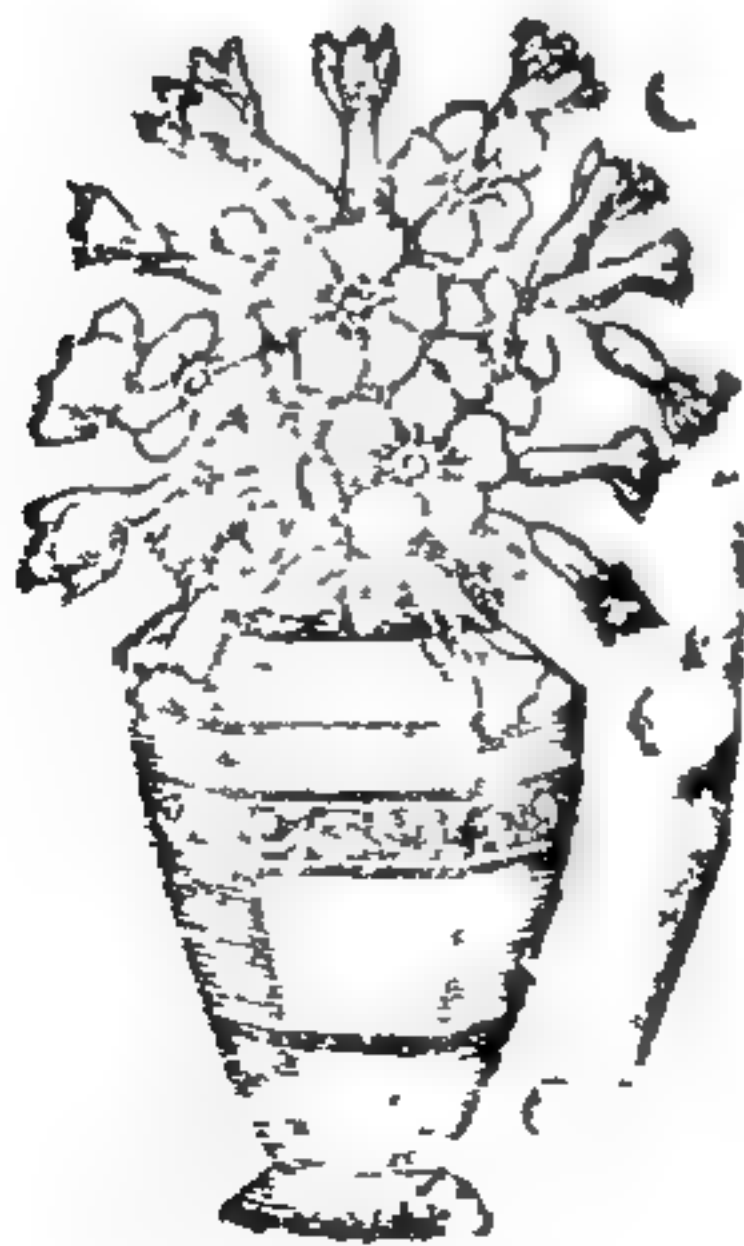
పింగళుండను రాము మిత్రుడు గూడ రామలక్ష్మణుల వెంట నంటి విశ్వామిత్రునితో పాటు తదాశ్రమాభి ముఖుండయ్యెను.

వెడలుచు, నదివరకే తన శిష్యుడగు సత్యవ్రతునిచే నా హ్వనింపబడిన దశరథు గూతుడౌ శాంతయును, నామె భర్త యైన ఋష్యశృంగ వాహ్నియును తన మాత్రమమున కేరికొకొ నెలుంగిదలంచి, బ్రస్పించి, వా రావరకే చూగ దిగ్భ్రమై వెడలిగలి చెలికికొని, సంతనంబున వెడలుచు, మార్గమధ్యంబున నెచ్చినియాస్త్రంబుల, తత్త దుపసంహారంబుల గూడ శ్రీ గామున తుపదేరించుచు విశ్వమిత్రుడు బయనము సాగించుచుండె.

విశ్వామిత్రాశ్రమము - పెక్కండు రాజులచేతను, వారి పరివారములచేతను, అసంఖ్యాకులగు ఋషులచేతను, వారి వాని శిష్యులచేతను, వనప్రాశముగట వనమృగముల ఘోంకార రవములచేతను, శకుంత సంతానముల కలకలా రావముల చేతను, పెద్దగ నెలెడల సందడిలుచుండెను. రాజుల విషమము వేరు; ఋషుల వాటికలు వేరు; ఋషుల మాశ్రమములు వేరు.

దుడు లిటుల వేర్వేర పుష్పిస్తా యండినను శాంతౌ ఋష్య

శృంగులు విశ్వామిత్రు నాశ్రమము సమీపింపగనే “జనకుని పిదప”యను పేరనున్న తావున జనకుని సోదరుండును, తల్లితనినియు నొ గుశభ్యజుండు వారిని విడిదికి గొనిపోయి సశారవంబుగ సుస్వాగతం బొసంగెను. శాంతయు జనకుని గూఢుడౌ జానకీయు, గుశభ్యజుని గూతురౌ ఊర్మిళ, మాంజీ, శృతకీర్తియు నను మువ్వురును, తులసి, సర్వమంగళ యను జానకీ చెలిమికత్తెలును సాయంసమయముల గాత్యాయనీ యాలయమునకు బోవుచుండుటయు, తల్లిమీపమున నున్న సోదన వనమున వనవిహార మొనర్చుటయు లోనుగాగల గార్మముల గాలము బుచ్చుచు శాంతా సీతలు అన్యోన్యానురాగులయి యెంతేని మైత్రిమెయి సంచరించుచుండురు.

పరిణయ విభిముములు

అయిదవ ప్రకరణము

సూచన

నంభాషణ వశమున:

“యాగారంభము యీ (* సౌమ్యసం॥) మాఘ బ॥ పంచమి నాడేగద; నే డప్పుడే తదియగదా! రావలసిన వా రుచును వచ్చిరా?” యనిశాంత బ్రీశ్చించెను.

* వైవస్వతమన్వంతర పంచమ త్రేతాయుగ చదుర్థిభాగమున 30,000 సంవత్సరములు సౌమ్య సంవత్సర మాఘ బహుళ పంచమి యే విశ్వామిత్రుని యజ్ఞారంభము.

శ్రీ రామని జననము

త్రేతా యుగము 12,96,000 సం॥

ద్వాపర ॥ 8,64,000

త్రైతీయము ॥ (భుక్తం) 5,024

21,65,024

30,000

శ్రీ రామజననము

21,35,024

అనగా నేటికి 21,35,024 సంవత్సరములకు పూర్వము విశ్వామిత్రుని యజ్ఞము జరిగెను.

“ఏమి రాకేమి! అందరును వచ్చి వారి వారి విడుదులలో దిగిపో యున్నాడు.” అని తులసి పలికెను.

“మరి రావలసినవారు లేరా?” యని సీత యడిగెను.

“ఇక రావలసినవారు మగ పెండ్లివారే.” యని తులసి యనెను.

“తులసి, నీ వెల్లవేళలను నన్ను పరిచూచక మాడుటకే జన్మించితివి గాబోయి?”

“ఏమీ, ఇందు బరిచూచకమున కేమున్నది? యాగ కర్త యా విశ్వామిత్రుడు పెండ్లిపెన్త కాడా? రా బోవు రాముడు పెండ్లిపూచుచు కాడా? ఇం దనాధనడేమున్నది?”

అనాభవమా? రాముడు పూర్తి కొవ్వొత్తెట్లు కాగలడు?

“నీవు పెండ్లి పూచుచున్నావు కాస్త యున్నావున క!”

“నీ పొల్లుమూటలు పురివడవే- ఎంత దొంగము—”

“అమ్మా, తులసివలుకులు పొల్లుమూటలు కానేరవు. సంభవములై జరుగనై యున్న సంగతులై! ఈ యాగమిషను రామ లక్ష్మణులను గూడ విశ్వామిత్రు డాహూయముచేసి దోతేర బోయెను. నేటికే రావలసి యున్నది. రానినాడు లేపటిరా త్రికైనను రా గలడని తలంచెద—ఈ యాగముయొక్క పర మార్థము సీతారాముల యన్యోన్యాప్తన లోకన శుభకార్యమే. అటులనే జరుగగలదు. ఇందు సందేహములేదు.” అనుచు శాంతయు, తులసియు సీతను దోడ్కొని నైశమ చూశ్రమము చేసికొనిరి. సూర్యార్తమయమును కాజొచ్చెను.

పరిణయ విభాగములు

ఆటవ ప్రకరణము

ఎదురు సనాహము

I

“వింటివా, విద్యుజ్జహ్వ వీరి పలుకులు! అందరు రాజులు ను వచ్చినట్లును, రాము డింకను రా నట్లును దెలియు చున్నది. మరియు నాచేసన్నాతుండయి పోయిన మన సారణుడు మిథిల నుండి మరలివచ్చి చెప్పిన వృత్తాంతమంతయు సత్యమగుమా! ఈయనగఱరమాధ్యమే రామునియక్కయగు శాంత యుక్తిని దె వచించినది. రాముడు పెండ్లిపోడుకట! విశ్వామిత్రుడు పెం డ్లిపెద్దయట! అబ్బా! యెంతటి పన్నాగ మొనర్చె నాజనకు డు? ఆతని పన్నాగ మాచరణకు దేవలసినవా డీ విశ్వామిత్రు డా? అది యేదో పరీక్షించి చూడవలసినదే! కాని, విద్యుజ్జ హ్వ! మనకు గానవచ్చుచుండిన వా రిరువురు మాత్రమే య యును, మువ్వరికంతస్వనము లెటుల వినవచ్చుచున్నవి? ఏది యెటులున్నను మనము నిర్ణయించుకున్న కార్య మవశ్య మా చరణీయము. మరి జాగేల? సారణా! నీత రూపము నిదివరకే చూచితివిగదా? ఇకనీవు సునాయాసముగ నీతవు కాగలవు. మనము మువ్వర మీ విమానమున బోయి రామాడు లెంత దవ్వన నున్నారో చూచి వత్తము.”

* * * * *

II

ఋష్యశృంగుడు, దశరథు కూతురగు శాంతభర్త. ఋష్యశృంగుడు ఋషి లోకమునకెల్ల దల మానికము. శాంత తండ్రియగు దశరథుడు తనకు పుత్ర సంతానము లేమింజేసి పుత్ర కామేష్ఠి యను యాగ మాచరించునపు డా యాగదీక్ష నెరపుటకు ఋష్య శృంగు దన తపోవనము నుండి రాజాస్థానమున కెంతేని శ్రమగొని దోకొనివచ్చి దశరథుడు, తన బుత్ర కామేష్ఠి సంపూర్తియైన పిదప ఋష్యశృంగుని దన తావున నప్పటి నుండియు నుంచుకొనియెను.

“జానకీ, నీవు చండికాలయమున కేగునపుడును, వన విహారమునకు బోవునపుడును గూడ శాంతను వీడి యొంటరిగ నేగకుమీ!” యని ఋష్య శృంగు డనెను.

జానకిని బిలచి ఋష్య శృంగుడు నుడివిన మాటలాలించి, శాంతయు, “అమ్మా! నా వెంటనంటియుంట మాటకేమి గాని, విశ్వానుక్రుషు సింధుధరింపుమని యొసంగిన రాక్షసాంధః కణములొ మణికంకణముల ధరించితివిగా?” యని శాంత నీత తో ననెను.

“కుశధ్వజు నానతి వడసి, మనము చండి కాలయమునకు బోవునపుడు, మణి కంకణముల ధరియించియే యుంటిని, ఇంట నున్నపు డేల నని యిపుడు ధరింప నైతిని.”

“అటు కా దటు కాదు! నా సరసనుంట నిను రాక్షసులు సమీపింప జాల రేగానియామణి కంకణములొ రాక్షసాంధః కణములు సుమీ! ముక్కిడి మూకలు నిను సమీపించినను,

వారు నిను చూడ జాలరు. నీ రూప మెటుల నున్నదో, నీ వెందుందువో వారు కనుగొన జాలకుండు కొరకే యా ముని సత్తము దొసంగిన వరములవంటివి. వాని నెడ బాయజనను.”

“నే నెన్నో సారులు చెప్పుచునే యున్నానమ్మా! ఆ మణి కంకణములు ధరించునెడ నే మూలనుండి రాము జేతెంచునో, అట్టి రామునకుంగూడ తాను గానరాజాలనేమో యని శంకించు చున్నట్లున్నది. ఆ మణి కంకణములు ధరించినను రామునకు గానరాగలవమ్మా! ఆ మణికంకణ ధారివో నీవు గానరానిది మృక్కడి రక్కసులకు! మరి సంశయింప బని లేదు. ధరింపు మా మణికంకణములను—” అని సీత చెలికత్తె యశా తులసి యెకసక్కె మొనర్చెను.

III

“అఁ—ఔను. నీ వట సీతను, నే నిట రామునింగూడ చూచితిమి. నీ విట సీతనై మారీచ సుబాహుల తత్సఖ జనులుగ జేసికొని యీవన ప్రాంతమున సంచరించుచు, విశ్వామిత్ర సమేతులై న, రామ లక్ష్మణు లీ తెన్నున రా దటస్థించినచో వారల నీ ప్రాంతమున గలసికొని కొంచెము తడయు నట్లొనర్పుము. మీదు మార్గమున వారేగినచో, నట దాటక తో మున్నుండుగ గట్టి యొనర్చెదగాన నామెయు వారిని మన్ని గొనును. తాటకి వనప్రాంతమున వారేతేరిన నీవు మరి,

జేయవలసిన పనియే లేదు. అప్పుడు నీవు సరా సరి నా విశ్వామిత్రుని నాశ్రమ ప్రాంతమున నున్న వనమున కే తెంచి నీ బుద్ధిని వినియోగించి, యప్పటి పరిస్థితుల నవలోకించి, క్షాలోచితముగ మెలంగ నగును.”

“చిత్తము; తమ పంపు నొనర్తును.”

“ఇటు నీ వ్రండుము. మే మిప్పు డీ విమానమున సీత విహార మొనర్చు వనమున కేగుచుము. నేటి సాయంకాలమున మరల వారు విహార మొనర్ప నట కరుదెంతురు. ఆ సమయము మేము బోగొట్టు కొనగాదు. నేటి చవితి చందురు డుడయించకయ మున్న నన్ని కార్యములును గొనసాగ వలసియున్నవి.”

“చిత్తము” అని సారణుడు శైలవు గైకొనియెను.

* * * * *

IV

“ఏమి యవ్వా ! సేమమా ?”

భవ త్కటాక్షిమున నిటుల—సారణుడు నా వర్తమానము దెలియజేసెనా ?”

“మిథిలనుండి సారణుడు గొనివచ్చిన వర్తమానము, సారణు ముఖంబున నీ వనిపిన పరశురాము వార్త, విశ్వామిత్రుని గొంటుతనంపు పన్నాగము, జనకుని కపటపు టూనా, యివి యన్నియు నను జేరినవి. కష్ట పరఃపరచే కాయము గూంట్లుగడి నేమూలనో తలవాచుకొని బుముబుచ్చుచున్న

నీ కెక్కడ చాపురించిన దా వార్తావహత్వము ? ఏమీ, తనకు దానుగా రాజాలకపోయెనో యా కాశికుడు ? ఇంతమాత్రాన కా పరశురాము బ్రతిమాలి నీ ముఖంబున నాకు గబురా ? ఆ పరశురాముడే యేల నా మునియాగము గాపాడరాదు ? ఎన్నో టకటొంథువార్త లంపగలిగిన నా జనకు డేల మూలను డాగియుండవలెను ?

“చూచితివా, యవ్వా! తన పుత్రిక యగు నీతారత్నమును రాజరత్నమనగు నాకొసంగి వివాహ మొనర్పగోరుచు పిన్ననాటి స్నేహ మింతలో మరచునాయని యెంచి నేను సారణముఖంబున జనకునకు గబురంప నను గా దని తుద్రుమాన వమాత్మిండగు రామున కిచ్చి వివాహమొనర్చు నూహతో సారణునకు టక్కరి జవాబు నొసంగి పంపివేసి విశ్వామిత్రు యాగమిషను, నీతారాముల కన్యోన్యవలొకనము సిద్ధింపనట్లేర్పాటు జేసికొని, ఆయాగము నిర్విఘ్నముగా జరుగునట్లు నను బ్రార్థనాపూర్వ సంభాషణముల గోరుమని విశ్వామిత్రుడు పరశురాముతో జెప్ప నాతండును నీముఖంబున గబురంపెనుగా!

“చూచితివా, తాటకీ, యెంతమోనమో! నను మోసగింప నెంచి పన్నిన యీపన్నాగమునకు బ్రతిహతముగా విభ్రమనాటకమాడి నీతను గొనితే నేగుచున్నాను. నీ కుమారులగు మార్గీచ సుబాహుల, నీత వేషమున నున్న, సారణునకు సాయముగ సంపుము. విశ్వామిత్ర సమేతుడౌ రాము డీతెన్నున యాగ సంక్షణార్థ మేతెంచినచో, నీ విట నాతని గడ తేర్చుము. మీ కుమార్తమున నాత డేగినచో, నట సారణ, మార్గీచ, సుబాహు లుందురు గనుక మరి చిక్కులేదు.”

“సార్వభౌమా ! తా మింతదూరము నాకు గట్టసి నే యవలెనా ? ఒక్కమాట చాలదా ?”

“అటుగా దటుగాదు. స్థితిగతు లన్నియు స విచక్షణగా చెప్పినచో నా కార్యదీక్ష నీకు సుబోధకమయి, నీవు సంపూర్ణ సహాయ మొనర్ప జాలుదువు గదా యని చెప్పితిని.”

“చిత్తము.”

* * * * *

V

“ఏమి పింగళా, వెనుక బడుచున్నావు? బడలితివే, మార్గాయాశమున? అల్లదిగో మన మార్గాయాసమెల్ల బోదోలు గంగానదీ జలములనుండి వీచు పిల్ల వాయువులు పుష్పలతా నికుంజముల దాకి పూలతావులచే భార భరితమైనవో యన మంద మారుతములు వీచుచున్నవి. ఇక మన యాయాసములు దొలంగు.” అని శ్రీరాము డనెను.

“రామ చంద్రమా ! పింగళుని మార్గా యాసమున కేమిగాని, బలా బల విద్యల ఘట్టముగా నవగాహనము జేసికొంటివా?”

“ఋషినత్తమా ! నేను పఠించుకొనుచు మీయాన లక్ష్మణునకు కూడ నుపదేశించితిని. ఈతండును అభ్యసించుచున్నాడు.”

“తమ ప్రసాదంబు కతంబున మా కాకలి దప్పులు తప్పి మార్గాయాస మపనయించినది.” అని లక్ష్మణుడు దృష్టి కరించెను.

“మా హేశ్వరిం బునశ్చరణ మొనర్చుచుంటివా రాము చంద్రా?”

“మే మిరువురమును గూడ బునశ్చరణ మొనర్చు చున్నాము.”

“వేళ యతిక్రమించుచున్నది. మనము వడి వడిగ బో వలెను. మన మిపుడు బ్రవేశించునది తాటకవనము. ఇందు తాటక యను రక్కసి వేయి యేనుంగుల బలము గలది మనల నెదుర్కొన నేగుదెంచును. మన మిపు డప్రమత్తులమై మెలం గవలయును. మా హేశ్వరింజపించుచు మన మరుగవలయును.”

VI

“విద్యుజ్జిహ్వ! నీకు లక్ష్మణు రూపము చక్కగా నమరినది; కాని రామురూపము నాకమరినదా?”

“అమరుటయేకాదు—రామునితో రేయింబవళులు దిరుగు చుండు పింగళునకైనను తామే రాముడని, దోషకమానదు.”

“మనమిట నదృశ్యకరణీ ప్రభావమున నొరులకంట బడ కుండ సురక్షితులమేకదా!”

“అందుకు సందేహమేమి!”

“అట్లదే శాంతము కొందరు చెలులును ఈ తెచ్చున వన విహారమున కెనలేని కుతుకమ్మన వచ్చుచున్నారు. కాని అందు నీత గానరా దేమి?”

“నీత వీరితో రాలేదేమో!”

“అయ్యో! వారిలో సీతలేకున్న మన ప్రయత్నమును శ్రమయు నంతయు వ్యర్థమేయగును గదా!”

“అట్లన దగదు. వారి సంభాషణ మనము వినినచోకొంత కొంత తేటపడగలదు.

“మరి తేట పడుటకేమియులేదు. మరి తేలవలసినది తేలిపోయినది. మరి సీత యిటకు రాదు. మనము నెత్తిపై గొంగు వైచుకొని మరల వలసినదే గాబోలు. కేవలము సీతావహృదయుండనయి, దమయంతికొఱ కింద్రాదులు మానవరూపము దాల్చి నలుని రూపమున నెంతేని శ్రమలు నొందిరికాదే యని నామాననమున సరిపుచ్చుకొని యీపని కొడంబడియు, త్రిలోక విజేతనైన నే నీ నైచ్య సంధానం బొనర్చియు, నిట వనట గుందుచున్న నాకు, తుదకు సీతా సందర్శన లాభమైన నొడ గూడదు కాబోలు!”

“ఇంద్రాదులకుదమయంతి మెంతచిక్కుటలేదు!”లో నిట్లనుకొని విద్యుజ్జిహ్వంబు “ప్రభు శేఖరా! తామట్లు శంకింపనవసరములేదు. మరికొంతతడవున కామెయురానోవు. అల్లదె అరసాలము పొంత గూరుచుండి యా నాగీలలామ లేమో పలుకుచున్నారు. మనమును సమీపించి యాలకింతము.” అని ప్రత్యుత్తిర మిచ్చెను.

• • • • •

VII

“తులసీ, చిత్తరువు వ్రాయు నిమిత్తము సంబోధములు జేబోయిన శీలవతియు, రామ విహ్వలమాననమూ నీ సీతకు

తొవచారముల నిమిత్తము తామరాకులను తామరతూండ్ల ను దేబోయిన సుచరితయు నింకను మరలి రా రేమి? నేటిరా త్రికిదప్పిన రేపటి రేపకడ వత్తురు శ్రీరామాదు లని నే నెన్నేని తెరంగుల నెరింగించితినే గాని శాంతింపదయ్యె నీ జానకీ— తులసీ, ఆ వచ్చుచున్న దెవరో చూచి రమ్ము. శీలవతి యా సట్లున్నది.”

“ఔ నమ్మా, ఆ వచ్చువారు శీలవతియు, సుచరితయు నే మో హంతలమ్ములగొని వడి వడి వచ్చుచున్నారు.”

“కొంత తొవ గానవచ్చినది. జానకీ, అదే మనశీలవతి వచ్చుచున్నది! ఏమో విశేషములు దెచ్చుచున్న ట్లున్నది ! నీవును శాంతింబొంది గూరుచుండుము.”

“అదే రాము డీ రేయి కిట జేరునని, చూచివచ్చిన మన సర్వమంగళ చెప్పుచున్నది.”

జానకియు సేదదేరి “శ్రీరామచంద్రు డీ తావున బ్రత్యక్షము కాకమున్న నా పరమపురుషుని రూపపటము చిత్రించి నాకు జూపువారైనను లేరుగా!” యని సోత్కర్షంబున బలికెను.

“అమ్మా, అపురూపమగు శ్రీరాముని రూపము, నాతని నా జన్మమును రేయింబవళ్ళులు చూచుచున్నట్టి దాననయ్యు చి త్రలేఖనారచన మెరుంగని దానినొట నే నందుల కుపయోగించును. కాని యేదో యొక యుత్సవ సందర్భమున వర్షమున కై దారు తూరులు వచ్చునుబోవుచు రాముని సందర్శించుచుండు మన సర్వమంగళ మంచి చిత్రలేఖరి—

“సర్వమంగళా, ఏదీ, రాముని రూ పపటము వ్రాయుము.

అవిగో శీలవతి గొనివచ్చిన చిత్రలేఖనా సంభారముల గొని
యా మంగళాకారుని యాకారము చిత్రింపుము. మా జానకీ
చూచి యానందించును.” అని శాంత యనెను.

“సర్వమంగళా! శ్రీరామచంద్రుని రూపము నీవు చక్క
గ జిత్రించినచో నీ కీ మణికంకణములు బారి తోషికముగ
నిచ్చెదను.”

“ఆ—ఆ—వలదు—వలదు—జానకీ, నీ సేమముకొరకు
గొలిపిపోసంగిన యీ మణికంకణములు రాక్షసాంధఃకణములు
గదా! నీ వవ్వాని నొరుల కీదగునా?”

“రాక్షసాంధఃకణములే కానీ; మానవాంధఃకణములే కానీ.
శ్రీ రామచంద్రరూప దర్శనముకన్న నివి మిన్నలా? ఇంత
కును మాటదాటుదాన నెట్లు కాగలను?” అని సీతయనెను.

*

*

*

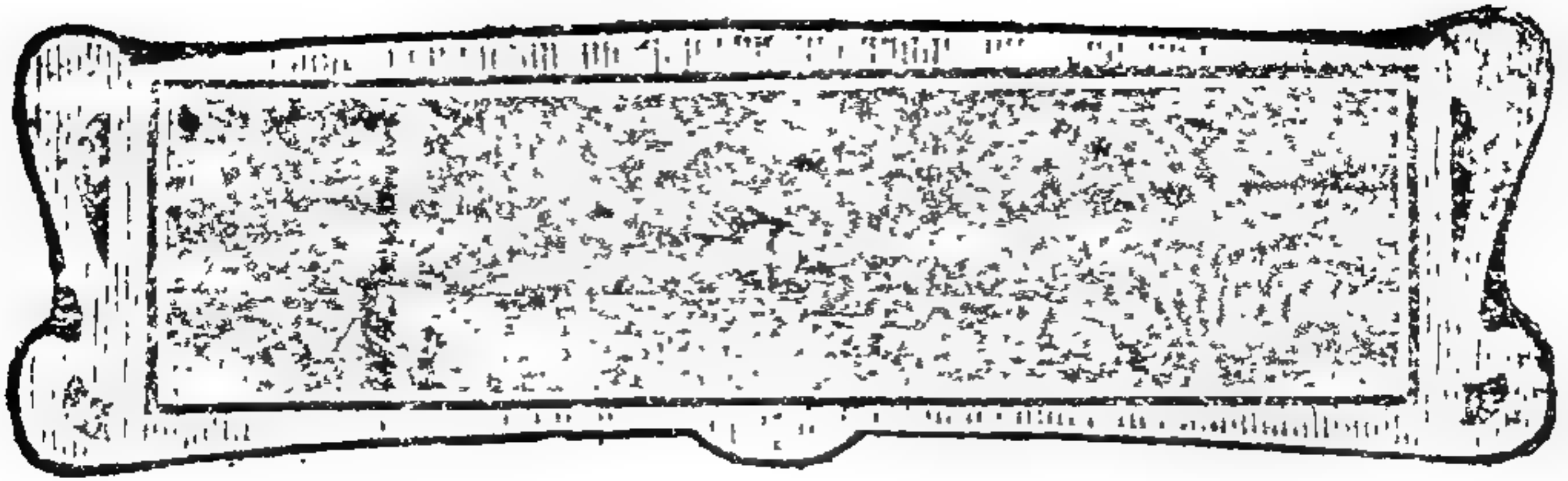
VIII

“సాగ్వభామా! మన యెదుట నెవరెవరు మాటలాడుచు
న్నారో గమనించితిరా? తులసీ శాంతల దొలుతనే గుర్తించి
యుందురు; చిత్తరువు వ్రాయు సంభారములతోడను, శైత్యో
పచార పదార్థములతోడను తరువాత నేతెంచిన శీలవతీ సుచరి
తలగూడ బోల్చుకొనియే యుందురు. వీరుకాక ఇంకొకరి
కంతస్వనము మాత్రమే యిపుడిపుడు వినవచ్చినది కాదా?
వా రెవరో గుర్తించిరా?”

“ఇంతసేపును రాలేదని మన మనుకొను చున్నట్టియు, తా
ధరించిన మణికంకణముల కారణమున మనకురూపదర్శన మొ
సంగనట్టిదియు, నిపుడు రాము రూపపటము వ్రాయుమని తన
చెలికత్తియను గోరినదియు నగునదియేజానకియని తలంతును.”

“చిత్తము.. ఆమెయేజానకి; మనము నేడింతవరకును నా మె
రూపమే చూడజాలని వార మిపుడా సర్వమంగళ రామ రూప
ము జిత్రించినంతన జానకి తన మణికంకణముల నిచ్చివేయు
ను గనుక, మన మా జానకిని జూడ ననువుపడును. అంతదనుక
మన మీ నందనవన ప్రాంతముననే నిలిచియుండి జరుగ బోవు
విశేషముల జూచుచుందుము గాక!” అని విద్యుజ్జిహ్వా డనెను.

పరిణయ విభిమములు

ఏ డ వ ప్ర క రణ ము

తాటకవధ

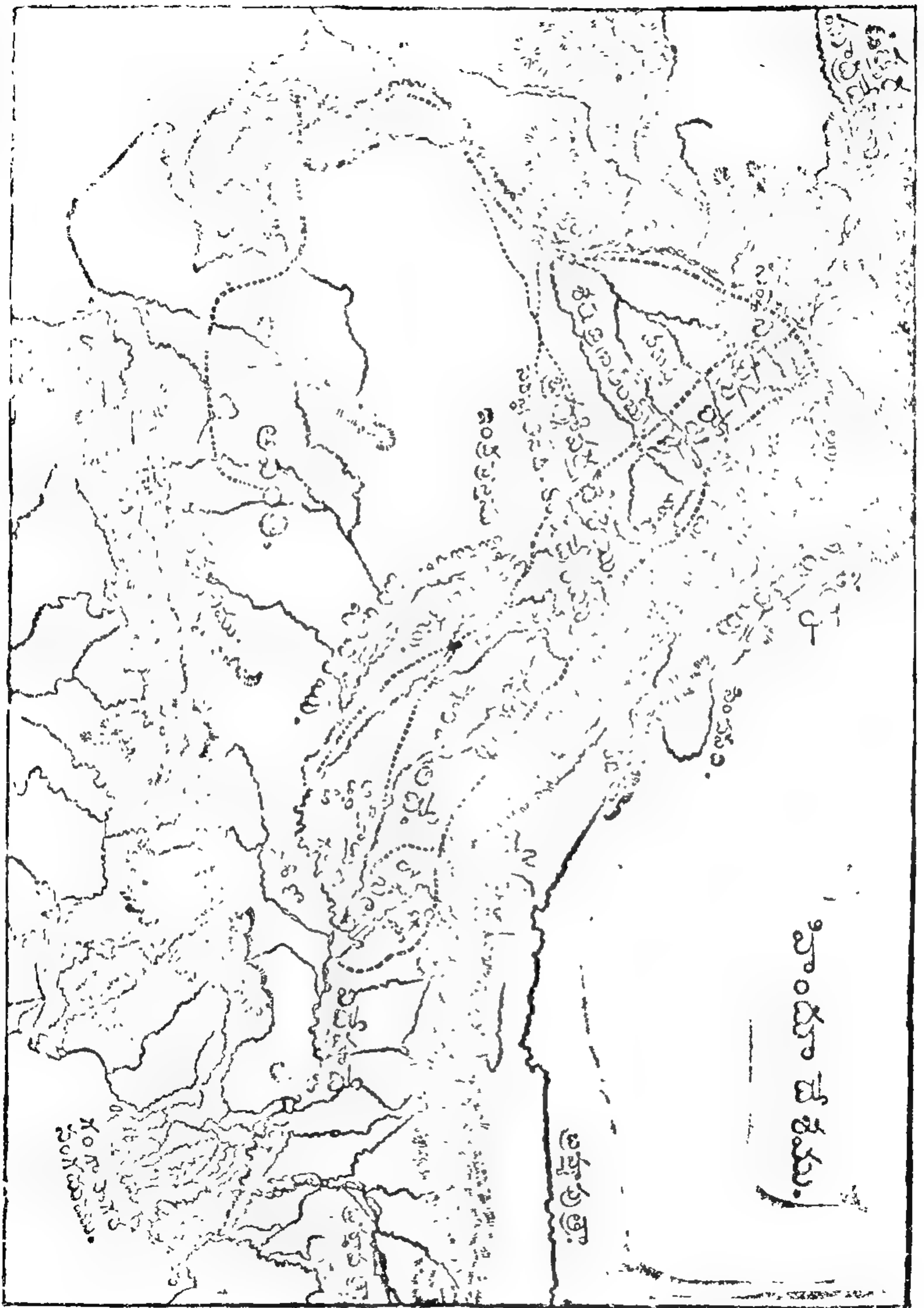
“నిన్న మనము కామాశ్రమము దాటి నరయూ గొంగా
సంగమ ప్రదేశమున గాలము గడపితిమి గదా!”

వడి వడి నడచుచున్నారు.

“నేటి సాయంసమయమున (బ॥ చవితి)మన మీ తాటక
వనము దాట వలసి యున్నది.” అని విశ్వామిత్రుండనియెను.

“ఋషికుల సత్తమా! పట్ట పగలయ్యు నీ దుర్గ మా
రణ్యమున నీలపురుగుల గీ పెట్టు రొదయు బెట్టిదంబయిన కూ
రమృగ సంకులారావములును, నీ పవలింటి జీకటిని మఱింత భ
యంకరముగా నేయుచున్నవి. ఇదియే తాటక వనమా? తా
టకకును ఈ వనమునకును సంబంధ మేమి?” యని రాముడు
బ్రశ్నించెను.

“శ్రీరామా, తొల్లి సంతాన హీనుండగు సుకేతుండును
యక్షుండు సంతానాన్ధియై బ్రహ్మాంగూర్చి ఘోరంబగు దపం
బానర్ప నా విధాతయు, వేయి యేనుంగుల బలసమన్విత యశా
నౌగ సూతుగలుగ వరంబొసంగె; అపు డాయక్షునకు జన్మించిన
యనుసమాన బలసమన్వితయశా నాతి యగు దాటకను ఝర

వరంగల్ జిల్లా.

వరంగల్ జిల్లా.

వరంగల్ జిల్లా.

44B.

నందనుండగు నుందున కిచ్చి బెండిలిసేయ నామె కాతని వలన
మారీచ సుబాహులను బుత్తులిరువురు జన్మించిరి. నుందుడు గా
రణాంతరమున నగస్త్యుచే జూప, నా తాటక కుమారసహితం
బగ, నాయగస్త్యుపైబడ నుంకింప నమ్మాని వర్మండా మారీచ
స బాహుల, “రాక్షసులు కం”దనియు, తాటకను “నీవు వి
కర రూపంబున మానవ బక్షకురాలవుగ”వ్వనియు శాపం
బిడ నా తాటకయు నీర్వాభానంబున నా ఋషి చరించుచుం
డు యీ మలద కరూశ దేశమ్ముల జన విరహితమ్ముగ జేసి, దే
శమ్ముల రూపు మాపి, యీ ప్రకీశ మంగయు నట్టమా యడ
విగా మార్చివేసి, మాద్యశు లొ.ర్పు యజ్ఞ యాగాదుల దా
గుమా సహితము భక్షించునచ్చు చున్నది.”

* * * * *

“అదె భీకరాకారమా తాటక, దామాన వాహారయాట, మనపై
బడచీ తెన్నున భీకరా రావములతో బర తెంచు చున్నది. శ్రీరా
మా! తడవు మనలక, తాటక యాదుది యని శంకింపక, బలి
మిమ్మి నీనిని వధియింపుము.” అని విశ్వామిత్రుడు తొందర
సేయుచుండెను.

శ్రీరాముం డొకింత వెనుమును లాలోచించి, “ఓ ము
నిసత్తమా, నీ పంపున ననువర్తింపుమని మజ్జనకుండు మాకుం
గట్టడి సేసి మాతీయు నంపెంగాన, బిశ్వవాక్య పరిపాలన-నందు
నను భగవత్స్వరూపుండవగు నీ గూన ననలేని గౌరవంబున
శిరసావహింతు” మని విశ్వామిత్రుని మొక్కి- జననీ జన
కులనెక దలంచి, తన యెదుటకు విజృంభించిన రూపముతో
బర తెంచుచున్న యక్షిణిగాంచి, మొక్కి- వెట్టితన బాణ

ప: న నన్ను వదలుటయ దడవుగ నా పెనురక్కసి నేలబడి విల
 విల దన్నుకొని కొంత తడవునకు జెలివి దెచ్చుకని మేను మం
 దించును జొరబడి తానొరులకు గానరాకుండ పెనురాల దువ్వు
 చు ఘోరంబగు శిలావర్షంబు పెనుజడిగా వారిపయి నవ్వాగ
 గురి ము చుచుండెను. విశ్వామిత్రుండొకింత మానసంబున గొంకి,
 “నాకు లక్ష్మణులకు శుభంబగు గాత! జయంబగు గాత” మని
 గురిగీ జరంపర లొనంగి, “రామా! రాటక మాడుది యని
 సందేహించుచున్నావు. ఇది స్త్రీ రూపధారియూ గడింది పా
 పి జమీ! చాలుంబాలు—నిక దయచాలు—ఇంకను నీవు
 పుట్టిన దీని దుడుకు నడతలు పెచ్చు పెరుగును సుమా! ఈ
 శిలావర్ష మున మనల నలయించి, ముంచి వేయును—నా క్ర
 త్తి పును సాగనీయదు సూ; ని న్నేకొఱకయి దోడ్కొని వ
 రుచిగా, అందిది ప్రథమ సోపాన మని యెఱుంగుము. అదె
 సందేహించితివా! సందె వేళల నిట్టి చూతుధాన లోకము
 నెయిరింపలేము సుమా! సందెలను రేలను దీని మాయ లమా
 న ముములుగ పెల్లుబ్బును. అప్పుడు దీని యునికియైనం గని
 జెచ్చి మన తలము కాక పోవచ్చును. శ్రీరామా, నీవు మన
 రోత్రగక్షణకే బ్రయత్నించు చుంటివిగాని యీ వనమునుతా
 టకీ రహితముగ నొనర్ప బ్రయత్నింప కున్నావే! దీనిని వధించి,
 దేవతా లోకమునకును ఋషి కులంబునకును బెనట్టుల మా
 ప్తము. ప్రజారక్షణంబునకైన గార్యం బది కూర్పంబు గానీ,
 యశాగ్నిగంబు గానీ, పాతికంబు గానీ, కాకుండనీ, రాజ్య భా
 రంబు బూనువారి కిది యుత్తమంబగు విధ్యుక్త కర్మంబ యగు
 విధి సకల దైవదీపురాదు, తొల్లి పుడమి నెల్ల స్మశాన వాటిక

గొనేను బూనిన మంధర యను విరోచనుని గూతు నిండుగ్రిం
డు వధియించుట నెరుంగవా! మంధర యాడుది కాదా! వాటి
యు భృగు పత్నియు, శుక్రని తల్లియు నగు నారాగ, సృష్టిని
బ్రతినెత్త యన దగిన నిందుని లేకుండ జేసెద నను నామె
పూనిక చే, నీ ప్రకృతపు మాయా మానుష రూప మే పర
జ్యోతి నుండి తునకయై యిపు డిట నామ్రమాల నిలచి యున్న
దో, యా ప్రథమ రూపము, ఆశుద్ధబ్రహ్మ, విష్ణుమూర్తి యు
యి యాపైదలి యెదపై దన నిర్వికృత పరాక్రమ యుతంతైన
చక్రింబు నంపి హత జేసెనని మరియొక తూరి జ్ఞప్తికి దెచ్చు
చున్నాను. మరియు కాలము వలదు. నీకు జయంబగు గాత”
మని విశ్వామిత్రుండు శ్రీరాముని హెచ్చరింప నాతండును వి
జృంభిత పరాక్రమంబున తన బాణ తూణీరంబుల గొని, తన
వింటి నడుమును బిడికిలించి, బిగియించి, దిక్కులుమారు మో
గునట్లు మొరయించి, సారించి, టంకారంబు గావించి, తన
వియవిద్యా కాశలంబు బ్రకటింపనో యన, అస్త్ర బలంబు
సూచించుచు, మొయిలు మొత్తమ్ముల వధ్యమ్మున నున్న
నా టక్కరి కత్తె నెక్క బాణమ్మున నిహత మ్మునర్ప
విశ్వామిత్రుం డటు తానండంబు నొంది శ్రీరాము శరంబు
మూర్కొని మరల మరల నాశీర్వదించి, “తాటక చచ్చినది.
ఇక నీ వనమున మనల నిపుడెదిరించు వారులేరు. ఈ రాతిరి
యిందే మన ముపశమింతము. రేపకడ లేచి మ దాశ్రమంబున
కేగనగు” నని యా రేయి నటనే కాలము గడపిరి.

తాటకచే బాధింపబడినవారును, ఆబాధల నెరింగినవారును
నగు ఋషులు పెక్కండ్రాప్రమాదవార్తందెలిసినవారా రాత్రి

విశ్వామిత్ర సమేతుండగు రాము సందర్శించి, కాశికుం గీర్తిచి,
 శ్రీరాము నభినందించి, యాశీర్వదించి, దొలి ప్రమాదకరంబు
 లగు దుఃఖ పరంపరలును, తదనంతరము ప్రమోదాకరంబు
 లగు సుఖ తరంగములును, సమకూడు నను వచనంబు నిర్వ
 చించునన, సంజకడ జేకటియు, ననంతరము వెల నెల రేయి
 యునగు నా రాత్రి, రాత్రించర మరణారంతరము, సుఖంబున
 గాలము గడపరి. మరుచటి యదయమున, లోకంబున తప
 స్స ప్రవర్తింప జేయు నుద్దేశముతో, లోలుత తానే తపం
 బొచరించుటకును, యోగంబున స్థించుటకును పెద్దయంబొద్దే
 వనంబున పానంబు నేసెనో, పాహా తనో ధని యగు కాశ్య
 పుంజేవనంబున సిద్ధింబొందుట చేసి సిద్ధాశ్రమంబును చేరు
 వననో, ధన్య కేసరింజవి బ్రహ్మో జడని, జేనతల సంజర
 నిందు సహితముగా జయించి, భగవదా రాధనా రూపంబగు
 నొక యజ్ఞంబు గావించు చుండి, సకల చరా చర రూపంబగు
 నీ సృష్టి సంతను దన తపోబలంబున గజ గజ వణంక జేసెనో,
 అట్టి రాక్షస రాజగు బలిచక్రవర్తిని వామనావ తారంబున నే
 తాత్రున మూడడుగుల మేర నడిగి, మూడవ యడుగున బలిని
 స్వీకరించెనో, శ్రీమహావిష్ణువు నవరావ తారంబును వామ దేవు
 న కేడియాశ్రయ మయ్యెనో, అట్టి యీ యానాసమే మన
 విశ్వామిత్రు చావాసము. ఈ యావాసమున బ్రవేశించిన పద
 ప, గడచిన రేయి జరిగిన తాటకవధ వలన, శ్రీహత్యా
 దోషము నివారించుకొన ననువగు మంత్ర రాజంబుల శ్రీరా
 మున సుపదేశించి విశ్వామిత్రాదు లటనే అపరాహ్ణము దిగు
 గు సందాక గడపి నాయుంకాలము నకు యూగి శాలకు బో

48A

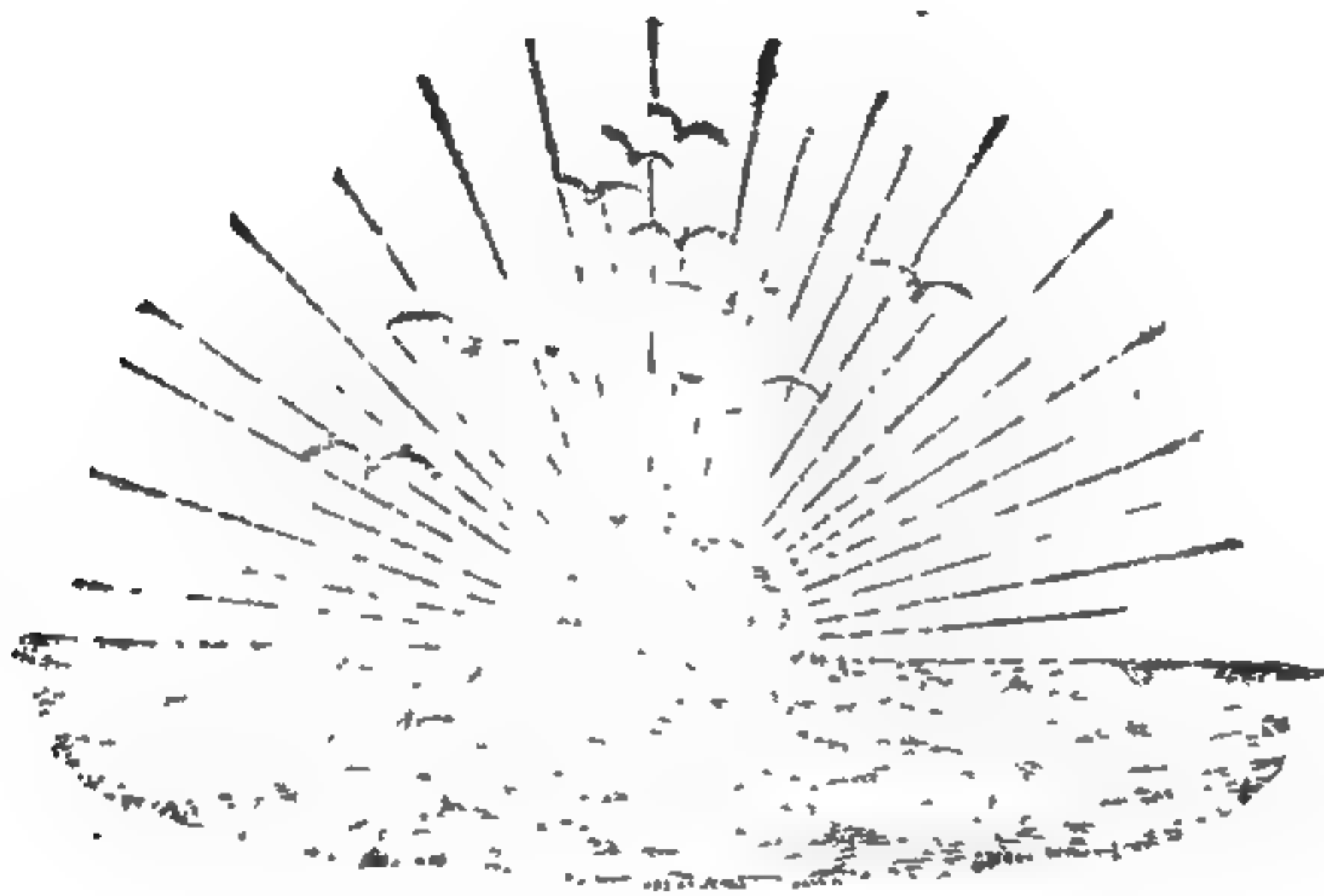
.....నా టక్కరికత్తె (తాటక) నొక్క బాణమ్మన
నిహత మ్మొనర్ప—

48B

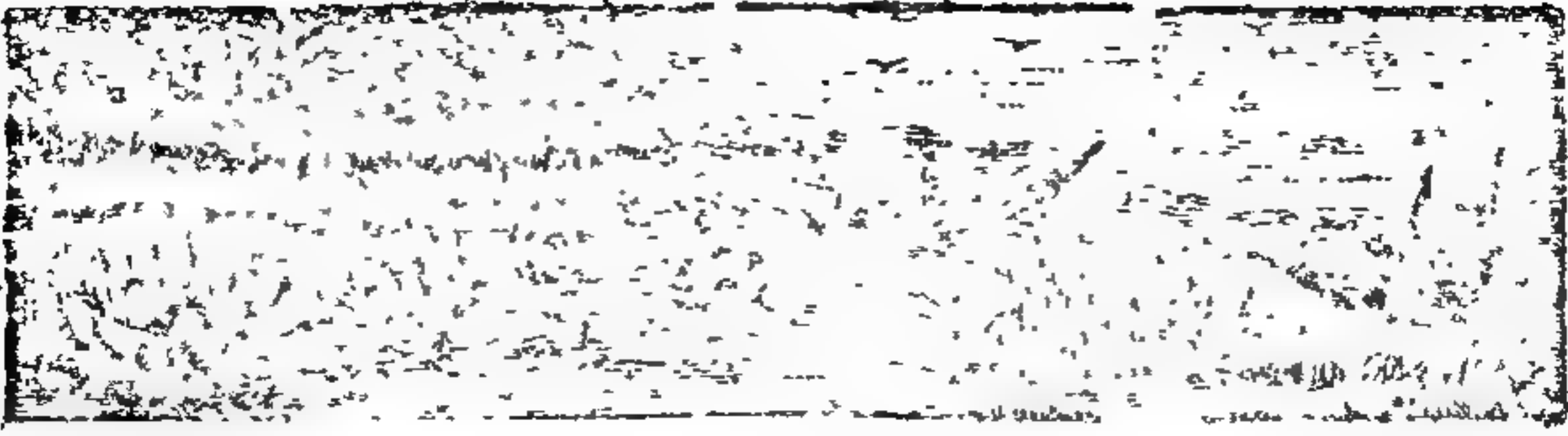
48C

.....విశ్వామిత్రుడు శ్రీరామున కెన్నేని అస్త్రములు.
ను, తన దుష్టాచారములును నుపదేశించెను— 49.

నెంచి తత్సమిపథలి నున్న యుపవన పాత మందలి
ముఖులచే సగౌరవమ్ముగ సమ్మానింప బడుచు, సూర్యు డస్తా
దిక్కి జనక మున్నె, దామును యజ్ఞ వాటికకు బో బయనము
సాగించుచుండ విశ్వామిత్రుడు శ్రీరామున కెన్నేని *అత్తు
ములును, తత్తదుప సంహారములను నుపదేశించెను.

శిథిలకృత్రంబును, కాలచక్రింబును లోనుగాగల మహా చక్రింబులును
చిహ్నిస్తాది దివ్యా స్త్రంబులును, మోచకి శిఖరి మొ॥ మహాగదలును, కాల
పాళ, నిరుణ పాళాది మహా పాళంబులును, మరియు నెన్నేని మహా
స్త్రంబులును, సత్యచంతము, సత్యకీర్తి, ధృష్టము రథసము, క్రతిహారత
రము ఆదిగాగల యుపసంహారంబులు గూడ రామున కుపదేశించి నానివాని
నియమానుసారముగ పునశ్చరణల గావింపజేయుచు, మెల్లమెల్లన బయనము
సాగించుచు నేగుచుండిరి. రాముండును తా నేర్చినదెల్ల తన తమ్ము
డగు లక్ష్మణునకు నేర్పుచు బునశ్చరణము నేయించుచు, తత్తవధ దేవతల
స్వాధీన పరచుకొనుచు, తనతమ్మునకుంగూడ స్వాధీనపరచుచు తద్యుపసం
హారములగూడ నశ్వసింపజేయుచుండును.

పరిణయ విభ్రమములు

ఎ ని మి ద వ ప్రి క రణ ము

పరిజ్ఞా పాలనము
I

“రాముడిక నీతెన్ననరాదు. ఇప్పుడిప్పుడే మనము వినిన
యా హాహాకారమునుబట్టి చూడ తాటకకును రామాదులకు
ను నేదోయొక సంఘటనము సంభవించియుండును. రాముడిక
నీత్రోవనురాక హుటాహుటినీ విశ్వామిత్రు నాశ్రమము జేర
యుండును. మన మిక నిటనుండిన బ్రయోజనమేమి? తులస్సీ
నీవు మున్నుండుగ నేగి సీతాదు లెట నేమి సేయుచున్నారో
చూచిరమ్ము.”

“ఇదే పోవుచున్నాను.”

అనుచు తులసియు నాతావు వీడి చనెను.

“అమ్మా, తాటకను రామాదులు సంహరించియుండు రే
మోయని నాకెంతేని సంశయము కలుగుచున్నది. కానిచో
తాటక యంతటి యర పరువ నేమికారణ మయియుండును?”

“రామునకు మతి (వి) భ్రమము గలుగజేయ నెంచి యి
టగాచుకొని యుండుటవలన నీకును మనోభ్రమము కలిగినట్లు
న్నది. కానియెడల అప్రతీప ప్రతాపవంతురాలగు తాటకను

ప్రతిజ్ఞాపాలనము

శ్రీ

బ్రతారింజ రామాద్యశులకు వశమనుట, అబలామాప ధారణ మాత్రముననే, నీకు బేతన వలవడుట కాదే !”

“కావచ్చునేమో; అదే! తులసి—తులసీ! యేమిది !! మనోవేగమునకన్న మిన్నయగు వేగమున మరలి వచ్చితివే !!!”

“తులసీ, యేమి విశేషములు ?”

“విశేషముల కేమున్నది. కొందరు స్త్రీలట నున్నారు. నీత చెలులని యనుకొనుచున్నారు. రాముడటలేడు. నీతయంతకన్ననులేడు. ఆ స్త్రీలోకము లేచి నిలచి యుంట నవలోకించితిని. అందొక తరుణీమణి తనచేతనున్న పటము నింకొకరితో కందిచ్చుచున్నది. అందరును దానినే దిలకించుచు తలల పంకించుచున్నారు. ఆనందించుచున్నారు. ఎటకో పో బ్రయాణో స్మృఖులై యున్న ట్లున్నది. ఇంతే సంగతులు”

“సరే! తరుణము మంచిదే. ఇక రాముడా ప్రాంతమునకు, చాటకనుతప్పించుకొనిరాగలిగినచో, వచ్చుటో, లేక రాలేక తాటకచే జచ్చియుండుటో జరిగితీరవలెను. కనుక తులసీ, మనవిటనుండ బ్రయోజనములేదు. నీవిపుడు వారిని జూచినచ్చితివి గదా. మనరూపము లక్కడనున్నవారిలో నేరేరిని బోలియుండువలెనో, అట్లు సమముగా నమరియున్నవా? కానిచో సరిగ్గ నవరించుకొనుడు. ఇక మనము దక్షిణముగా బోయి, యావనమును సమీపింతుము.”

“సమీపించిన పిదపనైనను నీవమాత్రము ముందేగి రాముని జూచి యాతని విభ్రమింపజేయుము. దూరముననుండి యుక్షణమాత్రములో నిన్ను గలుసుకొనగలము. కాదేని రసభంగమునకు గారణంబగు. రామాదులు కాలినడకను రారులే.

నాకును విమానములపైనే వచ్చియుండును. కానివో మన
జీవితానికిని గానరాకుండుట కేమికారణంబగు ?”

వది వది నడచుచుండిరి.

ఈ నీత యొంటరి యయ్యెను.

* * * * *

II

“బాబూ, సార్వభౌముడు లంకా పట్టణమున కింకసూ
క్షురలి రాలే గేమని, కనుగొని రమ్మని విభీషణ ప్రభువ ర్హ్య
మ నను మీ కడ కంపపచ్చినాను.”

“సార్వభౌముడు జానకిని దోడ్కొనే సింహాసనముగెరు.
శ్వామిత్రిని యాగము జూడపచ్చినదట జానకి!”

“ఈసరికిసార్వభౌముడు జానకితో మరలెయుండునా?”

“ఏదీ — ఇంకను సంపూర్ణముగా తెలియలేదు — గాని
తనిలా, జానకినిగొని త్వరలో సార్వభౌముడు లంకను చేరగల
డని విభీషణ ప్రభునితో చెప్పము”.

“సరే — ఖర శేఖరా, శెలవు దీసికొందును.”

అనుచు విభీషణు పంపున వచ్చిన యాతని యనుచరుం
డగు ననిలుడు ఖరాలయము వీడి లంక కేగెను.

III

“రూపపటమున జిత్రింపబడిన రూపము జూచి ఆమె తొ
టుల తల పంకించుచున్నదో చూచితే రామా?”

“ఎవతెయెటుల దలపంకించిననేమి? ఏదీ నీత? అయ్యో!
జానకి వేదీ?”

“మన కంకణ మేఘచ్ఛన్నమైన చంద్రరేఖయుంబోలె
జానకి డాగియున్నది.”

“అట్లని సంతసింపుమందువా యేమి?”

“అక్కరలేదు. రూపపటము జిత్రించినవారి కా కంకణముల నుపాయనముగా నొసంగి తమకు రూపదర్శన మొసంగగల దా జానకి — వారేమో సంభాషించు చున్నట్లున్నది. మనమీ పొదలమాటునన నుండివిందుము గాక.”

* * * * *

IV

“సరిగా జిత్రించినది. బహుమానార్హమైన యీ సర్వమంగళ చిత్రలేఖనా సామర్థ్యము సంస్తవనీయము.”

“సర్వమంగళా! ఎవరిని చూచే ఆచిరునగవు?”

“మరెవరిని? మన జానకిని—”

“నీ యెగతాళి మానవుగదా!”

“సహజముగా రాముడు స్మితాననుడే! ఎల్లప్పుడును మొగమున చిరునగవు దొలుకాడుచుండునే! అంతియేగాని ఒకరిని జూచి నగవును, వే రొకరినిజూచి యిం కొకటియు నాతని కుండదు.”

“ఈ స్మితముసహజమేగాని, ఉద్దేశపూర్వకముకానేకాదా?”

“నీతా! నీకేమి బుద్ధిమాంద్య మమితమగుచున్నట్లున్నదే! చిత్తరువున నున్న రూపము నిను జూచి, మందహాసముసేయుమందువా యేమి? నీ విట్లు మాటలాడుచుండువు గనుక నే తులసి ని న్నొక సక్కెము సేయుచుండును. అగు, మందెమేల మగుం గాని నినుజూచి మందహాస మొనర్ప నదె రాము డను దెంచుచున్నాడులే!” అని శాంత యనెను.

“రాముడే స్వయముగవచ్చినచో, నిక నాతనితోడి సల్పాప్త

మ లక్ష్మీ నా బాధతో పీకము మాటయే మరచెదవు. ఇక నా పాచితో పీక మొనంగుము.” సర్వమంగళ బింకము జూపెను. అందరను విశ్వామిత్రాశ్రమోనుక్తులైరి.

“ఏమి యాలోచనలో బడినదా యేమి? శ్రీరాముని దర్శించిన పిదప నాపటము నావలబారవై చి వానినే దర్శించుకొనుచు ననుజూడక యూరక గూరుచుందువు. గాబోలు!

“శాంతా! చూచితివిగదా యీ యన్యాయము! నీయట్టి సాక్షి యుండగనే యిటుల జేయుచున్నదిగదా యీ జానకి! నీవే లేనిచో నికనే నేరితో మొరవెట్టుకొన గలను ?”

“సర్వమంగళా! రామురూపపటమును రచించువట్ల నీవెంత త్వరితగతిని చూపితివై, అట్లనే నీ యూహలును నీమాటలునుంగూడ తొందరను పొందియున్నవి. తా నిదివరకు శ్రీరామ రూపముంగూర్చి వినిన యట్టి స్మితాననము, ధవళాబ్జ పత్ర నేత్ర యుగము, * కాకపక్షములు, కంబుసన్నిభ కంఠము, దృశ గుల్ఫములు, దీర్ఘ బాహువులు, వీన వక్షము, పదయుగంబున బద్మ రేఖలును, మన జానకి బరీక్షించి సంతృప్తి నొంది, దుందుభి స్వనము వినమే యని బరిశీలించుచు నుండనోపు. తొందరయేల! నీబహుమానము నీకనుమానములేక నొసంగక దా నవమానము నొందు ననుకొంటివా?”

“ఏమో అప్పుడే హస్తతలమ్మున చిత్తరువు నిడుకొని వడి వడి నడచుచు నాశ్రమము సమీపించు చున్నది గదా! ఇంకెప్పుడు నా బహుమానము—”

* *

* *

* *

* *

“ఏమిది! తుదకు మనమిట నామె రూపమయినంజూడజాలక నువ్విథులూరుచు నిలువవలసినదే గాబోయి! ఏమోయి, నామనం బెంతేని తత్తరించుచున్నది! త్వరపడినగాని కార్యము చెడునట్లు దోచుచున్నది! నే నొక్కరుండనె బోయి, యామె నెత్తుకొని వచ్చెదను.”

“వలదు - వలదు - జానకీ రూపమయిన గాంచజాలని మన మిపుడిం దే గజగమన జానకీయని గొనిరా సాహసింపగలము?”

“అయిన నింకెప్పుడు?”

“సమయమునకు వేచియుండవలెను. అదిగో మణికంకణముల గూర్చి షరల నేమో సంభాషణ జరుగుచున్నది. అది గమనించుటే మనకు గర్తవ్యము—తొందరింపజనదు.”

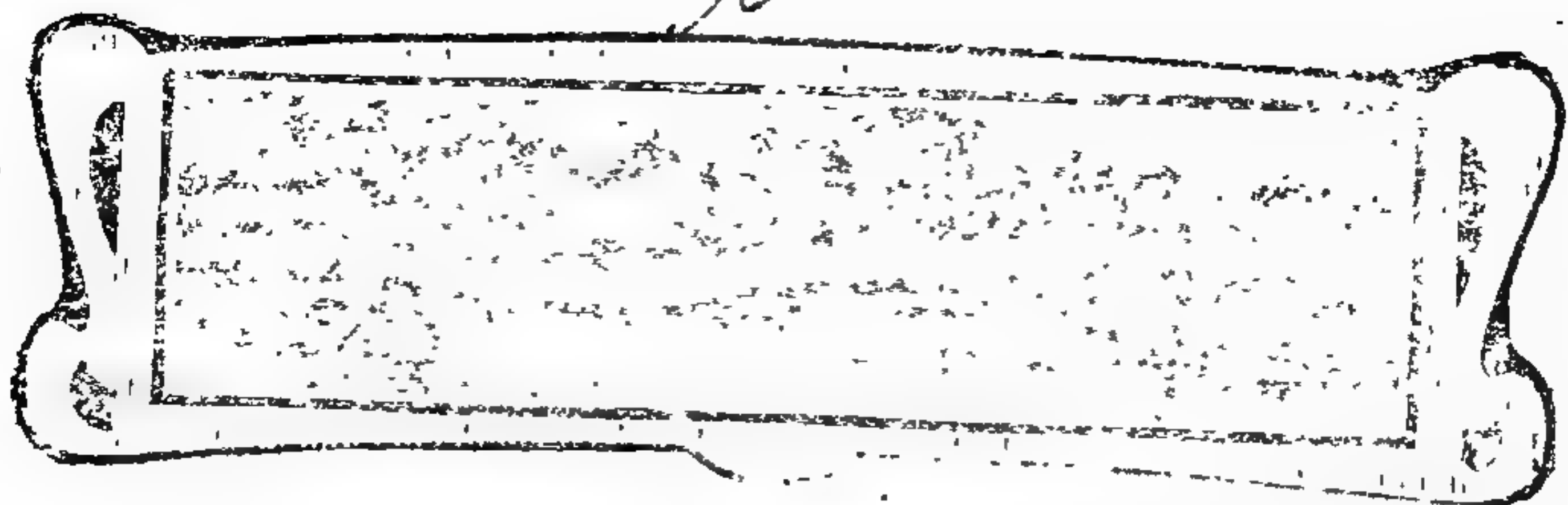
* * * * *

VI

“సర్వమంగళా! ఆడినమాటదాటుదాననని నీమానసమున సటమటించు చున్నావ్రా! ఆపురూపమగు శ్రీరాము రూపము నా కనుల గట్టినట్టుల జేసిన నీచిత్ర కళానైపుణి హమాకరింప బడకనే రిత్తవోవున? ఇదెమెచ్చితి! ఇచ్చితి నివె గొన్నమా మణికంకణములు!!”

సర్వమంగళయు నా మణి కంకణముల గైకొన, వా రందరును సరస నల్లాపంబుల నాప్రక్కనున్న నికుంజ కుంజంబుల దెస విన విన నేగిరి.

పరిణయ విభిముములు

తొమ్మిదవ ప్రకరణము

తప్పల తమాషా

“ఏమోయి లక్ష్మణా ! యింకను తత్తరింపవలదు. తడయకుండువా ? జానకీ రూపపులీల జూచితిని. ఆమె నునుబల్కుల వింటిని. ప్రతిఫలించుగండఫలకమ్మలపోలిక గాంచితి. అర్థచంద్రుని సొంపునైన నవఘళించు మోము సౌ రారసితి, త్వర గమనయై పోవుచుండ జానకీ కుటీల కోమల కేశమందలి మందార చామ మకరంద రస పానమ్మున నొడ దైలియక మధుషాళి సేయుచుండిన గాన రసాస్వాదన మొనరించితిని. పోబోవుచు తుదకు రామావృత స్వాంతయై పలికిన ములుకలవంటి పలుకులు గూడ వింటిని. నా మనం బెరిసిడిని—తుదకు సీతయు మన దృక్పథము దాటినది. వేచియుండుమని పలుమారు నుడువుచు తుద కీ దుస్థితి నీవ జేకూర్చితివి—ఎంతపని జేసితివి ?”

“వేగిరింప జన మపాయమ్మున నామెంగొని యేగవలెనంటి నం తెగాని—భమ న్మనోవాంఛ జేసూరమికి గాదు. ఇంతకును సీత నా నికుంజముల పొంత కొక్కరిత ము న్ముందుగ నేగినది. మనమీ దెస నేగిన నామె జూడగలము.—”

ఇరువురును నాల్గయి దడుగులు వెనుకకు నడచిరి.

“రామా ! అల్లదె—ఆ నికుంజముల పొంతనుండి నీతయే వచ్చుచున్నది. ఆమెనెంట నున్న పరివార మామెను సమీపిం పకమున్న మీ కార్య మాచరింపుడు. నేనును విమాన సన్నా హమున నుందును.”

*
* *

*
* *

*
* *

“ఔరా ! యివ్వరాలోహ యెంతటి గొంటుతనంబు గల యది ? ఇం కెందు బోగలదు !”

కన్నుల బడుటయె తడవు; మరి తడవులేదు. తెప్పపాటు కాలయైన వ్యవధిలేదు.

*
* *

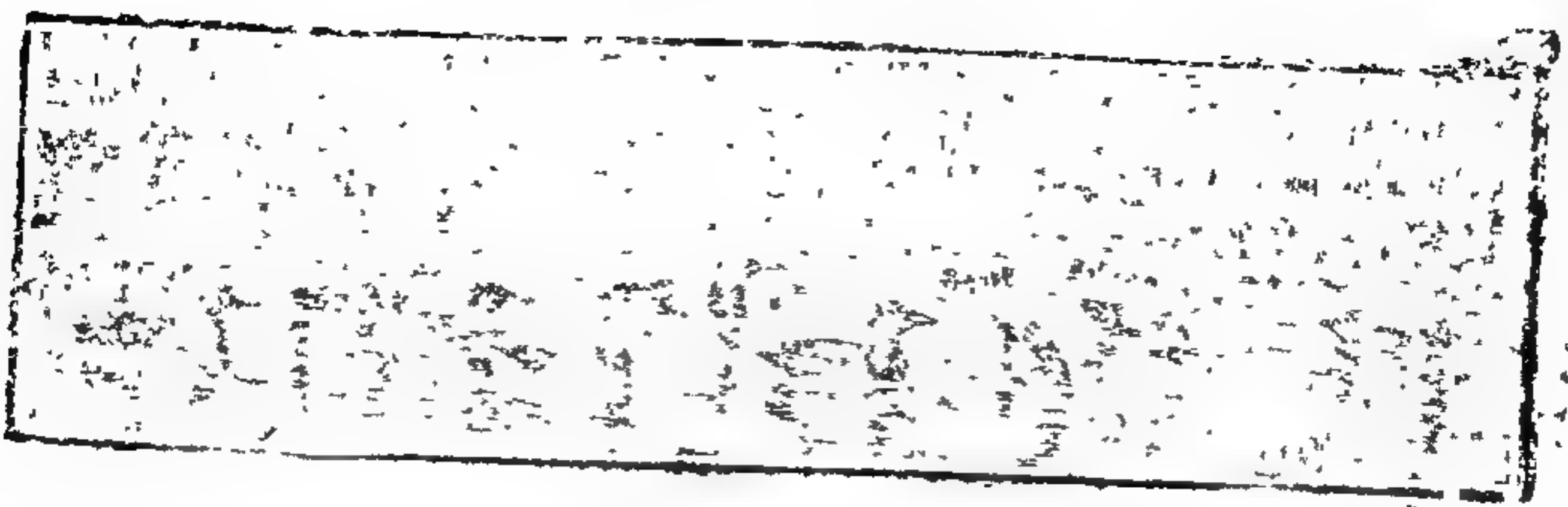
*
* *

*
* *

ఈ నీతా రామలక్ష్మణులు విమానమున నున్నారు.

అదె ! విమాన మవా జ్ఞానన గోచరమై నుండిదెస, కంటిరెప్ప లల్లాడునంతలో నెన్నియో యోజనముల దూరము బర తెంచుచున్నది.

పరిణయ విభ్రమములు

పదియవ ప్రకరణము

సవీయం కృతాపరాధము!

రహస్యము బయలుపడుట

“జాకారా! యివ్వారాహా యెంతటి గొంటుతనంబు
గల యది! ఇంకెందు బోగలదు?”

✱ ✱

✱ ✱

✱ ✱

“అహా యేమి యీ సోయగము! మన్మథుండను విధాత
నేరేటేటి యసలైచ్చి వెన్నెలతేటనించి, తొల్కారు మెఱుంగు
లా దుఱంగలించు రంగులిడి, సుధస్పడునిచ్చి, మేటి శృంగార
రసంబు తిల్కి, యీసోయగముల బోవు నబ్రముగా రచియిం
చి యుండరేవు. కాముడు కామాశ్రమమున దహనమై చిర
కాలమయ్యును, రూపముల నృజియించు శక్తి వీనికెటనుండి
గలిగెనోగదా! స్మరు డనుమాట వాసికినిగూడ స్వయముగ
జెల్లు నన నిట్టి రూపముల నృజియింపనోవు. కన్యారత్నమగు
నీమెల్ల రాజరత్నమనగు నాకేల దగదు? ఇంతకును అవివాహిత
యూ నీమె యెల్లరిసాత్తునునై యుంట “వానిదే యగును; గాని
నీది కా” దని యేరు వాక్రువ్వగలరు? భాషా ప్రపంచమున

శ్చైరత్నావళి వంటిదే కన్యారత్నముంగూడ! సరిరాని సుకళం
తలును, ఉపమింపరాని యక్షసతులును, ప్రతిరానికన్నర భామ
లును, పోల్పరాని సిద్ధవనితలును అసమానతా గరుడస్త్రీలు
ను, దీటురాజాలని గంధర్వస్త్రీలును సీమెకుసాటిరాజాలమివీరిని
వీడిన వాటి యేకీ యీమె కెనయగు యన్న మిన్నలు!" అని
తనవిమానమున నున్న సీతం గూర్చి లక్ష్మణ సహితుడౌ నా
రాముడు తనమనమున ననుకొనుచు ఒక యావాసముజేరెను.

ఈసీతయు నోటమాటలేక యంట తన్నొంటిపాటున నొక
పూరుషు డెత్తుకవచ్చెగా యను నభిమానమందుమా? చెలిక
తైలకు దూరమైతి నే యను దుఃఖమందుమా? వివాహముజేసి
కొన దలంచియు, నిటుల విమానమున గొనిపోవుటజూడ సరి
వారిలో నవమానము కాదాయని చింతిలు చున్న దందుమా?
మణియేమందు మా బిశ్కోకవతి నోటమాటలేని మానము
ద్రును? లేక యిందేదియుగాక, నే గోరుకొనుచున్న రామువ
కే జిక్కితి నను ననునయ సంతోషమున నొడలైలియని సూన
మా? ఇదియునుగానిచో నిక కపటనటనమే యని యందుమా!

ఏది యెటులున్నను ఈ సీత తన మానసమున, నేమి
యనుకొనుచున్నదో వ్రాయ నచచ్చ పడకున్నది. ఇంతకును
స్త్రీల మానసము లగాధములు కదా! ప్రక్క నున్న లక్ష్మ
ణుండును నోరు మెదల్ప డయ్యెను. వీరి యూహ లభేద్యము
లాయెను. ఇక వీరి యూహలు వీరి యాచరణల నలన గనుకొ
నవలసినదే గాని మరి మార్గాంతరము గానరాదు. అదిగో, వి
మానము డిగ్గి అందలి యారాము డెటకో బోనున్నాడు. ఆ
తని ననుసరింతము. ఈతడు విమానము దిగుటయ దడవుగ

పెనుబొబ్బ లిడుచు భీకరా కారమా నొక వ్యక్తి, “చిరకాల మునకు మానవాహారము దొరకినది. ఈతడే రాముడు కా నోవు. ప్రభుస్వామ్యము గడ తేరును—” అని ప్రకాశముగ సువ్యక్తముగ బలుకుచు పాప మీ రాముపై నురుక బోష రాముండును, “ఘరా! నేను నీ ప్రభువు నగు లంకేశ్వరుండను; నినుగూడ సంపూర్ణముగ భ్రమ పెట్ట దగిన రాము రూపము దాల్చి తిరస్కరణీ ప్రభావమున నొరులకు గానరాకుండ మెలం గి, తుద కదృశ్యకరణి నావల దోషి జానకిని గొని వచ్చితిని. లక్ష్మణు రూపమున విద్యుష్టహృదయము నీతయు విమానమున నున్నారు. తాటక వన ప్రాంతమున జానకి రూపమున నున్న సారణుడిటకు వచ్చినచో, నీతంగొని, ప్రభువులంక కేగెనని చెప్పి యాలని కా విమానము నిచ్చి పంపి వేయుము.” అని మరియు నేమేమియో సంభాషించుకొనుచు విమానము సమీపించిరి.

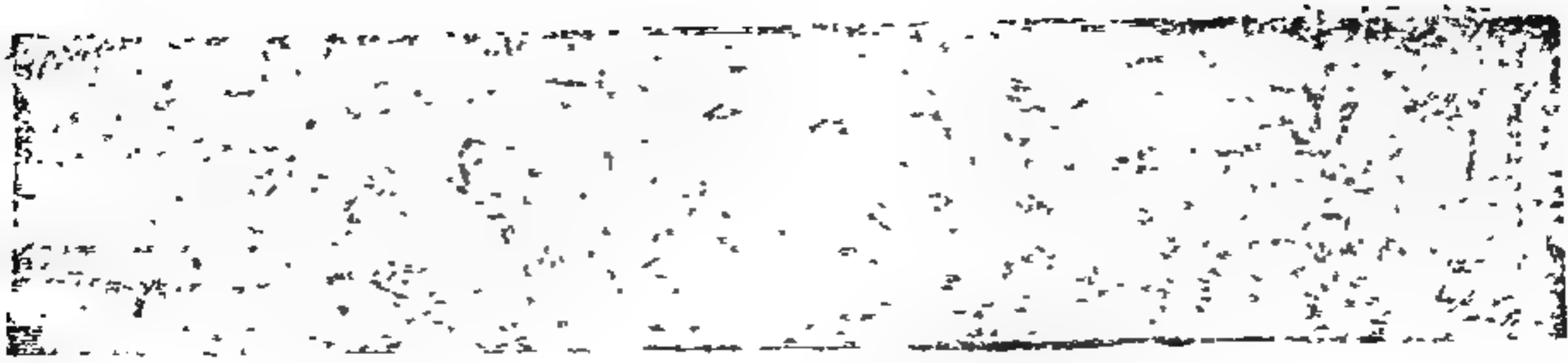
వీరు విమానమును సమీపించుచు “జానకి రూపమున తాటక వనప్రాంతమున నున్న సారణు డిటకు వచ్చెనా, నీతం గొని ప్రభువు లంక కేగె నని చెప్పి యాలని కా విమానము నిచ్చి పంపి వేయుము—” అని యాడుకొనుచుండిన మాట లా నీత చెవిని బడుటయె దడవుగ నేమొకో గాని, యింత దకుక ప్రశ్న ముగ నున్న ఈ జానకి ముఖచంద్రబింబము కళావిహీనమై వెల్వ లబ్ధమైనది. ఇంత దనుకను మానము నూనిన ఈ నీత “ఎంత మోసము! సార్వభౌమా, యెంతమోసము!” అని యెల్లెత్తి దీర్ఘ ధ్వానము వీడెను. పాపమీ లక్ష్మణుండును వెల వెల వోయెను. ఇక నా రామునకా! పాపమాత్రమ మిన్ను విరిగి మీద బడినట్లు ల, నేల చతికిలబడెను. నీతయు నేను సారణుండ ననియు, తాము

నీమృత్యుహృద్దనని లక్ష్మణుండును, ఈరామున కెరింగింప, పిడుగు
పొటున బలె నాతండును, కొండక తడవు చిత్తురువు లీలచిల
చిహ్నము, “అన్నా! సారణ విద్యార్జ్యహృద్దలారా! కక్కురితిని
హానమానవాక్పతి నొందినను, తమపు నిండ దాయనే! ఎంత
మోసము! ఎంత యవమానము!!”

అయ్యో! నీవు మాయ రాముండవా? నీనందిట నిమిశ్చి
కొని యెంతోభద్రముగ నీచే గొనితెబడిన నీత మాయనీతయా?
ఇంత వరకును నీ జగత్పాటకముచే హానా నగు గాముడవే నీ
హానము, లోక హతయు, బరమ పూజయహా సతయే నీ నందిట
నిమిశ్యున్న దనియు, నీపక్షి నున్న యాత డాశరంధామునికి
శిష్యు యహా యనంతు డనియు, నీసీతనుగూర్చిన నీవలెనే భ్రమ
కలదితేషు గాని, నీవలె నొరుల మోసము సేయ నెంచలేదు గాన
మోస కేంత మాత్రమును మోసములేదు; గాని మోసగాండ్ర
నెదురి బ్రయత్నించుటే పరాపని. ఇక మీ మువ్వరును బుర్ర
గోవు కొనుచు జక్కగ మీమీ యిండ్లకు బోవుటయ యుచి
తము. నీచే గొనితెబడిన నీత మాయనీతగానోపు నని యను
కొని మా మానసముల నెంతేని కలవర పడితిమే గాని,
ఆ గహస్యము బయలై, నీ వొరుల కొరకు పన్నిన యిటు
లలో నీవే కక్కుకొనుట గాంచి, నీవే లంకేశ్వరుగా నెరింగి
తిమి గాన నీతో మా కీక జనియేమి? నీవును నీ వినూసము
ను ఖిలాలయపు దెన్నున బో జూచి మేమును నీ పథియును
శంకింపక పోలేదు. కాని, ఒరులను మోసగించి నంత ఎన్న
గించితుదకు మీలో మీ రొనర్చికొనిన మోసము, మీలో
మీరే వలెనే, మే మెరుంగక, మీరే నీతా రామ లక్ష్మణు

లనకొని, మీ వెంట బడి, తునకు భరాలయము వరకును
మిమ్ము సనుసరించి, కడకు భువిన్తో నో లంకేశ్వరా, నీవు
లంకేశ్వరుండ నని జెప్పకొను వరకు మీ మామల దెలిసి
కొన జాలక యింత దూరము మిమ్మునుసరించిన పాపవిమోచ
నార్థము సచేల స్నాన మొనర్చి వార్చికొన బోదుము. ఈ రిశీ
నను నుమున నిశాచరులగు షి మ్మునుసరించుకంటె వేరువన
లేని అదె యట కానున్న మిశ్వామిత్రు యాగము జూఞ్
బోదుము. మీ రెందేగిన నేగుడు. సాండు!

పరిణయ విభ్రమములు

పదునొకండవ ప్రకరణము

సహాయ మభ్యర్థనీయము

“ఎంత యవమానము! ఎంత మోసము! ఎంత నీచపు పనికి మానసము వీడినను, లాభింపక అపారమైన యవ మానాంబుధిం బడి మునింగితిమి! ఇంక నీ మొగ మెత్తుకుని యెవరిని బాడగలము. సారణా, నీ కిడిన కట్టిడియే, తుదకు స్వయంకృతాపరాధముగా పరిణమించి మించిన యపరాధ మయ్యెనే!”

“ఇందు నా మోస మేమియు లేదు. తాటక వనమున గగ్గోలు వినినంతనె, యిక, నే నా తావున నుండిన బ్రహ్మజనము లేవని యెంచి, సీతాదు లుండు తావున కేతెంచితిని. అట సీత తన చెలికత్తెలతో నెటకో పోబోవుచుండ తత్సమీపమున రాము రూపమున నున్న తమ్ముంటిగ నుంట జూచి, నిజమగు రాముగా నెంచి, యదియు యదనని భావించి, సమీపించితి. నే ననుకొనినట్లే నన్న సీత యని భ్రమించి నన్నెత్తుకరాగా, రామాపహృత నైతిగా నని తలంచి సంశయించి తినే గాని యీ విరాధు వనప్రాంతపు దెస నేగుచుండిన తమ విమానపు తెన్నవలోకించి, కించిత్తు సంశయించితినే గాని, పోయిన మాడిన నేమి వచ్చునో యను భయమున మిన్న కుంటిని

ఖను దీపు డీట తమ్ము బలుకరింపకున్న నింకను నాకు చెలియి
కనే పోవును గాని సంశయము మాత్రము వృద్ధియగుచుండె
డిని.” అని సారణుడు నడివెను,

“ఇందీ విద్యుజ్జ్వహ్వనిదే తస్య. అగు మాగు మనియే
సన్న చివర వరకును వారించు చుండి, తుద కీ యవమానము
ను మోసమును జేసూ ర్చెను. విద్యుజ్జ్వహ్వ! ఈ యపరాధము
నీయం దున్నది గదా—ఇందు కేమండవు?” అని రావణు
డనెను.

“సార్వభౌమా! ఇది నా యపరాధమే ధైర్యచో, నేను
శిక్షితుడను కావలసినదే; కాని నేను శిక్షితుడ సేనంతకూనా
మున నీమ యూర్జితము నెరవేరలే!” అని విద్యుజ్జ్వహ్వమ
రావణితి గాడినను లోక జ్ఞానమును సూచించెను.

“కావున నేమందువు?” అని రావణుడు కక్కన నున
వెక్కసము చూపెను.

“తమ యూర్జితము నెరవేరు నట్లును, నాకు శిక్ష య
గునట్లును దామే యోచించి నను నియోగింపుడు.”

“నేను నిను నియోగించుట కాదు. నీకు నీవ నియో
గించుకొని మదీప్సితము తరుణము పెడకుండ నెరవేరు భారము
నీవ వహింపుము. ఈ ప్రయత్నము సఫలత నొందు పరకును
స్వదేశమున కేను మరలువాడను గాను.”

“చిత్తము. తమ బౌల్య మిత్రుండును, తాము తలచి
చంత మాత్రమున బ్రత్యక్ష మయి బ్రసన్నుడు కాగల పా
తాళ లం కేశ్వరు సహాయ మి క్కార్యమున నెంతేని యభ్యర్థ
నీయము.”

“నీవు జలస్థంభన యంత్ర సాహాయ్యమున నారని
కడకు బోయి నే నంపితి నని నుడివి, వైశమ దోడ్కొని
రమ్ము పొమ్ము.”

“చిత్తము.”

విద్యుజ్జహ్వము మరి యిటలేదు.

* * * * *

“సారణా! రాము రూపముననున్న నన్న సీతవేషమున
నీవు, సమీపించు సరికి నలువంకల దిలకించి యుంటివా?”

“జ్ఞాపకము లేదు గాని—చూచియే యుందును. ఏమి?
ఏ కొరకయి నను బ్రశ్నించు చున్నారో విన గోరెద.”

“ఏమియు లేదు— నిను నే గొనిపోవు నపు డేరై నను
నను జూచి యుందురా—యని.”

“ఏమో గాని కొందరు మునుల శిష్యులును, యజ్ఞ
వాటికను జూడవచ్చిన వారును, దూరమున నున్నట్లు బాడకట్టి
నది. ఉండిన నేమి? చూచిన నేమి?” అని సారణు డనెను.

“అటు కా దటుకాదు. ఈ యవమానమునకు దోడ్పగ
నింకేమి మంగళహారతు లండవలసి నచ్చుచో యని యిపుడె
డెలిసికొన గోరి యడుగుచున్నాను.”

“నే నంతగా బరిశీలింప లేదు గాని అందు వలన నెట్టి
యిక్క ట్టును రారాదు.”

“మన మూరక నిట నిలువ నేమి ప్రయోజనము?
నీవు త్వరిగమనుండవయి పోయి, యజ్ఞము నాలు కైదురోజులు
గతించు దాఁ మిన్నకుండి అనంతరముయజ్ఞ కుండిమ. వేల్పు

చుండు సమయమున, దిక్రుక్షు లందరును పరాకుప నున్న సమయాన మేఘ మండలమున డాగి యుండి యజ్ఞ గుండము నవలీలగ నవత్ర మొనర్చి, అంతర్ధానము క'మ్మని నా యాజ్ఞగా మారీచ సుబాహులకు గట్టడి యొనర్చుము-పొమ్మ

“చిత్తము.” అని సారముకు స్వామి యాజ్ఞానుసారముగ మారీచ సుబాహు లున్న దెనకు బోయెను.

“అన్నా! ఏమి కానయి యున్నదో గదా! ఏ పనియును పూర్తి కాకున్నదే! యమపుష్పై కే నేగునవుడు నే గాంచిన నాక కూడములు వెల్లు గూపుమాసి అంతయు స్వర్గము ముగా నేము దలంపన నే నారంభించి కార్యమూ యింకన సాను కూల పడలేదు; విష్ణుమూర్తి యొక్కనికే యుండవలెనా పాల సముద్ర మని యెంచి, నా లంక చుట్టును గల ఉవ్వనీటి సముద్రమును బోద్రోసి పాల సముద్రమునే నాలంకచుట్టును ననుపకలది, చేయుచున్న ప్రియత్నములూ ఒక యాకారము దాల్చిరేను. ఇట్టి లోకోద్ధారకార్యముల దలపెట్టిన నా కెక్కడ దాపురించిన వీ బాసకీ పరిణామ భంజన కార్యము! ఎవరు సంతోషించెను! ఏమిలాభము! ఈ సాముడు నా కేల నీ యొక్క రక్షణాని వార్త దెచ్చి నా మనసు నింతగా రగుల్చుచేసెను? చేసెను బో, నే నేల లోబడితి? మహా పతివ్రతయు, ననుపమాన సాందర్యవతియు నగు మంగోదరి దరిమండ నా మా నవబాతి ప్రీతి యగు సీతకొరకు జనకుల కేల గురుకరిపితి? అరిపితి బో, అత డేల నీకొనడమెప్పు? అత డీకొనకున్నంత మాత్రాన నే నింత నుడడి కొండకేల? ఇది యంతయుం జూడ

నొక ముందున కేమి కానయి యున్నచో యని సంశయం బలపడుచున్నది.

“ఓః—ఇంతకును పట్టుదల యున్నచో నెట్టి కార్యమయిన నిరాటంకముగా కొనసాగ గలగు గదా! చూడెదగాక, ఏది యెటుల కాజాలదో!” అని రావణుడు తన మనమున వితర్కించుకొనుచు నుత్తరదిశను గూర్చి ప్రయాణమయ్యెను.

శిశిరఋతువు. మౌగళిరమాసము. సంక్రాంతిమయము దాటిపోయినది. వెలుగుపోయినది. చీకటి దట్టమయి, దురాలోచనా పరుషగు వాని హృదయ గాడిత్యము మోపనింపుచు, వాని దారుణపుటూహానమితపతే ముచ్చేద్యమై, వాని రూపముజోలె భయంకరమై, అనన్యసామాన్య భయానకమైయుండెను.

పరిణయ విభ్రమములు

పండ్రిండవ ప్రకరణము

యాగము

“రామా! యిదె యజ్ఞవాటిక; యిదే సిద్ధాశ్రమము; వామదేవుని యందలి యనన్య భక్తిం జేసి యాతని దైన ని య్యాశ్రమంబున గాపుర మున్నాను. శ్రీరామా! నీవు శ్రీ విష్ణ్వతారంబున వామన రూపుండ వయి యీ యాశ్రమంబే గయికొని యుంటివి; గాన తొలి నీకును, మలి నాకును స్వంత యావాస మైనది. ఇపుడు మన మిరువురము నిట జేరితిమి. ఇం దేమి యపాయములు నాకును నా జన్మంబునకును వాటిల్లినను నీకే వాటిల్లెనుగా దలంతువు గాక! యజ్ఞ విఘ్నకారుడౌ రక్కసు లీ యిక్కకే మక్కువ వత్తురు. మాత్రచ సుబాహు లాదిగా గల పెక్కండు రక్కసు లీ తావున చరియించు మునుల నెన్నేవిధాల బాధించు చుందురు. నా జేయు యజ్ఞంబుచుం గూడ వా రేమి సేయదురో యను భయమునకే నిన్నిటకు గొని తెచ్చితిని. నేడే నేను యాగదీక్షవహింతును. నీవు ను నీ యనుజన్మ సహితముగ నారహోగాత్ములు నిదా హారములు మాచి కేవల ఫలాహారములపై నాధారపడి యీ తపోవనంబునకు కాపురై, కేల బలు లు నూని యీ కష్టము గానాడును. మీదైర్యవాహన విద్యుంబులజూపును, క్షుద్రము

కుమార కిశోర సింహము లనిపించుకొనుడు. నావలన నీవును, స్వీవలన నీ దమ్ముండును సకలాస్త్రంబుల నేరిచియే యున్నారు గదా. మీతో వచ్చిన పింగళు డీ జన్మము జూడ వచ్చిన రాజపుంగవుల విడుదుల సుఖంబున నుండగ గలడు. నేటి నుండియు యాగము జూడ రాజకుటుంబములు (స్త్రీ) పురుష వివక్షత లేకయే వచ్చుచు, బోవుచు నుందురు సుమా! క్షత్రియ లోకమున కపఖ్యాతి రానీయక, నా క్రతువున కంత రాయము వాటిల్ల నీక, వీక మెయి నేటి మొదలారు దినము లప్రమత్తు లయి సోదరు లిరువురును జన్మము గాపాడు దీక్షను బూనుడు. ఇదె నేనును యాగ దీక్షను లుప్తంబగుచున్నాను.”

“తమ యాగము నిరాఘాటముగ గొనసాగ గల దను ధైర్యమున నిబ్బరముగ దీక్ష నూనుడు.”

అగ్ని వేల్పుచుండ, విశ్వామిత్రు డగ్ని సమీపమున దీక్ష వహించి యుండ, రామలక్ష్మణులు బాణతూణీరములతో గాపుండ నిలచి యుండిరి.

“శ్రీరామా! సూర్యోదయమునకు బూర్వమే లేచి కాల్యంబుల నిర్వర్తించుకొని, సూర్యోదయ సమయమునకువచ్చి అపరాహ్ణమగు వరకును బాణతూణీ రయుత్తులై మీ రిరుగురు సోదరులును యాగము నిర్విఘ్నముగా జరుగ గాపుండుడు. మరల సూర్యు డస్తమించు నెడకు యాగవాటిక కడ దెల్లవారున వేగుఁజుక్క వొడము దనుక గాపుండ వలయు. ఇక నీ ముని పుంగవుండు దీక్షనూని యుంట మౌన వ్రతమున నుండును. ఏ విషయము మీ రిరుగు రన్నదమ్ములును దెలిసికొన గోరి నను మునికులతలకమగు నీ విశ్వామిత్రుని బలుకరింపక, దన

మమ్మరసి చెలిసి కొను" డని యటనున్న మునులు దేట తెల్ల
ముగ బలికిరి.

వల్లె యని రామ లక్ష్మణులును నా యాజ్ఞల నొవలత
ధరించి యప్రమత్తులయి కాచి యుండిరి.

రానున్న విశేషములు, వినవలసినవార్తలు, తెలుసుకొ
న దగిన విషయములు నొక యోరకుంచి, యిపుడు మన యె
దుట జరుగుచున్న యాగదిదృక్కులమై, అటదీక్షలోనున్న
విశ్వామిత్రుని స్థితిగూర్చియు, యాగవేదికపై బ్రహ్మపీఠము
న వేంచేసియుండిన శ్రీఋష్యశృంగమహర్షిం గూర్చియు,
మరియు బట్టును యాగ కార్యావలంబులయి యుండిన తదిర
ఋషిలోకముంగూర్చియు, యాగపరికరములుం గూర్చియు,
ప్రకృతము విఫలముగా నిట వర్ణింప బూనుట యప్రస్తుతము
కాదా యని యవ్వలికథ వినబోదుమా ?

పరిణయ విభ్రమములు

పద మూడవ ప్రకరణము

సహాయ సంపత్తి

“ఇదె సుస్వాగతము—నీకు. పాతాళ లంకేశ్వరా !
సుస్వాగతము!”

“సర్వదా దిగ్విజయమస్తు. నను బిలచిన కారణం
బేమి?”

“ఏమని చెప్పుదును? నాకు జరిగిన యవమానమును నీ
కేమని విశదీకరించ గలను? నాకే సిగ్గుగుచున్నది గదా!”

“ని న్నవమానించు నంతటివా డెవడు?”

“నీవలె:—

శ్వసనునిచేత లోగిలి సమ్మూర్జనము చేయించుకుని,
సముద్రునిచే నింటిముంగల గలయంపి జల్లించుకొను నంతటి
మహా శూరుండును,

అనలునిచే వండించుకొని, యమునిచే, గూడ ఒక
చర్యల జేయించుకొను నంతటి ధీరాధి ధీరుండును,

దేవేంద్రునిచే గల్పక ప్రసూనముల దెప్పించుకొని
దనువాధి నాథుచే గైదండ నందుకొను నంతటి యోధాస
యోధుండును,

కుబేరునిచేఁ దన రాజ్యమునఁ గోశాధిపత్యము వహిం
ప జేసి, యీశ్వరునిచే నష్టైశ్వర్యములంగొనునంతటి వీరాధి
వీరుండును,

బృహస్పతిచే బంచాంగము చెప్పించుకొని, యక్ష
గంధర్వ కిన్నర సిద్ధ సాధ్య నిర్జర కింపురు పోరగ విలాసినుల
చే వైభవంబున విలాసముల దీర్చించుకొను సంతటి వరమ ర్ష
సిక ప్రభుండును నగు సర్వం సహాధినాథు డేకీ ?

త్రివ్వని యగడ్తులె యగాధమగు మహాసముద్రము
ద్వీపమునకు నలుకెలంకులును గలిగియున్న లంకేశ్వరుని, నిన్ను,

ఇంద్రాది దేవతల ననుచరులుగ జేసికొని సేవల నం
దుచున్న సర్వ తంత్రస్వతంత్ర ప్రభుని నిన్ను,

యక్ష గంధర్వ సుర గరుడోరగ కాంతలనెల్ల స్వీయ
రాజ్యస్థానమున మెలంగజేసిన సరసాగ్రగణ్యుని నిన్ను,

మహాపద్మము, పద్మము, శంఖము, మకరము, కచ్ఛప
ము, ముకుందము, కుందము, నీలము, వరము నను నీ నవ
నిధానములను స్వీయమగు భండారముల దొడ్లాడునట్లుంచుకొ
నగలిగిన మహా భాగధేయుని నిన్ను,

సమస్తలోకములను మహాత్సాహ వృత్తిని బుష్పకం
ఠెక్కి విలాసమున దిరుగగల స్వేచ్ఛా విహార సింహుని నిన్ను,

బ్రితారీంప నేరి తరమగును ? నినుమోసగించువా డేకీ
యీరేమ లోకముల ? ”

“నా కా బాల్యాదిగ బరమ మిత్రుండయి చెలంగు జ
నకున కొక గూతురు కలదు. ఆమెపేరు నీత-ఆతడు యజ్ఞము
జేయనెంచి, యజ్ఞవాటికగా నేర్పరచుకొనిన నేల దున్నింప బో

పుచుండ నాకాలమున నాగటిచాలునకుదగిలిన యొక పేటికయం
దీమె దొరకుటచేత “సీత” యను నామ మీమెయందు సార్థ
కపడిన దని పెక్కండు వలుకుచున్నారు. ఆమె కింకను వివా
హము కాలేదు గదా యని యా సీతను నా కిచ్చి వివాహ
మొనర్పగోరుచు నొక కమ్మవ్రాసి జనకుని కంపితిని. జన
కు డాకమ్మను జూచుకొని నా పంపున నేగిన యాసా
రణుని, తనతమ్ముండగు గుళధ్వజుని కడకంప నాతండును నొ
ననక కాడనక, ఇంకను వివాహకాల మాసన్నము కాలేదని
యు, వివాహము స్వయంవర రూపమున నగునేమో యనియు
చెప్పి ఈకమ్మసారణుని కిచ్చి పంపివేయ, నాతండును మరలుచు
తనమార్గమున, జనకునిగోరికచే విశ్వామిత్రుడు యజ్ఞచును నె
వమున రాము డను నొక క్షత్రియ కుమారునకును సీతకును
సందర్శన యోగము నియోగించి, తడనంతరము వివాహము
జరిపింప నున్నారని విని నా కా యుదంతమంతయు నెరిగింప
విశ్వామిత్రు యాగ స్థలమున నున్న సీతను నే గొని రా
నెంచి, యాగదిదృక్షార్థ మరుదేరనున్న రాముని మార్గమధ్య
మున కొంచెము తడవాలసింపజేయ సీతారూపమున సారణుని
నియమించి, ఆ యవకాశ సమయమున రాము రూపమున నే
నే సీతను దోడ్కొని పో నుద్యుక్తుడనై పోయి యుంటినేగాని,
అన్యోన్యము దెలిసికొనజాలక మాలో మేమే భ్రమపడి సీత
రూపముననున్న సారణుని గొనివచ్చి మోసపోయితిని. ఇపుడు
నాకు కావలసినది సీత. అందుకు నీసహాయ మపేక్షించితిని.”

“ఇపు డామె విశ్వామిత్రునాశ్రమమునగదా యున్నది.”

“ఔను విశ్వామిత్రాశ్రమముననే యున్నది. కాని

ఆమె వెంటనంటి మరియొక కాంత 'శాంత' యనునామె యెల్ల నేళల దిరుగుచుండును. ఆమె మన ప్రయత్నమున కంత రాంఁము గల్పించు నేమోయనియు, కానిచో, నామెనీత నంటి యుంటయో మన కవకాశము జిక్కనీయదేమో యనియు, సంశయించుచున్నాను."

"అదియొక యభ్యంతరమా? నీతను దొడ్కొనివచ్చుట చికపనిమా? నిశ్చింతగ, నిర్భయముగ, నిస్సంశయముగ, నిరాఘాటముగ లంక కేగి, నీ గుండియలపై జేయివైచుకొని నిద్రొప్పుము. క్షణములో పోయి నీతనుగొని తెచ్చియిచ్చెదను."

"మాలా నెవ్వరినివెంట నంటియుండు మనిన వారము వత్తుము."

"మీలో నెవ్వరును రానక్కరలేదు; గాని నీతను గుర్తించదగిన యొక్కగుడు నావెంటవచ్చి నా కామెను జూపి పోవచ్చును. ఆమెనుగొని తెచ్చుటలో నా కేరి సహాయమును నలను. ఆమె నెన్నుండును నేను చూచియుండలేదు గావున నా మెను గుర్తించుటకు మాత్ర మామె నెరింగిన వానినొక్కని బంపినట్లును. నీవు నిశ్చింతగ లంక కేగనగును."

"విద్యుజ్జిహ్వ, నీ వీతాతాళ లంకేశ్వరు వెంటనేగి నీతను గుర్తించి, యీ నామిత్రుని కాపెజూపి వైశమ మరలి రానగును" అనిరావణు డనెను.

"చిత్తము."

మైరావణ విద్యుజ్జిహ్వలు హుటా హుటి నేగిరి.

* * * * *

రంగము:— యజ్ఞ వాటిక

రెండవ దినము. (ఉదయము)

“జానకీ, యీ యాగము జూడ నెందరు రాజులు వచ్చి యున్నారో, చూచితివా? రామ లక్ష్మణులు ధనుర్బాణ ధనుల యి దశదిశల దిలకించుచు నీ యాగ సంరక్షణార్థ మెత్తెరంగున నిరుదెసల నిలచియున్నారో!”

“వారేనా రామలక్ష్మణులు! అందు రాము డెవర?”

“ఏమీ న న్నడిగినగాని నీకు తెలియదా? సర్వముగ భా విరచితమగు మున్నటి చిత్రపట విలిఖిత రూపము జ్ఞాపక మెచ్చుకొనుము.”

“అ-అనీలమేఘచ్ఛాయగల పూరుషుడేనా రాముడు!”

“ఔ-నా-నాతడే! మరచితివో స్మితావనము! నరిగా చూచితి వా? ఇకనాతని సోదరునిం దిలకిపుము—”

“శరీరకాంతిభేదమును, పెద్దచిన్నయు ననుభేదములును తక్కు నాకార విశేషముల నిరుపురును నొక్క తెరంగున నున్నారు.”

“ఉంగరములు తిరిగియున్న కేశముల వీలాసమున, నంగిన చేపతోకలవలె వ్రేలాడుచు గండఫలకములపై బ్రతిఫలించుచున్న జనపముల (కాకపక్షములు)తో, తవేక ధ్యానమున లీల నిలచియున్నారో చూచితివా!” అని శాంత యనెను.

“చూడకేమి గాని, నీకు దమ్ములౌట నెంతేని వారిని పట్టించుచునే యుందువు. ఇం దనంగతి మేమున్నది?”

“శ్రీరాము రూపాభివర్ణనయందు సత్య విరుద్ధములు

ను త్వేత్కాలంకార మేమున్నది?”

ఆమె నును సిగ్గున దలవంచి, చిర్నగవున మిన్న కుండెను.

“నీ మానము నా యువపాదనమున కర్థాంగీకారము యయి నుండనోవుగాని చూచితివా? ఈశాన్యమున గూరు చుండిన కొసలేయుడు. ఆతడే కోసల దేశాధిపుడు. మరియు నాతని కూతురును దైవము కటాక్షించినచో, నీకు కాబోవు అత్తగారును నగు కొసల్యకుమారుడే శ్రీరాముడు. అపుడవు డుండి యుండి యాతడు తనకు దాహితుడగు శ్రీరాముని వంక జూచు చుండును. నీ కవసరమేని కనిపెట్టుచుండుము.”

ఆమెయు కోసలేయుని వంక జూచును.

“ఆవాయవ్యదేశ గూరుచున్న తేడు మగధరాజు. ఆతని కూతురగు సుమిత్ర పుత్రికగు లక్ష్మణ శతృస్థులలో నొక్క రుండగు లక్ష్మణుడా దేశ నిలచియున్నాడు.”

ఆమె లక్ష్మణుని దేశ జూచును.

“ఆ యాగ్నేయ దిక్కున గూరుచున్నరాజు, శిలి వ మారుండగు కేకయుడు. ఈయన, కుమార్తెయగు కైకేయి క.నూరుడే శ్రీరామునకు మొదటి తమ్ముడును, లక్ష్మణుని కన్న పెద్దవాడును నగు భరతుడు.

“చూచితివే సీతా! ధర్మరథుని కుమారుడును అంగ దేశాధీశుడును నగు రోమపాదుడు. ఆ తేడే నా పెంపుడు తండ్రి. ఆయనమే నాకు వివాహ మొనర్చెను. ఊర్మిళా! నా వెంకటపుత్రుండ్రయగు రోమపాదుని, ఆయన ధనుర్బాణ ధడుడయి నిలచియున్న లక్ష్మణుని జూచితివా?”

“అమ్మా, నీ విపుడు లక్ష్మణుడని నాకు చూపిన యా

తని యన్నయగు రాము డేడి ?” అని యూర్పిశబ్రష్మించెను.

“అల్లదె—ఆదెస నీల మేఘచ్ఛాయను బోలు దేహ కాంతితో, కరతలమ్మున బాణ తూణీరముల ధరించి నిలచి యున్నాడే—ఆడే రామాడు.”

“ఈ యాగము జూడ, నెక్క డెక్కడి రాజులును యి నుకబోసిన రాలని తేరంగున గిక్కిరిసి యున్నారే!”

“ఇందరికిని మనశ్శాంతి నొసంగుచు నిర్విఘ్నముగ జన్మయు కొనసాగ జేయ శ్రీరామ లక్ష్మణులు దీక్షనూని యున్నారు గావున ధైర్యమున నీ ఋషి సత్తముండు తన యాగక్రియల నెరప గలుగుచున్నాడు.”

“దీక్షలో నున్న విశ్వామిత్రుని దీక్ష జయప్రదముగ గొనసాగజేయుదునను దీక్షను మరొక్కరు బూని యుండిన నే గాని, ఋషి దీక్ష నెరవేరుటెట్లు ?”

“ఎండ యెంతో తీవ్రముగ నున్నది—మన మిపుడింక మన విడిదికి మరలుచుమా?”

“మరలుచుముగాని, పాప మా యరువురు రాజకుమారులును ఈ సూర్యోదయమున కెట్లోచ్చి నిలువగలరో కదా! కొంతసేపు విశ్రాంతి నొంది మరల తమ స్థానముల నిలువరాదో!”

“అగ్ని దీక్షోపమమును వారికి విశ్రాంతి నొసంగిన చో యాగరక్షణ దీక్షావక్షత్వము నూని యుండువారింకే? ఇంతకును గురునానగదా!”

“ఔను గాని, శాంతా, నీ రహస్య శిల్ప నిలుగార్చ గాని (మిది కాపు)ండు పీనా? దినమున వెచ్చదైన సవకాశ ముండునా?”

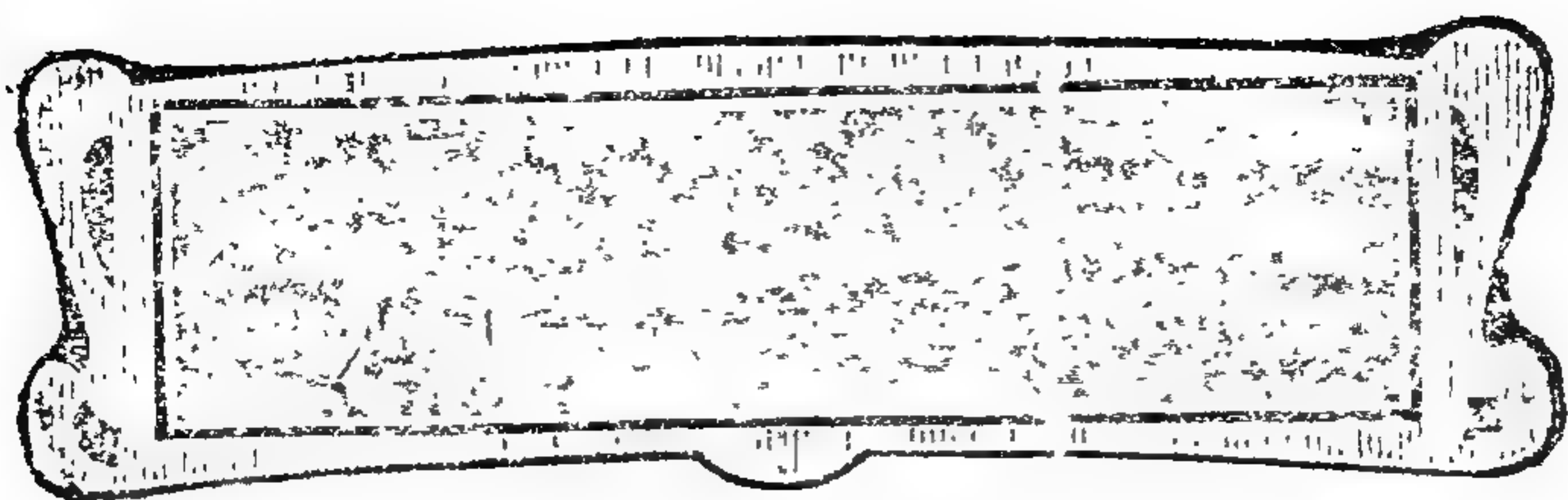
“లేకేమి! అపరాధము దిరిగినది మొదలు దీపారాధన శర్వంతము విశ్రాంతియే. అపుడే వీరీ పరిసరారామముల కేగుటో, చండి కాలయమున కేగి దేవిని దర్శించుటో, పేయదురు.”

“నున మిక విడిది కేగుదమా?”

“మనము నేడు బ్రాహ్మీపూజాదులొనర్ప వలసి యున్నది.” అనుచు శాంత నీతను వెంట నిడుకొని విడిది కేగెను.

వీరి విడిదిలోనేకదా, భార్యాయకా శాంతాసమేతుండగు ముగ్ధశృంగుడును రామమిత్రుండగు పింగళుండును గూడ డిడియై యుంటిరి. అం దీపింగళుడు పశ్చాత్తాపనయ్య. ఈతనికి యజ్ఞమర్కరలేదు; యాగమర్కరలేదు. ఏలోక మెట్లున్నను అతనికి జ్యోక్యమే లేదు. ఈలోకమును రాముడేలినను, రావణుడేలినను అతని కొక్కటే. రామునకు బ్రేముడి చెలికాడు కావచ్చును. మిక్కిలి తిండిపోతుకావచ్చును. కాని యీతడు విదూషపనివలె తన మిత్రుని మానస మెల్లప్పుడును రంజింప జేయుచుండుటే ప్రధానకార్యముగా నెంచి, కాలమువుచ్చుచుండును. అట్ల రాముని కీతండును నీతకు తులసియు నటులనే బ్రాప్తుఁచిరి.

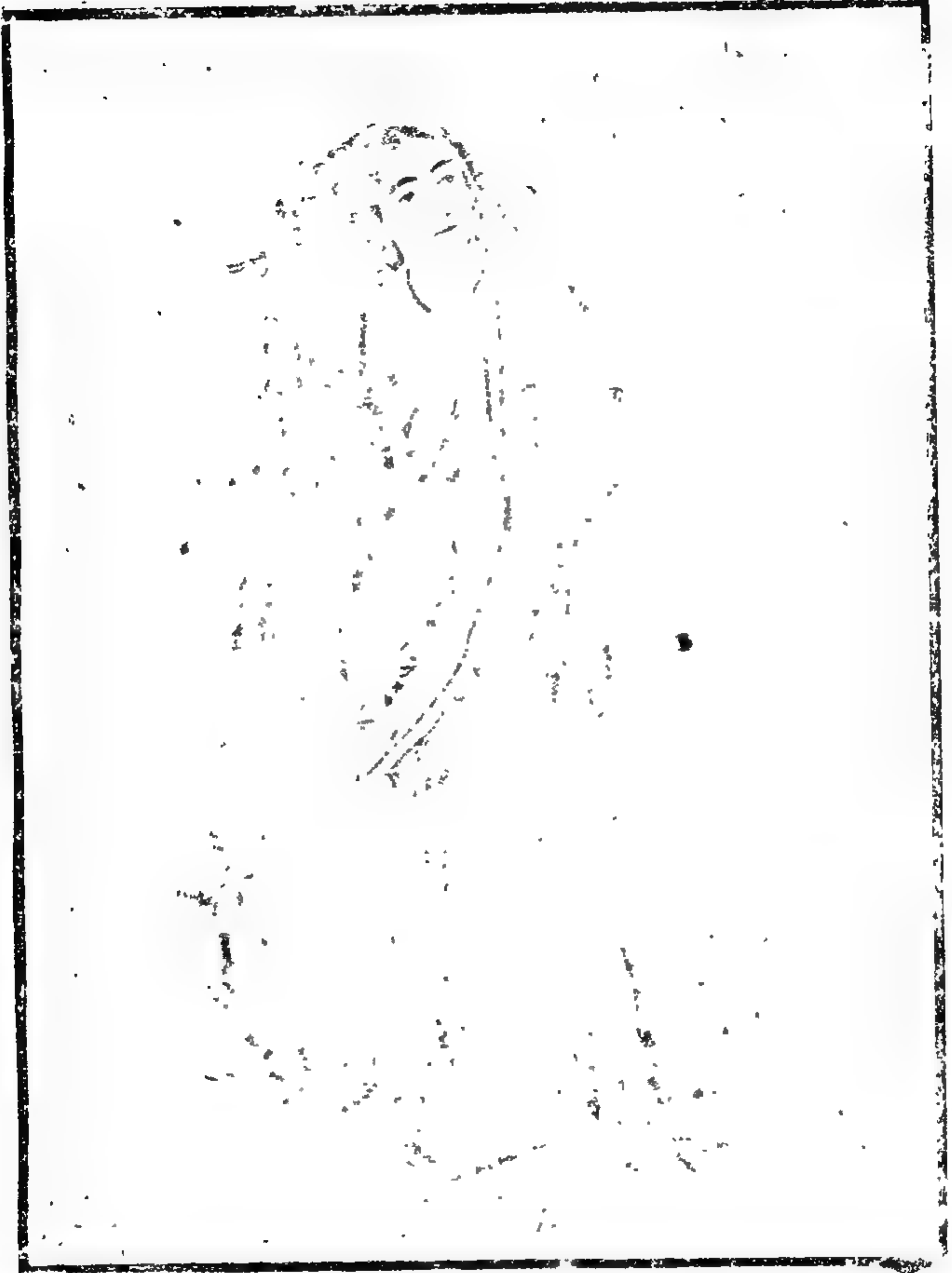
పరిణయ విభిముములు పదునాల్గవ ప్రకరణము

అపశకునములు

“ఒక చిక్కు వదలిన నింకొకటి యెదుట నిలచు మనే యున్నది. సగము చచ్చియే మన్మథుని దగు మైరాః మని సహాయము కోరితిని. అతండును కా దనక కార్యదీక్ష న్నడలే నే గాని, మనర్థము యేగి తర్జనము తానే పొంది నా కన్య ము వాట్ని జేసి తనవంటి పరహితరితు డింక కడు మరి లెచు కించి, నే చెప్పిన దంతయు తనచేతనే యునున దనిపించు నేనూ యడు శంక యుకవంక బాధించుచు నేయున్నది. ఆ బాల్యాదిగ మన్మథునిదయ్యును, జనకుడు నను మన్నింపలేదే యను వేదనచే జానకిని మోసమున గొనితేడాయె, నాపన్నాగపు టురి నాకే స్వయంకృతాపరాధ ము పేధించు పరితాపముతో గలసి, మైరావగు సహాయ మే నర్థించుచు యొక యనర్థమగుకొ కా నను శంకచే ద్విగుణీకృతముకా నా భగవంతుని ననుస జాలి, నీ కైలాసపు దెన్నున బడి నీ యుపపన పొందెమున కే తెందితిని గదా! ఈ కటికచీకటి పెంచాక పోగలను? అల్లద! ఆకాశకాంత లేన నల్లని ముసుంగు పెరికిపోయి తా ధరించిన శిరోభూషణములలో నున్న చంద్రుని దగ్గన మగుచున్నది.

చెట్లయొక్కల సందుల నుండి యీ చంద్రిక బరతెంచుచు నెంత
 మనోజ్ఞముగా నున్నది! ఈ శిశిరపు చంద్రికా మనోజ్ఞత
 యొక మిష్టాదకరముగా నున్నది! ఈ హిమవంతంబు పాఠం
 తయిన నున్న శ్రీగంధమలయానిలం బీ పారిజాత కుసుమ వా
 సనాభరితం బయి విరి మల్లెలపరిమళంబున, మందమందంబయి
 గపురపు కమ్మతావియు, కుంకుమ మిళిత జన్వాది సౌరభంబు
 ను గలసి, మదగజ గమనాకృతిం దలపింప జేయుచుండ నీ
 యెన్నన నొక మదనతీలలామ యేగుదెంచు స్ఫురణ దోచెడిని”
 యని యనుకొనుచు రావణుం డా తెన్నున మెలమెల్లిన పద
 ము లిడుచుపోవుచుండ, నేలరాలిన పుష్పాడి దుమారంపు దిష్ట
 నడుగు తనకాలి యండియల చప్పుడుల నల్లనల్లన నాచికొను
 చు, లేని నడుముపై నూగులాడుచున్న తనూలతతో, జీమ
 చిటిక్కుమస్గ గళవళించి వెల్వల వారుచుండు మోము వన్నె
 తో, నా చంద్రికలో చెట్లనీడల నడుమనుండి, తా నప్పటికి
 ధరించియుండిన నీలమేఘ చ్ఛాయ దనరు తన యంతుకము
 నుండి వింత రంగు లీనుచున్న తన తనూ సహజ యరుణకాంతి
 తో, తన ప్రేలి ముసుంగనెడి నీలమేఘచ్ఛన్నం బైన మోము
 చందురున కొక వింత విన్నాణ మొసంగ నొక నారీలలామం
 దన కురంగటగొంచి, “మేలి వలిపె సరిగంచు చలున యైనాణి
 శాలువ మేలు ముసుంగిడి శరద్ధనంబున వెలింగెడు నెలకేళు
 దృశీకరించి, మగతాల పంజరంబున జెలరేగు వలరా య్క
 పట్ట పు రాచిల్క కనుంగు చుట్టంబై దిట్టతనంబుతో, నెటకు
 బోనున్నా” వని యా పురుషుం డడుగ, నామెయు, త న్నొకటి
 పాటున తెన్ను కాని తెన్నున, నిట్టుల బలుకరింప సాహసింప

8D'A

“మీలివలికా సరిగొడు చలువ పెడనాశాలవ మేలుముసుగిసిరి

80B

గలిగినవాడెవడని భయకంపిత, చంచల దృగచలయై, పవన సంచలిత దేహవల్లియై, టిచ్చవడి నోట మాటలేక కొండొక తడవు మిన్నకుండి “నీ కొమరుండో నలకూబరు భార్యనా రభను నేను. నాకు మామవో నీ కిదె నమస్కార మాచరించుచున్నాను;” అని య య్యంభోజానన బ్రత్యుత్తరంబిచ్చెను.

“నీ తొడల్జూచినంతనే నీవు రంభవని తలంచితి నే గాని కులిశాయుధుని నిండుకొలుపులో మెప్పువడసి యుద్ధమున దే! వచ్చుచుండు వీను లాదిగాగల వారికే తెన్ను సూపితివి? నీవు విధి విరామములేక వచ్చుచు నుండువారిని సత్కరించి, త నివిదీర్చి, వారి నిచ్చలు సంతోషవార్ధి ముంచుచుండుటే పని గదా—నీ కెటుల నీ విరామ మెసరగల్గెననియే నా సంక యము.”

“మామా, నీ కుమారుండగు నల కూబరు సన్నిధికి నాతని పంపున విలాసమున నేగుచున్నాను. కాని వేమకగాం డ్రైకే వెరిల నెన్నియొ గుడుచుచు నైనం దిరుగుచుండెడి నెం గలి వేశ్యల నాడిన కైవడి నన్ను నీ విట్లాడగ బాడిగాదు. ఓ దనుజాధిప! నీవు నాకు మామవు; నే నాదు నీకు గోడలః నిట్టిపట్ల మందెమేలపు బల్కుల కెక్కడిది తావు? ఇదె పున ర్నిమస్కారము; సెలవిమ్ము—నీ కొమరుసన్నిధిం జేరెద—”

“అఁ-నలకూబరుమ నా కెంతకుమారుడో నీవును అందు కు దగిన కోడలివే! నాకు వరుసలు గల్పింప నీ కింతనేర్పరితన ములవడియున్నదే! ఏదీ యిటు వినుము:—

“తండ్రి! కుమాల్లు జన్నము నెరపి నినుజేర, వానిగుప్పుడు ను, నీ కేమయగుదు? ”

“అన్నదమ్ములు స్థామయ్యలై వెలసి, వారు నిను గలవారా, వారు నీ కేమి కావలయును ?

“యద్ధరంగమున చూలిన బావమరుదాలు నిను నాశ్రయింపవచ్చిన వారి నేవరున విలువ బూనుదువు ?

“అని మొనరెట్లైన నల్లుడు మామలు నీ పొత్తుగోరుచు నిను గూర్చింప చారు నీ కేమి వావి కావలయు ?

“నీ జాతియు నీతియుండెలియనివాడనైన, నింకను నా కెన్నియో తెన్నుల గురూపదేశ మొనర్చ సాహసింతువుగా ? భరింపకే నీను గండ్లించియుండేనవారి సంఖ్యగో మరొక్కరి జేర్చుటయ దక్క నింక మరి నీవు నేయున దేనియు లేదే ! ఇంకమాత్రాన కీ నిత వింతగా యోచింపనలసిన పని యేమియు లేదే.”

“పరమ నిష్ఠా గరిష్ఠుడైన బ్రహ్మవంశంబున జననంబు నంది, శ్రుతుల్ పఠించి, ధారమగు తపోబలంబున నెనలేని పర నికరంబు నంది, భూ సత్త్వియల్ నలిపి, పయసున బైర్ల పంపి, పండితుండవయి, దళదళల వెలుగొందు కీర్తి గని, చదువుల్ నేర్చిన పండితాధిపతిని లీల వాపియు వరుసయు నెంచక నీ కే గూతుతో నెయ్యము నలుపనెంచితచో ఖలు లిక క పథము ల్వీడుదు రే ?” యని రంభ న్యాయ నిష్ఠురము లాడ, రామంబును పకపక నగి, “రా తనూజునకు నీవు నతిన్నె కోడిండ్రిక మెపు వొచ్చితియై గాని, నేటివాడ నీ మొగ మే నెరుంగ—నిజమునుమా !” యనెను.

“అల సలకూరుండు నీ కుమారుడు గాడా ! ఆ రూపొందిన మన్మథ తిరస్కారు భార్యచా నేను గోడలిని గానా

నీవు! నే నీట నిక దడయరాదు. పరమ విక్రమ ధురంధరుం డత
డగ్గెనా లోకములు జీకాకువడక మానవు. నా రాక కతంబు
వేచియుండు.”

“ఎక్కడో దాదావ్వుల వేచియుండు నాతని సొప కేని
గాని, యెట్టయెదట నిలచియుండి నీకొరకయి వేచియుండువా
డను నేను. నాకు సంప్రీతిం గూర్చుము. నీ మరొజ్జ వేషమునకు
సార్థకము నాతో చెలిమియే యని గ్రహింపుము.”

“మామా, యెంతటి దురాలోచన నొందియున్నావు ?
నే నీ ప్రక్షిప్త వేషేమి కలెల్లకూటమున గుడిరాతి మేలు
కోపుల గొంత మెప్పువడసి, విడిదికిం జని, కాసె, జనకట్టు,
బంగరుగజ్జె లాదిగాగల శృంగారంబుల వీడి మన్నాధు మాన
సంబున కింపునింపు సింగారమరయ ధరించి, తమకమున నే పో
వుచండ నీవు నడిమిత్రోవ నన్నవరోధించి, నీ విటుల గోడలి
నలయింపబూనుట నీయట్టి మహాపురుషునకు హితమ్ముగాదు.
పెద్దలు సన్నమార్గమున నిర్లభించుటయ యుచితముసుమా.”

“నీవావులు వావులా? జేజేలపను నీకును వావివరుస
లు కలవా? నను కలకం కెట్లకుమా! జక్కలరేరాయలపట్టి
నీకెట్టి భర్త? నీ పెట్టి కెట్టి? నే నెరుంగని నాలుమగలా
మీరు? ఈ వావుల నావలనొచ్చి, నావలన నుచిత సత్కారం
బులం గొని, నన్నుపనెంచితివా నీకును నాకును గూడ మేలు
నెంచినదాన వగుచువు. కా దందువేని, నీవు నొగుల బగులు
దువు సుమా!” యని రావణు డా వేరొక్కనికి నిర్దేశింప
బడిన భోజనము నెంగిలిపరచి, పాప మా రంధ్రను వీడ నామె
యు. వీడిన కచ భారంబుతో, జడిమి నొడలిన నెన్నవలెతో

నెట్టన, నలకాపట్టణ రాజ మధ్యమున, నీచా నీలంపుగోటలోప
లి బంగారు హజారముగడచి ననుగెంపుతా మేడలోపల నలరం
భరాక తెనురు తెన్నులు సూచుచుండు నలకూబరు జేరబోయి
తన కట్టెమట నడలుచు, గాటుక కన్నీ రెడతెగక జడి గురియ
నొడలు గడ గడ వడంక, నిట్టూర్పులు సెలంగ, దీనగతి భర్త
యడుగు దామరులపై వ్రాలి, తన కన్నీటి నీటిచే నభిషేకిం
చుచుండ, నలుల యేడ్పు తన జవరాలి జడగొను, నశ్రు
ప్రళ దుడిచి జారెడి కొమ్ముడి చక్కబెట్టి, లేవగ నెత్తి
“నిన్నంత సలయించిన తుంటరి యెవ్వం” డని బ్రశ్నింప
నామెయు “నాధా! యే మని చెప్పగలను! నో రాడకున్నది,
వజ్రాయుధు కొలువు వీడిన విదప నిన్ను గలయు దమకమున
నీ మానసమున కింపగు వేసమున వడి వడి వచ్చుచుండ, నను
మూర్గ మధ్యమున నవరోధించి, యా పదిశిరముల రక్కసుం
డు, వల దని చెప్పుచుండ, కూడ దని మందలించుచుండ, నావి
కాదని నీతి గరపుచుండ, తనకు నే గోడల నొట గూతు స
మాన నని న్యాయ నిష్ఠురము లాడుచుండ, నాయొప్పమి జూపు
చుండి, తన మోటుతనంపు చేప్తుకు నావెగటుతనంబు వెలుప
రచుచుండ, దా నేమియు సరకుగొనక, నెంతమాత్రమును గ
నునింపక, తన కింపునింపు తెరంగున, రాజహంసలువిహార మొన
ర్పనర్హమౌకొలని లలాయంబుకలచినటుల కలచికలచి, నిదరా
గుహ సముద్రనిపాందుగోర తమకమునబర తెనుచున్న నదీను
తల్లిని మత్తగ జేంద్రముగలంచినటుల గలంచికలంచి, పున్న 100
జేషమున కెగబ్రాకుచున్న నెలదీ గెనుజెనకి, గొప్పచలింపజేసి,
వాడిబార జేసినటుల, నన్నొడిచి మోపించి, బ్రహ్మ వాహ

నహా నంచను గిటి యొంచి, యలచి నటుల, నన్నలచి య
 లంచి, బలిమిమై పట్టి బెట్టిడముగ న న్నటమట బెట్టి పెట్టి,
 నా మేలు కట్టిపెట్టి, యో ధనవిభుని పట్టి, పె న్నట్టుల పాస్తే
 సి యా దశకంత హతకుడు నన్ను జెరపె” నని యని. నా
 సలకూబరుండును “ఒప్పని రంభను బలాత్కరించిన రీతిని నే
 కాంత నాతం డిక పరిభవంపబోయినను, వాని శిరంబులు సహ
 స్రవ్రక్క తాగాక” యని శపింప, నట తన ద్రోవను మరలు
 చున్న రావణునకు నెన్నేని దుశ్శకునంబులు పొడసూప నిది
 యే మని తన మానసమున నించుక కొంతుచు నెట్టిన బోవు
 చుండ, నేడ్చుచు దను గనుగొన వచ్చు చున్న యొక స్త్రీ
 “ఇంతటి యన్యాయ మెచ్చటనైన గలదా ? నీవే వివాహ
 మొనర్చి, నీవే నను వైధవ్యమునకుం బాల్పడజేసితివి గదా
 నే నిపుడు గర్భవతివై యున్నానే ! నా కేమిగతి కల్పించితివి ?
 ఇంత అనాలోచితముగా నీ విట్టి యకార్య మొనర్తు వని యె
 న్నండును దలపనైతి. సోదరులు తమ యక్క సెల్లెండ్రకు పస
 పు గుంకుమ నిత్తురే గాని, తాముగా నిచ్చిన పసపు కుంకుమను
 విచ్చిన్న మొనర్చుట నెందును గని విని యెరుంగము. నీ యు
 ద్ధము మాసిపోను—నీ దిగ్విజయ యాత్ర మంటగలయ—నీ
 చదువేల—గాల్పనే ! ఇంతటి యకార్యమున కొడిగట్టుదా వని
 నే కలనై నం దలపనైతి. నిరపరాధియూ నీ మఱిదిని మన్నిగొని
 న హేతువ న న్నెన్ని యిక్కట్లుల గుండజేసితివో దలప వైతివి.
 మన తల్లిదండ్రులు గతించిన పిదప, నీవే యన్నియు నని ద
 లంచి, నీ ప్రాపున బెరిగి పెద్దనయి, తుదకు నీచేతనే వివాహ
 ధనై కడకు నీచేతనే వైధవ్య మనుభవంప విధాత నిర్ణయించె

ను గాబోలు! తుదకు దిక్కులేనిదాననై యిక గూటికిని గుడ్డకును దూరమై దేశ దేశాల దిరుగవలసి యున్నదిగా!” నని వాపోవుచు తన కాళ్ళపై బడ నాతండును పెద్దయుంబోర్చి ద్దు చింతించి, చింతించి, కట్ట కడ కిట్లనియె.

“చెలియలా! తెలిసి చేసిన పని కాదది. కాలకేయులతోడి సమర సంరంభమున మిన్నుమన్నులు చెలియనిసమయాన యంతటియనర్థము వాటిల్లి యుండును. అది నే గుర్తింపనైతిని. ఇక ముందు సేతల నెంచవలె నంతెగాని, గతించినదానికింత వగవంబ నిలేదు. నీకు నిలువ నీడ లే దని విచారింప బనిలేదు. ఖరున కిదివ ర కేయొక యాలము గల్పించి ఖరాలయ మనుపేర నొక సీమ నిచ్చి యాతని కా నేలకు నేతజేసితి. ఇక నీకు దండకయంతటిపై సధికార మొనంగు చున్నాను. నీ గర్భస్థ శిశువు మగవాడైనచో నీ యనంతర మాతని యధికార మొనర్పజేసెద. మరియు నీ కిష్టమున్నచో, మనజాతికి విహితమే గనుక, సమరమున సమసిన నీ భర్త పేరింటగాడే నామంత్రివర్గమున గలడు. ఆతండును మంత్రిశాస్త్రనిపుణుండౌ విద్యుజ్జహ్వాడు. ఆతని బెండ్లాడి నుఖింబుండుము. ఇంకను నీవు విచారించిన ఫలము లేదు. శూర్పణఖా! నే నిపుడు ఖరాలయమునకు బోదును. రా దలంచినచో నీవును రమ్ము.”

“పిల్లల తల్లినై, మరియు నందున నిపుడు గర్భిణివై మారు మనవునకు బోవునంతటి యావశ్యకత గానరాదు.”

“సరియే; నీకు దోచిన తెరంగున నొసర్పవచ్చును. నే నిపుడుదూషణుని జూచి, యనంతరము ఖరుకడ కను దెంతును.” అని శూర్పణఖ నుడువుచు పడమటిదెస ను గూర్చి పోయెను.

రావణుండును, “అన్నా ! అన్నియు నేమరుపాటున వాటిల్లిన విఘాతములే యగుచున్నవి. పాపము శూర్వణఖ కెట్టి విషత్తు సంభవించినది! ఏమో! ఏమి కానున్నదో గాని, కొలది దినములనుండి యన్నియు నేమరుపాటున సంభవించిన విషత్తులే! అయినను గాల మెల్లప్పుడును నొకేతెన్నున నుండబోదుగద!” యని విచారించుచు ఖరాలయపు దెన్నున బోవుచుండ, నొక వికారరూపియా వ్యక్తి తన్నెదుర్కొని, “ఎంతపనిచేసెనో యా రాచకూన వింటివా?” యని యేడ్చుచు నిలచెను.

“ఏమి యొనర్చెను? ఆ రాచకూన యెవడు?” అని తొలుత పాటున రావణుం డడిగెను.

“ఏమీ—ఇప్పటికిని తెలియనే లేదా ! ఎంత వింత ! మేము సీత చెలికత్తెలా తులసీ సర్వమంగళ రూపధారులమై సీతారూపధారియైన సారణునివెంట నుండ, పెద్ద యరపు విన బడెనే గాని, అది మా తల్లియా దాటక కంఠధ్వని యని యెరుంగమైతిమి; విశేషించి, మా తల్లియొకా ననియైన ననుమానింపజాల మైతిమి. నిను రాముగా దలంచి సమీపింప బోయిన సీతారూపధారి యైన సారణుడు మము వీడిన పిదప మరికొంత సేపటికి మా యనుచరులు కొందరు వచ్చి మాకల్లియా దాటకను యిద్దరు రాజకుమార్తె వచ్చి వసించిరనియు, వారివెంట నొక జడదారి యుండె ననియు చెప్పి పోయెను. ఇంత విషరీతికార్య మొనర్చినది రామలక్ష్మణు లయియుండు రనియును, వారివెంట నంటిముండిన యాతండు విశ్వామిత్రు డయియుండు ననియు, నూహించి, వారికి తగిన ప్రతీకార మొనర్ప నెంచి నేనును సుబాహుండును విశ్వామిత్రు నాశ్రయమునకు

బోయి చూతుము—అక్కడ యాగదీక్షలోనున్న యా ఋషి
య, యా బాలక భండాలులును గూడ వారే! తక్షణమే వా
రి మువ్వర బరిమార్చ సుబాహు మాహించెనే గాని 'వలదు
వల' దని, 'యిది యెదను గా'దని, 'ఇప్పటికి మిన్నకుండు'
మని, మన ప్రభునితో చెప్పి మరీ తగిన ప్రతీకారము మరి
చేయుట మరల మరల యొప్పిద' మనియు 'యిప్పుడే మనము
నేయిగలుపుట తొందరపాటగునేమో' యను శంక వాడమ
జేసి వాని నట నుండజేసి నేనిటకు దర్శనార్థినై వచ్చితిని. త
మకు నివేదన చేయవలసినది నివేదన చేసితిని. ఇక మా వేదన
బాప ననువగు నుపాయము ప్రసాదింప బ్రార్థించు చున్నా
ను." అని యాతడు వడివడ మాటలు తడబడ నన, "అన్నా!
మారీచా, ఎంతవని జరిగినది! ఆహా తాటకివంటి మహా పరా
క్రమశాలి, సహస్ర గజబల సమన్వితయా తాటకి! అకటా!!
యెంత యగాధమైన దీ విషదంబుధి! ఇది దాటదగిన తెప్ప
లేదే? తెన్న గానరాదే! మారీచా, నీకు తల్లి చనిపోయినది;
నాకు కుడిచేయ్యి తెగిపోయినది! నీకు తల్లిపోయిన దుఃఖ మ
టుండ, నేను బ్రతికియుండియు, నాకు కుడిచేయి పోయినందున
నే నెవ్వరికిని యుపయోగించ లేకపోవుట యటుండ, నాకు
నేనే యుపయోగింపజాలను; ఇది నాకు బహు బ్రమాదకరమైన
యాపద! నాకేకాదు, మనవంశమునకే యని యనవచ్చును."
అని రావణుండును మిక్కిలి విచారించుచు నిలచెను.

"ఏమీ! ఆ యర్చకులగు బాలకులకే యంతభయపడవలెనా?
కార్తవీర్యార్జునునివంటి సహస్రబాహునితో బోరి, వాలివంటి
నిర్వికృత పరాక్రమశాలి నెదిర్చి, దిగ్విజయ యాత్ర నలిపిన

ప్రభువపు నీవే యని జ్ఞాపక పరచుచున్నాను.”

“ఏమి మారీచా ! ముకువచ్చ లారని రాచకూనలకు జంకితి నని తలంచితివా ? అట్లెన్నటికిని కాదు. మహా సత్వ సంపన్నయకా తాటక గతించెనే యను విచారమే గాని యా జ్ఞాతుర వధించుటగాని మోసగించుట గాని, యొక పనిగాదు. గామ వాంఛిత సీతను గొని తేబోయి సీతారూపధారియకా సా రణుచేత మోసపోయితిని. ఇక నెట్లయిన సీతను గొని తేబోవునా ప్రియత్నములకు నీవును సహాయ మొనర్చుము. ఇప్పుడు జరుగు చున్న విశ్వావిఘ్నాని యాగము పూర్తి కాకమునుపే నీవు పో యి యా ప్రాంతముననుండి సమయముచూచి యజ్ఞకుండము నవవిత్రముగా నొనర్చుము. నీకిదివర కే యజ్ఞము నాలు గైదు రోజులు గతించుదాక మిన్నకుండి అనంతరము యజ్ఞకుండము వేల్పుచుండు సమయమున, దిదుర్క్కులందరును పరాకుననున్న సమయాన, మేఘ మండలమున డాగియుండి యజ్ఞగుండము నవ లీలగ నవవిత్ర మొనర్చి, అంతర్ధానము క' మ్మని నా యాజ్ఞ గా మారీచ సుబాహులకు గట్టడియొనర్చుము-పో” మ్మని సార ణుచే గబురంపితిని. ఇద్దరును చెరి యొక తెన్నయిరి. ఇక నీవు మరలి మ దభ్యర్థిత కార్య మనివార్యముగ నొనర్చుము.”

“చిత్తము: ఈమాత్రపు టెడము నాకు దొరకిన దంతె చాలు. శైలవు గైకొనుచున్నాను.”

మారీచుండును ఉత్తర, దిశను గూర్చి మరల, రా వణుండును ఖరాలయపు దెన్నున నేగెను.

పరిణయ విభిమములు

పదునైదవ ప్రకరణము

అమౌఘ సమావేశము

“అత్తుణా ! నే డి యారామమున నుంటున్న చండీకా
లయమున కేగి దేవిని దర్శించుకొని సంజవడక మున్నె మరలి
వత్తమా ?”

“సోదరా, అటులనే సేయుదము. అదె పింగళుండును
వచ్చుచున్నాడు.”

“పింగళా ! నేడింత యాలశ్యమైన దేమి ?”

“ఆలస్య మనిపించుకొన దగినంత వేళ యైనదా ? నే
నున్న విడిదిలో జనకరాజ కుమార్తె యగు జానకి బ్రాహ్మీ
ప్రతిము సేయుచుండ నట గూరుచుండి, ప్రసాదము లొసంగు
సంతదాక వేచి, ఆపని కా వేగమె నా కీచ్చిన కదళిఫల ప్రసా
దము గొని, సేవించుకొని, రాజోవ, శా. తా. తేవియు సేతయు
గూడ దేవీ దర్శనార్థము వచ్చుచున్నా మన నేనును కొంచెము
లిడవు వేచియుంటినే గాని—స్త్రీలు చేదస్తము ఎప్పటికిని తె
మలి రానందున నేనే ముందుగ వచ్చి, విూగు యజ్ఞ చాటికలో
లేనందున, చండీకాలయమున కేగియుంటి రెమో యని ము
న్నందుగ నట కేగి మరలి యిక్కడకు వచ్చుటచేత నిత మా
లస్య మైనది.”

“నీ కెప్పుడును తినుటకు ఫలహారాదులే కావలెను.”

“బ్రాహ్మీవ్రత ప్రసాదఫలము తొనంగ వద్దన, మీ యంతటి నిర్మోహమాటిని కాను.”

“పింగళా, నీ ఫలహారాదులకేమి గాని, లక్ష్మణా, మన మీపుడు చండికాలయమునకు బోవలయును.”

“ఇదే మనము చండికాలయ సమీపమునకే వచ్చుచున్నాము.”

“పింగళా, నీతతో శాంతయు గూడ వచ్చునా?”

“శాంతతో నీతయా — నీతతో శాంతయా? ఎవరితో నెవరు?” అని పింగళు డనెను.

“ఎవరితో నెవరైన నేమి? వీ రిరువురును గలసియే వత్తురు గదా?” అని లక్ష్మణు డడిగెను.

“పింగళా, మా బావగారు గూడ వచ్చియున్నారా? ఒక్క శాంతయే వచ్చినదా?” అని రాముడు ప్రశ్నించెను.

“అయ్యో, మీ బావగారు ఋష్యశృంగులవాగు పోనిదే యాగ మొకటా? ఉష్ణలేని కూరయా? ఆయనే యిప్పుడు జరుగుచున్న యజ్ఞమున బ్రహ్మస్థానము నలంకరించినాడు.”

“ఎవరు బ్రహ్మస్థానమున, ఎవరు విష్ణుస్థానమున, ఎవరు ఇంద్రాది స్థానముల నున్నారో, ప్రాణము, ద్వితీయ, తృతీయ చరణముల నెవరెవరు ప్రత్యేక బ్రహ్మస్థానముల నలంకరించుచున్నారో చూడ మన్నను నెకమే లేకున్నది.”

“మనము తెలిసికొనకున్న మానె గాని, దీక్ష మాత్ర మక్షతముగ జరుగుటయే మనకు ప్రధానము కాదా! యాజ్ఞావల్క్య మహాఋషి యాశ్రమమునకు ప్రతి సాయంకాలమును

మనము పోయినచో నన్నియు విడితము కాగలవు.”

“మన మెక్కడకును బో ననవసరము. ప్రస్తుతము చండికాలయమున కేగి దేనిని దర్శించుకొని వత్తముగాక !”

అందరును ఆలయముదెస బోయి పోయి ఆలయమున బ్రవేశించుచుండిరి.

* *

* *

* *

* *

*

*

*

*

“నీలమేఘ శ్యాము డగు రాము డిట కే వచ్చుచున్నాడే చూచితివా ?”

“ఏల, యిట కేల వచ్చుచున్నాడు ?”

“దేవీ దేవుల దర్శింప”

“దేవీ దర్శినార్థ మనుట సమంజసమే గాని—‘దేవుల దర్శింప’—నను టదేటి మాట ?”

“చండిక దేవి యయిన, శాంత సీతా దేవులు—‘దేవులు’—కారా ?”

“నాటకరంగమున నీ వొక విదూషక పాత్ర గైకొన నర్హువుగా నున్నావు.”

“విదూషకుడ నేనె నపుడు, నీవు—‘నటి’ వి కావా ? అవు డీ జగన్నాటక సూక్తిధారుడేనా సుత్రధారుడుకాదు !”

“ఏమో ! నీ మాట లెల్లప్పుడును ధ్వనిపూరితములై యుండునే !”

“ఏమీ ! ఒక్క నామాటలే యనుటల ? ప్రతిమాట యు ధ్వనిపూరితమే !

“మీ ధ్వనుల కేమిగాని, సీతా ! ఆ నీలమేఘశ్యాముడు ఆ స్మితాననుడు, ఆ రాజీవదళాక్షుడు మనదెస బాచుచు లభ

కమ్మడగు లక్ష్మణునితో నల్లదె యేమో పలుకు చున్నాడు—
అలింతము.”

* * * * *

“లక్ష్మణా! అదె మన శాంతయు వచ్చుచున్నట్లున్నది?
బావగారి మాటయు నడుగుదుమా?”

“నే నడిగి తెలుసుకొందును.”

“మిత్రరత్నమా! శాంతయు నంటిరే—యు— నను
టలో నింకెవరని తమ యూహ?”

శ్రీరాముడు తన సహజ స్థితాననమునకు గ్రాస్త
శృంగారముగా. మిన్నకుండెను.

“ఓహో! సీతయు నామె ననుసరించి యున్నదనిమా
యా—‘యు’—అను సముచ్చయమున కర్థము? కాని మన
గురువుగారగు వశిష్ఠులనా రెన్నండును ‘యు’ అన ‘సీత’ యని
అర్థము చెప్పియుండలేదే!”

“పింగళా! ఓటికుండవలె నంతమాటలాడెదవ్రాయి?
కొంచెముసేపు శాంతింపుము.”

శాంతా సీతాదేవులును, తులసియు దేవీ దర్శనానంత
రము రామ లక్ష్మణ సింగళుల కెదురగుదురు.

“అక్కా! నమస్కారములు. మీరు మీ మీ
విడుదులలో సుఖముగా నున్నారా? బావగా రేమి చేయు
చున్నాడు?”

“ఏమిచేయుచున్నా రని యడిగెద వేయి? నేటి కేంద్ర
నమాలయండ్లి యజ్ఞమున బ్రహ్మసీత మలంకరించి, పని చేయు
చుండు మాచిమండుట లేదా?”

“అక్కా ! ఎవరైన రేయే స్థానముల నిలచి పనిచేయు చున్నారో, ఒక యరనిముషమైన చూచి యానందింప ననకా శబ్దపాతక, మే మిరువురము నా యాగ రక్షణార్థ మిరుపార్శ్వముల నిలచియుండుట చూచుచునే యుండువుగదా ! ఇప్పుడు మీరేమి పోవుచున్నారు ?”

“వీ రెచటికబోయిన నట కేగ నెంచుచున్నాడు గాబోలీ గాముడ !” అని పింగళుడు తన మనమున ననుకొనెను.

“ఇప్పుడు నోలుత మీ విడిది కేగునము; జనకరాజు పుట్టియగు నీ నీతి నేడు బ్రాహ్మచర్య మొనర్చెను. కావున సరస్వతి పుష్పద్యూపన మొనర్చి, యనంతరము యజ్ఞవాటిక కడకు బోనున్నాము. అదే సూర్యుడును తన అస్తమయ బంగారు చాయల బరిపుచున్నాడు. మీరును మీ కార్యముల దీర్చి కొని నైశమ యజ్ఞవాటిక జేరుకొను వేళ యగుచున్నది. విష్ణులింకను దడయరాదు.”

“ఇదే; దేవీదర్శన మొనర్చికొని అనంతకాలమున మరల్చుచున్నాము.”

“సోదరా ! నే జేమోగాని మన రాక్షసు మంద మందముగా నడచుట, కాలమునైన గమనించక పనుటయు, చేయుచున్నాము.”

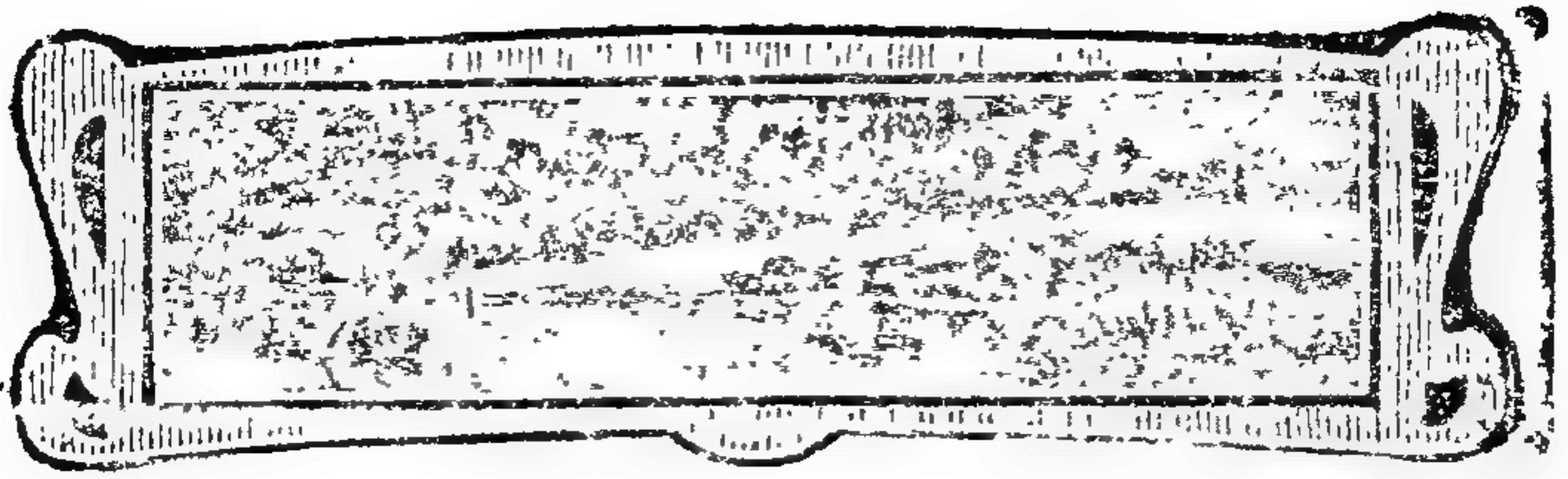
“నీవును మావలెనే నిలచి జన్మపు కీర్తిక గావుంటివా నీవును సుగోచరము కాగలదు.”

“నా కష్టముమార్త మెవ రెరుగునో ? ఎవరికి వారే ‘లామీ యొక్కవ కష్టము నొందుచున్నా’ నని నునుకొనునట్టి కథాజముకాదా ?”

వీరు మువ్వురును దేవీదర్శన మొనర్చుకుని త్వర గను
నడచి మరలుచుండ త్రోవలో విశ్వామిత్ర శిష్యుండగు సత్య
వ్రతుండు “సింగళా! రేపు సాయంకాలము మనము రామ
లక్ష్మణుల దోడ్కొని యారామమున కేగుదమా?” యని
బ్రహ్మింప నాతండును వల్లె యనెను.

వీ రందఱును వారి వారి తావుల జేరిరి.

పరిణయ విభ్రమములు

ప దు నా ర వ ప్ర క రణ ము

యాగంతము

“స్తీతను దానిదివర కెన్నఁడును జూచి యుండమ్మి, స్తీతను దనకు జూపవలసిన దను వార్తతో విద్యుజ్జిహ్వని, స్తీతను జూప మైరావణుం గూడ నా కడ కంపుటయు, నేను వారికీ స్తీతం జూపుటయు జరిగి నేటికి మూడు నాలుగు దినములు గడచియు, నాతని క్రమ మేమియు నెరుకరాదయ్యె. నేటి రాత్రితో యాగము గడతేరగలదు. అనంతర మిక జేయునది లేదు గదా ! చేయవలసిన దేమేని యుండినచో నేటి రాత్రితో సరి. కావున నో సుబాహూ, ఇటురమ్ము—” అని యాతని బిలచి యాతని చెవిలో నేమో గొణిగి మారీచుండును మాటు మణగెను.

* * * * *

అన్నా ! అయిదు దినములు గతించిపోయినవి. ఒకనాడైన నీ శాంత విద్యుజ్జిహ్వకు చూపిన ఆ స్తీతను వీక్షియుండరాదును. పోనీ యని యిద్దరిని మొక్క తూరిగ నెత్తుకపోదుమని వారి సమీపింపగోరుమన్నన కారణము తెలియదాని, భ

రింపరాని, ఊహింపరాని, వేడిమి యనునదిని వలసి వచ్చుచున్నది. రావణుడు చెప్పినట్లుల నీత తన చేతులనున్న ముక్తికంకణముల నొరుల కిచ్చివేసియుంట గాబోలు ఆమెను పట్టి తేజాలకున్న మానె గాని, నాకన్నలకై ననుగానవచ్చుచున్నది. కాన వచ్చుచున్నంత మాత్రమున నేమి ప్రయోజనము? ఆమెను సమీపింప పలనుపడని మృగ్యకారణముగు యీ వేడిమి కేమందును? ఈ వేడిమింగూర్చి రావణుం డేమియు చెప్పియుండలేదే! మంత్రశాస్త్రవేత్తయు ప్రజ్ఞానిధియు, పండితుండును, వేద వేదాంగ పారంగితుండును, జ్యోతిశాస్త్ర పారగుండును, సంగీత భరతశాస్త్రములకు గురుండును, నయి, యవసర మయినపుడు దశ శిరముల జూపుచు తక్కుంగల వేళల నొకే శిరమున దర్శన మీయగల కామ రూపుండును నగు రావణుం డేల సమీపింపలేదు! ఏల కరణలమ్ముల నెత్తుకొని పోలేదు! ఓహో!! జ్ఞప్తికివచ్చినది. స్వయంశ్చ తాపరాధమున మోసము నేకూరెనని గదా చెప్పియుండెను. కావున నామె నతాత్ముగ నెత్తుకొని పో నుద్యమించి యుండలేదు. అట్లుల తా నెత్తుకొనిపోయి గుండిన యామె ప్రమాద సశమున స్వ విరచిత నాక పాశ్రమోయగుట యీ చి క్కావసకి తటస్థింపనే లేదు. ఇప్పు డీ మంత్రసాని గండము నా : సంభవించినది. ఎటులైనను మాట విచ్చిలిని గదా! ఇప్పుడు మాటవోటు తెలుల? ఆ శాంతిను ఏ తనుండి వేరుపరచు తెలుల? అట్లుల వేరుపరచిన గదా సజముగ నా జ్వాలా సన్నిభమైన వేడిమి యేరి కారణమున సంజ నితమైనదో తెలిసికొనుట? తువ కీ యాగ దినములలో వలను పడకున్నదే! మానవములము మెవరితావులను వారలు వారలు

పట్టున నైన నీత తాతను పోక నప్పదుగదా ! ఇక నవు డెట్లు
 ల తప్పించుకొనగలదు? అదియును చూచెదగాక! నేటి రాత్రి
 జన్మమన నేమి యగునో!”

“క్రీడామచంద్రా! దీపారాధన మైనది. నే దారప
 దినము గదా ! ఈవరకు మెట్టి యక్కట్టులును లేకుండ జన్మ
 ము గావాలి. ఈ రేయియు నెప్పుడముగ గడచెనేని, రేప
 కడ యజ్ఞానశ్శత స్నాన మొనర్చు నీ కౌశికుని యాస్పితము
 నెర వేర్చినవాడ వగుదువు. మరియు ‘విశ్వామిత్ర’ గూగ రక్ష
 కుడు - రాముడు! అను క్తిని నామము కాల కాలములవరకును
 నిలబెట్టుచును.” అనిచు నాడుని గుంపుచుండి, దిక్కుదుండు
 ముందుపవచ్చి రాముని సంబోధింప నా రాముండును “మీ
 రందరు నిశ్చింతముగ, నిర్భరముగ మీ మీ కార్యముల నుం
 డ నగును; మీ దీక్షను రక్షణ మొనర్చు భారము మాది,
 మీ కందును గూర్చి యేమాత్రమును భీతి వలదు.” అని పలికి
 “అత్తుణా! నే దారపదినము సుమా. ఈ రేయి నేమేని దొస
 గులు వాటిల్లునొకానని యీ ఋషులు సంశయించు చున్నా
 రు. కావున నీవును మానుషటికంఠెను శత గుణమ్ము లధికమ్మగు
 జాగరూకతతో బని సేయవలయును సుమా ! ఏమాత్రపు ఏ
 మరుసలును వలచునుమా !” అని అత్తుణాని సౌధ్యపించుచు
 రాసును అప్రమిత్తుల డయి నిలచి కావుండను.

రాత్రి రెండు గూమము లయినది మును లందరును త
 దేక భ్యాస పరాయణులయి యుండిరి. నాటి తిథి (సామ్య సం)

అహల్యదశమి. కడుభయంకరమగు చీకటి. యజ్ఞవేదికపై ప్ర
జ్వలించుచున్న అగ్నిహోత్రుడు కడుపాలవముతో భయంకర
శిఖలతో విజృంభించుచు జలరేగుచు రేపకడ సూర్యోద
యానంతరము, తానును సూర్యునితో లీనమగుచున్నా నని
యెరింగియుంటుం గాబోలు యెగిరి యెగిరి గంతులు వైచుచు
న్నాడు. ఏమి యుత్సాహము! ఏమి బలము! ఏమి నావక్త్ర!
మింటి నంటునా యచు నంతటి మంట లెగసి యెగసి తుదకు
యజ్ఞవేదికపైనున్న (1) చక్షుపములు, (2) సుగ్రీవములు కం
టుకొని, మంట లధికమై, రోక ముఖముగ నంతయు ముట్ట
కుతానముగ చచ్చిచుండు నాయెప్పుడు.

“ఏమిది యుత్సాహ మయ్యెనె!”

“ఇది అశుభసూచకమేమో!”

“అంతయు నయి చివర కిట్లు లయ్యెనే!”

“ఏమో—ఇంకేమి కానున్నదో!”

“ఈ మంటల నార్పరాదే!”

“ఇట్లయ్యును యజ్ఞఫలము తప్పనది కాదే!”

అని పలువలు తెరింగుల నచ్చటి మునిమూక లనుకొన
జొచ్చిరి.

మంత్రీయుత మయిన యా యజ్ఞము యథావిధిగ నిర్వ
ర్తింపబడిన దయ్యును దిదృక్కుల మానసములుమాత్రము సం
శయావృతము లౌట నాకనవు దెన దృక్కులు నిశిద్ధిరి. అం
బర వీధిని మేనుముల యలజడి యుత్పత్తి యయి, అంత న
డియు, ననంతరము వేడి గాలియు, నిటు నటు గూడ క్రిత దా

(1) చక్షుపములు—పాన పాత్రములు (2) సుగ్రీవము—హోమపాత్రములు.

జంగెను. ఈ విపరీత పవనా ఘాతమునకు దోడుగ పిడుగులతో
చుప్పూలం బోలె పెను రొదలు గూడ విన రా ప్రళయ వ
ర్షము దోతెంచుచున్న శేమోయని దోపజేసెను. ఒక తూరి మిం
ట వంటలును, యింకొక సారి దెస లెలియరాకుండ జిమ్మ చీ
కటియు, మరియొక పరి మెరుములును, వేరొక తెడవ నురుము
లును, గుండ్రియలవియ కేయుచున్న సమయాన, “శ్రీరామభద్రా!
భద్రము సుమా! విపరీత సూచనములు సుమా యివియెల్ల!”
నని భరద్వాజుడు పలికెను.

* *

* *

* *

* *

“మేమును నప్రమత్తుల మయియే యున్నార” మనీ
శ్రీరాముండును బహులు పలికెను.

తుఘానువంటి జంఘామారుతము. అకసమున జంగ్ర
శాంతియు, గాగు ముబ్బలును, బ్రకృతికి విరోధ నుయ్యును
యొక కాలమ్మన దృగ్గోచరమ్ము లగుచుండెను.

జ్వలించుచుండిన యాగ యగ్నిపై నాక సమునుండి మ
ధిర నర్పము గురియు నారంభించినది.

“అక్షుణా, అతీ బాహు సంఘట్టిన సుమా యిది !
భద్రము—మనల బీక్షించ బీక్షితి కర్త వృత్తించిన ఈ
వాంతరము సుమా యిది—భద్రము—పాయవ్యాత్రము
బ్రయోగింపుము.” అని చెప్పును శ్రీరాముండును పా
యవ్యాత్రమునే నియోగించి ప్రయోగింక, “నేను... కేను”
మను రొదతో కొన్ని పలలాశనుల కళేబరములనలి దూ
రముగ నేల బడులయె గాక, వర్షించు నన్నభయము
ను నెరవేరుపడుచు పోయి, అకసము నిర్మలమయ్యెను. ఇట్టి ని

100 A

100B

• $\frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} m v^2 \right) = \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} m \dot{x}^2 \right) = m \dot{x} \ddot{x}$

శ్లోబాంబరము నవరోకించి, “అన్నా, రామచంద్రా! నీ విపులా
వాయువ్యాస్త్రము సంధింపకున్న నెన్ని విఠత్తులు వాటిల్లిన!”
అని సంతోషమున లక్ష్మణుడన “లక్ష్మణా! ఇంకను ప్రమా
దావస్థ తీరలేదు. ఇంతకన్న ఘోరతర ప్రమాద మానన్నము
కానున్నది—అల్లదె—చూచితివా! ఆ గ్వేయదిశ నిరువురు
నిశాచరులుండి యుండి కానవచ్చుచున్నారు! మరియు గాన
రాకున్నారు! తా మొరులకు గానరాకుండ నెంతేని యవకృతి
సేయగలరు. రుధిర వర్షమునైన గురిపింపగల సమర్థులు. నీవును
సేనుం గూడ నా గ్వేయాస్త్రము నుపసంధింపవలెను.” అని
శ్రీరాముడనెను.—

లక్ష్మణుడును ఆ గ్వేయాస్త్రమునే సంధించెను.

ఏమి ఘోరము! ఎంత విపరీతము! ఎంత నిర్భయత!
అదె రుధిర పూరితములగు భండముల నెవ్వరో యంబర తల
మ్మునుండి గుఱ్ఱమొదించుచున్నారు.

“అదే చూచితే! తమ్ముడా, అదె, అదె, వికృతాకార
ము నొంది ఆ నిశాచరు డెట్టుల నేలపై గూలుచున్నాడో!
చూచితివా!” అని శ్రీరాముడు తన తమ్ముతో ననెను.

“రామచంద్రా! అదె- ఆ దుర్మార్గుడే సుబాహు డ
సు రాత్రించరుడు. నీ యస్త్రవిద్యా ప్రభావమ్ము కతమ్మున
నీ దుర్మార్గుడు నేల గూలినాడు. ఈతని యన్నయగు మోచు
డదె ఉద్రేకమ్మున నగ్ని కుండమున భండముతో రక్తము పో
యుచున్నాడు. వీ రిరువురును, తమ తల్లియగు తాటకీ పని
యింపబడె గా నను కోరికమున నింత లొనర్చుచున్నారు.
మీరు తొలుదొలుత ప్రయోగించిన వాయువ్యాస్త్ర బలమున

వారి దుధిరవ్వము ఆగిపోయినది; మీ మాగ్నే మాత్ర బ్రతి
మున నా సుబాహుడు నేల గూలెనే గాని అని యన్నయు
బహుమానమునగు మాకీచు డల్లదె యింకను పొగ రెక్కి
చరియించుచున్నాడు. వానిని మీరు రూపు మాపిరేని మానవ
కోటిని రక్షించుటయే గాక, ఋషికులము నేటినుండియు సుఖ
ముగ జీవించును, వారి యజ్ఞాది కృతువులు సలక్షణముగ
జరుగనిచ్చినవారగుదురు. పాపజన సంహార మొనర్ప జనన మం
దిన యో మామా మానుష విగ్రహ భారులగు విష్ణ్వంశసం
భూతులారా! యంతకన్న మిన్నగ మే మేమి విన్నవించుము.”
అని అంగిరసుం డను ఋషి సత్తముండు పలికె. రామ లక్ష్మ
ణులును లక్షణ మా మానవాత్మము బ్రయోగింప నా మా
నవాత్మ పటిమ మొత్తయో గాని, వానిని చా దవ్వల కీప్పు
కొని పోయి సముద్రమున దోకివేసినది. ఈమాకీచు డెక్కడ
కడిపోయెనో చూతు నని గాబోలు అదె కరాళుడు మహేంద్ర
గిరిపై నెక్కి, నెక్కి నెక్కి చూచుచున్నాడు.

ఈ మహేంద్రగిరియే ఒరిస్సా (ఉత్కళ) రాష్ట్రమునుండి
ఖండనమువరకును అనగా గాంగద్వానా వరకును వ్యాపించి యు
న్నది. ఈ మహేంద్రగిరియే పరశురాము డను మహా వీరపురు
షున కెంతో కాలము నివాస స్థల ము యుండెను.

ఋషిలోక కష్ట పరంపర లెల్ల బహుపంచలై పారె నన
నీకలులు దిశాంతముల కేగ, రాత్రీ యను ముసుంగు వెలి
దోకి, కుఖపలుములెల్ల గట్టెల్కె నన సూర్యుడును తూరు
పు గల్గెకెను.

“ఎంతవని చేసి వ్రా రాచమానా! మొన మొన్ననే

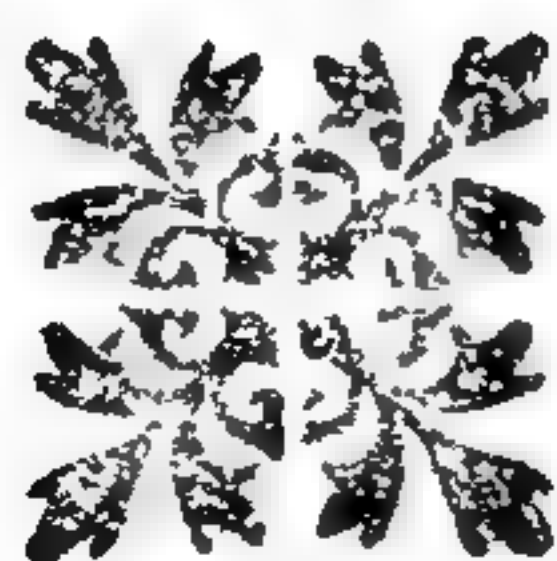
నా తల్లిని జూపి, యిపుడిపుడే నా తమ్ముని మన్నిగొని యంత
తో చాలకనో యన నన్నిపుడింత దూరము తొలగ నో
చితివి! ప్రభు నానతికివెరచి, సమీపమున నుండియు, వినియు,
మాతృ వియోగ కారకుండవగు నిను దెగటార్చునో నోపనైతి;
నిను బ్రతాపింప నొనర్చిన నా పన్నాగములన్నియును వమ్ము
నర్చితివి. పై పెచ్చు నను నొంచుచున్నావు. నేటికి ఆరు ది
నములనుండి సమయముకొరకు వేచి వేచియు నెంతో ప్రదు
త్వముమీద నేటి నాటక మాడించినను తుద కింత వంత సమ
కూర్చితివే! ఇంత పసికనమున నెంత దారుణాస్త్రముల నను
సంధింపనేర్చి యేర్చియేసితివి? మాతల్లిసహస్రగజబల సమన్విత
యయ్యు, నీచే నిహత యగుటకు నీ వింకను యెంతెంత మం
త్రజలముగల యస్త్ర ప్రయోగముల నేర్చితివో గద!" అని
యొక్కండనుకొను చుండగనే దౌదావులనుండి యొకా నొకరుం
డువచ్చి, "మాదీచ ప్రభూత్తమా! మనలమిముగలసికొనగలనా,
లేదా, యను సంశయముతో, రాము బాణముతో, త ద్వేగ
ముతో, నేనును బరతెంచి మి ప్పుచులోకింప, మహాప్రగిరికె
క్కి చూడ, తామీ తావునపడేదుచుండుటగుర్తించినచ్చితిని."
అని యనెను.

"ఓహో, కరాళా! నాకొర కెంత శ్రమపడి యెంత
దూరము వచ్చితివి?" యని మాగ్గచుం డనెను.

"ఎంతో య పదలోనున్న మీకన్న నెక్కువ శ్రమ
పడలేదు. శ్రమ యంతయు తమజేను. నేను మిము కనుగొను
టే దుస్సాధ్య మయినది."

"నిజమే. ఇప్పుడు మనమిట నుండుటే మరయునప్రతిష్ట

ము. జరిగిన సంగతి ప్రభునకు విన్నవింప బోదుము—రమ్మ” అని యనుచు యచ్చట వీడిపోవును, “ఓ రాచ పూపలారా! ఇక నెన్నెన పాట్లు పడియెదరు సుదీ! వెను మును లాలోచింపక యంత వని చేసితిరి! నే నెవడనో యెరుంగక సామన్య రాక్షసుడ నని యెద దలంచి యంతలు చేసియుందురే గాని, నా పటిమనెరిగి కాదు. కా దందురేని ‘మారీచ మాయ’ లను ప్రతీతి కాల కాలముల వరకును నిలచియుండునటుల బ్రతీకారము నెరపు నంతటి సాహసుండ నని యెరుంగరా? నను మరీ మరువజాలరు సుదీ! దేశ చరిత్రలతో పాటు, కాల విశేషాలతో పాటు నా మాయల వ్యవ సావములును, త న్ములమున మీ పాటును జనులు కాల కాలములవరకును మరువజాలక స్మరింపుచు నుండు నంతటి కరకు పనులను జేసి మరీ ఎడచెదను—లెండు.” యని బింకాలువలుకుకొనుచు నా తావు వీడిపోయెను.

పరిణయ విభిముములు

పదునేడవ ప్రకరణము

ఖరౌలయము

“విశిష్టకిని కుదుటపడని యీ మానసముతో నెంతని
దిరుగుదును? ఏమి చేయుదును? యమలోకముపై దండెత్తిన
నాకు, ఇంద్రలోకము జయించిన నాకు, వేయేల లోకా లోక
ములపై దిగ్విజయ యాత్ర సలిపిన నా కీ సీతాపహరణ కా
ర్య మొక. తృటిపాటిదియైనను కాకపోయినను, కేవలము మృ
తుత్వముకొరకే నేను ప్రధానముగా నాలోచించుటచే యింత
టి చిక్కు, యింతటి బెడద, యింతమందిని సహాయము కోరుట,
మొదలగునవి నాయట్టి సర్వ సర్వం సహ చక్రవర్తికి తటస్థం
చుచున్నవి!” అనియనుకొనుచు రావణుండొంటరియై బలు తుం
టరి ప్రళావంబుల గట కటం బడుచుండ,—అసాధారణమై,
అమితమై, అనంతమై, యవర్ణమై, యవాజ్ఞానస గోచరమై,
యంగ దాక్షిణ్యతకును, సంగ దార్ధ్యమునకును, సంగ స్థూల్య
మునకును, సంగ విద్యంభణమునకును, సద్వితీయమౌ నుదా
హరణ మగు నొక వ్యక్తి తన యెదుట బడెను. అంత ము
హత్తుంగ కాయమునకు దగినంత ప్రళయ కాలానల సన్నిభమై
న క్షుత్తు, దానికి దగిన యనేక శత సహస్ర శకటాహ రాశి
న పటిష్ఠత, యందుకు దగిన మదోన్మత్తత. దానికి దగిన య
సాధారణనిద్ర, దాని ననుసరించిన బుద్ధి మాంద్యము, దాని క

నుబంధముగ వచో నైపుణ్య హాస్యత, తదనగుంట్లకును యే
మాయకతం గలిగియుండెను. ఇంత మహాని కాశ్య, అశ్మత
గాత్ర విపరీతత నాశ్రయించి యుండవలసిన గుణ లక్షణ స
మదాయ మంతయు నీ వ్యక్తియందే సంపూర్ణముగ, నిశ్శేష
ముగ, నిరవధికముగ, నత్తియున్నది.

విదేశీయ విద్యా పరిచితచే విపరీతమై, జంకర టింకర
యై, యెండి, మెలికలు బడి, దుర్బల తమయైన మనస్సు గల
వారు మనలో గొందరు లేచి యింత విపరీతముగ నాకృతి
కేవల మూహాప్రసంగమున నుండ దగినదియే గాని ప్రకృతి
బద్ధము కాదనియు, “ప్రివోస్టరస్” అనియు వాదించు వారుం
డకపోరు. అట్టివారికి, వ్యాసప్రోక్షము, సాలగ్రామ తీర్థ
మయిస్త్రీజగన్నాథపు ప్రసాదమన దగిన యుదాహరణములు
మాహిక తప్పదుగదా యని యిటవివరింప వలసివచ్చుచున్నది.
ఇంతకును ఆ వ్యక్తి మన రావణుని తమ్ముడిగు టంభకత్వమున,
వాల్మీకిచే సర్వాంగ స్ఫుటముగ వర్ణింపబడిన వాడును అయి
యుండుటచే నింత చెప్పవలసి వచ్చుచున్నది.

శ్రీ ఆరువందల యేండ్లక్రింద నిరుపగయొక్క యుడగుల
పోడవు గల మిషి యుండె నని యజ్ఞపురేసిన చాదా !

శ్రీ ఇంగ్లండు దేశమున కుత్తిరమున కార్ బిడ్డి అను గ్రామమున
వారునందఱు యేండ్లక్రింద నొక యస్తి పంజరము దొరుక నయ్యెనె మను
ష్యుని యస్తి పంజర మని యా కాలము నాటి, యా దేశపు బుద్ధిజులు
గిరపరచిరి. ఆ యస్తి పంజరము యొక్క తొడ యెముకయే యా అడుగుల
పోడ వుండెను. ఆ పరిమాణమునకు దగిన పుష్ప, పుష్ప, కాలు, నేనులును
యీ యస్తి పంజరమున కుండెను. ఆ శరీర పరిమాణముల ననుసరించి, యా

అంత శక్తిర పరిణామము గల వ్యక్తి ఆరువంతుల యేం.
క్షక్రిందనే ఉండగలిగినపుడు తేతా యుగములో సంత శక్తిర
పరిణామము గల వ్యక్తి ఉండి యుండరాదా? ఇం దసంభవ.
మేమున్నది!

ఇంతకును అండ్ల సారస్వతమునుండియే యొక వికారిత
వ్యక్తిని జూపిన గాని, యీ కాలపు నిరక్షర టక్కి నిర్భాగ్యులు
చేతవాతగాని చచ్చు పెద్దన్న నోటియొట్టచ్చు కుడనలరునంట్లు
కాబాలదు గాన ఒక్కసారి 'మిల్టను' అను నాంత్త మహాకవి
రచించిన 'సార్జెంట్ లాన్స్' లో సత్రించిన 'Sultan' - శా
టన్ - లేక 'సైతాను' ను దిలకింపుడు. వాల్మీకి చిత్రించిన కుర
భక్త్యును, మిల్టను చిత్రించిన సైతానును, ఒకే వ్యక్తి.
తత్వమును పొందియుంటే రే గాని, స్వభావముయొక్క ఉన్న
నమున మాత్రము వాల్మీకికి మిల్టను సీసెపోయే సని దృవీక
రింపక తప్పదు.

సైతాను బెద్ద గోవురమునలె నిలువబడినా దని యొక
చోట, నింకొక తావున "ఓనెంట్" పత్ర నుండ ననియు వా
సిన మిల్టను పాత్రల ననుచుండి ఆత యెంత ధీర్ఘ కాయుడో,
యెంత స్థూలకాయుడో, చన మూహం గకొనవలసినదే గాని,
గత్యంతరిము లేదు. మరియు నా స్వేదన సరస్సున నా "నా
టన్" (సైతాను) పడియుండేచప్పుడు ఎన్ని యో-గరాడు-ల స్థూ
లమో బాహ్యుష్టతచే, స్థూలత్వముచే, నాకర్మింనుకొని యుండె

శక్తి కంజ రూక రి యుగచియొక్క యదుగుల పొడవు గలవాడై ముం
డె నని యుప్పటి రీతిక కాస్త పరిజ్ఞానులు గుణించి, గవీనుకొని పత్తి
కా ముఖమువలె, గ్రంథముల మూలమునను నృక్తి కరించెరి."

సనియు నా కవియే వ్రాసెను. ఇక నాత డాకసమున ధూమకేతువువలె నున్నాడని కూడ వ్రాసెను. ఎంతసేపు వర్ణించినను సాతని వర్ణనా క్రమమును బట్టి మన మూహించుకొనవలసినదే గాని చిత్రించుటకు వలచుపడదు.

ఇంకొకచోట మూడు కొయ్యల గొవ్వ సముద్రపు తోడల నడిమి తెరచాప కొయ్య యూపై తానుని చేతిలో విలాసార్థముగ వహించిన చిన్న బెత్త (పిలాస దండ) మై యుండినోపు నని మిట్టకు వర్ణించినాడు. మా కుంభకర్ణుని గూర్చిన వాల్మీకి మహాభూషి వచియించిన వర్ణనము లన్నియును గొంతెను హెచ్చు తక్కువలతో మిట్టనుకూడ తన సైతానుని గూర్చి గూడ వర్ణించియే యున్నాడు.

వీరినిబట్టి మన కుంభకర్ణుని యసాధారణమైన, యనుపమానమైన, యశ్చక్రవర్తిమైన, యనర్హమైన యంగ మహామహిమము మనము యోజించుకొనవలసినదే; కాని, వాల్మీకి కుంభకర్ణునకును, మిట్టను శాటనునకును వ్యసస్థాన భేదములు లేకపోలేదు.

సైతానుడు దైవ దూషకుడు; (1) కుంభకర్ణుడు దైవభక్తుడు. సైతానుడు బహు మామూవి; (2) కుంభకర్ణుడు వట్టి యమాయకుడు.

ఈములో బ్రవేశించి యాదాము భార్యను సమీపించి, యామెను మోసగించి, త న్ములమున త ద్భర్తను భ్రష్ట

(1) ఈ విషయము విప్రముగ ఈ క్షుంభముయొక్క రెండవ పాఠ్యములోను బహువిధ విశేషములులో జూడవచ్చును.

(2) కూడచి పాఠ్యం 'రణరంగ విశేషములు'లో చూడవచ్చును.

వరదీ. పైతాను భగవంతునిపై బగ సాధించెను. ఈ పనులలో నెద్దానికిని మన యమాయకుండగు కుంభకర్ణుడు పాప మాత్రని ప్రకృతి చేతనే బనికిరాదు. ఇంతకును విశ్వాసమునకు కానావి యగు హిందూదేశమునకు జెందినవాడుగదా కుంభకర్ణుడు!

సాధారణముగా, ససాధారణ దేహదార్ఢ్య మెచ్చట గున్నదో, యచ్చటనే యమితము యమాయకత్వి ముందు నగు సహజ విశేషము పాప మా యాంగ్ల కవి సార్వభౌమునకు దెలియును యంతేని శోచనీయము కాదా! ఈ విషయ ము శేషముగ గనిపెట్టినాడు మన వాల్మీకి. అత్యచ్ఛత ధైర్య మున్న చోట బుద్ధి నైశిద్యము సర్వ సాధారణముగ మృగ్య మని కూడ వాల్మీకి గుర్తెరిగించి మన కుంభకర్ణుని వర్ణించుచుచిత్రించినాడు. కాని పాపము మిట్టను, పైతాను కుంభకర్ణునికన్న సహస్రము గాఢిక శేముషీ సనాధుడు. అసాధారణ దేహ దార్ఢ్య తను, అనన్య సామాన్య శేముషీ సనాధ్యమునకును, గల బద్ధ వికాఢ బాంధవ్య సూత్రము నెరుంగక గాబోలు పాపము మిట్టను అంత పిక్వితాకారముగల తన శాట్రువుకు ప్రకృతి సూత్ర విరోధ మగు నచ్ఛత ధైర్యమును అధిక బుద్ధి నైశిద్యము ను గల్పించినాడు. ప్రత్యేకము శరీర బలాధికతయే, శరీర మాహా మహిమమే చిత్రింపవలసి వచ్చునపుడు, ప్రతిభా విశేష ము 'బాక్ గ్రౌండు' (Back ground) లో తీసివేయవలసిందే కాని దానికి బ్రాముఖ్యత నీయ దగ దని పాపము మిట్టను యెరుంగదుగాబోలు. ఈ సూత్రము శ్రుణ్ణముగ పరిగణించిననామి వాగ్మీకియే.

కుంభకర్ణుడు, పైతానును గూడ యమాయకత్విము

గలవాడే. ఏ నిజానను ప్రజాతర శరీరపాటవమునకు పరిపూర్ణ
గార్హము లగు మదాహరణములే; కాని సైతానులో బుద్ధి
మోహముల నవ్వేళనమున గోత నారకస్వము కలిగినది. కా
వున నిర్మూలన, పద్మోపమయమైన, పరిపూర్ణమైన, ప్రత్యక్ష
మోహముల ప్రాబల్యమునకు కుంభకర్ణుడే నిష్ఠికా నిమాత యని
• నెఱుఁగవచ్చును. కావున “సల్లయము” కు బ్రహ్మచర్యమున నున్న
ప్రథమోదాహరణము కుంభకర్ణుడొక్కడే.

అంత క్క చమత్కారము మాత్ర మున్నది. పాప
మోహమున నెఱుఁగిన చోట నున్న ఆ విలాస దండమును, చూ
డవలయును. పాపమోహ మొక్క- నడియి తెరచావ కోయ్య
అను (కుంభకర్ణుడు) అహారము గుమచువేళ తన పంటి నుమ
న నిమిషమున్న కొన్నికొన్ని పెద్ద పెద్ద జంతువులను నలుసు
ను, కుంభకర్ణుడు తన పండ్లు కుట్టుకొనుట కుపయోగించుకొని
నా పంటి పక్కనచో నిపు డా సైతాను కుంభకర్ణులలో నెవడు
హెచ్చువాడో మీరే బోల్చున బ్రయత్నము చేయును...

అట్టి యామనకుంభకర్ణుడు ప్రశంసస్థునకు కైకిసి. మను తన కెం
డప భార్యమందు జన్మించిన రావణ కుంభకర్ణు షభీషణులలో
మధ్యముడు. ఈతడుతనప్రాసమునకు ‘నిర్దయా’ నొసంగుమని
వేడుకు నిచ్చామనూర్చి తపం బొనర్చ బ్రహ్మర్షిదేశి యగు
సర్వస్వో విరిచిత మాయా బలమున ‘నిర్దయా’ కు బదులు
‘సర్వో’ కవలెనని కుంభకర్ణుడు కోరుటయును, తనాదిగ నాత
డాదులెల్ల నిడిగించుటయు, నాదులెల్ల లావలయు గుడిచి,
తడుగులయు బ్రవర్తిల్లె నను నొ నుడి బుద్ధిమంతుల కను
చుండుముగదా ?

ఇది దేవమందులో మన హానిదాహ్య వైత ద్వైతాంత్య
సమ్యక్త జేసే మంత్రాత్మ పండితులు ! ఇక సమట కమిషనరీ
ఫైలిలువంటి సమ్యక్తగిన యథార్థమయిన సత్వమయిన వచన
మయినది. అన్నా ! కాలమా ! దేశము నెంతటి విషదంబునా
దోయుచున్నావు ! రానురాను ప్రపంచముయొక్క పుట్టు పూ
ర్వోత్పరములే మన మూహింపరాని 1,25, 58, 625 (రావణా
బ్దా), సంవత్సరములకు పూర్వ మెప్పుడో వాయుబడిన
కామాయణ గ్రంథ వచనములు నిర్వచించి సాధించుటకు
186 సంవత్సరముల క్రింద జరిగిన సంగతి నుదాహరణముగా
చూపవలసి వచ్చిన యావదలో మమ్ము దోయుచున్నావేమి?
నీ వేమిచేసిననుచేయగలవు. కాని-కానీ, గాని, యథార్థ ప్రకృతి

చిరి. ఉహు — లేనలేదు. పిమ్మట కొరడా వేత నెయ్యకొనిన క్షణ కాల
ము గట్టున ట్లామెను గొట్టిరి. ఉహు — లేనలేదు. పిమ్మట / నా దీప్తము
లేన రాది, యా మనసిక్త ప్రియమున జేసెడిది. కదా నీవు నయ్యది
యు నా భాగమంతయు నొక యంకురముయొక్క హరిహరముల గ
కది కరది యంకను కరచుననే యున్నవి. ఉహు — లేనలేదు. అనంత
మామి గోళ్లక్రింద మేకును గొట్టిరి; ఉహు — లేనలేదు. తగవంతము చే
యి తుపాముల శబ్ద వియగల మొక కరంగి. అది ఆమె శ్రీనాథ పుట
కరూచమున నుంది, కాల్పిరి. ఉహు — లేనలేదు. నా ఆమె నాది మన
యమమ్మందున నామె జీవించియున్నది గదా అది మచికొన్ని దినము
లా శరీరము న విడిచి యుంది, ముగించుమండ, నొకనాటి యుజ్జవమున
తనకు చాచుగా నామె నిగుడలేదు. ఆమె మొదల యాహాము — వచనమున
వచనము కానిదియుగూడ నకు గొప్ప ముదము — క్రింది లేచి తిరుగుచు
మది వాకోగ్యముగ కుండెను.

ప్రతిదింబును కానియెడల రామాయణము ఒకటి పావు కోటి
 వత్సరముల కన్న నెక్కువ కాలమునకు వెనుక జరిగిన చరిత్ర
 యంత కాలము నిలువనే నిలువదు. మహాకంపాగ్ని వర్షతా
 ద్యవాంతర ప్రళయములచే బ్రారేయాచలము పాతాళములో
 నికి గ్రొంకిపోవచ్చును; సింధు గంగా బ్రహ్మపుత్రాది నదులు
 శుష్కములై నామమాత్రావశిష్టములై నశించిపోవచ్చును;
 సముద్రము పొంగి యొక్క రాత్రిలో, కాదు-కా-దొక్క తృ
 టిలో, వింధ్యపర్వతయువరకును దేశము ముంచివేయ వచ్చును;
 కాలమా! నీవు పదిలక్షల సంవత్సరములు జరజర మని ముందు
 కును వెనుకకును పోవునువచ్చును నీ చిత్తాను సారముగ నార్యా
 పర్వమున నందఱునునుడ, నష్టలుగను, ననాగఃకులుగను, రొట్ట
 కట్టలుగను, బశుప్రాయులుగను, మనుష్యానులుగను, మార్చివేయ
 గలవేమో గాని, నీవు మాత్రము రామాయణ ప్రాచుర్యమును
 దగ్గింపజాలవు! రామాయణ భ్యాతిని మావలేవు! రామాయ
 ణమున నొక యక్షరమైనను దుమవలేవు-చెరువలేవు-తగ్గింప లే
 వు! రవిమండల తేజమునై నను నీ సామర్థ్యమున తగ్గింతు వేమో
 గాని రామాయణ రామణీయకత తగ్గింపలేవు! రామాయణ
 సారము తిర్యగ్జంతు సముదాయ మెరుంగును. గాలిలోని పర
 మాణువులు రామాయణ మాహాత్మ్య మెరింగిచేత తాండవిం
 చుచున్నవి సుమా! ఈ మాట నీ వెరుంగవేమో యని యంత
 దూర మో కాలమా, నీతో బలుకవలసి వచ్చినందుకు జింతి
 చుచు నీతో నింత సేపుబ్రసంగించుచున్నందున నావ హా కంభ
 క గురుదును, రావణుండును, నేమి ప్రసంగించు చున్నారో మనము
 విన వడవగుచున్నందున న- నార్య ము లనందుల తంత

విసిగి కొనుచు పోవుచున్నా మిదె నీకడ కెలవు !

కాలమా ! ఎంతదానవు !!

జరిగిన దానికి వగచుచు గూడుచున్న తన యెంటిపాటున నమయమున తన యెదుట నిలచియున్న యా నూతనాగతుం గాంచి, "ఏమి సోదరా, కడువత్సవ నున్న నన్ను జూడ వచ్చి వివా ?" అని రావణుడు ప్రశ్నించెను.

"తాము కైలాసమున కేగుట మాత్రము తా నెదుగు య ననియు, దాము మరలి రా నింత దడవయ్యె నేలాళో యని యు, మన మాల్వవంతుడు మిము జూచి రా నను నంజె" నని యూతండును బ్రత్యుత్తర మొసంగెను.

"కైలాసమున కేగి నేను మరలుచుండ, అదివరకే నాచే ననువరియై జనకుని జూచి వచ్చిన మన సారణుడు, జానకిని నా కిచ్చి వివాహ మొనర్చు నాలోచనం గూర్చిన నిఫలపు వ ర్యవసానముం గొనిరా నా మనం బరసి చూచెద గాక యా విశ్వామిత్రుని కల్పిత యజ్ఞము జూడవచ్చిన నీరను మోనము న గొనిరా నే నొసర్చిన నా ప్రయత్నములు స్వయంకృతావ రాధములై బరిణమింప, జానకీ కరావలంబనా కార్య సాఫల్యం గూర్చి నా మిత్రుం డగు మైరావణుని సహాయముం గోర, నా తండును, త త్ప్రయత్నమున నుండు నే నిపు డీ భారతీయమున వాని కొర కీ తెరంగున వేచియున్నాను. సోదరా, నీ విపు డీ వృత్తున - నత్వరమ పోయి యూగస్థల నవినాశమున నాకు పో త మొనర్చు బ్రయత్నమున నున్న మైరావణుడకు దోడంబు గూతనికి సాయ మొనర్చి నాకు సంక్షోభి నొనగూర్చుము—

గీత వైశమ పాశ్చాత్య కార్య సాఫల్యం నొంది, నా కా వాస్తవ
తెలియ జేసినచో మన మందరమును స్వస్థమున కడుగగ
వచ్చును." అని యనెను.

"ఏమీ, మైరావణునకు నేను సహాయము చేయనిచో
నాత డీ కార్యమును చక్క జేయలేదా ! నేను స్వతంత్ర వ్యక్తి
నేగాని సహాయ మభ్యర్థించు వ్యక్తిని కానే. సంజీవకరణి,
సంధానకరణి, సావర్చికరణి, సాశల్యక రణి యను మహోపధతు
ను విశల్యకరణి, విష్ణానకరణి, యను నుపోపధతులులేకపోలేదు.
అందు విష్ణానకరణి, యను నోపధిరహాయును నా నీత యుని
డికినిచెలిసికొని, స్వాధీనముచేసికొని, నడిపించుకొనుచు, నాసించు
ను. మాటలాడించుచు, నీకడకుముహూర్తమునమరలి వచ్చును;
చింత దక్కియుండుము. ఇదే పోవుచున్నాను." అని రావణు మా
మనమునకు ధైర్యముగరపి యాగస్థలపు కెరకుగూర్చి వెడలెను.

* * * * *

చింత—చిలి యను నీ కెంటిలో నే వ్యక్తి నెనయు
కుడముగనే గల్చివేయించుకు ననియే చింత. అట్టి చింత యు
ను స్థాపితమునకును మానసముగల రావణుం యెటుల సి
ద్ధియగు నుండగలాడు ! కొండలపొయిన నున్న యాతనికి, గ
దేకులు బాములై, బాములు నినములై, నినములు దీరములై
బోడు ననట సర్వమే యన పాప మా రావణుడు దోలా
తుల్యత మానసుండు భావి కార్యపు తె స్మరుగ బాలక, ని
మిషములు లెక్కించును, కాలము పుచ్చుచుండ కొంకొక తి
వ్రత కొక వ్యక్తి తచ్చుకొనింది. "మిత్ర, కార్యము నంత
మోనది. ఇక సంతోషమెయి సూజవచ్చు" నని యనెను. నా

పాపండును ముమ్మర వ్యక్తుల సంతకమున “మిత్రమా ! నే
హ శబ్దము నీయంద యన్వర్థము నొందినది. నాకు హిత
మొనర్ప నీ వెంత శ్రమంపడితివో, యెట్టి యుపాయముల బ
న్నితిశ్రాగడ ! నీ కెట్టి యుపాయన మొసంగిన సమంజసమో
యని యాలోచించుచున్నాను.” అని యాతని బహుకరించెను.

“చెలికాడా, నీకొర కేమాత్రపు శ్రమయు పొంద న
క్కరలేకయే సరిపోయినది. సీతా శాంతల వేరుపరుప నే జే
సిన ప్రయత్నములలో నేదియు సఫలీకృతముకామి, మా
శాంతరము దోషమి, సీతా శాంత లున్నెడ నేమొకో గాని, మా
నము సమీపింప బోయినచో, భరింపరాని, వేడిమి వెడలుచుం
డ— ఆ వేడిమి ననుభవించియో, తత్కారణ మెరిగియో నీవు
విఫల మనోరథుండ వయితి వని దలంచితి—”

“కాదు-కా దటు కాదు—నే నా వేడిమి పోడిమి యే
జెరుంగను. ఏదీ వారి నంతవరకును సమీపింపనైన వలనుపడిన
గదా ! అదృశ్యకరణితో నున్న నేను, రాక్షసాంధకణలా
మణికంకణములతో నున్న సీతను, జూడ బ్రయత్నించుట తో
డనే సరిపోయినది. జరిగిన వన్నియును దప్పులే ! అందువలన
వారిలో నున్న విశేషము లేమియో నేను గుర్తించుట కై నను
సనువు పడనే లేదు.”

“కాని వారిని వేరుపరచినచో నా యుష్మతకు గారణ
మరయనగును గదా యని యెంతో బ్రయత్నించియు తుడకే
విఫలమనోరథుండ వయి, యా సమీపమున నున్న యొక కొఠ
జదొలిచివైచి, విలాసార్థ మాడాడ దిరిగి వారివారి విరుదులకు
మొరలుచుండు పట్టున నెట్లున వా రిరువురిపై గప్పి, మరి కష్టల

బాలరు గదా - మరి తప్పించుకొనిపోబాలరుగదా - యని, యీ
వార్త నీకు చెలియజేయ నిట కరుదెంచిని. విశ్రమా, యీ
తగువు మాని, నిజావాన దీక్ష సేగుము. నేనును నీతా కాం
తలు నిలిచియున్న నివేశన సహితముగ గొనితెచ్చి నీ మో
త సుంచువాడను. ఇక నీవు చింత దక్కి యుండుము."

రావణుడును అమితానందంబు నొంది - "మిత్ర, నీ
పట్టిన కార్యము సంభావ్యంబె యా గాని, నీవు నాకొర
కొనిన శ్రమ నివారణార్థ మీ ఖరాలయమున గొంత తడవు
విశ్రమించి యనంతరము ముగుడ కార్యమునకుం గడంగుట న
మంజసము.

"ఖరా! నీ యాలయము కృతార్థత జెందినది, ఇపు
డిట కరుదెంచియున్న మన్నిత్రుండగు మైరావణునకు సుస్వాగ
త మొనంగి, నవర్కలనిడి నీ జన్మము సార్థకపరచుకొనుము. మ
న మిత సాంప్రదా యానుసారము మధుసూదని విశేషములచే
మానసముల సోత్కర్షములుగ జేసికొందము."

"చిత్తము. అటులనే జేసికొందము." అని ఖరు డనెను.

ఖరాలయమున సన్నియు మంగళప్రద మగు శుభాగమ
నాదికములే! అంతయు జరుకుదనమే! అంతయు నానంద
మయమే! ఆ ఖరు డా ప్రాంతముల నెంతటి యధికారియో,
యెంత పలుకుబడి గలవాడో, మరి యెంత స్వల్పకాలమున న
క్కడనుండి గావించెనో గాని, నేల యానినట్లే గద ఆ ప్రదేశ!
యిచ్చ ముట్టినట్లే గద ఆ మంగళ తూర్య నాదములు! ఆ వా
ద్యముల యంత్ర, ఆ వట్టువకాండ్ర నాట్యముల సాంపు నేమని
వర్ణించుట! అచ్చట సున్నవారిలో నెవ రెవరో లెక్కకు తవ

తక్కిననా కండరును నొడ దైలియని యంత యానందవాగ్ధి
మర్తిలియే యుండిరి.

ఇంత సంతోష సమయాన నెవరెవ రెన్ని విధాల నొడ
దైలియని విశా స సుందరో గాని, రావణుడు మారత్రిము నీత
నెప్పుడు జాతునా యని యువ్విరు లూరుచుండెను. మైరావణుం
డన్ననో, మర్తిలి, మోటుదనము జూపదగిన సమయాన బగు
త్వడలిపోయి, తా నట దొలిచియున్న కొండక్రింద తా గప్పి
యుంచియున్నా నన్న నీతా శాంతల, నా భూమి పెల్లతో పాటు
నొనితే నాలోచించుచుండెను. ఇంక భువనో, రాబోవు నీతా
యంత శాంతా సమేతమైన యా మేళ మంతకును యిప్పటిక
న్న ద్విగుణించిన విలాసముతో విందుల నొసంగ నాలోచించు
చుండెను.

తన కార్యము బూర్తి చేసికొన మైరావణుడును, గొం
తసివటికి తన వచ్చి రాని నిదురనుండి మేల్కొంచి, రావణుం
డలిచి, “మిత్రమా, ఇదె నే పోవుచున్నాను. నీవును విద్యుష్ట
శక్తిదుల సహితముగ, నిశ్చింతముగ, లంక కేగి, సభలీకృతి
కార్యుండ నగు నా రాక తెదురు చూచు చుండుము. ఇపు
డింతను మొదటి యామమైనను బూర్తి యయి యుండదు. మూ
డవ యామము దాటకయే మున్న నే నా నీతా శాంతల గ
ప్పియుంచిన కొండ, దానిక్రింది పెల్లతో పాటు నీ లంకను
తేరి, నీ మోల నిలిపెద, కావున నీ విట నిక నాలస్యము నే
యక, నీ లయినంత త్వరితముగ నీ స్వస్థానము జేరుటయే సల
హాకారి. ఇదె, నీకడ కెలవు గైకొని పోవుచున్నాను.” అని
దృఢపఠించి, యాతండును వెడలెను.

“ఇక్కడికి మైరావణుడు కార్యభారము శిరముపై నిడి కొని, సగము పనిచేసికొని వచ్చి, తా నిప్పటికి చేసిన పనిని నివేదించి, శేషించినకార్యమును కొనసాగించుకొని రా నేగెను. ఈతనికి సాయ మొనర్చి మ దీప్సితము నెరవేర్చ నే ననిపిన కుంభకర్ణుం డేమి యయ్యెనో తెలియరాకున్నది. ఇప్పటికి మైరావణునకు దుశ్చింత లేదనియే తలంతును. ఇక కుంభకర్ణుం డేమి చేసెనో, యేమిచేయ దలంచెనో గదా! నాకొర కయి యేగిన భ్రాతృమితృలలో నేరివలనం గూడ, తనకు హిత మొన గూర్చ నంపబడిన దూతిచే సఖి పొందిన ప్రతిఫలము, నే నండుకుండిన సంతియ జాలు. అ ప్లేల జరుగగలదు? స్వయముగ విఫలీకృత మానసుండ నగుట, నీప్సితము ఫలోన్ముఖమునకు వచ్చుచుండిన కొలదిని, ఫలము దవ్వలనుండి సమీపించిన కొలదిని, ప్రతివ్యక్తికిని, తన మాననమున, ననయము ననుమానమును, ననుపమానమా నాందోళనమును, జనించి వేధించుచుండుట సహజమాట నిట్లనుకొనుచుంటిని. అంతియ కానియిం దసంగత కార్య మెంతమాత్రమును నూహింప రాదు. తన ప్రేమ కాస్పదమైన పదార్థముం గూర్చి యెల్ల యెడల, నెల్లప్పుడును, సంశయమును, భయమును తా నొందుచుండుట లోకమున సహజమే గద ! ఇం దసంభవ మేమున్నది !” అని తనలో నీ రావణుం డనుకొనుచుండగనే, అదివర కే తనచే నాజ్ఞాతుండయి మారీచుకడ కరిగిన సారణుం డిపుడు మగుడివచ్చి, “సార్వభౌమా, యెంతో తిరిగితిని; యెంతో శ్రమం పడితిని; మారీచుడు నాకు గానరాలేదు,” యని విన్నవించెను.

“మీ రిరువురును చెరియొక త్రోవయు నగుట నొం

దొరులు గలసికొన జాలరై రి. అయిన దయనది. పనిముట్లు.

“విద్యుజ్జహ్వ, వింటివిగదా మన మైరావణు మాటలు!
అక మన మిపుడు లంక కేగుటయ యుచితము.

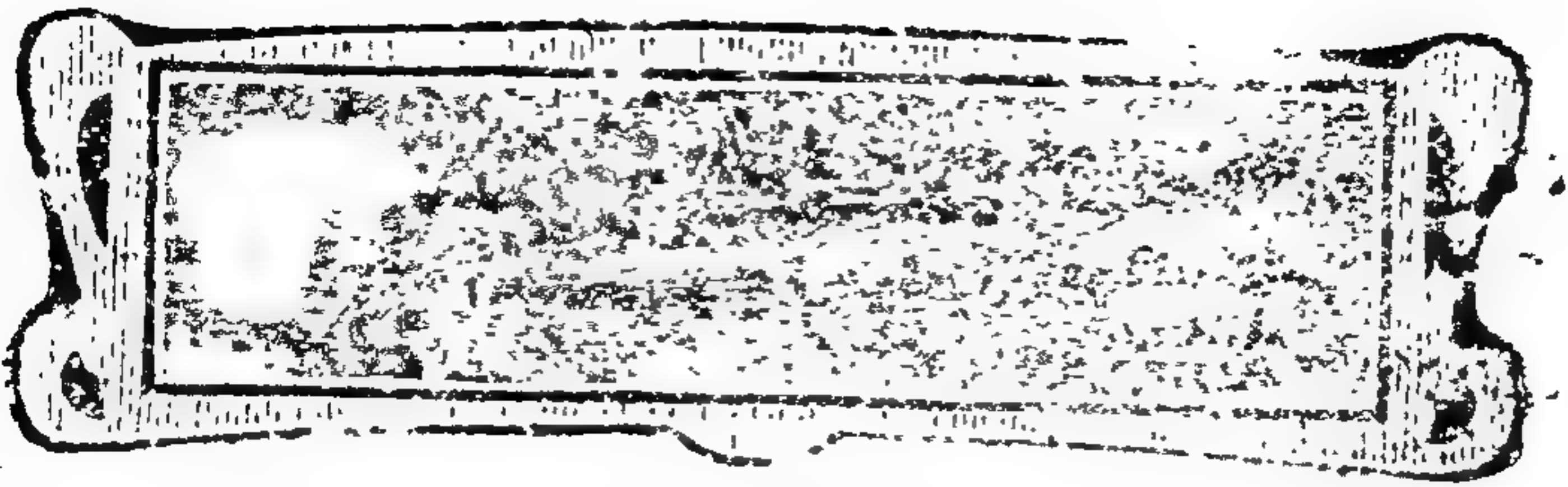
“సారణా, విమానముల నిక నీ వాయత్తపరశ్చము.

“భారా! మే మిపుడె లంక కేగుచున్నాము. కుంభకర్ణు డిపు డిటకు మరలివచ్చినచో సరాసరి లంక కేరమ్మనుము”
అని రావణుం డనుచు బ్రయాణోన్ముఖు డయ్యెను.

సారణ విద్యుజ్జహ్వలు రావణు ననుసరించి లంక కేగిరి
గదా! సీతా శాంతల నొకట నొక కొండక్రింద గప్పియించితి
ననియు, వారలు నిలిచియున్న భూ నివేశన సహితముగ లంక
కే గొనివత్తు ననియు చెప్పి యిపు డిపుడే పోయిన మై రావణు
నకు పూర్వమే కార్య భారమున నేగిన కుంభకర్ణు డింకను మ
రలి రానేలేదుగదా! సీతను వెదకుట కొక యోషధియును
సామెను వశపరచికొన నింకొక యువ యోషధియును పయోగిం
తునని కుంభకర్ణుడు చెప్పిపోయెనే! ఈతని యూహల యభిప్ర
య మేమోగాని, వెదకుట, స్వాధీన మొనర్చుకొనుట లోను
గాగల పనులకు ఓషధు లొండె, మూలికలొండె, యుండునట!

ఏమో! చూతముగాక!

పరిణయ విభిముఖములు

ప దు నె ని మి ద ప ప్రి క రణ ము

ఇ మ్మ లి క డ

విశ్వా:—శ్రీరామచంద్రా, ఇక్కడికి నీపలన నీ యాగము సంరక్షింపమనది. యాజ్ఞవల్క్య మహర్షిందర్శించి శైలవృక్ష కొనివచ్చినాము కదా! ఇక మిథిలానగరాధిపుడగు జనకు దీపు తొనర్చుచున్న యాగము జూడ మనల నాహూయము సేయ శతానందుడు వచ్చి చెప్పిపోయెను. కావున మన మిక నటకేగి యాగము దర్శించి, యయోధ్యకు మరలుదముగాక!

శ్రీరామ:—చిత్తము. తమ యాజ్ఞానువర్తులము కామా!

విశ్వా:—సరేకాని, ఏదీ! ఆలిండిపోతు. పింగళుడు! మన మిటు బ్రయాణ సన్నాహమున నుండ తానటు నిటు దిరుగుచు, తా కను మనలను దప్పిపోవచ్చును.

శ్రీరామ:—అట్టి యనుమానముచేతనే, నేనిదివరకే పింగళుం డిటువ లక్ష్మణు నంపి యుంటిని. అదే వారును వచ్చుచున్నాడు.

విశ్వా:—ఏమి పింగళా! ఎక్కడనుండి వచ్చుచున్నావు?

పింగళ:—మనప్రయాణముల మాట మును లనుకొనుచుండగా వ్విని, నీతకడ శైలవృక్ష కొన బోవ, మన మందరమును విశ్వా

మిత్ర! నమేరముగ జనకుని యాగము జూడ నేగవలసి యున్నది. నాయాహూయము శతానందము ముఖమున నెటు కనువి బడెననియు విని, యిక నీ పయనము నాకత్తుకపై నున్నదే యని యనుకొని, వడి వడి నే నిటు కరుదెంచు చుండ, నీలక్ష్మణుండును, నా కొరకేయట, యెదురు వచ్చెను ఏడు? ఏక్కడినుండి వచ్చుచున్నావు? అనిమీరంత గడ్డించి నన్నడుగవలసినంత నేర మే మున్న దిందు?

శ్రీరామ:—నేరమున కేమియు లేదు. మనము జనపనగరము నకు పోవలసి యున్నది గనుక, నీ కొర కెదురు చూచు చుంటిమి.

పింగళ:—అంత మీ కెదురుచూచుచునే యున్నద, నిదోషచ్చి నాను.—ఏది యెల్లున్నను, విచ్చుకపై బ్రహ్మాస్త్రముం బోయె ఆర్భకుడనై న నామీదనే మిక్కిలి రురచుగ, నురుకుచున్నావే! ఇచటి న్యాయము?

విశ్వా:—పరమ ఛాందస శిష్యామణి పో పింగళా! లోకమున సులలితుండుడ లెండే మార్గము లైవదో, నీకు గోచరించునని యెల్లవ్వడును మూడవ మార్గమే. అట్లుట నితరుల మాట నెల్లవ్వడును నీ కపార్థము లిచ్చుచుండును. ఇచ్చి దీవ్యధా వ్ర నంగములచే కాలహరణము తప్ప కార్యకారి కానేరదు. ఇక మనము ప్రయాణ మొనర్చి మిథిలానగరమునకుబోదము.

పింగళ:—బోనాను—ఇక ప్రయాణములే. నాదే తప్ప-విశ్వా మిత్రుని యాగము జూడవచ్చిన మనము యిపు డింటికి మగి లక, మిథిలానగరమున కిపుడే? బావన దిద్దడనైన నాకు లేని యా వన్న ధప్పడవు ఆక యీ రాచదిడ్డల కింతయేల?

అత్తగారు:—పప్పు కప్పుకప్పు అంజలన మేమిప్పు కట్టకు బోనిచ్చు
లేదు. జనకు తొనర్చుచున్న యాగమున కాలని పక్షిధ్వజ
నానిని లెమ్ముడగు కుశిధ్వజుడు మనల నాహూయము చేయ
మన విపు డటకు పోబోవుచున్నాము.

పింగళ:—ఏమోగాని, నేనంత దు ర్మహార్తమున మీవెట్లు
బయలుదేరితిరో గాని, ఏమియు సాఖ్యములేదు. త్రోవకడకు
ను కాలినడకయే. త్రోవయంతయును గట్టులు, పుట్టులు, ఏళ్లు,
గడ్డలు, రాళ్లు, ముళ్ళు, చొంకలు—ఏమిసుఖము—? ఏమో
విశ్వామిత్రుని యాగము పూర్తియైనదిగదా: ఇక స్వదేశము
నకు మరలవచ్చును గదా యని యెంతో ఆశతో నుంటివే
గాని మరల మిథిలకేగుట యొకటి దటస్థించు నని యెంచలేదు
విశ్వా:—సరే—ఈ వృధాప్రసంగమేల? వ్యర్థమూ కాలయూ
వృషమే గాని; కావలసిన కార్యము జరపవలసియుండగా—

అత్తగారు:—ఊ:—ఇక బయలుదేర వలసినదే!

విశ్వా:—పింగళా, నీవు జెప్పివానిపై మిథిల కేగ నేల యని
యడుగుచున్నావు. మహాబలాధ్యులగు యీ రాజపుత్రులు ప
క్షింప దగిన మంచి నడిపట్టు బలము గల ఈశ్వర దత్తంబగు
విల్లుచు, జనకు తొనర్చుచున్న ధర్మిష్ఠంబగు యాగమునుంగూడ
దత్తింపవగును గదా యని యచటి కేగుచున్నామే గాని, నీవు
పరిపడిన పప్పుధప్పడముల కొరకు గాదు సుమా యని నీకు
తెలియజేయవలసి వచ్చినది. ఇంతకును యాగ దిదృక్షులమై
ల నాహూయముగా పోవుచుండుట లేదే! జనకు నానతివదలిన
కుశిధ్వజు డాహూయము చేయ యిప్పు డటకు పోవుచున్నాము
నీవును పయనము కమ్ము—శ్రీరామచంద్రా నే నీ ముని

మూకల కడ వెలుపు నై కొనియెను.

మునియల శిష్యులారా, ఎల్ల పాపములకును మూల
కారణము, నాతోపపు స్వభావముచే నెన్నో రకపులు అత్యు
త్కృష్ట మగు నారదః ఫలమునకు భంగము కలుగజేసికొంటిని.
అలనాడు నశిష్టునితో సకారణ కలహము పెంచికొని, అక్కడ
పశ్చాత్తాప వివాదపశమున నూరిగొడవం జొరబడి, హరిశ్చంద్రుని
నలుమించి, కొల నొడిగట్టితిని. ఇట్టికొరగాని పట్టు తెన్నియో
పాటిగిది. ఇపు డీ జన్మం నీ రాజ వ్రతుల కతంబున నిర్వి
ఘ్నముగ నిర్వర్తించుటంజేసి నా కార్యంబు సిద్ధించినది;
ఇక విరహమునప్పు చుండినయాగము దర్శించి అనంతరము గం
గానదీయత్తరభీరంబు సంపూర్ణహిమవంతంబునకు బోయి యట
నై న నీక నిర్యాణంబు నొందగల తనం బొనర్చికొనుచుందు-
రిక నా కనుజ్ఞ నొసంగెదా.

జి. శిష్యులు:—మునీంద్రానందాగ్రా, మాన మీ మాటలు విని
డిని, చాలమారము నడచి వచ్చుచున్నామేగాని, అదిగో పెద్ద
వర్షము గురియ నారంభించు చున్నది—మనముత్తరగమము
మై పోవుచో నీ వర్షముతో తగిలి పోవలసినదే !

విశ్వా:—ఎక్కడకు పోగలము? మహాప్రళయం జరుగ నీ ప్ర
కారించుచున్నది నెందు నెందుకార మేననను, నందేననను, నుక
కీ వర్షము తప్పదు. ఇంతకును శాతము పను ముగియరనునో
శక్తి ముంపబడి, చిరకాలము కుండియు నహిమ్యగా మూర్ఛబడిన
మూల మూలవరప్రేతము నే న మహాప్రళయమని పాదపద్మములు
నోటకురే వరకు పరిత్యజించి, సుప్రత్యేకముగా మూర్ఛించి
ముగియను మహాకాశము కంటె మన మీ వర్షమున కన్ని

యిట యను నదియా కష్టము? చూచితివా, పింగళా! మన
ఋమాట లనుకొను చుండగనే, మన మతిదూరము సాగక
మున్నె ఎంత సాంద్రముగ గురియుచున్న దీ వర్షము! ఆహా!
భగవ దేచ్ఛ ! ఎందుకును పసికెరాక, ఎంతో కాలమునుండి
దీప' గా విడిచిపెట్టబడిన అహల్యయ్యా యీ నేల ఎంత వేగ
ముగా సుతేత్రముగా మారిపోవుచున్నదో, చూచితివా!

పింగ:-—ఋషీంద్రా! సుతేత్ర మాటయేగాక, దుఃఖ పరం
కలిల కోర్చియోర్చి, కష్టకాల మెల్ల కండ్లు మూసికొని కాల
క్షేణము చేసి, కష్టము లెల్ల దైవికముగ దొలంగ శావ విమో
చన మగుట నల్లల్లన లేచి నిలచుచున్న యీ భూకాంత, త
దృష్టమణములతో, నెంత మనోర్ధ్వముగా నున్నది!

విశ్వా:-—పింగళా! నీవు వేద జడుడవు మాత్రమే యని
యూహించితివే గాని నీ వింత దూర మలంకారశాస్త్ర మురిం
గిన వాడ వని నే నూహించజాలనైతిని—ఈ అహల్యను శావ
విమోచన యయి వునరుద్ధరింప బడిన కాంతగా నెంతేని హృ
ద్యమముగా నరిపోల్చితివి !

శ్రీరామ:-—మనికుల తిలకమా! ఈ నేల యంతకాలము
నుండియు నహల్యగా విడిచిపెట్టబడి యాంతుటకు గారణంబే
మయి యుండును ?

విశ్వా:-—ఈ యా వానమున చిరకాలమునకు వెనుకగాత్ర
ముడను మహాకర్మకుండగు మహాఋషి నివశించుచు, మన్నన
చు, ఋతుకాలముల యందు వర్షించు వర్షములచే నీ క్షేత్రము
ను ఫలించ జేసికొనుచు, త న్మూలమున జీవించుచు నీకర్మము
మున్నె తపం నొనర్చుకొనుచు, కాలము బుచ్చుచుండెడి రామ

ఎంతో కాల మిట్లు జన చన, నొక్కనా డెట్లో ఋతుకాలము
కానికాలమునాడు, పెద్దవర్షము గురియ వ్యవసాయమునకు
భంగకరమనా నా యకాల వర్షమున కా గౌరవముండు నిదివి
యిక నీ నేలను తా నుండరాదని నెంచి, యానేల నెహ్య
యానట్లు శపియించి యీ ప్రదేశము వీడి యా గౌరవము
జెడలిపోయెను. అనాడు మొదలీనాటి వరకును నీ నేల ము
హుల్కగనే యుండి మర కిప్పుడు మహాపుడునాండ వగు నీ కా
కలంబున నీ యహల్య కాపవిముక్త యాట కాలకాలముల
వరకును, శ్రీరామా, నీవు అహల్య కాప విమోచనముంక నను
క్తి నాచుమున బ్రకాశింతువు గాక!

శ్రీరామ:—ముగింక! చంద్రమా! మీ వాక్యము లెవ
ఘములు గదా!

లక్ష్మణ:—ఋషి.చంద్రమా! పింగళుండిపు డునమించినదియు
తామునుడివినదియు వినినపదప, నీవర్ష కారణమున, నీక్షేత్ర మె
ల్ల పచ్చనిదై, వనదేవతసాంతు: భూకాంతయోజ, దిక్ప్రవర్తన
మొనర్చుచున్నది!

విశ్వా:—కావుననే నీయహల్యనిపు డొక నాతిమిన్నగా
జెన్నవలసి యున్నది.

పింగళ:—ఈ నాతి మాట కేమిగాని, నడచి నడచి మన
మీ మిథిలను సమీపించినారము గదా! ఇక మన మా జనకుని
జూచి మనదేశమునకు మరలుటయే యుక్తము గాని, యింకను
మన మీ దేశాల ద్రిమ్మరుచు కాలము బుచ్చు చుండుట
అశ్రమము కాదా! ఇటు తెంతకాల మింకను జరగి జనకులకు
దూరమై మనముల ద్రిమ్మరు చుండవలెనా? మీరింకను ది

గ వానియందుండిన యెవరి నీక నాకు తెలు వానంగవలయును.

అట్లు:—నీ వెల్లవ్వడము తొందరకలుగు జేయుచునే యుండువు. నీ కెంతయు నొర్పి లేమి నినుగూర్చిన వారికి బహుభాషకడవుగా నున్నావు.

శ్రీరాము:—పింగళా! మాకు మిత్రుండవై, మాతో కష్టమో సుఖమో యనుభవించుచు, నిన్ని రోజులు గడపి గడపి, తుదకు మనుకంటె ము న్నందగు స్వస్థానముండేరు తలం పడియేల?

విశ్వా:—పింగళా, మిథిలను సమీపించినాము. అట్లదే—నా పనకునియావాసము. మన మీ పురోపవనప్రాంతమున నెంతైనదిసిజనకునికి గబురంపుదము. ఇంతలోనితతొందర యేల?

* *

* *

* *

పీడితులసంభాషించుకొనుచుండగనే మిథిలను సమీపించిరి.

“ముసీంద్రమా! మీ రాక రాకయుం బోలే అప్పుడొకన చిత్రములకు బెను పంపవ యునర్చుచున్నది. భవత్ప్రభున లాభమున నా తొంటి పాపములెల్ల నశించె. ఈ మిథిలా నగరమును ప్రపూత మయినది.

“తాదాసీంద్రమా! ఈ బాలురేనా శ్రీ దశరథు పుత్రుల? రాకు అమ్మలు—? వీరయి శ్రీ మహా విష్ణ్వంశ గూర్తురాట, వీరి చర్మనమును దట్టస్థించుట, నా బస్మము వానిని. కన్నులున్నందుకు సంపూర్ణ ఫల మందిరి.

“ముప్పిలికమా! మిథిలానగరమున కింతి దూరమున నిలిచి గర్భిణి? లేవటి యుదయమున నూగ మూరం పడును. తమకు విడుదు లేర్పనుబడియే యున్నవి. కవున కృత్యమేయనుట— అదే నా సహజదుం నగు కుశస్వభావము.

మా 'సిమి' వంశమున 'జనక' సంగడమునకు కాల కాలముల నుండియు బునోహితం జగు శతానందంబును యిందె వచ్చుచున్నాడు. తా మీ రాజపుత్రులం దోడ్కొని, మ స్తగిరిం బునకు విచ్చేసి మ ద్దహను పావనం బొనర్చి నా కార్యంబు ఫలవంతంబుగ నొనర్ప బ్రార్థించుచున్నాను.

“రాజ కుమార కేశోర సింహములారా, మీరును నీ మునికులావతంసుని వెంట నరుదెంచి మ స్తగిరి నగరంబు బావనం బొనర్చి, మ ద్విరచిత మాగంబు సఫలం బొనరించి, నను గృత కృత్యుగా నొనర్చుడు.”

“మా మునికులావతంసమా, నా స విధేయ సమస్కారం బు గైకొనుడు; ఇదె శైలవు గైకొనుచున్నాను.”

అని వేగుల వారి వలన శ్రీరామూదుల రాజ సైనిక శ్రీ జనక చక్రవర్తి పలుక, విశ్వామిత్రుండును, శ్రీరామలక్ష్మణు డిర హును, జనకుని పలుకుల కా సంపించుచు, నాతని పీఠాని యానాటి కా నగరప్రాంతమున నున్న పూ దోటల విశ్రాంతి చును, సేవ దీర్చుకొని, మరుదిన మా మిథిలా నగరమున నున్న జనకు నగిరినకు బోయి దర్శింప నాలోచించుచుండెడిది.

పరిణయ విభిషములు పంచామృతవప్రకరణము

అవలికద

“జా—నది మాత్రము తొందరపాటు కాదా! పదు
నాల్గు భువనముల సవతులేని యశస్కాముండ వయి సాన్వ
భామ విరుదాంకితుండ వగు నీకు దగని పని గాదా ఆ తత్తర
వాటు! ఈపాటి కీ వింత వంతజెంద నక్కర యుండకుండును
గదా! నీకు నారణు డొక మంత్రాంగము సేయువాడా! జనకుని
శడనుండి వార్త గొనివచ్చిన నా డీ సారణుడు నిను గూర్చి నను
సంప్రీక్షింపగా, కైలాసమున కేగితివని నేను నుడువ; తా నెం
తో తొందరతో నిను సందర్శింప పోబోవుచు, నా విద్యుజ్జ్వ
ల్యుని దోడ్కొని పోజూచిన యపుడే యేమి వాటిల్ల నున్న
దో గదా యని తక్షణమే తలంచెడియు, దూరమున నున్న నీ
మతి ననుసరించవలసిన దురాలోచనాపరు లగు నీ మంత్రీవర్గ
ము నానవెట్ట దూరాలోచనం జేసియు, మానసమున కాశించి
మిన్నకుంటినే గాని, యిక నిపుడన్ననో, నీవు నా సమక్షమున
నున్నావు! ఇక నిపు డిచ్చటను నెవ రేమరుకున్నాడు నే జరుకుచే
గొంతువాడను గాను. నీ ప్రాయత్నమున నీవు నభలీకృతుండవు
గాకుండటకు దోడుగ నీకుం గూర్పు సఖుండని యెంచి మై
రావణు నీకు సహాయ మొనర్ప గోరుట యొకటిమా? ఎంత

ప్రారపాటు! ఆతనికి దోడు కుంభకర్ణుండొకడా! ఇక నాతనికి సాయముగనన్నునుంగూడ పొమ్మందువ్రా! ఎంత మందుడవైతివ్రా గద! అన్నియు తత్తరపాటు పనులే గద—ఎంతని విసిగొందును! ఏదని యుగ్గడింతును!

కాల కేయలతోడి యుద్ధమున చెలియలి భర్తయగు విశ్వజిహ్వుని తన శత్రుకోటితోనివాడనుకుని, వానిని బలి మార్చి శూర్పణఖను అనాధను చేసితివి; ఆ ట్లనవ యయ్యె యవిగదా యెంచిగదా ఆమెకు దండకలో కొంతభాగ మొసంగి దానిపై నాధారపడు మని యంటివి; ఇది ఆలోచనీయమైన తార్కమగునా?

కృష్ణుంకలో నున్న వానర రాజగు పాలితో బోర నూహించి, కిష్కింధకు బోయి, యట వానిం గానక, నాతడు ధక్షిణ సముద్రమున (ఇండియన్ ఓషన్) స్నానార్థము బోయెనని విని యటకు బోయి, స్నానముచేసి, సంధ్య వాడుకొనుచున్న నాతని పజ్జం జేరి, యాతని నదిమిపట్టి పాప మాతని నిర్జింప జూడ, నా వాలియు, శీఘ్రముగ నిన్ను నాల్గు సముద్రముల ముంచి, యలయించి, యేమియు నెరుగనివానివలె నిన్నొకట దిగవిడిచి, “ఏమోయి దళగీవా! ఎక్కడనుండి వచ్చితివి?” అని పరిహాసించి, నిన్నావల కంపివేయుట నీకు సంభావ్య మగునా?

తార్తవీర్యాబ్జునితో పోరనోయిన నిన్నాతడు చెరసాల నుంచుట నీకు సంభావ్యంబె యా నేమి?

మణియు నొడ్డలైలియని స్త్రీపాంఛా దోపమున, మొన మొన్న నే గద రంభ పలయించినందులకు గదా ప్రతిఘటము

నా నలకూరిమిడికిన తాపము !

ఇదియన్నియును దూరాలోచనలో, దూరాలోచనలో !

ఇక నీ రాజ్యాధిపత్యముం గూర్చియే లాలోచించితి మున్నెదియెంత వింత కత ! ఈ దక్షిణ సందర్శమున నీ త్రికూటాచల విభజమున విశ్వకర్మ నిర్మితం బయిన యీ లంక, పోయిదొడ్డి పాకు రాజధాని, పిన్మల కుబేరు సస్థివర్తనైది. అకలక వేకాగణమున నైత నేమి, నీవే ! జిక్కినది. ఈ రాజ్యమునకు న్నాపకుండునూ, చోటస్థండును నగు, నన్నాపలరు కేవలము దురియిపేయక, నీ యాపశ్యరత ననుసరించి, నన్ను ప్రాణాపహంత్రీగాని నుంచుకొని కాలము పుచ్చుచున్నావే కాని, కాలివారికి నే గాదంటినేని, నాకును మంగళహారతి నొసంగునంటివాడవు కావని నే ననుకొన జాలను. ఎంత విద్యా విభావముండ వైన నేమి ? ఎంత బాహుబల సమన్వితుండ నైన నేమి ? ఎంత భాక్తు పరిజ్ఞాన మలవడియున్న నేమి ? సహజ ముఖో పాటు కార్యాల పౌర్వాసర్యంబు లాలోచింపడుండు ఓయే, యేకాలమునకైనను నీకు ముప్పు తప్పక వాటిల్లిజేయక నూనదు. ఇంతయేల ? ఇపుడా నిమిషశస్థుండగుజనకుని గూతును వివాహ మొనర్చుకొన మాచుట యెంతటి పొరపాటు ? జానకీ జనకుండగు జనకునకా యిష్టములేదు. జానకీకా యిష్టములేదు. ఇట్టి సందర్శమున నీ వింత పట్టుదలతో బనిచేయుట యుక్తమగునా ? మరియు నన్నింటికన్నను ఘోరతర కార్యము నీవు మోసముచేత నైనను సీతను గొనితే జేయుచున్న కుచ్చిత్తు ప్రయత్న మే ! ఇచ్చటి కయిన వయినది, ఇకనైనను నీ ముత్తావలి బిసమాప్తి జెనెంచుటయ మేలు.”

“ఓహో, ఏమి తర్కము ! ఏమి చతుఃవ ! ఏమి యా
జ్ఞ పోషాల వైపరీత్యము ! ఇంత యుషస్వాసమును, నా చే
తల, నా ప్రయత్నముల బండించుట కేనా ? నీ కింతయాప్రమే
తెలియును గాని, నా పూసిక నెలవేర్చుట, నాపంటము నెట్లె
చుట, నా మాట నిలుపుట మాత్రము నీ కెంతమాత్రమును
తెలియవు. అక్కరలేని గొడబ యొకటి యే కరువు పెట్టిగలిగిన
నీవు కార్యసాధనము దలంపవైతివి ! నీకు చెప్పిన కార్యముల
లో నేదియు నిప్పటికి సానుకూలపరచితి కావే ! ఏదీ:—

మన యుష్ట సముద్రమెల్ల పాలసముద్రముగా మారుచు
ట మాట మరచితివి;

నరకకూపముల నెల్ల స్వర్గతుల్యముగా మారుచుట
ట దలంపవైతివే !

ఏదీ నీ విశ్వాసము ! శ్వాసమునకే నను విశ్వాసముం
డునే గాని మానవున కేదీ విశ్వాసము ! అందునను నీ శాస్త్ర
మునకే నిపు డధికారి. నైతికత యను ననుషఠమున ననూయచే
బలీయమైన క్రోధావేశమున నాపనుపరివయ్యను కార్యముల
సానుకూలత చూడవైతివి ! ఇక నే నీ మాటల నాడినచో, యే
పూ కొన్ని అక్కరలేని ముసలియమ్మ గొడవల నేకరు వెలు
చుందువు. ప్రభు కార్యాచరణ దీక్షా దురంధరతకు నీవుదగవు.
అదుగో, అందుకు దగినవారు సారణ విద్యుజ్జిహ్వలే ! నీవన్న
నో నా ప్రతికార్యమునకును అడ్డువాట్లు వేయుటకును, నే నా
ననిన దాని కెల్ల కా దనుటకును మాత్రమే తగుదువు. నీ
తో సంభాషించు నంతకన్న హైన్యత మరిలేదు. నిన్న ప్రధాన
మంత్రిగా నుండుకొనుటకన్న మరియు బుద్ధిమాంద్యత మరిలేదు.

ఒకపు డీ రాజ్యమునే యేలియు తరుమగొట్టబడి పోయినవానిని పోషిక మరలదెచ్చికొనుట, కొరవిం దల గోకికొనుటయ గాదే! ఇంత దెలియకనా, తెలిసినవారు, శత్రు ఋణ శేషములు మిగుల నీయరా దని యనుచున్నారు. ఇప్పుడు సీతం గొని మైరావణుడు రానై యున్నాడనియు, అనంతరము సీత నెట నుంచుట గర్తవ్య మనియు ప్రస్తావన వశమున, నే బలుక, నందుకు దగు నాలోచన నొసంగక, పూర్వపు డొంకలనెల్ల నిపుడు గదల్చి బూనుచున్నావు. ఇదియెంతయు నప్రస్తుతప్రశంస కాదా!”

అని రావణుండు పలుకుచుండగనే ప్రతీహారిచే మార్గ సూచియై, మైరావణుం డరుదెంచుచున్నాడని వినినంతన, తన యాసనమునుండి చివాలున లేచి మైరావణు నెదుర్కొని స్వాగత మొస్తంగ రావణుడు వెడలిపోయెను.

“అన్నా! యెంత తొందరపాటు! రావణునకు దోడు మైరావణు డొకడు దలపడినాడు. ఇక నెంతెంత దొసగులు పొసంగునో గద. లంక కెట్టి పాటు వాటిల్లనై యున్నదో కద! ప్రాణాన మంత్రీని గదా యని సార్వభౌము మతి నతిక్రమించక, యీతని యభిమత మీదేర్పనెంచి యిక జానకిం దొరకొను ధీని బ్రయత్నమునకు సాయపడితినా, లంకకును, యాతుధాన వర్గమునకును మాత్రమేగాక, సమస్తలోకములకుం గూడ నహిత మొనర్చినవాడ నగుదును. ఇక లోక హితైక కార్యాచరణమ్మునకుం గడంగితినా, స్వామిద్రోహ మొనర్చినవాడ నగుదును. స్వామిద్రోహముకన్న నీచకార్య మింకొకటి యుండ దనియు, త త్సంబంధమున పొసగు దోషములెల్ల త త్ప్రభునకే జెందు నని చదువుత్సేర్చినవా రాడుకొనుచుండుదు.

ఇం దెటు బోదు మన్నను చిక్కులే దటస్థించుట దో చెడిని.”
యనుచు తన మానసమున సిద్ధాంతమును బూర్వపక్షమును
జేసికొనుచు నిదమిద్ధ మ్ముని నేర్పరించుకొనజాలక, డోలాందోళి
త మానసుం డయి పాప మా మాల్యవంతుడు మతిబోయిన
వానివలె యా యాస్థానముననే బచారు (ప్రచారము) చేయు
చుండెను.

* * *
* * *
* * *

“పండా—కాయా?”

“కార్యసానుకూలతకు బోయినవాని నెరింగీయు నిట్టి
ప్రశ్న సేయ దగదు.”

“సంశయాన్విత మానసున కెట్టి ప్రశ్న తగదు. ఇట్టి
ప్రశ్న తగును’ యనుట అసమంజసము— డౌగాక— ఏమి
జరిగినది?”

“మరి జరుగుట కే మున్నది? నీ కోరిన సీతను, తన్ని చే
శన సహితముగ నొక తొండగప్పి, దోడ్కొని వచ్చితిని. ఊరి
బయటనుంచి వచ్చితిని. ఒక్కతూరి మన మిరువురము మాత్ర
మే పోయి చూచెదము రమ్ము.”

“ఏమీ! ఇంకను సంశయమా! లేక రహస్యమా! ఈ
కార్యమున మంగళహారతి నొదివ సారణ విద్యుజ్జ్వలముగూడ
దోడ్కొని పోదుము గాక! నాతో పాటు ఆనందించవలసిన
వారు వారునుగూడ గనుక, వారునునాతో, నుండవలసినవారే”

“నరే— వారికి గలు రంపుము.”

“దావారికా, సారణ విద్యుజ్జ్వలము దోడ్కొని త్వరి
తముగ కోటయావతికి రమ్ము” అని యనుచు మార్గసూచియై

మైరావణుడు ముందు నడువ రావణుం డాతని వెంటి జరి
యూరి జయలునకు పోయెను.

“మిత్రమా— చూచితివా — అదియె నీతను గమ్మి
గొని వచ్చిన కొండ— ఇక నాకొండ నెత్తితేని నీవు నీతను
జూడగలవు.”

“ఎంత శ్రమ పడితివి! హితమును గోరువాడే స్నేహితు
డనుమాట నీ యంద సార్థక మయ్యె, ఇంతకును సత్కృతు
లూరకయ వచ్చునని కావుగదా. * * *

* * * అరుగో, సారణ విద్యుజ్జహ్వలు వచ్చినా
రు— చూచితిరా సారణ విద్యుజ్జహ్వలారా, మైరావణు పర
హితరత! మీ యరువురను మోసగించి, న న్నలయించి, నా
చేతల నెల్ల స్వయంకృతాపరాధములుగా మార్చివేసి, మన
కందరకును, మంగళహారతి నిచ్చి మనల నంభివేసిన జానకీ
కుసుమగోమలగాత్రీ యిపు డీ కొండ క్రింద నున్నది. ఆమెను
జూచుటకే మీ మ్మిపు డిటకు రా బందితి.”

“చిత్తము- ప్రభుశేఖరా, ఇంతకన్నను మరి పుదినము
లేదు.” అని విద్యుజ్జహ్వడు పలికెను.

“మిత్రమా, యిక నాలస్య మేల! జానకీ రూపము
గాంచుటకు మానసము మిగుల వేగిరించు చున్నది—”

“నీతొందర డేరి ముందరికి వచ్చి యురుకులెత్తు నట్లు
లున్నది, ఇదిగో జానకీరూప ప్రవర్ణనార్థ మీ నాటక రంగ
స్థలమున నవనిక వంటి యీ కొండను దీసివేయు చున్నాను.”

*

*

*

*

“అన్నా! ఏమిది—

“ఏదీ, నీత!—మమ్మందర మోసము జేయనెంచిరివా! ఇదివరకు పరులచేతను ఇప్పుడు నీ చేతను బ్రతాపింపబడవలసి యున్నది గాబోలు!”

“అటుగా దలుగాదు — ప్రభుజేభనా, అటుగాను. ఇక మనము లోకానకే జులకన యయితిమి. సీతానూపమున నున్న స్వదనమును జూచియే, సీతయనుకొని భ్రమపడి మోస పోతిమిగదా యనియే యీతండును నిన్ను మోసవచ్చి చూడ నెంచియుండ నోపు. కాదంటిమేని యీ గారడియేల? ఇంత తెంపరి మోస మేల? ఇంత మందమేల మేల? ఇట్టి బెట్టివంపు నెన్నట్లు తనవంటి మిత్రునకు తగని పని? ఇంతకున్న యింత తెలియక జేసెనా యీ పని?”

“ఏమో-మనలో మనమే యింత తత్తరపాలు నొందుచున్నామే గాని, ఏమియు పలుకక మనపై నేదిక్కులు జూచుచు, నీర్థనవలుచు గోల్లు చిక్కుకొనుచు, కాలిబొట్టచివ్వే నేల రేయుచు నిలచియున్న తమ మిత్రుడేమి నుడువునో, వినరాదా!”

“మరి మిత్రుడును లేడు- నుడువుట యంతకన్నన, లేదు. ఇంతస్వల్పకార్యమునకు మిత్రమా, యింత శ్రమయే?”

“సారనా, మన ప్రభువు పలుకరించినచు, బెల్లముకొట్టి, నరాతి రీతి నీతడు మారుపలుక జేమి?”

“విద్యుజ్జిహ్వ, మరి పలుకుటకును, మారుపలుకుటకును యేమున్నది—మన ప్రభునకు శృంగభంగము, ఆశాభంగము ప్వప్రయత్న భంగమును సేయ దలంచుకొనెను. అట్లునే మోసమైనది. ఇక మరి యేమున్నది.”

“మే మందరమును యింత కలవిల పడుచుండగా నాలుకయైనను మెదల్పు డాయె నీతడు!— ఏమో, యీతని నంకల్ప మదియేమో!”

“తన నంకల్ప మది యెట్టిదయిన నేమి? తనకు దోచుగ చా మంపిలి మంటిలే; ఆ కుంభకర్ణ యువరా జెక్కడ?”

“ఏమో ఏరా వెక్క డున్న నేమి? ఎవరి సంపిన వారే మోసగిడుటో, మోసగించుటో తటస్థించుచునే యున్నది— నీ— యిది యేటి పని— నేన స్వయముగ, వసహాయముగ, తోయి కార్యము సానుకూల పరచుకొనుటో, తాని నా డాసలు కీడి, యుసురుల దొలగుటో, జరిగితీరవలెను. ఏది యెట్లు కా నున్నను నీతను దోడ్కొని వచ్చితి నని గారడీవానివలె యీ గోడిగుల్ల కొండను వెలికి దోగ్గిసి యందేమియు గానక, మన చిత్ర నీతండును విస్మితుండై నిలచి యుండుట నంతమాత్రమును పశుస్వయంప జాలకున్నాము. ఇంను తానే మోస పడెనో, మనల మోసగింప బన్నగించెనో, తెలియకున్నది. ఇంతకును తా నేమియు వలుక డాయె—” అని రావణుడనెను.

“మిత్రమా, యిందేమో దోహదము జరిగినది. నన్ను బ్రతాకింప దగినవా డెవడో యిత లొవర్చియుండును— కాదంటిమేని, యింత యాగడమా! ఇంత మోసమా! ఎంత గుండె నిబ్బరము! ఎంత దురంతము!”

“చెలికాడా! నీ మాట లేమియు సుబోధకములు కా కున్నవి. జరిగిన దేమో మాకు తెలియకున్నది. నీతను జూపెడ నని, కొండయెత్తి మావలెనే నీవును నిర్విణ్ణుడవై, వెలవెలి పోవుచున్నావు, జరిగినది యైనను చెప్ప వైతివి!”

“మరి చెప్పట కేమియు లేదు. నన్ను మోసముచేసిన వానిని సానించుటయే పని! అబ్బా! ఎంత సాహసము! ఎంత దుండగము!”

“నిరర్థకములా మీ యాశ్చర్యార్థకములతో కాలము వృచ్చుచుంటిరే గాని ససాకుల్యంబుగ జరిగినది ప్రభు నమశ్రిం బున నివేదింపక, మమ్ము వేదురుసేయ నేల?”

“ఛీ! తులువా, నీకు ప్రభు వై నంతమాత్రమున నాకు ను ప్రభువు కాజాలకు. నివేదించుట నీపని. నావలన నిరర్థకమైన దానిని నీవు సార్థకపరుపవలెనే గాని మరి యొందుచే కా జాలదు. ప్రశ్నార్థక మయియున్న దానిని నీవు బోధించుకొన జాలక ఆశ్చర్యార్థకమని నీవు పొరపడుచున్నావు. ఇంతకును నీవు నామిత్రునకు మంత్రివే గాని, నాకు మంత్రివి కావే! మరియు మిత్రుండవును కావు. నన్ను మందలించుటకు బదులు గ, నీ నాలుకకు బుద్ధి చెప్ప బ్రయత్నించుట యనమంజనము.”

“మిత్రమా, యీ సారణునితో నీకు బనియేమి? హిలము నాకుసేయ నెంచితివే గాని వానికి గాదు. కాని సీతను జూ పెద నని కొండ నెంతో శ్రమపడి మెత్తి తెచ్చియు నయ్యది పైకిమెత్తి అందు సీత లేకుండుట జూచి, నీవును మావలెనే ఆశ్చర్యము నొందుట గాంచి, తానును విస్మయమున నేమే మో పలుకుచున్న మాత్రాన నీ వింతదూర మాలోచించుట అనవసరము”

“నేనును, జరిగిన విఘాతములం గూర్చియే విస్మయము న నేమిబలుకుదు మన్నను నోరురాక కారణ మరయ నాలో చించుచుండ, తానేమో కామిడిగాడ ననుకొని, వాణ్ని వ్రువ

ననకొని, తా ననుకొనుచున్న తన వాక్చతురిను వెలిగిక్కు
 గుచ్చాడు. నే నలతి ననుకొనుచున్నాడే గాని, తనయట్టి నార
 యు వేనవేలు నాకడ నూడిగము సేయుచున్నా రని యెరుం
 గును.”

పీరి సంభాషణ విని విని విద్యుజ్జ్వల్యంబును “పీరు
 ననుచు వదలి లొట్టలలో బడినారు. మరియు స్నేహభాషమున
 ననుపబడవలసిన కార్యము వాగ్వాదనముతో నారంభింప బడి
 నది. ఇది శుభసూచకమగునో కాదో” యని తన మానస
 మున వితర్కించుకొనుచుండెను.

“మిత్రమా, ఈ సంభాషణ మింతతో చాలించి, యేమి
 జరిగినదో తెలిసికొన నా మనసు తత్తరించుచున్నది—”

“నీతయు శాంతయు గూడి మందగమనమున, నింటికి
 చురలుచున్న సమయమున వారిని గాంచి వారిని సమీపింప
 బోయియు, వారిని సమీపించిన కొలదిని, అత్యధికమా వేడిమి
 చే బాధితుండ నయి, యా యుష్ణతకు గారణ మరయ నెంచి,
 నీతా శాంతల వేరుపరుప దలంచి, యెంతో ప్రయత్నించియు
 విఫల మనోరథుండనై, తుదకు వా రిరువురినిం గూడ నరికట్ట
 దలంచి, ఈ కొండను దెచ్చి దీనిని గుల్లచేసి, దీనిచే వా రిరు
 వురను గచ్చి, త న్నివేశన సహితముగ గొనితెచ్చి, నీకడ నిర్భి
 ణిని. ఈ కొండ నెత్తినంతనే నీతాశాంతల జూతు ననియు,
 శాంత నావల కంపివేసి నీతను మనకడ నుండ నియమింప
 వచ్చుననియు దలంచితినే గాని, ఈ మధ్యకాలముననే యెవడో
 అశుభలిగా డింత లొనర్చు నని తలంప నైతిని, ఈ మైరావ
 యిని బ్రితారింప దలపెట్టి యింత యాగడ మొనర్చిన అ

సోమేశ్వర దేవదత్త యుగంబోధు నని దిగ్భ్రమ జెందుచు, ముందు
తేన్ను చెరిచుక, నిలచియుండగా నీ సారణ వీర్యబ్రహ్మలు
నోటికి వచ్చినట్లు పపదుచున్నాను. ఇంతకును ఒక కార్యము
సానుకూల పరిచెద నని నీతో కడబాస జేసి, నమకు నవాంత
రము వాటిల్లి, చేతిగాని పలుగాని బల పెడలువాడను కాను.
తేపు దిప్పట్లున మోసమున, అపమానమును, శృంగభంగము
ను నా కే గాని, నీ కేమియును లేదు. కావున తన్నివారణార్థ
మిక నిట నే నుండక, తల్కార్యాద్ధిచై పోవుచున్నా, నిదె,
లంకేశ్వరా, నీకడ శలపు గైకొనుచున్నాను” అని మైరావ
ణుండు వలుక, సారణ విమృశ్యహృద్యులు దిక్కులు సూచుచుండ,
లంకేశ్వరుండు ఘనజ్వలనజ్వాల కరాళమైన యొక్క దీర్ఘ
చ్ఛాపంబు వీసి, వివర్ణుండై, చేతలుడిగి, మింటి దెస సూచు
చుండ, నసాధారణమై, యనంతమై, యమితమై, యవర్ణమై
యవాజ్ఞానస గోచరమైన యంగదాగ్రీష్ణత, యంగదార్థ్యత
అంగదాభ్యము, సంగ విజృంభణమును గల లంకేశ్వరు సోద
రుం డగు కుంభకర్ణుండును పడిపడి వీరున్న యెడ కరుడెంచి—
“ఏమి సోదరా! ఏమి జరిగినది ? మైరావణుడు నీతను గొని
తెచ్చినా ? ” అని యడిగెను.

కోలాందోళత మానసుండగు మాల్యవంతుండును ఈ
శావునకు వచ్చి నిలచెను.

“నీతయు లేదు. గీతయు లేదు. కాని నా గీతమాత్ర
మడు గడుగునకును పరాభవములే తటస్థించుట యయి యున్న
ది.” అని రావణుండనెను.

మైరావణుడు నీళ్ళు నవలును నిలచియుండెను.

“ఏమీ, మైరావణుం డేగియు, నింత మైనదా?” అని మూల్యవంతు డెకసక్కెము చేసెను.

“మైరావణుండైన నేమి ? వాని పృ పితామహుండైన నేమి ? ఇం దొకరి నన బ్రయోజనములేదు. విధాత జండె ములు దృంచిన నన్నియు జక్కబడును.” అని రావణుడు పలికెను.

“పాప మా తాత యేమి యొనర్చెను ? మైరావణుడే సారబడి సీత యున్న దనుకొని ఆ గుల్లకొండను గప్పి, నీకడ కరుదెంచి కర్మ మొనర్చితి నని న సంభ్రమమున ఖరాలయ మున నుడువ, నా సీత సుగుణోపేతయు, సు శ్లోకయు, సు రూపయు నని వినిన నే నా కన్నె మిన్నం గనులార గన నెంచి, పోయి, ఆకొండ నెత్తి చూతును-భరింపరాని జ్వాలాసన్నిభమైన వేడిమి-నిలువలేకపోతిని. జానకి లేదు గాని—మంట లే సంపాద్యమామె గదా యని, చచ్చిన ఆ కొండ నటనే వీడి మరల ఖరాలయమునకే శురల, నీ వట లేకుంట చూచి యే నట వి శ్రమించి నిను సందర్శింప నివుడరుదెంచితి ” నని కుంభకర్ణుడు నుడివెను.

“అన్నన్నా! కుంభకర్ణా! ఎంత పొరపాటొనరించితివి? నీ శరీర స్థూల్యములో, నీ యంగ ద్రాఘిష్టతలో, నీ యంగ దార్ద్రతలో, సహస్రాంశము మేధస్సు, బుద్ధికుశలత, లోక జ్ఞానము, పరేంగిత జ్ఞానము, నుండినచో, నీకన్న జయప్రద మగు జీవనము గల వ్యక్తి యింకొకటి సృష్టిలో నుండజాలదు. ఇంతకును నిన్ను బ్రయోజన మేమున్నది ? ప్రకృతి బద్ధుడు నీ యంగ దార్ద్రతయు, త దనుగుణమగు బుద్ధిమాంద్య

మును నహజము లయియుండ ని న్నేమన నేమిపని? కాని నా కార్యమంతయు నీవలననే భగ్నమయినది. సీతాలగ్న మా నను డగు రావణు డిందు విషాదాయుతు డయ్యెనే యని విచారించుచున్నా నే గాని, నా ప్రయత్నము నీవలన వృథ మైనదే యని యంతగా విచారించలేదు.”

“మైరావణా! నీ మాటలు నా కర్థము కాలేదు. నన్ను విణ్ణించినావు. నాకు బుద్ధిమాంద్య మన్నావు. ఏమేమో చెప్పి చెప్పి ప్రీత్యతి బద్ధమన్నావు-నీకార్య మంతయు నావలన భగ్నమయిన దన్నావు- ఇందేదియు నాకు సుబోధకము కాలేదు.”

“ఇందవృద్ధము కాకుండట కేమియు లేదు. నే నిశ్చయ మాగణిలో మాటలాడ లేదు. సాచాస్త్రిములో సంభాషించ లేదు. ప్రైశాచిలో ప్రశంసించలేదు. సంస్కృత భాషలో గూడ మాటాడ లేదు. కేవలము మన మాతృ భాషలోనే మాట్లాడి వాను. కుంభకణ్ఠా! సీతాశాంతలువనప్రాంతమున దిరుగుచుండ గా చూచి, సీతను మాత్రము దే నేగియు, వారిని సమీపించిన కొలందిని, అపరిమితమా యుష్మతచే నొండేమియు దోషక, ఒక కొండను దొలిచి, వారిపై గప్పి, మరి కదలనీయకుండ జేసి, నీయన్నయా రావణు కడ కరుదెంచి, అప్పటికి నే జరిపినది నెఱుప, నది విని, నేను మరలి వచ్చులోపలనే, నీవును అటు బోయి, ఆ కొండక్రింద నేమికలదో యని, అది యెత్తి చూచి తివి-అందుండి జ్వాలాసన్నిభమైన వేడిమి బయల్పడలిన తోడ నే, నీవు కొండ నెత్తగనే, ఆ సందునుండి యెవ చెవరు తప్పించుకొని పోయిరో నీ కక్కర లేకనే, ఆ కొండ నెప్పటి య

ట్ల మరల గంచి వేరటవ. ఇదియే నీ యెనర్జిక మువత్తతి.
ఇంత కన్న నిఁ కీమి కావలెను !!

“ఏమో, నీవుజుహు మేధాశాలివి గావున గాఢా తింత
మార మాట చించితివి. నే సంత దూర మెరుగను.”

“అంతే—నే నవినదియు నంతే.”

“అన్నా, ఎంత పొరపాటానరించితివి ?

“విన్నమా! ఈకార్యము పట్ల మనకన్నియును వరుసగా
సవాంతరములు, అవమానములును మాత్రమే సంభవించు
న్నవి గదా! దీని యర్థమేమి ?” అని రావణు డడిగెను.

“అర్థమున కే మున్నది? మాన ప్రయత్నము లన్నియు
వ్యర్థములని—అంత కన్న వరదే మున్నది ?”

విషాద హృదయుడై, వివర్ణ వదనడై, చేష్ట లుడిగి
నిలచి యుండిన రావణుంగొంచి, అది వరకే, కుంభ కర్ణసంఘము
మైరావణునకును సంభాషణ జరుగుటకు పూర్వము, ఎచ్చి త
తావున నొచి యుండిన మూర్ఖున తుడు నుండును నచ్చి
“కుర్రా, రావణా, ఇంత స్వల్ప కార్యమునకు పెక్కు
డ్రోవ శ్రమ సిచ్చి, నీవును పునఃపునః వేదన కలిగించుకొం
టివి. నీ కాలాచన నొసంగువారు, నీ నంగచింద్ర వంటి నీ కు
మంతురీలు-నీ విట్టి కార్యము లకార్యములని యెరుంగుట మో
మోము కొడియె గాజాలు నాతో బ్రశంసింపవు. కాదందు
గేమో యని నాతో నుకవు. చేయి గాదిన విదడ వారు
యెదు హతువు. ఇంతకును ఇది నీ యొక్క ని జాషము గా
దు. విశ్వతి కర్మమే యిది. ఇది యెడ నని యెంచె శూకార్క
మున కియనను గడుగుచు ముగియడక మా. ఇట్టి కర్మ

144A

144B

దయినది. ఇప్పుడు రామాదు లెచ్చట నున్నారో, జానకీసహితు
తా గుశధ్వజాదు లెచ్చట నుందురో నీ పూహించ గలవా ?”

“ఉహించుట రేల ? వేగులువానికి గబురంపి వారి
పలన దెలిసికొని స్థిరపరతుము గాక. ”

రావణుని డిటుల పలుకు చుండగనే భీకరా శూరుడౌ
నొక పురుషుండు వచ్చి చేత నొక చీపురు కట్ట వంటి మంత్ర
దండము గైకొని నిలచి నంతనే, “ఏమోయి ఆందోళనతో
వచ్చి నిలచితివి? అక్కడి కథ తెల్లున్నవి?” అని రావణుడు
ప్రశ్నించెను.

“ఆందోళన గాక, ఆనంద మెటునుండి పచ్చును ?
మీ కతమున తల్లి యూ వృత్తి నొందెను. తమ్ముడౌ సుబా
హుడా వృత్తి నొందెను. నే నా రాము శరబాధితుండనయి,
తుదకు సముద్రమున బడితిని. ప్రాణావశిష్టుండనయి యిపు డీ
తావ్రనకు వచ్చి మిము జూడగంటి. మనమే యిప్పుడు శృంగ
భంగము నొందిన వారముగాని, రామాదులు సుఖముగా
విశ్రామింతుని యూగము నిర్విఘ్నముగా జరుగనిచ్చి, సేవకు
న జూతు పట్టణమున కేగిరి. ఇక నెవ్వరిది జయము? ఎవరిది
సుఖము ?”

“మూచా, విశ్వా మిత్రుని యూగము సంతక్షించిన
పిదప తుమ పుత్రులకు బహులు, రామాకు లిప్పుడు జనమ పు
రికేగితిమి గతి కేమయి యుండును?” అని మాల్యవంతుడు
ప్రశ్నించెను.

“ఏమో? ఎవ, రెందుల, కెక్కడికి, పోవు చుందురో
నే నెటుల దెలిసికొన గలను ?”

“ఊహించ గలవేమో యని యడిగితిని.” అని మా
ల్యవంతు డనుచు, “ఇప్పుడు జనకు డొనర్చుచున్న యాగము
జూడ వీరందరును బోయి యుందురు” అని తా నూహించితి
వీతిని వెల్లడి చేసెను.

“యాగము జూడబోయిన నేమి, యజ్ఞము సేయబో
యిన నేమి ? మన కేమి కావలెను ? నాకు జానకి దొరకు
విధ మెయ్యది ?” అని రావణుడు తన యాందోళనము వెల్లి
గొక్కెను.

“లంకేశ్వరా! నీకు . కావలసినది సీత; మాకు కావ
లసినది సీతను దోడ్కొని రాగల నిరపాయమా నుపాయము.
నీవు తత్తరించిన మాత్రాన నేమియు లాభము లేదు.” అని
మాల్యవంతు డనెను.

“ఓ నంతయు నిజమేగాని, తుద కెవరికి కావలసినదియు
లేదు.” అని విద్యుజ్జ్వలము సారణుతో నెకసక్కెముచేసెను.

“రావణా, నీ విపుడు తత్తరమున నేమి యొనర్చినను
కార్యము సులభసాధ్యము కాజాలదు. నీ పన్నాగము వారికి
కొంచెము అనుభవ మగుట సంపూర్ణముగ చెల్ల మయ్యెను,
కావున వారిపుడు సర్వవిధముల దీప్తియును జాగ్రత్తతో
నుందురు. కావున వారిపుడు యాగము జూడబోయి యట
నేమి సేయుచున్నారో పరోక్షమునను, అచట మయినచో
భ్రాతృక్షముగను పోయి చూడవలసి యున్నది.”

“పోయి—?”

“చూడవలసి యున్నది.”

“ఏమి చూడవలెను?”

“అక్కడి వారివారి స్థితిగతులు”

“చూచి—?”

“తదనుగుణముగ మనము ముం దంజవేయ వలెను.”

“కనుక నిపు డేమి చేయవలెను?”

“మనలో కొందర మిపు డటకు బోయి పరోక్షమున నుండి వారి ప్రతి కార్యమును నీక్షించుచు, మనము చేయ దగిన కార్యముల నెప్పటి కప్పుడే నిర్ణయించుకొనవలెను.”

“అందు కెవ రెవ రవసరము?”

“కథానాయకుండ వగు నిను గూర్చి చెప్ప నక్కరయే లేదు గదా! నీ యనుచులు ని స్సనుపరిచ వలసిన వారే కద! ఇక దూరమున నుండవగినవారమే గద నేనును, పాతాళ లంకేశ్వరుడును— ఇం దిక రా రానివా రెవరు?”

“బ్రహ్మననే యుండి నాటకము జూడదగిన వారలే గద మీ రందరును. ఇక మేమా—డి—”

“లంకేశ్వరా! ఇందు సంశయము జని లేదు. నీవు స్మరించిన మాతాన నీ యెదుట బ్రత్యక్షము కావగిన వార ము నేనును, నీ మిత్రు డగు మైరావణుడును, గావున నిక నీకు సహాయ సంపద కేయము లోపము లేదు—”

“కావున ముందుగ ను మేమి నేయుమందువు?”

రావణుని యీ ప్రశ్నకు బ్రత్యుత్తర మొసంగబడక మున్న నలువురు యనుచులతో భషణ భాషణములతో విడి పడుదు: “అన్నా, అంతఃపురమున నేడో కలవరము కలిగి యున్న పరిచయ, తా మొక్కమూల కల్పరిమ దయచేయ వలయు’ ననియు మహాదత్త దేవిగారి మూలముగా త్రిదశ

చెప్పుచున్నది. మహాదరుండును ఇంద్రుడును ఏవో మాట
పట్టువలమిద గట్టిపట్టు పట్టియున్నా రనియు తత్కాలమున
జ్ఞాతీసామర్థ్యము జూప మహాదరుండును, యువ సార్వభౌమ
శక్తి జూప నింద్రుడును పంతము లూని పెద్ద వివాదము పెం
చుకుని తుదకు ఆయుధముల నూని, ప్రమాదావస్థలో నున్నా
రనియు గూడ డెలుపు మని త్రిజట పలుకుచున్నది. దేశర
స ర్యాలోచించి యుచితగతి నేయందగు” నని పలికెను.

“అంతఃపురమును లేడు గింతఃపురమును లేదు; వా రిరు
పురకును నెల్లప్పుడును తెగని జగడములే. మే మిరు డా పని
బాడ లేము—కార్యాంతరమున నేగవలసి యున్నది. అశుభ
సూచకముగా నిపు డీ యసమయమున సీవు వచ్చితివి.—
నీ విక మరలుము.” అని రానయిడు విభీషణు నంపివేసి,
తానును మాల్యవంతుడును సారణ మైరావళికుంభకర్ణ విహ్వ
ల్భహృద్విలును త్వర గమనమున ఆర్యానర్తమున గూర్చి త్వరిత
గతిని బ్రయాణం న్నట్టులైరి. కార్య భారమున నాందోళిత
మనసు లూరక మానముడ్రును పోజాలరు గదా!

“మునుపటి కన్న ద్విగుణీకృత సూక్ష్మతా వనము పొపు
నన్ను పొం దెపు డీక నట నేమి నేయవలయునో బోధపడ
కన్నది.”

“మరి బోధపడుట కేమియును లేదు. ఎప్పటి కప్పుడు
మన మేమేమి చేయవలసి యుండునో నిర్దేశించుచుండును—
ఆ ప్రకారము పనిచేయించు చుండుట నీకు గర్తవ్యము.”

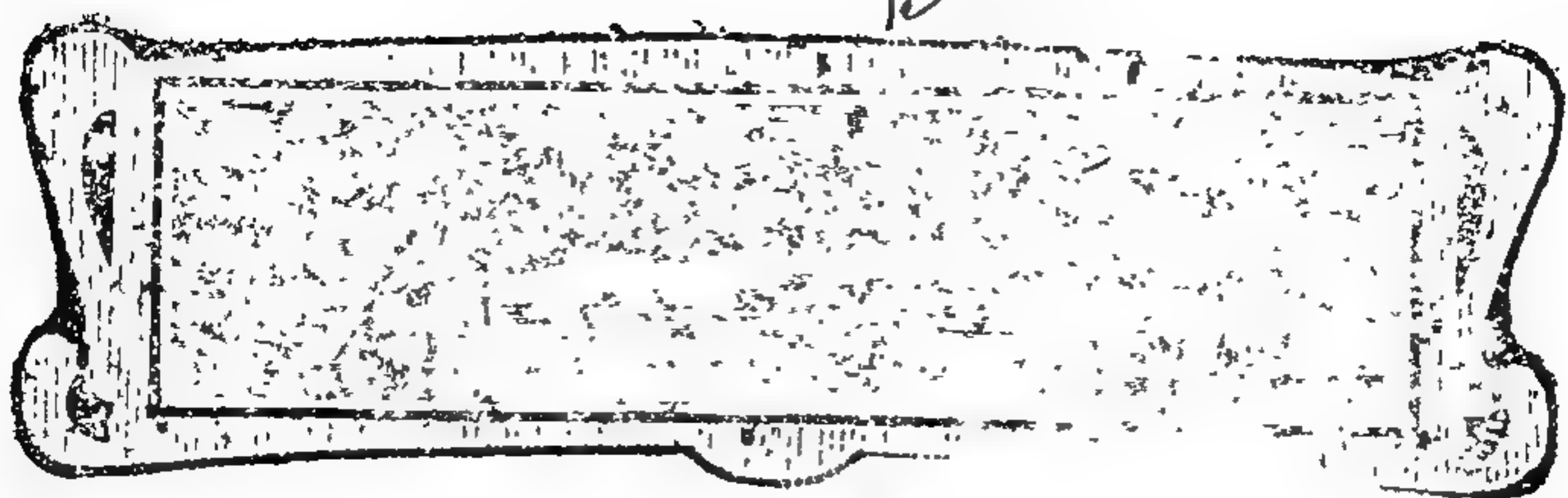
“ఇప్పటి కయిన వారు నన్ను నీచమానన రాము వేష
మున గొట్టుదు నేయు మని యంత లొనర్చిరారు గదా! ఇక

నీవును నీతవేషమున నను నృత్య మొనర్ప. రమ్మనెవవు గాబోయి!”

“ఏమో, ఏ సమయమున కేమి పన్నగించ వలయునో, తత్త దనుకూలముగా కార్య మొనర్ప నగును. అందుల కప్పుడు గినిసినను, విసిగినను, మరి లాభము లేకుండుట యటాండ, మనకు ప్రమాదకరముగ గూడ బరిణమించును. అది యెల్ల నిపుడే యాలోచించి కార్యమునకుం గడుంగ నగును. ఇంతకు ను కార్యసానుకూల నిమిత్తము, నిమిత్త మాత్రముగ మన యాచరణలయం ద ప్రయత్నములు యందుపేరి, యిక ముం దేమియు దొసగులు పొసగ నేరవు. ఎట్టి పట్టుల నైనను, మున్నుండుగ దీక్ష ముగ నాలోచించి యాలోచించి, మరియు ప్రార్థనంబింప నగు. తదనంతరము, తనంతరమునంగల భిన్నావ స్థులు భిన్న భిన్న కారణములచేత, మనకు కష్ట తరముగ నున్న ను సహనముతో కార్యదీక్షను నడిపించ వలసినవే గాని కార్య మధ్యమున విఘ్నములకు జంకి ప్రయత్నములు పీడరాదు.”

“ఇక నీ యుపన్యాస మింతతో చాలునులే. ఇక నీ కార్యము నీవు నడిపించుట చూడవలసి యున్నది— కాని మ్మిక తెమ్ము.” అనుచు రావణుడు స్వగృహోత్సృఖుం డయ్యె ను. కడమ వా రందరును పాని వెంట నంటి యేమేమో ప్ర భంగించుకొనుచు పోయిరి.

పరిణయ విభాగములు శివ వాదయ వ ప్రకరణము

మూలములు

I

“కుశధ్వజా, రఘువంశేజులగు రామలక్ష్మణులును, పాతకమందా విశ్వామిత్రుండును, మద్విరచిత యాగము వీక్షింప సేతెంచి, నా మఘము ధన్యత నొందజేసిరి. నీ వివుడు వారి కడకు శతానందు సంపి మన్మథా పావనార్థ మిటుకు వారు దయచేయ బ్రార్థించి, వారిని దోడ్కొని రాజేయుము. అదియె యెదనుగ సీతయు వారిని జూడగలదు. సీతతోపాటు ఊర్మిళ, మాండవి శృతశ్రీర్తియుం గూడ రామలక్ష్మణుల జూడ నిరవగును” అని జనకుడు తన తమ్ముడగు కుశధ్వజతో పలికెను.

కుశధ్వజుని వల్లె యని యన్నకడ శేలవు గైకొని పోయెను.

II

“శ్రీరామచంద్రా, ఎంత పొరపాటొనరించితవి! ప్రతి దినమును నెన్ను గూడ రమ్మని దోడ్కొని పోవుచుంటివే! అట్టి నీ వీ వేళ నన్నేల బిలువ పైతివి?”

“ముసీంద్రీమా, మిమ్మే కాదు తమ్ము నైనను బిలువ లేదు. పింగళుని మాత్రము గొంచుకోతిని. అంత చింతాకర

నూ దురంతము సంఘటిలు నని యైన నెరుంగక పోతిని.”

“నాపద్ద వేద పఠన మొనర్చు చుండిన పింగళుడు నీ వెంట నెటుల పచ్చెను?”

“అదియే కద మోసము?— బాణ తూణీరములతో, తనతో, నాటకు పిలచిన మాయపింగళుని, మన పింగళుగానే భావించి వానివెంట నంటి పోయితిని, కొంతదూరము పోయిన పిదప, తనకు చినతనమునాటి యాట యాదికి రా, తాను దొంగ ననియు, తనను పట్టుకొన నను గోరి చెట్లమాటున కరిగెను. వానిని కనుగొన నేనును బహుపరిశ్రమ జేసితినే గాని వా డెందును గానరాకపోవుటకు దోడు, దవ్వుల నుండి శ్రీరామచంద్రా, చచ్చితి—చచ్చితి— న న్ని వెరియేనుగ తనకరమున బట్టి లాగుకొని వచ్చినది— దిక్కులేని వాడను- రక్షింపుము, రక్షింపుము- దిక్కులేని యంధయా తల్లి, దక్షత లేని ముసలి తండ్రియు సుమా- అక్కడ నున్నవారికిని, నీ వెంట నంటియున్న నాకును, నీవ సమస్తము నని యనుకొని వచ్చితిని—రక్షింపుము, రక్షింపుము—’ యను నార్తనాదము పింగళు కంఠస్వనమున వినరా, విషాదమున వేడుచునై, యె త్తెలి వానికి ధైర్యము చెప్పి, అభయ మిచ్చి, యా యార్త నాదము వినవచ్చిన తెన్నుకు వడివడి బరుగిడితిని. ఎంత దూర మైనను, పింగళు డెందును గానరాడు. వెరియేనుగును గాన రాలేదు. కాని దూరమున నొక స్త్రీ స్వజనపరీవృతయై నను గూర్చి స్మరింపుచుండ, యెవరది యని చూడ జానకీ స్ఫురణ వహించిన యా రామను సీతగా నెరింగి నమీపింప బోవుచుండ, తత్సభిబృందమున నొక్కతె—తన వయస్కుం డగు పింగళుడు

వేద్యయేనాగచ్ఛే పట్టువడ, తవ్యథార్థ మేగిన రాము డా మద
 కరీ త్రిముచే నీలై—నని వాక్రుప్య, నని యెంతవేగము సిద్ధ
 జరుపబడెనోగాని—యొక పెద్దచితిలో బడి—శ్రీరామా, నీ
 కొరకుగా భరించిన యీ యవతారము, నీతో చెలిమిసేయ
 సవకాశము లేమి, నింతతో పరిసమాప్తి నొందించు చున్నాను
 అనుచు భస్మ మగుట చూచి, విస్మితుండనయి, తత్సంరక్ష
 కార్థ మేగియు, చివరకు బ్రయోజనము లేమియు, తత్సభీష్టం
 చము పాపొవుటయు జూచి, నా మనసు నిలుపజాలక, రామా
 వృతస్వాంతయైన యా రామ, రామనామము స్మరింపుచు, దివి
 కేగ గన్నలార గాంచి మరి బ్రదుక నిష్టములేక, తత్సమీప
 భూమి నున్న యొక బండరాతిపై నెక్కి, తచ్చెల్ల శిఖరమునుండి
 నేలగులియైన నుసుగుల దొలంగ నెంచి “నిరుప రాధియూ నొక
 రాజకన్య - అందునను రామావృతస్వాంతయూ యన్నమిన్న-
 యొక్క మృతికి గారణంబగు దశరథరాముడు నేటి సూర్యుని
 లో నిదె యస్తమించు చున్నాడు” అని బిగ్గరగ నొక యర
 పరచి, తచ్చెల్ల శిఖరము జేరుచుండ, సుమంగళీ తల్లజయూ
 యొక మంగళాంగన యొక్కతె మరి యెందుండి వచ్చెనో
 గాని, వలసగు నా పాదములపైబడి, మరి ముందునకు గదలి
 నీయక— “ఓ రామభద్రా, సీత యగ్నిం బడి దగ్ధమౌతా
 నని, విభ్రమము నొంది, బేల వయి, బ్రాణముల వీడ నున్నా
 వా? ఎంత మాయా మోహితుడవు? ఇదియంతయు మాయా
 వృతా ఫలలాశనుల చర్య లంతియకాని, సత్యములు కావు.
 ఏదీ—యొక్కసారి వెనుదిరిగి చూడుము. ఏదీ నీ సీతా చితి!
 ఇదియంతయు వట్టి భ్రమ! దర్భమ!” యని నాకు యొక

శ్రీ పుష్ప వాల్మీకీ:
కావ్యము. (కృష్ణ జిహ్వ.)

152B

దేలువ, “నీ వెవ్వతె” యని నే నడిగితిని. తానును, తా నహల్య ననియును, తాను శిలాపాపము (Stonification) నొందుటకు గారణంబును, తచ్చిలాపాప విముక్తికి గతంబును నాకు విశదీకరించి, నే నా తావున బోవుట తన శాపవిమోచనార్థమే యనియు నేమేమో స్తుతిపాఠము లొనర్చి, తుదకు దశ్యయాతుధాన జనము లొనర్చజాలని విభ్రమాకరముల మోసములు సృష్టిలో నుండజాల వనియు, నిజమునా దోషజేయు విపరీత సంఘటనల నేర్పరింతు రనియు, నింకముందు గూడ జాగ్రత్తమెయి న్వర్తింప మేలనియు, నడిచి, నాకు సకల శుభంబు లొనగూడు గాత మని పెక్కు మంగళ వచనంబులు వలికి, మ్రొక్కి, తన తావున దా నిలువ, మతిచెడి మిము సమీపింప నీ పింగళుండును తామును యటనే యుంట గాంచి నాలో నేనే సిగ్గులితి.”

“అన్నా, యెంత మనోవైకుల్యతకు గారణము సంఘటిలినది! ఎట్టికి కైనను కర్మసూత్ర మనుల్లంఘనీయముకదా!” అని విశ్వామిత్రుడనెను.

“శ్రీరామా! నీ మిత్రుడను, పింగళుడను, నే నిట నుండ, యం కొకడు తాను పింగళుడ నని నిను సమీపించి యింత లొనర్చగల సాహసు డెవ్వడై యుండ నోవు!” నని పింగళుడు అధిశకరించెను.

“ఆ పింగళును నీ బావమరది.” అని అత్మనుడు హాస్యము చేసెను.

వీ టలుల సంభాషణ మొనర్చు చుండగనే శత్రుసంఘము శ్రీరాము సమీపించి, విశ్వామిత్రునకు నమస్కరించి,

“అద్యులారా, శ్రీ జనక చక్రవర్తి పనుపరినా శతానందనుం
నేటి యుదయముతో పనిసమాప్తి నొందిన శ్రీ జనకచక్రవర్తి
నిర్వర్తిత యాగమునకు తా మందరును కటాక్షించి, వీక్షించి
న తమ తమ సద్భావముల బహుకరించి, శ్రీరామలక్ష్మణ
దర్శన లాభమునకు పారిని ఆశీర్వాదించి, విశ్వామిత్ర యాగ
ముసమునకు, వారికి సమస్కార సహస్రంబు లాచరించితి మని
యు, మా చక్రవర్తి తన గృహంబు పావనం బొనర్ప మిమ్ము
సందర దోడ్కొని రమ్మని నను నంపె.” నని వాక్కుచెప్పె.

అంత విశ్వామిత్రుండును, “జనకుని సందేశంబు సరి
భావ్యంబెయ్య గాని, నేటికి మరీ రా జాల మనియు రేపటి
యుదయము జాముప్రార్థనకు మించకుండ వచ్చి, సందర్శింతు
మనియు నుడువుము.” అని చెప్పి యువ్వుటి కాతని నంపివేసెను.

III

“మానికులావతంసమా, మీ యాశీః పరంపరానుగతం
టున నా జన్మ పావనతం జెరిగినది! ప్రకృత మీ రాజపుత్ర
సహితంబుగ మీర లిటకు విచ్చేయుటం జేసి మద్భవంబు పా
వనంబైనది. ఇవె మ త్కృతకృత్యతం దెల్పు విశ్వసనీయమా
సమస్కార శతంబులు.” అనుచు జనక చక్రవర్తి విశ్వామి
త్రునకు సమస్కారము లాచరింప, శ్రీ రామ లక్ష్మణులును,
“రాజబిడౌజా, మే మన్నదమ్ముల మాచరించు సమస్కారము
ల గైకొనడు.” అనుచు నా జనకునకు సమస్కరించి, యా
శీర్వచనముల నొంది, నిలచియుండ, కుశధ్వజుండును, శతానం
దుండును, సమీపించి వేర్వేరు ఆసనము లలంకరింప, రామ
లక్ష్మణులు తొలుత శతానందునకును, పిదప కుశధ్వజునకును

సమస్కారము లాచరించి, తత్త దుచితాసనము లలంకరించి
కొంతతడవు రాజ్యాంగ విషయముల ముచ్చటించి, దేశకాల
పాత్రల గూర్చియు, నిమి వంశముల గూర్చియు, కొంతకొంత
ప్రశంసించిన పిదప విశ్వామిత్రుని యాగ కారణముం గూర్చి
ప్రస్తావన వశమున లంకేశ్వరుడు తనకు జానకినిచ్చి వివాహ
మొనర్చ గోరుచు వ్రాసి పంపిన కమ్మం గూర్చి జనకుఁ డేమే
మో పలుకుచు, ముక్కుడి రక్కసుల శేష్టుల నెగ్గించుచుండ,
విశ్వామిత్రుడు, “జనకా, నీ యనంగు గూతు నొశించిన లం
కేశ్వరుండును, త దనుచరులును, మిక్కిలి మాయావులు సు
మీ; నా కొనర్పు దుండగము లీడుతీయనిది—నీ వెరుంగ
నిది, కాకపోయినను మరల మరల జ్ఞాపకము సేయుచున్నాను.
మారువేషముల నెన్నెన్ని వనులైనను చేయగలరు.” అని
యనెను.

“ఎన్ని చేసినను, పరమ పవిత్రులగు తాము మము గ
రుణించియుండ మా కేమి కొదువ ?” అని జనకుడనెను.

“తాము మమ్ము గరుణించియుండ — యనియనుచున్నా
వే గాని అది భ్రమ. ఒకవేళ నా రావణాదులే విశ్వామిత్ర
రామ అక్మణ రూపముల నిను నందర్చింప వచ్చి, యేమేన
ముపద్రవము లాచరింప బోయినచో, నిక నేమి నేయగలవు ?
నీవైన నేమి ? నేనైన నేమి ? మన మేమిచేయగలము ?”

“ఇప్పుడు తాము విచ్చేసి తమ సందర్శన మొనంగిరి
గదా: ఇక మరల తాము దర్శన మొనంగు సమయ మిప్పుడే
తమవలన నెరింగి, అట్టి యా తరుణమునకు పూర్వము వచ్చు
వారిని మాయ విశ్వామిత్రాదులుగ నెరింగి వారిటకురా ద్దా

జైన నొసంగనీయను—” అని జనకుడు విశ్వామిత్రునకు బ్రత్యుత్తర మొసంగి, “ఇందు కేమందువ్రాయి గుశధ్వజా!” అని తన తమ్ముని బ్రశ్నించి, “వీ రానతిచ్చిన విషయ మెట్లు సవిస్తరముగ వింటివిగదా, శతానందా! నీ యభిప్రాయ మేమి?” అని యాతని సంప్రశ్నించెను.

శతానందుడు తన కేమి చెప్పటకును పాలువ్రాక, చీక్కులు చూచుచు మిన్నకుండెను.

కుశధ్వజుడును ఆ విశ్వామిత్రుని మోము బరికించి మిన్నకుండెను.

ఈ రామలక్ష్మణులు చిర్నగవున నూరక యుండ, విశ్వామిత్రుడు నూత్రము, “శతానందా! నీవు జనకు వంశయునకు బురోహితుండవు. నే నన్ననో, లోకంపు బురోహితుండను. కావున నిదే దెల్పెదను వినుము. దశ్యులు, యాతుధానులు, లోనుగాగల పుణ్యజను లిప్పట్టిన, జానకీ లగ్న మానసుండగు లంకేశ్వరు పంపున నెన్నేని మాయలు, దుండగములు నొసర్ప నేర్పరులు. మేము వెడలిన వెనుక, తామే రామ లక్ష్మణుల మనియు, విశ్వామిత్రుండ ననియు, పింగళుండ ననియు జేరుపేరున వేర్వేరు రూపధారులయి మిను సందర్శించి యెంతెంత యుగిడముల జైన బన్నగించగలరు. కుశధ్వజుడును రాజ్యాంగ తంత్ర నిపుణుండు. ఆతనికి దెలియని తంత్రములుండవు. అలనాడు లంకేశ్వరుండంపిన జాబునకు బ్రత్యుత్తరం భాసంగ నాజాబు నాతని కీ వంప, నీ గుశధ్వజుడును లిఖిత పూర్వకమైన బ్రత్యుత్తర మా లంకేశ్వరున కంపక, నోటిమాటలుగా నర్థముకాని పలుకులు వలికి యా సారము నంపి పేయ

లేదా! అట్టి పన్నాగము లెరింగినవాడే కద యీ కుశధ్వజుడును. కావున నందరును అప్రమత్తులరై యుండుట మంచిది. ఇక మేమును మా మా విడుదుల కేగుదుము. ఇక నీ రామ లక్ష్మణులు నీతను జూడవలసి యున్నది. మన యాగ పరమార్థ ముచియె గదా! ఆ యాగ సమయమున సంతయు నాందోళన మే యశాట నప్పట్టున నొం డొరు నవలోకింపనైన నవకాశము కలుగలేదు. కావున నిపు డామెను సందర్శించి తెడలుదుము.” అని విశ్వామిత్రుడు సూచించెను.

తక్షణమే కుశధ్వజుడును రాణివాసముకడ కేగి తక్షణ కాలమున మరలివచ్చి, “నేటి సాయంకాలమున బరుగబోవు యుద్ధ ఫల సిద్ధ్యుత్పవముకొరకు పేరటాండ్ర నాహూయ మొనర్చుట కిపుడు శీతతైలాయు తాభ్యంగన స్నానము నేయుచున్నందున నీతనిని విడుదు రా ననవుకదా. కావున నిచ్చి యుగాక నేటి సాయంకాలమునకు ప్రార్థనగా తా మెప్పుడైనను జన్మన మొసంగ బ్రార్థించుచున్నాను.” అని కుశధ్వజుండు నెను.

“ఏమి కుశధ్వజా, సారణు నెదుటి నీ పన్నాగపు సామర్థ్యముం బోలిన సమయస్ఫూర్తి కాదుగదా!” అని విశ్వామిత్రుడు కుశధ్వజు నుటంగించెను.

“అటుగా పటుగాదు?—మి మ్మేకొరకయి యిటుకు రావించితమో ఆ కార్యమునకే, మేమే యవాంతరము గలిగించుకొను సంతటి వెంగలులమా? అ ధైర్వంతికిని కా నోడదు.” అని కుశధ్వజుండు పలికెను.

“మునుకులావతనము, ఇంతకును నేటి సాయంకాలము బరుగబోవు యుత్సవము జూడ దామును, యీ పుణ్య

పురుషులును గూడ విచ్చేయ స వినయముగ బ్రార్థించుచున్నాను. దశకంఠ కంట బడకుండ బానకిం గాపాడుట కెన్నేని యుపాయాంతరముల దలంచిన మే మిపు డెట్లేని శ్రీరాము నసంగ వీక్షణ మొక్క క్షణమేని మా బానికిపై బడుగాక యని పె న్వెతల గుందుచున్నాము. కావున నీ రాజపుత్రుల దోడ్కొని తా మీ సాయంకాలము దయచేయ ప్రార్థించుచున్నాను.” అని కుశధ్వజుం డనెను.

అంతట నీ రామ లక్ష్మణులును, ఈ విశ్వామిత్రుండును జనకునికడ ననుజ్ఞాతులయి, తమ విడిదియింటికి పో బోవుచుండ కుశధ్వజ శతానందులు వారిని కొంతదూరము సాగనంపి మరలివచ్చి తమ నగరు సొచ్చిరి. నేటి సాయంకాలము వా రొసర్పగల కార్యమునకు దగు సన్నాహములు సేయుచుండిరి.

ఇట్లు కుమారుండగు ‘నిమి’ గొప్ప చక్రవర్తియై, గాక యుద్ధ నిపుణుండును, జయశాలియుం గూడ నయి యుండెను. ఈతని యన్న కుక్షి. ఈతని తమ్ముడు దండుడు. తన తండ్రి రాజ్యమును ఉత్తర దేశమును కుక్షి పరిపాలించుచుండ, దండుడు వింధ్యవర్వతములకు దక్షిణదిశనున్న దేశాల జయించి, స్వాధీనపరచుకుని పరిపాలించుచుండెను. నిమియు సింధునదీ పశ్చిమ ప్రాంతమును గెల్చి, తన రాజ్యము నచ్చటగూడ స్థాపించి, “బాబిలన్” అను పట్టణము గట్టించి, అచ్చటి వివిధ భాషల సంభాషించు వంశముల నన్నింటినిగూడ సంకరపరచి, తుద కొక గొప్ప కృతువు నెరవ నుద్యుక్తుడై, దేవుని, గురుని గూడ, నవమానపరచుటం జేసి, తత్కుల గురుండగు వశిష్ఠుచే శపితుండయి మరణంబు నొందె.

త దనంతర మాతని పుత్రుండు త త్కులగురువగు వశిష్ఠునకు
 వశంవదుం డయి, సవిధేయుం డయి మెలంగుచుండెను. నీ వం
 శము మరల సుప్రసిద్ధతవహించి, మరల చిగురింపజేసికొనదలం
 చిననచో, పశ్చిమదేశాలకుపోయి, యచ్చట వనిక్యాస్త్రము నె
 దజల్లుమని, యాతని నా వశిష్ఠు శాసించి నిరోధించెను. త దా
 జ్ఞానువరి యయి, యీతండును వనిక్యాస్త్ర మాయా దేశాల
 బోధించుచు, త చ్చాస్త్రమున కా దేశాన జనక సమానుండౌ
 ట త దేశవాసు లాతని 'జనకు' డని బిలువ నలవాటుపడిరి.
 తని పుత్రులును, త త్సంతానమునుగూడ జనకు లనియే వా
 డుక పడియుండ 'జనక' నామము పొరుష నామమయ్యెను. తరు
 నాతి రాజు లెల్లరుం గూడ వనిక్యాస్త్రమునకు, జనకులయి, ఆ
 కాలమునాటి వనిక్కుల యభినందనమునకు బాతు లయియుం
 డిరి. ఈ జనకులు (జనకు వంశమున జన్మించిన అందరు రాజు
 లును) తాము జయించిన దేశాలనెల్ల వాణిజ్యము ప్రవర్ధిల్లి
 జేయుచుండిరి. ఇంతియకాక, ఈ జనకువంశస్థులు పశ్చిమ దేశ
 నున్న 'బాబిలోనియా' దేశము మొదలు, పారసీక వియు
 క్తాగ్రగుడము (Persian Gulf), మృత సముద్రము (Dead
 Sea) మధ్య ధరా సముద్రము (Mediterranean Sea), ఈ
 జప్తు (Egypt) ప్రాంతముల వాణిజ్యము వృద్ధిచేసి, హిందూ
 దేశమునుండి ఆఫ్రికాదేశమునకు సముద్రపు టోడల మార్గ
 ము నెర్పరచి, వనిక్ హస్తముల నిడి, వనిక్కులనే ఆ యోడ
 మార్గముల భద్రముచేసికొను మని వారికి బోధించి, వాణిజ్య
 ముతో పాటు విషధ దేశాల పర్యటనంబునం జేసి, నాగరికత
 గూడ బ్రవర్ధిల్లి జేసిరి.

అసీరియా దేశములు (యాఫ్రేట్స్ టైగ్రిస్ నదుల నడిమి ప్రదేశవాసులు) ఫోనీషియనులు (Phoenicians) ను 'అఖారు' (Akharru) యని పిలుచుచుండిరి. 'అఖారు' శబ్దము నకు 'వెక్కండ్రు' విమర్శకులు (Critics) వివిధభాంశుల స్థానములు చెల్లుచుండిరి. కాని 'అఖారు' శబ్దము సంస్కృతోద్భవమైన 'తొర' శబ్దమే యయి యుండనోపు నని దోచెడిది. సంస్కృతమున గల 'తొర' శబ్దమునకు గ్లాసు (Glass) అని యర్థము. కావున నీ ఫోనీషియనులు 'తొరమునె' (Glass) అసీరియనులకు నష్టయితేయుచు వారికి సమపాయమొనర్చుచుండిరి కావున అసీరియనులు (Assyrians) - అసురులు (రాక్షసులు) వారి మాతృభాషయగు సంస్కృతమున, 'తొర' మను పేర వాడబడుచుండిన శబ్దమునే యుచ్చరించు చుండిరి. ఈ ఫోనీషియనులే 'నైశ్యులు' అయి యుండిరి. అనగా నీ ఫోనీషియనులే ఇంగ్లీషున 'నైశ్యులయి' యుండిరి. అంగ్ల సాంప్రదాయానుసారముగ 'బైబిలు' గ్రంథము నవలంకించినను, హిందూ పురాణము

గల సంస్కృతమున 'తొర' శబ్దమునకు 'ఉప్పు' అని కూడ అర్థముకలదు. 'ఫోనీషియనులు' 'ఉప్పు' పర్యవసాదికము జరుపుచుండినట్లు పరిమాణములు లేవు. ముఖ్యము హిందూదేశ మప్పటికి ఆర్యులచే జయించబడనిదగు (రామ దప్పటికి కరికను రాణుల నధిమొనర్చుకుంటుండేత నున్న) సింధు దేశమున నముద్రపు ఉప్పు (Sea Salt) దొరకనుండుటచేత నున్నా, అనగా (Rock Salt - పైధాన అనగా) మాత్రమే ఉప్పు యగుదుటచేత నున్నా, ఫోనీషియనులు 'తొర' మను వ్యాపారము చేయుచుండెడి వారనినచో, ఉప్పు కాదనియు, గ్లాసు (అద్దము - కాచము) అనియు అర్థము చెప్పవలసియున్నది. మరియు నీ ఫోనీషియనులే గ్లాసును తొలుత దేశదేశాల పరిసరమున మొనరించు నట్లు దెలియుచున్నది.

అపలోకించినను యిదే సత్య మని తేలుచున్నది.

బైబిలులో చెప్పబడినశబ్దము “నిమ్ రాడ్” (నిమ్ రాట్, నిమ్ రాజు-) ‘నిమ్’యై యున్నది. నిమ్మొక్క తండ్రి ఇక్ష్వాకుండును, ఈతని యన్నయా కుక్కియుగదా. అట్లాట ‘ఇక్ష్వాకు’ — ‘కుక్కి’ యను నీ రెండు శబ్దములయొక్క పొరబడిన కలయిక శబ్దమా ‘కుకుక్కి’ శబ్దముగా బై బిలులో వాడబడి యుండును. అట్లు కాదందురేని ‘కుకుక్కి’ శబ్దమునకు వ్యుత్పత్తి లేనే లేదే! కావున నీ ఫోనీషియనులను వర్తకులుగామార్చి వారికి పెక్కు సముద్రమార్గములు నేర్పరించి, వారి యధికారములలో వాని నుంచి, ఆర్యరాజులకు ఈజిప్టుదేశము ముఖ్యదేశముగా జేసికొన జేసి, నైగారుయను నాతనిప్రాంతినిధ్యమున టైర్, సిడాన్, కార్పసిడా, సైసస్, కార్తజీనా, (Tyre, Sidon, Carpasida, Cnysus, Carthagena), మొదలగు వివిధ నానుముల నిష్పాద ప్రాంతాన్ని యుండిన పెక్కు ముఖ్యపట్నముల నిర్మింపజేసిన వాడనినకులే. కావున ప్రపంచమునకంతకును నాగరికతకును, శాస్త్రజ్ఞానమునకును సకలసంపదలకును, తొలుదొల్త నిలయమనియిప్పు టి (Critics) విమర్శకులు వాఁనుచున్న “ఈజిప్టు” దేశము మన “జనకుల” చేతనే తొలుత పవిత్రతనొంది విమర్శకుల యభినందనములకు పాత్రమైనదని తెలిసికొన దగి యున్నది.

IV

“నీ కంత యభిలాషయే కలిగియున్నప్పుడు నేటిరాత్రి యొకనాటకము ప్రదర్శించు నానందము పొందుదుము గాక!” అని శాంత యాలోచన చెప్పెను.

“ఏమి నాటకము ప్రదర్శించు మని నీ యభిప్రాయము?” అని నీత ప్రశ్నించెను.

“మరేమి నాటకము! నీ నాటకమే: జానకీ పరిణయ నాటకము—” అని శాంత సలహా నిచ్చెను.

“నేను జానకీ పాత్రమే గైకొందును”.

“ఔ నాను—నాకును దెలుసును. జానకివో నీ వుండ వేరుగ నింకొకర్తుక జానకీ పాత్రయు గైకొను నంతటి యావ శ్యకత యేమి? కాని శ్రీరాము పాత్ర మెవడు గైకొందురు?” అని శాంత ప్రశ్నించెను.

“శ్రీరాము పాత్ర గైకొన నింకొకరుం డుండ నేల? శ్రీరామునే మన నాటక ప్రదర్శనము జూడ నాహ్వానించితి మేని, అతడే రాముడై నిలువగలడు.” అని సర్వమంగళ సూచించెను.

“శ్రీరాముని దర్శన మభిలషింతునే గాని, శ్రీరాముడే శ్రీరాముడై నిలువ, జానకినా నేనే ప్రదర్శించవలసిన భాగము, సిగ్గుచే జయప్రదముగ జరుపజాల నను సంశయము కలుగు చున్నది. కావున శ్రీరాముని మాత్ర మే హ్వానింపవలదు.”

“ఇది యెంతమాత్రమును సమంజసమో నాలోచనము కాదు. శ్రీరాముని జూడవలె నను నుత్సాహము నీ కెటుల నుండునో, నిను జూచు గోర్కెయు శ్రీరామున కంతమాత్ర మైన నుండుకపోవని తలంతును”.

“శాంతా, నీ వన్నియు పొందని కతల సల్లడవే గాని, యేడియు నిదమిద్ద మ్మని యేర్పరుపవు.”

“అంత సులువుగా తేలదగిన యంత సులభములౌ ప్ప విషయములు కావు. జానకీ రాముల యుర్యోన్యాయలొక

వమే మన నాటక ప్రదర్శన పరమార్థమైనచో, నాకార్యము ససాకల్యముగ నెరఱు తెన్ను జూడ వలసినదేగాని యింకొకటి కాదు. ఇది సామాన్య కార్యము కాదు.”

“గొడ్డలి నీటిలో నాను నను నూహవంటి దీర్ఘసూత్రుని పలుకులు వీడి ప్రస్తుత కార్యాచరణమునకు దగు నాలోచన సత్వరముగ నాన తిమ్ము. నేటి సాయంకాలము మన మొనర్చ వలసిన, యజ్ఞఫల సిన్ధుత్వమునకు పేరటాండ్ర నాహ్వానించు కార్యమున కాలస్య మగుచున్నది.”

“మరి యాలోచన కేమున్నది. నీత నీతయే. నేను మాత్రము రాముడ నగుదును; తులసి తులసియే; సర్వమంగళ సర్వమంగళ—ఇంకను తక్కుంగల వారు వారే—ఇట్లే భయగ వలెను”.

“అట్లయినచో మరి మాకు శాంత యేదీ? ”

“ఇక నీ యిష్టముగాని, శాంతయున్న రాము నుండడు. రాము డుండిన శాంత యుండదు— ఇంద్రునచో యొక్కరే యుండగలరు. ఇంకెవరు శాంత యొక ముఖ్యపాత్రయు కాదే!”

“శాంతయే లేకుండిన నిక నాటక హేమికి? శాంతతో నే పనియంత యున్నది. ఇప్పటి కనునది యంతయు శాంతతో వే జరిగినది. శాంతయే లేకుండినచో, మొనమొన్నలో కొండచే మనము గప్పుబడిన యూషద గిడతేరునా? ఇది ముందైనను శాంత యెంతకద నడుపవలసియున్నదో! కావున నిప్పుటికి మనకు దుర్లభుల శ్రీరాములచుట్టి పాత్రము గైకొను వారులేకన్న మానెగాని, శాంతలేని నాటక ప్రదర్శన చురత రసవంతము కాజాలదు.”

“శ్రీరాము డుండనిదే, నీత యేమి ప్రదర్శించగలదు?”

“శ్రీరాము సమక్షమున నీత మాత్ర మేమాత్రము మాట్లాడగలదు? శ్రీరాము దర్శన తుశూహలత నీతకు కలదే గాని, నీత యేమి మాటలాడగలడు!” అని నీత స్థిరపరచెను.

“సరియే— మనము మన పాత్రలనే గైకొని నాటక ప్రదర్శన మాచరింప సంసిద్ధులమే కద.” అనుచు శాంత సిద్ధాంతపరచెను.

“అట్లానచ్చుటే యుక్తియుక్తముగ నున్నది.” అని నీత యొడంబడెను.

“సరియే కాని—మన మిపుడు పేరటాండ్ర బిలువ బోజులసియున్నది.” అని తులసి యనెను.

ఇట్లు సంభాషించుకొనుచు నీతాశాంతలును తులసీ సర్వముంగళలును పౌరస్త్రీ జనము సాహ్యానించుకొర కేగిరి.

V

“దావారికా, శ్రీరామలక్ష్మణ సమేతుడౌ విశ్వామిత్రుడు వచ్చియున్నాడని, చక్కవర్తి కడ నివేదింపుము”

“చిత్తము—” అనుచు దావారికుడు జనక చక్కవర్తి కడ కరువెంచెను.

* * * * *

“మునీంద్రమా, వీరును సూర్యవంశపు రాజులే గద్యే వీరికి జనకనామ మెట్లువచ్చినది?”

“ఈ సూర్యవంశమునకును మీ సూర్యవంశమునకును కూటము పొక్కడౌ యిట్లుకు సతతివారలే వీరందఱును.

మీ కుల గురుండగు వశిష్ట పెట్టిన భిక్షచే, ఇత్వాకు పుత్రుండగు * నిమిపుత్రుడు యీ పశ్చిమదేశ వాసులకును, ద్వీపాంతర వాసులకును వనిక్యాస్త్రము బోధించుచు, తచ్ఛాస్త్రమునకు జనకు తాట, జనక నామ మన్వర్థమయి తద్వంశస్థులందరును జనకులైరి. అట్టి జనకులలో నీ జనకచక్రవర్తి యొకరుండు.” అని విశ్వామిత్రుడు నుడివెను.

ఇంతలో, దౌవారికుండును, శతానందుండును, కుశధ్వజుండును, వడి వడి నరుడెంచి, విశ్వామిత్ర శ్రీరామ లక్ష్మణాదులగాంచి, శతానందు డేమియో పలుకబోవ, కుశధ్వజుండును ముందునకు వచ్చి, విశ్వామిత్రునితో, “మునీంద్రమా, ఇదియు యదను కాదు. తమింఁచ గోరుచున్నాను. ఇంతకు పూర్వమొకింత వెనుక, తాము దయచేసి యుడిసినచో, సంతయుఁ బక్కగ జరిగియుండును. నీతాళాంతాదు లిపు డిపుడే పేడటాండ్ర బిలువ బోయిరి.” అని యనెను.

“ఏమి కుశధ్వజా, నీ మాటలు నాకర్థము కాలేదు. నీతా శాంతలతో మా కేమి పని ?”

“ఏ మట్లంటిరి ?”

“మరియేమి? నీతా శాంతలతో మాకేమి పని ?”

“మరెందులకై మీ రాక!”

“ఏమేమీ? ఎందులకా మా రాక? మా రాక యెందులకని బ్రశ్నించు సంతటి మూర్ఖుత యలవడినదా? నీవును శతానందుండును స్వయముగ వచ్చి జనకు నానగా, మము నాహ్వానించుట యింతలోనే మరచితివా?” అని విశ్వామిత్రుడు తీక్షణముగా

* (దైవిలు ప్రకారము నిమరాట్ అనగా ‘నిమరాట్’=నిమిరాజు)

దృక్కుల జూచుచుండెను.

కుశధ్వజ శతానందులు యేమియుం దోషకనో యన
మిన్నకుండిరి.

“ఏమి కుశధ్వజా, మాటాడవేమి? ఏడీ జనకుడు—?”

కుశధ్వజులు మాగు మాటాడ లేదు.

“దౌవారికా, శ్రీరామ లక్ష్మణ సమేతుడౌ విశ్వమి
త్తుడు వచ్చియున్నాడని మరియొక సారి యాతనికి నివేదింపు
ము—పొమ్ము—”

దౌవారికుండును నేలొకొగాని కుశధ్వజు దెస జూచు
చుండెను. శతానందుడు విస్మితు డయ్యెను.

కన్నుల నిప్పులు గురియ, కంపిత దేహుడై, అరుణ
ముఖుడై, విశ్వమిత్తుడు, “ఏమి కుశధ్వజా, నీ చర్యలు
వీరింతలు—నీ పలుకులు అనుమానాస్పదములు—నీ చూపులు
కూరములు—నీవు సగౌరవమ్ముగ నాతిధ్యమిచ్చి మాతో
సంభాషించుటకు మారు మము జూచిన యంతన నిది యదను
గా డనియు, మేము సీతాశాంతల కొరకే యిటకు వచ్చితి
మని యనుచు, తద్దోషమాపాదించుచు, సీతాశాంత లింట లేర
ని చెప్పి, మరి పలుకక బెల్లము కొట్టిన రాతిరీతి నీళ్లు నమలు
చున్నావే? ఇది నీ మోటు తనమా? స్వతంత్రమా? ఒరుల
నవమాన మొనర్చు నీ స్వభావమా? ఈ మానముద్రకు గార
ణ మేమి? ఏమి శతానందా, వీరికి నీవు బురోహితుండవేమో!
ఈ వంశమునకు బురోహితుండ వయ్యును, వీరి హితమును గో
రువానివలె గానరాకున్నావు. నీవును బలుక కున్నావే! మీమీ
చర్యలు, మీమీ ప్రవర్తనములు, విరోధాభాసాలంకార యు

తములై యున్నవి. ఏమేని విశేషములు బతివర్తింప బడినవా ? చెప్పరేమి? అస్తదాగ్రహానల జ్వాలల కేంద్రనములు కా గోరు చున్నారా?—కాని మ్మిక జూచెద గాక, మీ మీ మై మర పులు!” అని గద్దించెను.

“ఏమో గాని, ఇపు డంతయు మాయగ దోచు చున్నది. విశ్వామిత్ర రామలక్ష్మణ పింగళు లింతకు కొంచెము పూర్వమే వచ్చి దర్శన మిచ్చి, సంభాషించి సీతను జూడ నభిలషించి, ననువు పడమి సాయంతనము మరల వత్తుమని చెప్పి తమ విడిది కేగియింటిరి. ఇపుడు మరల తాము విచ్చేసిరి. మా సంభాషణ వశమున, తామందులకు రాలేనట్లును తమ కా విషయమే తెలియనట్లును సూచించు చున్నారు గాన ఇప్పటి తమ దర్శన మనుమానమునకు గారణ మగుచున్న దిదే మనీ సంతోషించు చున్నామో సంయమిందా?”

“ఏమేమీ, ఇపుడు మా రాకయే మీ కనుమానాన్న దముగా నున్నదా?” యని విశ్వామిత్రు డొకింత విసుగు గన పరది, యొకయింత స్మృతి నభినయించి, తన దూరదృష్టి, దూర శ్రవణాది యలభ్యశక్తుల నుపయోగించి, పరిశీలించి, “శతా సందా, మీరెంత మోసము నొందిరి! ఇంతపాటి స్థితి కే మోస గిలితికే, ఇకముందు మీరు భరించగలరా యను చింత నను బాధించుచున్నది. అన్నా! ఎంత ప్రమాదావస్థ దటస్థమయినది! ఇక మీ మానసము లనుమాన పూరితములే గద—బద్ధము నబద్ధమునుండి మరి వేరుపరుప జాలరు. ఇక మరి మీరు ముందంజవేయ జాలరు. ప్రతిపదమును మీ కిక బంధక మేయగును. అలాచించిన కొలదిని నా కేమి దోచుచున్నదో వింటివా కుశ

ధ్వజా, తుదకు జానకిని రాము రూపధారియూ రావణుని కిచ్చి
చే సేతగా వివాహ మొనర్చుటో, కాని నా జాతడే సీతను
మోసగించి యెత్తుకొని పోవుటో దటస్థించెడి, నని దోచు
చున్నది.” అని విశ్వామిత్రు డనెను.

“యువరాజా, వింటివిగదా, ఇందేది మోసము?” అని
శతానందు డడిగెను.

“ఏమేమీ—నే నింతదూరము చెప్పినను తుదకు నా
పలుకులే అన్యతములుగను, మాయావృల పలుకులును, చేష్టలు
ను, మీకు సత్యములుగను, సత్కార్యములుగను దోచుచున్న
విగాః తత్ఫలము నందెదరుగాక!” యను నాగ్రహ సూచకము
తా పలుకులు వలికి, విశ్వామిత్రుడు కుపితుడై స్వదేశాభిముఖుం
డయి, “శ్రీరామా, మన కిక నిట దావులేదు వీరు రావణరాము
మాయలలో జిక్కిరి. ఇక వీరికి, గడువ నావయు లేదు. మన
మీక నిట నిలరాదు. మన వచ్చినపని యాగము వీక్షించుటయ
గదా! ఆ పని నిర్విఘ్నముగ జరిగినదిగదా! ఇక జానకి పరిణయ
విషయమా—ఆ పరిణయము వారొనర్చుకొనగలరు—రాము
రూపధారియూ రావణుడే వచ్చి పెండిలి యాడగలడు. ఇక మన
కా యుత్తరకాండతో నివుడు పనిలేదు. ముం జెట్లు కానున్న
వ ట్లగును.” అని యనుచు పోబోవుచుండ, విశ్వామిత్రు నాపి
కుశధ్వజుండును, “సంయమింద్రమా, మీరు నుడివిన దంత
యు సమంజసమయకా గాక, గాని ఆ విశ్వామిత్రు రూపము
వకును తమ యాకారమునకును లేశమవి భేదము లేదు. రామ
లక్ష్మణులమాట మరి చెప్పనక్కరయే లేదు. ఇక నీ పింగళు
డై, అభేదవృత్తియే— కంఠ స్వనములు మాట దలపెట్టు

సక్కరయే లేదు. ఇట్టి పట్టుల నేయదగిన కార్యము పాలుపో
కున్నది.” అని విశ్వామిత్రునితో నని, శతానందుని చెవిలో
నేమో చెప్పి, యాతని సంపివేసి, “మునీంద్రమా, మనము
జనకుని గూడ నొకసారి చూడబోవుటయే యుచిత మని దలం
తు” నని విశ్వామిత్రుని రామలక్ష్మణులం దోడ్కొని, జనకు
నగరునకుం దోడ్కొని పోవ, జనకుండును, “మునీంద్రమా,
ఇవే మత్స్కృత నమస్కారంబులు గైకొనుడు, శ్రీరామచంద్ర
లక్ష్మణులారా, అనేక వేదోక్తాశీషరంపరలు; ఈ యాసనము
లలంకరింపుడు. మునీంద్రమా, మాయావుల చేష్టలం దగులు
వడి, నా మానసము డోలాం దోళిత మయి యున్నది. నిజ
రాము నేర్పరింప దెన్ను దోపకున్నది. జానకీ పరిణామము
జరుపు మార్గము దెలియకున్నది. దమయంతీస్వయంవర సమ
యమున ఇంద్రాదుల నలురూపములచే భ్రమజెందు సమయ
మున దమయంతి సరస్వతీదేవిం బ్రార్థించి, నిజ నలు రూపము
దెరింగిన కథ నెంతకాలమున కైనంగాని మరువజాలము: అట్లు
గాక, మాయ రాముని నుండి నిజ రాముని వేరుపగుప గల
అపాయము లేని యుపాయము జూప వేడుచున్నాను.” అని
వేడుకోలుగా పలికెను.

“ఇంత స్వల్పకార్యమునకే యింత యాలోచన సేయుట
గోట జిమ్ముదాని గొడ్డంట గొట్టంగవలసి వచ్చుటయగా నూ
హింతును. మీ యింటి ముంగిట నెంతకాలమునకో నెనుక
నుండియు బడియుండిన శివుని విల్లు నెత్తగలిగినవాడు తొలుత
శివుండును—ఇప్పుడు శ్రీరాముండును మూర్తిమే— కావున
జానకీపరిణయము కొరకు తత్స్వయంవరమే సాటించి, యు

విలు నెక్కువెట్టిన వానినే మా జానకి పరింపగల దను వార్త
దేశదేశాల నెరవినచో, రాజు లందరును రాగలరు: వచ్చిన
వారితో శ్రీరాము రూపము దాల్చగల సామర్థ్య ముండిన
వా రుండగలరే గాని, తద్భుజబలమును, తద్వీర్యమును జూప
దగినవారిక నభుతోనభవిష్యతి—కావున శివునివిల్లు విరచుట
(పంచుట, యెక్కిడుట, విలుతాగ్రతిని వింటి చివరలకు దగిలిం
చుట) యను శోధన (పరీక్ష-ప్రమాణము-మచ్చు) వలన
నిజరాము నెరుంగ గలుగుదువు. ఇంతకన్న మిన్నయా మార్గ
ము సున్న. అపు డా విలు నెక్కువెట్టగలవా డగు రామునే
మీ జానకి పరింపగలదు. ఇదియే నిర్గమింప దగిన మార్గము.”

“మునికులసత్తమా, మీ మాటలు మంత్రంబులు: మీ
నుడులు వేదములు: మీయానతి సతిక్రమింపదగదు. కాని యిం
తనింత జరుగు నని నే ననుకొనలేదు. ఇదివరకు వచ్చినవారు
తాము కారని తమ పలుకులవలన దేలినది. వారు మము
జూడ వచ్చినపుడు, ‘రాక్షసులు రామలక్ష్మణ విశ్వామిత్ర
సింగళ రూపధారులై మిము జూడవచ్చెదరు సుమా; అట్టి
వారిని జూచి, మమ్ముగా నెంచి, మోసము జేందెదరు సుడి!
భద్రము, భద్ర’ మని చెప్పి చెప్పి మరీ వేదలిరి. అన్నటులే
యిపు డిటుకు మీరును దయచేసిరి. నీతను జూడ నెంచి,
యామెను మదాస్థానమునకు దెప్పింపు డని కోరిరే గాని, అ
ప్పటికి వీలు కామి నటుల జరుగ ననువుపడలేదు. తుదకు
మీరా వారా నిజ రామాదులను సంశయము గూడ గలిగిం
చిరి. ఈ సింగళుని రూపము గూడ వారితోపాటు జూచితిని.”

“అ—ఏమేమీ! నారూపము ధరించిన మూర్ఖుడెవడు?

అట్టివాడు నా తలిదండ్రులకు బరిచర్య నేమునా? ఈ రామ
లక్ష్మణులతో పాటు నావలె పాట్లు పడనా? పండిన చోట నుం
డకయ, నుండినచోట నుండకయ, నా వలె ద్రిచ్చుకునా? ఎవ
డయా, వాడు? ఇక నాకు రావలసిన భక్త్యములు లానే వై
కొని మరి నాకు దక్కనీయదు గాబోలు అన్న! ఎంత మో
సమాయె!!” అని పింగళుడు విచారించెను.

“నీ విచారమున కేమిగాని, యిపుడు జరిగిన ‘తష్టల
తమాషా’ నీకు సుబోధకము కాలేదు- పోనీలే- మున్నగు దేని
జూచుకొనవచ్చును; కాని, జనకా, యిపుడు మనము చేయా
వలసిన దేమియు లేదు. ఇప్పటికి మేము మా విసిది కేసుదా
ము.” అని విశ్వామిత్రుడు నుడువ, జనకాదులు విశ్వామిత్రు
రామలక్ష్మణాదుల వీడ్కోలిపి మరలివచ్చిరి.

VI

వైవస్వత మన్వంతర పంచమ త్రేతాయుగ చతుర్థ భా
గమున 30,000 వ సంవత్సర మగు సౌమ్య సం॥ మాఘ
బ॥ ౧౪ (చతుర్దశీ) దివనమున జనక నిర్వర్తిత యజ్ఞమున
కాహ్వనింపబడిన రాజు లెల్లరును యిపుడు మిథిలా నగరము
నకు వచ్చియుండుటం జేసి, త ద్రాజులొకమెల్ల మెరుంగుటకు
జనకునాన జాంఘికు డొకడు యిట్టుల సాటించెను.

గీ॥ వినుడు, జనులార, ఘనులార, • వీరులార,
నమయ మిదె వచ్చె మీ బల • శౌర్యములకు
మేము వినలేదు; కనలేదు; • మే వెఱుంగ;
నునిన లాభంబులేదు న • త్యము వినుండు.

సీ॥ ఇట్వాకు కులమున • నృప మండనుం డగు

“నిమి” చక్రవర్తి నా • నెగడు నొక్కడు
అతని సంతతివార • లనఘులు “జనకులు”

వారిలో నొక్కండు • పావనుండు
జనకుడన్ భూపుండు • తన కుమార్తెకు స్వయం
వరమును జాట నన్ • బంచె నిపుడు;

శూరులారా, రణ • ధీరులారా, మహా
వీరులారా, రండు • పెండ్లియాడు

సీ॥ డళుల రాజుల కిదె సమ • యంబువచ్చె;
పందె మున్నది; చివికిన • పాత విల్లు
విడిచినం జాలు; మా సీత • పెండ్లియాడు
దరుణ మియ్యది గోల్పోవ • దగదు మీకు

నా॥ అల త్రిపురాసురు • లలఘు బలాధ్యుల్
చెలగి జగంబుల • జేడ్పడ జేయన్
అలిగి మహాగుం • డా శంభుం డీ
విలు చేకొని పారల • పెం వణచెన్.

పం॥ త్రినయనుఁ డా నురారుల వ •

ధించిన పిమ్మటఁ గార్మకంబు న్నా
జనకుని తావునన్ విడిచె; •

జానకి యాడుకొనం దలంచి యీ
ధనువును చేతఁబూని పలు •

తావులఁ ద్రిప్పెడి ద క్కతంబునన్
వినుడు, బలాధ్యు లీ చిటుత •

విల్ దునుమాడిన వాడె భర్తయ్యా

శ్లో ౧౧॥ ఏ నృపు డీ ధను • పెక్కిడఁ జాలున్ :

వానిని మానిని • వలచి వరించున్;

దొనముఁ గలిగిన • త్కొ పతులారా;

జానికిఁ గోరినఁ • జనుడెం డింకన్.

వారల వీరల • వైరు లటంచున్

గూర్రాత్రులులఁ • గూల్పగ నేలా;

బీరము లాడెడు • వీరవ రేఖ్యల్

పోరుష ముండిన • పంపుకు ధనువున్.

తెంపరుతా రణ • ధీరుల ననిలోఁ

జంపితి మని భువిఁ • జాటగ నేలా

వంపుడు చివికిన • పాత ధనుస్సున్

పెంపు నుతింపన్ • బెంపిలి యాడున్.

అని యా జాంఘి కుకు పాడుచు, నడచుచు, నిలచుచు,
నాథలానగర వీధుల నెడ నెడ సాటించుచు బోవుచుండెను.

VII

మంగళ వాద్యములు నడుమ, కొందరు స్త్రీలు యిత
టేటికిని పోవుచు వచ్చుచు నుండిరి. అంగొక యింటి ముంగిట
గొక యెరుకసాని;

భవురాణిఁ బర్వ సెం • భవు రాణి జలచి

సృవుబోణి భక్తితీ • మొక్కు లర్పించి॥

అని యెవ్వరి పాడుచుండ, నొ శయురే ముంగిట కొందరు
స్త్రీలు వేచియుండ, నా స్త్రీలొక వజ్రనుండి, మొక తె యెడ
కవాని దెగపోవు చుండెను. ఈ వేచియున్న వారిలో గొక

‘జానకీ-తడవగుచున్నది—రమ్మ! అని బిలువ యెరుక సానిని
సమీపించుచున్న నామె యొకసాతి వెనుదిరిగి చూచియు నా
యెరుకను సమీపించెను. అటుల సమీపించి నిలచిన తోడనే
ఆ యెరుకసానియు నిటుల సోదె చెప్ప నారంభించెను.

ద్వీపద! భవురాణిఁ బద్మసం • భవు రాణిఁ దలఁచి,
పువుబోణి భక్తితో • మ్రోక్కు లర్పించి,
సఖి నీదు హస్తంబు • చక్కఁగాఁ జూచి,
అఖిల కాంక్షలు దీఱ • నాశీర్వాదించి,
నీకు సోదెలఁ జెప్పి • నీరేజనేత్రఁ,
కోకలం గైకొందుఁ • గోకారివదన,
చీర లీయవె నాకు • సింగార మొప్పుఁ
గోరిక లీడేరు • గోరిన యంత;
బొట్టెఁ జేడ్చకయుండ • బొట్టె డన్నంబు
బెట్టి బట్టల చాలఁ • గట్టగా నీవె.
నలువ వ్రాతయుఁ దప్ప • నా సోదె దప్ప,
దలివేణి వాణికి • నాత్మీయురాల
దుర్గుడు సతతంబు • దోసిలిం గూర్చు,
భర్తని కరుణచే • వరములం గొంటి;
మాళవ నేపాళ • మళయాళ గౌళ
చోళ కర్ణాటాది • శుద్ధాంత కాంత
పేఁ జెప్పు సోదెకు • నెవ్వేళ మెచ్చి
పూజింతురే నన్నఁ • బూబోణి వింటె,
పడ్డతి నామందుల • భక్తించె నేని

కొడుకులు పుట్టరే • గొడ్డాలికైన
 మాచకమ్మయు నాడు • మంచు సేవించి
 ఏచి యెల్లలు మెచ్చ • నీ డేలు జూవె
 మంచుల స్మృతికుల • పాత్ర తంత్రముల
 నిందివరేక్షణ • యెఱిగినదానః
 అల యయోధ్యకు నేగి • యందఁమఁ దిరిగి
 ఎలమి నెల్లరు మెచ్చ • నెఱుకఁ జెప్పితిని
 దశరథు నిల్లాండు • తనివి దీఱంగ
 శిశువులం గన్నారు • చిరకాలమునకు
 తిచ్చమై మెచ్చి వా • రిచ్చిన యట్టి
 పచ్చల పతకాల • బహుమతిం గొంటి
 ఒప్పుల కుప్పు నీ • వ్రనయింతు వనుచుఁ
 జెప్పి నీ తల్లిచే • మెప్పులం గొంటి
 స్థిత కుందరదన • శీతాంసు వదన
 చేసులం జ్ఞాపవే • శృంగారనదన
 అందనకా నీ బుగ్గ • కెం దమ్మి మొగ్గ
 కంఠోయి విడు నీ • కంఠోయి పొందు
 చిగురాకువంటి నీ • చేయిఁ గైకొంటి
 వగున యంటయ్యె నకో • దగివుఁ జెట్టకున్;
 పద్మాక్షి పద్మకు • సద్మంబ వగుచు
 పద్మినీ జాతిలో • బ్రహ్మతీ గొంటి
 వానె! నెమ్మది వాంఛ • నంకురించినది
 వాసనీ చెప్ప నా • సరసంబుగాను
 తూలకాలము నుండి • జనియించె నది

బాల! శుక్లముని • పగిది రే కెత్తె
 మునులు రాజులు నిన్ను • బోవ నున్నారు
 వనజేషణా, నీకు • భయము లే దింక
 నామాట లాలింపు • నారి చిన్నారి
 నీ మోముఁ బై కెత్తు • నీలాబ్ధవేణి
 వనిత, దుష్టుల కంటఁ • బడకుండ నెపుడు
 మునులు రాజులు నిన్ను • బోచుచున్నారు;
 కంటికి తెప్పయై • కాంత యొక్కరిత
 అంటి నిన్ వెన్నాడు • నామె నీ సకియ;
 వైరు తెండతొ నిన్ను • వాంఛించి యకట
 మారువేసము లూని • మలయుచున్నారు
 ఎవ రెన్ని చేసిన • నే కీడు లేదు
 ఉవిద మేలా నీకు • నోర్మియో నున్న;
 భవ చాపమును వంచు • వాఁడె నీ మగఁడు
 పువ్రబోణి నీ యిచ్చ • పురుషుఁడే వంచు;
 పాకారి పూజిత • వాణి శర్వాణి
 నీ కోర్కె లీక్షేర్ప • నే సన్నుతింతు.

“యెరుకసానీ, నీ వింత సేపును కష్టపడి నా భూత
 భవిష్యద్వర్త మానముల దెలిపితిని. గాన, నీకు దగిన పాఠితో
 పిక మీయ జాలకపోయినను, యిప్పటికి నే నొసంగ గలిగిన
 యుపాయన మిదియె” యని, దాసి కొని వచ్చు చున్న కదళీ
 ఫలములలో గొన్నితీసి యా యెరుక సానికిచ్చి యామె నంపి
 చేసి పటువేగమున మరల తన స్వజన బృందమును జేరెను.

“నీమే, తులసీ, ఎంత సేపు మము నిలువ బెట్టితిని? నీ

“చేయి జూపించుకొని వచ్చితివా?” అని నీత యనెను.

“అలా చేయి చూపించిన తోడనే, నేనే నీ వని యనుకొని, నీ చరిత్ర యంతయు నేకరువు పెట్టినది.”

“నీ వెవరో తెలిసికొన జాలక, నినుజూచి, ననుగూర్చి చెప్పిన యెరుక యెంతవరకు సత్యమగును?” అని నీతయనెను.

“పోనీలే; ఏమియు వ్యతిరేకముగ జరుగునని యన లేదులే!” అని తులసి యనెను.

“అదిమాత్రము సత్య మెట్లగును?” అని జానకి పలుకుచు, పేరటాండ్ర నాహ్వానించు కార్యము పూర్తయగుట నన్వజన బృందముతో స్వగృహోన్ముఖ యయ్యెను.

“సత్యము కాకేమి? జానకి వ్యక్తిని పొరబడినదే కాని, జానకి యెడ నన్వర్థమగు విషయము లెట్లసంభవము లగును?”

“అట్లయిన నేమి చెప్పినది?”

“నీవు కోరిన వగుడే శివుని ధనస్సు నెక్కువెట్టి యట్టి నీతఁడై పోగిన నెరపి నిను బెండ్లాడ గల డని దెలిపెను” అని తులసి పలికెను.

VIII

“ఏమోయి, యిప్పటికి కథ యెంత వరకు నడచినది?”

“నడచుట కేమున్నది? మన మందరమును కలిసియే వెళ్లియుంటిమి కదా, జనకునింటికి! అప్పుడు వారికిని మనకును సంఘటిలిన సమావేశ కారణమున వారి మనస్సుల సంశయ ముండుకొని, రాముత్తమ విశ్వామిత్రాదులను నిజజనులుగా నమ్మక, అనుమానించి, కొంతసేపు చర్చ జరిగినదట. అప్పుడే నీతపేరటాండ్ర బిలువ నేగుచున్నదని దెలిసికొని, శత్రుత్వ

స్వర్ణనా సుఖమైన లభించుగాక యని యెంచి, యెరుకసాని వేషమున నేగితిని.”

“అన్నా తొందర పడితివే! అట్టి ప్రయత్నమున తత్సర్వ ప్రయత్న మేమియు నీవుచేసి యుండలేదు గావున, నీవు విఫల మనోరథుండవయి యుందువు.” అని తన యనుమానమును మాల్యవంతుడు వెలువరచెను.

“ఎప్పుడును నీ మాటలు చల్ల చుక్కలును, సున్నపు పిడతలును అయియే యుండును. నా మనోభీష్టము నెరవేరు నుపాయమును, తత్క్రియాసిద్ధి ప్రదాయకమగు నూహలును, నీకు జనింపవు. నా యెడ మైత్రీ నెరపుచు శతృత్వంబు సాధింపుచున్న జ్ఞాతివి; వైరివి; కోసి పారవేయగ రాని రణమవు; కుమతివి; అరివి; సీతో బ్రసంగించుటే అశుభ సూచకము; ప్రమాదకరము.” అని రావణుండనెను.

“కుర్రా, అటుగాదు; నా మాటల జక్కగ బోధించు కొన జాలక పోతివి. నీ శ్రేయోభిలాషిని నేను. అది యెరుగకున్నావు. యెరుక సాని వేషమున బోయి జానకీ కరస్పర్శన సుఖమ్మునైన బొంద నూహించు చున్నానని యైన మున్నుండుగ చెలియ జేయక పోతివే! అది జయప్రదముగ, నిరవధికముగ, నిర్భయముగ నెరపు మాగ్ధము జెప్పి యుందునే యని యంటి: నంతే గాని మరి యొకటి కాదు. అట్టి కార్యమునకు, తత్సర్వ ప్రయత్న మేమాత్రమును జరుప కుండ గడంకుట, నేమేసి పొరబడి యుండువేమో యని శంకించుచున్నాను”.

“ఏ పొరపాటును జరుగలేదు; నీవు శంకించు చుండుట నీకు పరిపాటే. మరి నీ కుశ్శంకలకు తావులేదు. ఆమె కరస్ప

ర్భనము జేసి తదానందము నొంది, మరీ మరలి వచ్చితిని. ఇంకేమి సాక్షులు వెట్ట గలవు ? మరేమి వంకలు దీయగలవు?”

“నే నెట్టి వంకలు వెట్టుటకును సిద్ధముగా నుండ లేదు. కాని నీవెవరి హస్తమును స్పృశించి, సీతయని భ్రమ పడితివో యని నేను సంశయించు చున్నాను.”

“నీ కెట్టి సంశయమును అక్కరలేదు. ఆ పని పూర్తియై పోయినది. ఆ పై పని యేమి చేయవలెనో యాలోచింపుము.” అని రావణుం డనెను.

“ఆ పని పూర్తియైనదని నీ వనుచున్నావే గాని అది యెంత వరకు పొరపాటు కాకుండ జరిగినదో తెలిసికొన వలసి యున్నది.”

“ఏ పొరపాటును లేదు—”

“పోనీ కాని—జానకి యేదో ప్రతిన నూనినదని యొక వదంతియు, తత్సంబంధ మగు నొక సాటింపును, జరిగె నని యు వింటిని. నీ కేమేని దెలిసినదా ?”

“ఆ—ఈ మాటల సందడిని చెప్ప మరచితిని. జనకునింటి ముంగలి యజ్ఞ వాటిక సమీపమున పడి యుండిన యొక చివ్రకు విల్లు నెవ డెక్కు వెట్టిన వానినే తన జానకి వరించు నని, జనకుడు సాటబంచెను.”

“అన్నా! చిక్కు దెచ్చి పెట్టి నాడే జనకుడు!”

“ఏమీ, ఇదియును చిక్కే యగునా? ఆ చెదపట్టి యుండినచివ్రకు విల్లు విరచుటయు నొక చిక్కగునా?”

“అది చివ్రకు విల్లును కొంటివా? ఆ విల్లెవరిది యనకుంటివి? ఆ వింటి మహిమము నీ వెరుగకయ గదా యిట్లు—”

కొను చున్నావు!”

“ఆ వింటికి మహిమ మొకటియూ ?”

“ఆ మహా మహిమము నీ వెరిగి యుండుటకు నీలు లేదు. నీవు మొన్న మొన్నటి పసికూనవు. ఈశ్వరుడు త్రిపు రాసుర సంహార మొనర్చిన కాలము నాటికి నీవు జన్మింపనే లేదు. అట్టి పట్టన నీ వాకార్ముకపు మహిమ మెరుంగుట యెట్లు సంభవ మగును? ఇంతకును నీవా వింటి నెక్కిడు ప్రయత్నమైన సలుపకుమా! జానకి నీకు లభించు మాట యటుండ నలుగురు రాజులలో నగుబాటును పరాధవమును సంభవింప గలవునుమా. అట్టి నగుబాటు నీకే కాక మాకును జెందగల గు. దూర మాలోచింప వలసి యున్నది.”

“నీ నోట నెప్పుడును అశుభంకరమగు పలుకులే వెలు పడుచుండును!” అని విసుగును సూచించుచు “నీవు మిత్రత్వ మున వెంటి శత్రుత్వమును సాధించు చున్నావు!” అనుచు రాజులు కొక వేడి నిట్టూర్పుతో “ఇంతకును నెనుగా బోయిన గదా!” అని యనెను.

మూర్ఖులందఱును మరి కొంతసేపటి వరకును మారు పలుకక మిన్నకుండి తుదకు, “బాలకా, యికపై నేమిచేయ నలంచి నావ్రా, నీవే నుడువ వలెను.” అని యనెను.

“ఇక మరి యనుట కేమున్నది? ఈ సౌమ్య సంభాషణ బహుళ అమావాశ్య నాడే గద శివుని విలునొంచుట! నాడే గద జానకీ స్వయం వరమును? ఆ నాటికి మనము మన ముగ్రతి వర్ణముతో వేరు వేరు వేషములతో స్వయం వరమున కు బోయి ఆ శివుని ననఁజుచు చూచి, ఆ విలు కట్టె వంచి,

యొక్క వెట్టి జానకిచే పూలహారము నంది మన నగరమునకు
మరలి వచ్చి, మన మందిరమున, కళ్యాణ మంటపమున, జాన
కిని బరిణయ మాడవలె—నంతియ—ఇందుకు దగిన సన్నా
హ మొనరించు ప్రయత్న మొనర్చుము.” అని సోత్సాహము
న బలుకుచు లంకేశ్వరుండతి రయమున నిజసదనమున కేగెను.

“అయ్యో, మూర్ఖ బాలకా! కార్త వీర్యాన్వనునితో
చేయి గలిపి తుదకోడి యాతని హజారంబున నూడిగంబు సే
యుచు, నాతనిచే బంధీకృతుండవై, యాతనియొచ్చిష్ట కుండం
బున నిడిన యింత యోగిరంబు గుడుచుచు, కడు నిడుమల గూ
డుచుచునుండ, కడకు పులస్త్య మహామునిచే తదుపద్రవము
నుండి విముక్తి జెందియు, నీ పారపాటును, నీ బాహుశక్తి పరి
ణతియు నెరుంగ లేక పోతివి!

“సముద్ర తీరంబున తర్పణం బొనర్చు కొనుచున్న
జాలిని బ్రతారింప బోయి, యాతనిచే సప్త సముద్రము
ల ముంచబడి, హత గాతురై దిక్కులు నూచు చుం
డు నినుగాంచి, పాప మా వాలి నిను గరుణించి, విడచుట
యు నింత వేగముగ మరచిపోయి, నీ బాహు బలమును వివ
రీతముగ బరిగణించు చున్నా వేమి యందును?

“పాతాళంబునైన నీపరాకృ మంబున గెలువగల వను
దురభి మానంబున బలిభువనంబుసొచ్చి యచ్చట నీవువత్సటనం
బొనర్చుచుండ నచ్చటిబాలురు నినుగాంచి దశశిరమ్ముల కీటక
మ్ముని వారిచేతుల నిను గ్రహించి ఒక బాలుని చేయినుండి వే
రొక బాలుని చేతికి నిన్నుండిచ్చుచుండ నీవు వారిచేతు గరువ
—యేమిది! దుష్టకీటక!’ మని వారు నిన్నావలకు విగరివేయ

నెన్నియో యోజనముల దూరమునబడిపోయి తున కట నుండి నీ పుష్పకం బెక్కి యెట్టెటులనో నీ ప్రాణంబులు దక్కించు కుని స్వస్థానంబు జేరుకొంట మరచిపోయి యిపుడు శివుని విలు నెక్కువెట్టుట దల పెట్టు చున్నావో!

“దిగ్విజయ యాత్ర నలుప నేతెంచి, యయోధ్య నప్పటి కుండిన సరణ్యుండను రాజుతో నీవు యుద్ధముసలిపి తుదకాతనిచే నోడి పోయి త్రాహి త్రాహి యనియాతనియూడిగంబున నుండి యుండి యాకటకి మండుచుండిన కడపునకాతడిడిన యింతయో గిరము భుజించుచు, కాలముగడపుచు, కడకాతనిశరణమునొంది, యాతనిచే నీవు బంధవిముక్తుండవై, నీకు ప్రాణదాతయనా నా యరణ్యుని గొలుచుచు కొంత కాల మాతని కడ నుందునని యాతనినమ్మించి స్వామిద్రోహ మొనర్చి, పాప మాతడు మై మరచినిద్రించుచుండ, కటా, యాతనిచంద్రహాసంబున, నాతని కుత్తుక నడికి, నీ తావును జేరు కుంటివి! అదియును మరచి యిపుడు నీ బలిమిని యెరుంగక ముక్కంటి వింటి నెక్కువెట్ట దలపడు చున్నావా? ఎంత బేలవు! తన బలము, నెదిరి బలమును సంపూర్ణముగ బరిగణింప శక్తి లేక మితి మీరిన పనికి దలపడి సవాడు తుద కెట్టి యిక్కట్టులనైన నొందవలసి రాక తప్పదు!

“తన ప్రయత్నముననున్న లోపము లిట్టులుండ, నిక నే కన్యంగూర్చి యిన్ని ప్రయత్నములొనర్చు చున్నాడో, యిన్ని వంతల గుందుచున్నాడో, యింత మంది సహాయ మభిలషించుచున్నాడో, యిన్ని మాయ వేషముల వేయుచున్నాడో, యింత యనలోచితముగా శివుని విలు నెక్కు వెట్ట దలంచు చున్నాడో, అట్టియాకన్యకంగూర్చి యాలోచింతమన్న నామె

పూత చరిత్ర; అనుకూల; విమలాంగి; కులజ; కుశల; సుశీల
 సంపన్నయాజ్ఞానకి. ఇక నామె పూర్వచరిత్రము దలంతుచున్న
 నీ మూర్ఖునకు జ్ఞప్తిలేదు కాని, తనకు మారక కారితే-వేద
 పరుండను బ్రహ్మముషి అలనాడు విష్ణు నారాధింప, వేదవతి
 యను పేర తన కుదయించిన కన్య దిన దిన ప్రవర్ధ మానయై
 మూడు లోకంబుల మోహింప జేయునంతసర్వాంగ సుందరియై
 యుండ, నామెకు వివాహ మొనర్ప వేదపరుండు బ్రయత్నము
 లు సలుపుచుండ వేదవతియు, సామాన్య మానవు వరింప నని
 యు, పరమ పురుషుగోరు చున్నాననియు, తండ్రికి బ్రత్యుత్తరం
 బొసంగి, అమ్మహా పురుషుని గూర్చి తపం బొనర్తు నని
 హిమవన్నగ పరిసరారణ్య ప్రాంతమున గంగా తీరంబునకు
 పోయి తదేక ధ్యానమున కాలము పుచ్చుచున్న కాలమున
 తన దిగ్విజయ యాత్రలలో నొక నా డీ మూర్ఖుడా వేదవతిం
 జూచి, మోహితుడై తన పుష్పకమున తనతో రమ్మని,
 యామె కరంబు నొడిసే పట్ట, నామెయు తనచేయి పట్టిన
 వానిచే నపవిత్రురాల నైతి ననియు, నక్కతంబున తన తపో
 భంగంబు కలిగె ననియు, నెంతేని విచారించి, యగ్ని బడి దగ్ధ
 యయ్యె. త దనంతరం బా యాత్మయే యెన్నియో
 మార్పుల నొంది, తుద కిపు డీ జానకి యయ్యె నని యెరుక
 గలవా రెందరో వాకొనుచున్నారు. పరమ పవిత్ర చరిత్ర
 యా నీ జానకిం గూర్చిన యీతని బలితంపు బ్రయత్నములే
 యీతని యంత్యకాలము వేవేగముగ సమీపింప జేయు నని
 పొడకట్టుచున్నది. అలనాడట్లుహస్తంగత యయ్యె, నలభ్యయ
 లైన యా వేదవతియే యీ జానకి యని గ్రహించలేక.

ఇంత నొనర్చు చున్నాడు. పోనీ యని జానకీ పూర్వచరిత్రము వేదవతిగా నెరుంగు మనియు, నిక నీ ప్రయత్నావళి వికళింపు మనియు, చెవి నిల్లు గట్టికొని చెప్పినకొలందియు పాపమా జానికి యెడయు, మంత్రీ కార్యము సాంగముగ నొనర్చు నాయెడయు, మితి లేని యీర్ష్య పొడమి, తన బాహు భులంబును, తన మాయలును నుపయోగించి, తన కార్యము నిర్విఘ్నముగ జరుపుకొన నొచుచున్న నీవెంగ లీ డిపు డా భగ్గు విలు వంచుట నొక తృటిపాటి కార్యముగా దలంచుచున్నాడు.

“విష్ణువర్ధన పురం బేలు విష్ణువర్ధనుండను రాజు, శ్యామలాంగి యను దన కూతు నిమిత్తమున పర్వతుండును, గార్జ్యుండును నను నిరువురు ఋషిపుంగవులచే శపితుండౌ సందర్భమున పరమపురుషుడే కరుణించి, యా ఋషులచే నీ విష్ణు వర్ధనుం డొందిన శాప శిక్ష తానే పొంది, మాయా మానుషత్వము వహించి, యిపు డీ జగన్నాటకమున దా నొక ముఖ్య పాత్రయై ప్రదర్శించుచున్న మహావీరుం డగు నీ శ్రీరాము చరిత మెరుంగక, శ్రీరాము వీర్య మెరుంగక, శ్రీరాముని సామాన్య మానవుగా నెంచి, నాతని కార్యముల కవాంతరములు కలిగించుచున్న మూర్ఖు డీ దశకంధరుడు. ఏ సమయమున తన దశకంఠ విలుంతన మొనర్పబడునో యను ననుమానము ననుననయము వేధించుచున్నది. ఏ యనుమాన మున్నను, లేకున్నను, అసంగతముగా నాకు సంఘటిలిన యీ దిక్కుమాలిన మంత్రీపదవి బాధించుచున్నది. అందునను ప్రధాన మంత్రీనట! శివ ధనుర్భంజన మొనర్ప తా నేగునట! త త్సన్నాహములేనట

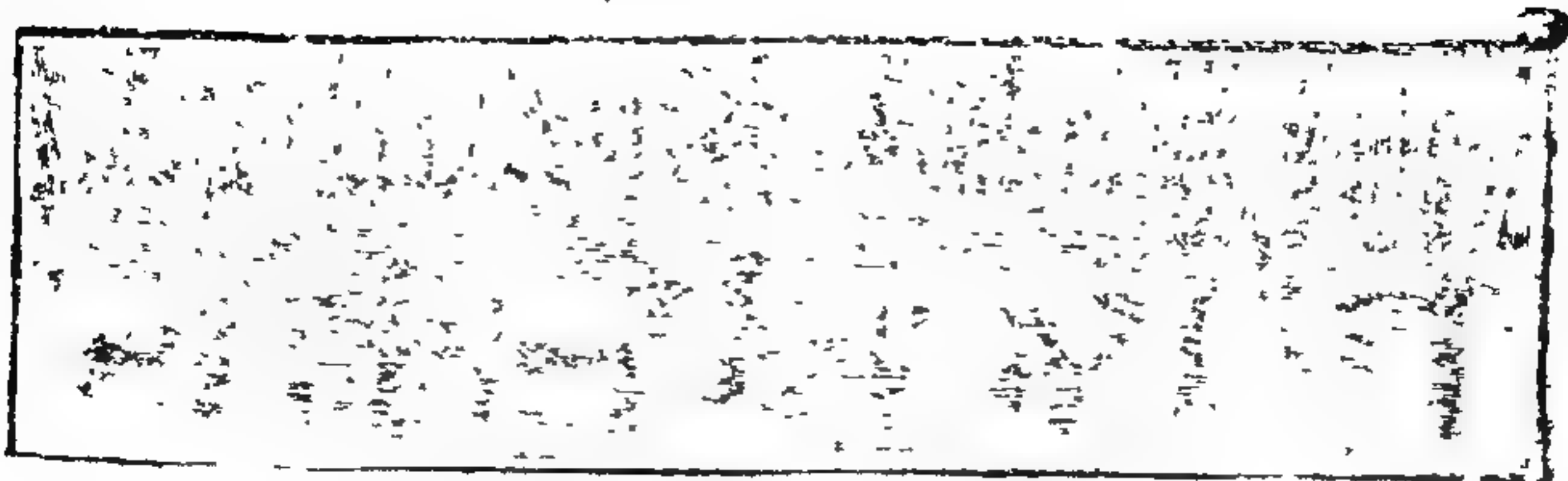
నొనర్పవలెనట ! నా మానసమున కిష్టము లేకున్నను యీ దుస్సాధ్య కార్యమున కేనట—జతన మొనర్పవలె నట— అన్నా—పెద్దయైన నేమి—చిన్నయైన నేమి ? నేవకా పృథ్విమే గద ! అందునను నీచసేవకా సమితి యశా నీ తు మంత్రే వర్త. మధ్యమున నిర్గమింపవలసి వచ్చినందుల కెంతేని నా మనం బెరిసెడిని.

“ఏది యెట్లున్నను ‘శివుడు తాండవమాడ, నాతని నను సరించియున్న పిశాచీ భూత భేతాశములుంగూడ నాడవా ?’ యనున ట్లీత డెట్లాడిన న ట్లాడవలసిన వారిలో నేనుం గూడ నొకరుండ నౌట నను దుర్యోగంబునం బడితిని గదా ?

“ఇపుడట మిథిలను జనకుడు నెరపనున్న “వీర్యశుల్క” యగు శివుని విలు నొంచుటయు, తదనంతరము స్వయంవరము ను గూర్చిన ప్రయత్నములే మేమి జరుగుచున్నవో దెలిసికొని రా నా యనుచుని (స్త్రీ) వేషమున నంపి దెలిసికొన జూడెద గాక !

“అన్నా ! నామానస మెంత స్వామి కార్యాచరణ లగ్న మై యున్నది ! తావఱుడు తన ప్రయత్నముల నపజయము నొందు నను శంక మాటిమాటికిని, ప్రతి పదమందును, నూ హించగలిగిన వాడ నయ్యును, బాంధవ్య బంధనమున నేమి, అయ్యో, కుర్ర డనియైన నేమి, యాతని కపయశస్సు కలుగ కుండుకొరకు మరల మరల తన క్రియా సిద్ధ్యర్థము నే నుపూను కొనవలసి వచ్చుచున్నదే !” అని మాల్యవంతు డనుకొనుచు స్వ కార్యావలంబను డయ్యెను.

పరిణయ విభిముములు

ఇరువదియొకటవ ప్రకరణము

సింహావలోకనము

I

“ఓ నాను” ‘జానకీ పరిణయ నాటకమే’ ప్రదర్శింపవలె నని తొలుత దలంచితిమి. కాని అందుకు తగినంత వ్యవధి చాలదు. ఇంతకును జరుగనున్న జానకీ పరిణయముం గూర్చి యిప్పుడు నాటకమేల ? ఏ కాలమం దైనను, ఏ దేశమం దైనను, జరిగిన సంగతులే నాటకములుగా లోకమున ప్రదర్శించుచుండురు.” అని తులసి యనెను.

“ఓ-లే-కనుక యిప్పు డేమి ప్రదర్శింప వలయునని నీ యాహ-” అని శాంత బ్రశ్నించెను.

“సులభముగ కొలదిలోనే పూర్తియగునట్టి ‘జానకీ యెరుక’ అను నాటకమును ప్రదర్శింతుము గాక.”

“అట్లయిన నెరుకసాని యెవరు కావలెను?”

“నేనే యెరుకసాని” నని తులసి యనెను.

“అట్లయిన నీ వెవరి యెరుక చెప్పెదవు?” అని సీత యడిగెను.

“నాకు కానవచ్చినవారి యెరుక, నాకు దోచిన రీతిని చెప్పెదను.”

“కా నిమ్మది యేదో చూచెదము గాక !” అని సీతా శాంత లనిరి.

జనకుని రాణివాసమున జరుగుచున్న యీ నాటకము జూడ పెక్కండు స్త్రీలు వచ్చి గూరుచుండి చూచుచుండిరి.

నాటక రంగస్థలమున నిలచియున్న పాత్రధారులౌ వారలలో నొక మానిని చేయి పట్టుకొని యెరుకసానిపాత్ర ధరించి నిలచియున్న తులసి యిట్లు చెప్ప దొడంగెను.

ద్విషద॥ “హైమతి గొల్చి ♦ ధ్యానించి మొక్కి,
 ఈమె హస్తముఁ జూచి ♦ యెరుక జెప్పెదను;
 దశరథుఁడు గన్న ♦ తరలాక్షి యీమె,
 విశదంబుగా మీకు ♦ విన్నవించితిని;
 ఈమె పెంపుడు బిడ్డ ♦ రోమ పాదునకు,
 ప్రేమించె నా ఋష్య ♦ శృంగ మానీంద్రు;
 పతి యేడ కేగిన ♦ వర్షంబు గురియు,
 నతఁడు మన్ననఁ గొన్న ♦ యతుల తపస్వి.

* * * * *

అని మరియు మరియు నేమేమో చెప్పబోవుచుండ సీత చిరునవ్వు నవ్వి, ‘ఓ యెరుకసానీ, ఏమి నీకు బుద్ధిచూంద్యమా? నీ వెవ్వరి చేయిపట్టి, చూచి, యెవ్వరి చరిత్ర చెప్పుచున్నావు? నీవు చినఇట్టిది సర్వమంగళ హస్తము—నీవు చెప్పినది శాంతా చరిత్రముచూ— యెరుక నే నెన్న డెరుంగను.” అని యనెను.

“జా నాను నీ వెరుంగవేమో కాని, నేటి యెరుకసాని తులసినా నాచేయి చూచి, జానకీచరిత్ర చెప్పట యెంత సంగతమో, అంత సంగతమే యిదియును—ఇట్టి వే లోక

ములో సోదెలును ఎరుకలును!” అని తులసి యనెను.

“యెరుకసానీ, ఏదీ నాచేయి చూచి చెప్పము.” అని జ్ఞాంత తనచేయి చూచి, యెరుకెత కందిచ్చు చుండ, సీతయు పిసుగున—“చాలు—చాలు—నికచాలు—ఇక నీ సరిపడని సోదెలును సోదలును—” ననుచుండ, జనకుని పంపున శీలవతి స్వగమనయైవచ్చి “మంగళాస్నాన సమయమైనది; వేవేగముగ స్నాతవు కమ్మని శతానందులవారు కోరుచున్నారని నీ జనకుని శిలవైనది.” అని చెప్పెను. అంతట వీ రందరును ప్రదర్శన ము చాలించి వెడలిరి; ప్రదర్శనా దిదృక్కులును తమ తమ సలపుల కేగిరి.

II

“త్రిజటా, యేమిజరిగినది? ఎందుల కా కలవరము?”

“నాన్నా! ఇంద్రికత్తునకును, మహాదరునకును జరిగిన జగడము మాటయేనా?”

“ఓ నాను—వారి వివాదాంశ మేమి?”

“తాను జ్ఞాతి ననియును, జ్ఞాతి సంబంధమును, జ్ఞాతి హక్కును పేడజేసికొనుటకు పెదనాన్నగారు భాండారమునుండి కొంత ద్రవ్యమును, కొన్ని అమూల్య రత్నములును ఆతని కొసంగెద నని వాగ్దాన మొనర్చి రనియు, నా వాగ్దాన మామూలగ నెరింగిన సాక్షులున్నారనియును, తన బలము నెరుంగక, నిపుడు తన తలకు దగని ప్రయత్నముల సార్వభౌముడు దగుల్కొని యుంట యాతని యవసానకాలము సమీపింపజేయు ననియు, నిన్ని కారణములచేత తనకు రాదగిన

తనకు రావలసిన, తనకు వాగ్దాన మొనర్చబడిన, మూల్య మిచ్చు జేయిచ్చి వేయవలసిన దనియు, సార్వభౌముడు మరలి వచ్చు సందాక గడువు నొసంగ ననియు పెద్ద తగవు పెంచెను.”

“ఇంత స్వల్పకార్యమున కంత తగ వేల?”

“ఇది స్వల్పకార్యమా? సార్వభౌము డేదో కార్యంత కమున కేముంట మరలి వచ్చునంతదాక గడువు నొసంగ నను మహాదరుని వాదనయే యింత రట్టునకును మూల కారణ మయ్యెను.”

“ఏమీ! ఆ మాత్రము గడువు నొసంగ ననుట కాత లేమేని కారణము చెప్పెనా?” అని విభీషణుడు ప్రశ్నించెను.

“కారణ మనుచున్నా రేమిటి? సార్వభౌములగు పెద్ద సోన్నగారు జానకీ వాంఛను సరపుచున్న తన ప్రయత్నముల లో నాయనకు ప్రాణాపాయము సంఘటిలు ననియు, ప్రస్తుత ము కార్యోత్తరమున నేగిన సార్వభౌముడు మరి మరలి రా జాల దనియు, సా కారణమున తనకు వాగ్దానము చేయబడిన మొత్తము తక్షణమే యిచ్చివేయ వలయు ననియు, నింద్రకిత్తు ను నిర్బంధముసేయ తన తండ్రి యాయుర్దాయముం గూర్చి అప్రస్తుత ప్రశంసకు యువరాజు గినిసి కోపోద్దిగ్భితుం డయి మ హాదరుని పైబడి, యాతనికి పెద్దగాయము గూడ కలుగ జేసెను.” అని త్రిజట పలికెను.

“ఈ మహాదరుడు తొలినండియ న్నిట్టి యప్రస్తుత ప్రశంసలనే చేయుచున్నాడు. కొన్ని విషయములు సత్యములే యైనను, బోహటముగా నుడువరాదు. మా యన్నగారి ప్రస్తుత ప్రయత్నములు శోచనీయములే. మా గాక! మహా

దరు డూహించిన దంతయు సకారణమే యగు గాక, గాని యింద్రజిత్తుతో నిపు డీ కయ్యము మాత్రము సవ్యముకాదు. కాని, త్రిజటా, రానురాను లోక కంటకత్వము వృద్ధియగుట తనయితరశక్తుల యశాత్సుక్యము అంతగా పరిగణనకు రాకున్నది.

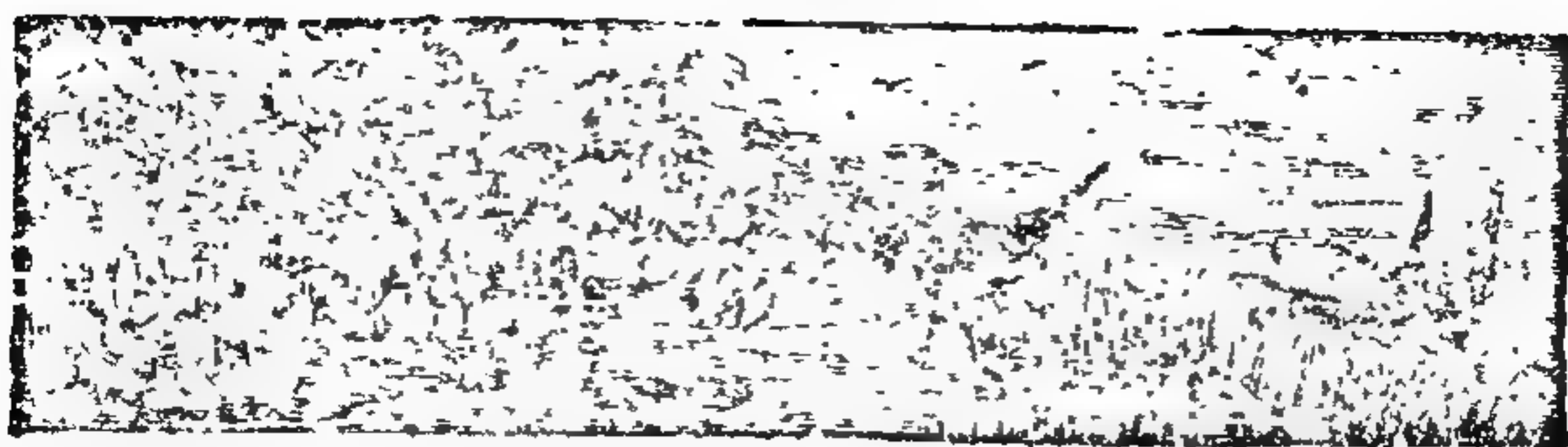
“ఇపు డా మిథిలానగరమున జరుపబడుచున్న—శివుని విలు నొంచుట—యను “వీర్యశుల్క” యుత్సవమునకు దాను ను పోబోవు చున్నందున తత్ప్రియత్నముల సేయవలె నని మాల్యవంతుడు నాకు కబురంపెను. నా కొసంగబడిన యీ సగరాధికారి పదవిని శాస్త్రపనిమెండు. ఎంత చేసినను తరుగని పని. ఎంత వ్రాసినను పెరుగుచుండునే గాని తరుగ దాయెను.” అనివిభీషణు డనుచుండగ నొకండు వచ్చి “సార్వభౌముని ప్రయాణము నిమిత్త మన్నియునాయత్తమైనవా?” యని మాల్య వంతుడు కనుగొని రమ్మని న న్నంపె నని వలుక, “త్రిజటా నే పోయి వచ్చెద” నని విభీషణుడు తన కూతుఁతో పలికి, ఆ నూతనాగతునితో పాటు దానును వెడలిపోయెను.

III

“అన్నా అనుకున్నంత పనియు నైనది! మిథిలానగర మున జరుగుచున్న ప్రయత్నముల జూచి రమ్మని నే నంపిన నా యనుచరు డటకు పోయి శివుని విలు నొంచుట, జానకి స్వయంవరము, లోనుగా గల ప్రయత్నములం గూర్చిన పనుల ను తా శ్రీరూపధారియై కనిపెట్టి వచ్చి, అచట జరుగుచున్న “జానకి యెరుక” అను నాటక ప్రదర్శనము గూడ నచటి బిద్యక్షులలో నొక తెయైచూచివచ్చి, తాగన్నదియు విన్నదియుం గూడ నిపు డిప్పుడే చెప్పి పోయెను. అయ్యో! రావణా,

జానకీ కరస్పర్శనా సుఖమైన పొందెదగాక యను నూహతో నొకరి చేయిపట్టుకుని పొరబడి జానకీ కరస్పర్శన సుఖము నొందితి నని యూహించి ఆనందించితివి గదా! ఇంత పొర పాటును జరిగియుండు నని నే నూహించినది నత్యమే యైనది. పొరపాటు పడలే దంటివి! నాతో నెంతో వాదించి చర్చించితివి! అయ్యో! ఎంతతొందరపాటొనరించితివి! ఇంకను మున్నుం దేమి కా నయియున్నదో గదా!" అని మాల్య వంతు డనుకొనుచు మిథిలానగరో న్ముఖుడై "సార్వభౌము డును, త న్నంత్రీవర్గము తదనుచర సహితముగ 'వీర్యశుల్క' ప్రాంతమున కేగిరి. కావున నేనును వైశమ పోవలయు." నను కొనుచు మాల్యవంతుడు తన విమానమున నేగెను.

పరిణయ విభినుములు

భిరువదిరెండవ ప్రకరణము

శివధనుర్భంజనము

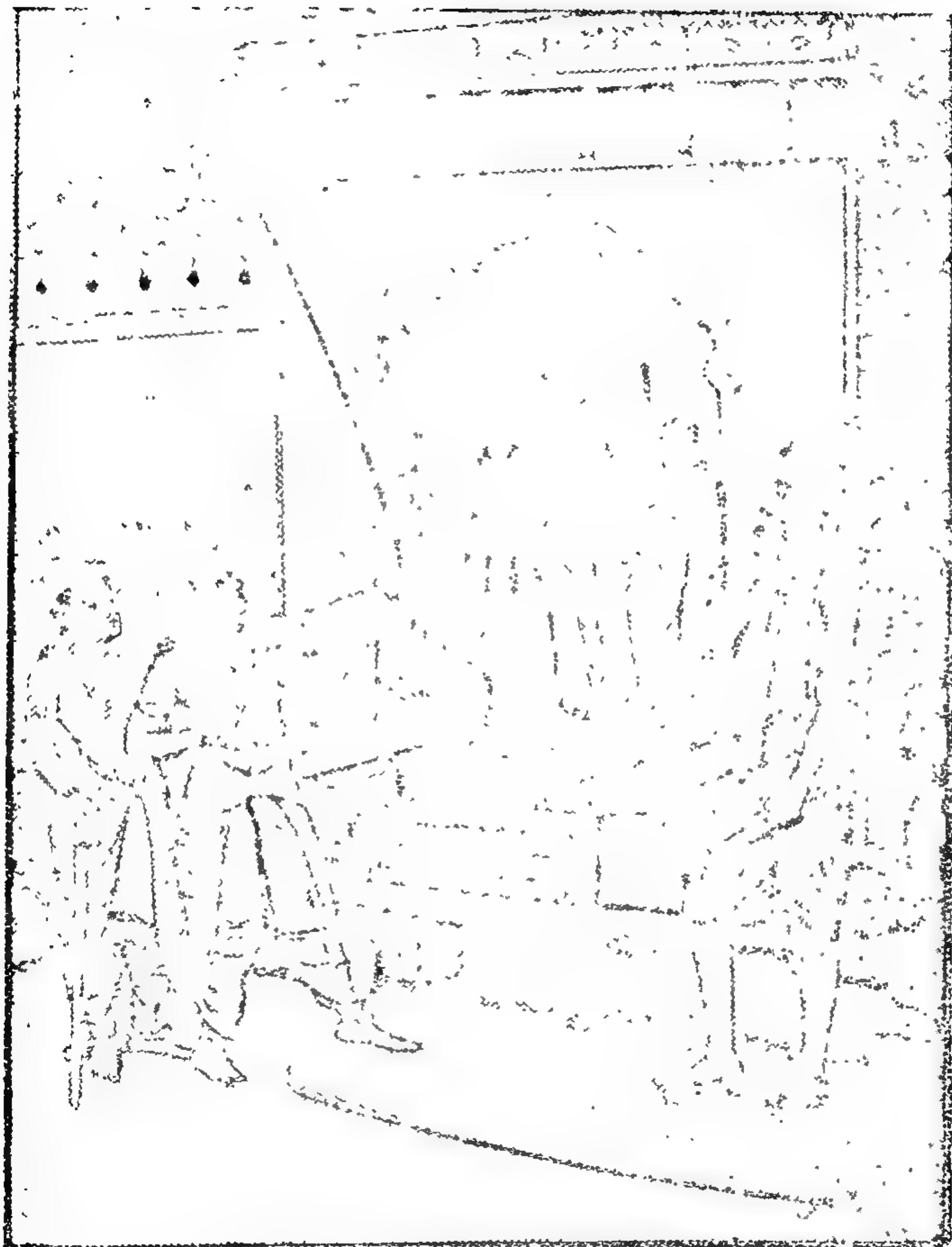
(ఒక కోటి యిరువది యైదు లక్షల ముప్పది నాలుగవ సంవత్సరములకు వెనుకటి
సౌమ్య సం॥ మాఘ బ॥ 30)

చీమ దూరుట కెడము లేదు. ఇసుక జల్లిన నిసుక
నేల రాలదు. అబ్బా! ఏమి జన సంకులము! ఎక్కడ చూచి
నను రాజులే! ఎందు బోదు మన్నను త ద్రాజులొక పరిజన
ములే! వాహనములు, పుష్పకములు, హయములు, గజములు,
ఉష్ణములు, గిరిక్కిరిసి యున్నవి! ఇక దిద్మత్తుల మాట
చెప్ప నక్కరయేలేదు. విశ్వామిత్రు డొనర్చిన యాగమున
కాహ్వనింప బడిన వారందరును ఆహ్వనింప బడట మిధిలా
నగరము పున ర్నిర్మాణమైన ద్విగుణేకృతాలంకార యువ
మా మిధిలానగరమూ యను నట్లుండెను. సకల దేశాల రాజు
లును, అన్నిదిక్కులనుండియు వ్యవసా భేదము తెంచకుండ వి
చ్చేసి యుండిరి.

“మునీంద్రమా! ఇందరు రాజులు వచ్చియున్నారేలే?”

“రానుచంద్రా, చెప్పియుంటిని కానా జనకు నింటి

192A

192B

ముంగిటనున్న శివధనస్సు నెక్కువెట్టి తమతమ బాహుబలంబు లజ్ఞావికొన నేతెంచిన రాజలోక మిది.”

“ఏమీ, ఆ వి ల్లెక్కిడుట అంత కష్టసాధ్యమా?”

“నీకుదక్క తదితర లోకమున కది కష్ట సాధ్యవే కాదు; దుస్సాధ్యము కూడను.”

“ఆ వింటి చరిత్ర మొకింత దెలుప వేడుచున్నాను.”

“నేను వేరుగ దెలుపనేల? అల్లదె శతానందు డేమో పలుకుచున్నాడు. అది వింటిమేని మన కంతయు సువ్యక్తము కా గలదు.”

శతానందు డెల్లెత్తి యిట్లు పలుకుచుండెను.

“ఇపు డిటకు వచ్చి యున్నట్టియు, నింకను వచ్చు చున్నట్టియు రాజ లోకమునకు సుస్వాగత మొసంగుచున్న మా మిథిలా ప్రభునకు జనకు పలుకులుగా నిదె విన్నవించు చున్నాను.

“త్రిపురాసుర వ ధానంతరము దక్షుడు యజ్ఞ మొన ర్చు కాలమున, కోరినను శివునకు హవిర్భాగము లొసంగమి నా శివునకు గినుక వొడిమి, యీ ధనస్సు నెక్కువెట్టి అప్పటి కటనున్న రాజలోక కంఠముల దునుమాడ భోవ, దేవతలు ను, ఋషులును, రాజులును శివుని బ్రతిమాలి ప్రార్థించ నాతం డును గరుణించి, వారిని వధింపక, దేవతలకు తన కాన్ముక మొసంగ వారును, జనకు కులమునకు గూర్జుడౌ నిమి చక్రవ ర్తికి ఆరవ తరమువాడౌ దేవరాయున కిట్లుడనా నొసంగ, నా తండును తన యింటి ముంగలిభాగమున నద్దాని నుంపించెను. ఆనంతర మెన్నోయేడు లీ నాటికి గడచినది; ఎన్నో తరములు

నడచినవి. తుద కీ నా డీ యజ్ఞవాటమున మీర లివుడు చూచుచున్న యీ వింటిని మా చక్రవర్తి గూతురొ జానకి తన బాల్యక్రి డావిలాసమున నా డాడ ద్రిప్పుచుండును. ఇపు డీ విలు వంచుట యీ రాజమండలికి వీర్యశుల్కముగా నేర్పరచబడి యున్నది. ఏ రాజ చూడామణి యీ విల్లు నెక్కువెట్టి నారిని సారించునో యా ప్రభుశేఖరునే మా జానకి వరించునని యిచే ముమ్మాటును గలయ బలుకుచున్నాను.”

అని శతానందుడు బిగ్గరగ ముమ్మా రటచి, ‘సభా మైనమః’ యని యొక నమస్కార మాచరించి తన యాసనమున గూరుచుండెను.

యజ్ఞవాటమున మంగళ తూర్య నాదములు భోరు కొను చుండెను. ‘వీర్యశుల్కము’ బరీక్షింప వచ్చిన రాజు లొక వంకను, ఋషు లొక చక్కిని, స్త్రీ జన మొక దెసను, నిలచి యుండ, జనక చక్రవర్తియు త దనుజుండగు కుశధ్వజుండను, ముందుకు వచ్చియుండ, వారి పిఱుద జానకి, యూర్మిళ, మాండవ్య, శృంగేర్తి, శౌత, తులసి మొదలగు వారందరును, ‘వీర్య శుల్కము’ దెస జూచుచుండిరి.

“ఈ ‘ప్రశోధన’కు నిలచునంత బాహుబలాఘ్నుడేడి?”

“ఈ ‘పరీక్ష’ లో నాగువా డుండునా?”

“బాహుబలము పరీక్షింపనిదియొక ప్రమాణమా?”

“ఒకరి భుజపరాక్రమ మెరుగుట కీ విలు నెక్కువెట్టుట యొక మచ్చగా నూహించుట పాడియగునా?”

“వచ్చిన వారితో పసికూనలు గూడ నున్నారే! వీరును ‘వీర్యశుల్కము’ బరీక్షింప వచ్చినవారేనా?”

అని పలు తెరంగుల దివ్య క్షులు పలుక జొచ్చిరి.

మైరావణాది బాహు విక్రీను బ్రాహ్మలును, సిద్ధులును, సాధ్యులును, గంధర్వులును, గరుడులును, ఉరగలును, ఉశీ నర దేశాధిపతి యా వృషదర్భుకును, సోమీర దేశాధిపతి యా సువీరుడును, కేకేయ దేశాధిపతి యా కేకయుండును, మద్రదేశాధీశుం డగు మదుక్రిషును, అంబష దేశ నిర్మాతయూ సువక్రితుండును, బలిచక్రవర్తి పుత్రుకా అంగుడు, వంగుడు, కళింగుడు, పుండుక్రిషు, సుహ్మకు, మొదలుగా గల అసంఖ్యాకు లగు రాజులును వచ్చి, ఒక్కొక్కరునును విలు నెత్తి బ్రీ మత్సీంచు టయు, విఘ్న లాటయు దివ్య క్షులు చూచుచు, పరాభవ సగాచకముగా చప్పుటలు జరచుచుండిరి. ముందుగా గొందరు రాజులు ప్రీ మత్సీంచుచు విఘ్న లాట, శక్కుం గలనా రథ లోకించుటం జేసి బాహుబల పరీక్షకు నిలువ దలంచి వచ్చిన వారయును అందు గొందరు వృద్ధప్రియత్న మేల- శుష్క యాసమే గాని, యని దలంచి తమ ప్రయత్నమే విరమించిరి.

ప్రియత్నించుచు, విఘ్న మనోరథు లయు మరలి వచ్చిన రాజులను, అట్టి వారిని చూచి, తమ ప్రయత్నమే విరమించుకొనిన రాజులను చూచి, ఒక తేజు తన బొట్టన వేలను నేలను రాయుచుండ నాతని శిరము నలంకరించిన మగ రాల బొమిడికముపై నలంకారార్థ ముండియుండి పుచ్చనామ మూడి పడ నద్దానిపై దృష్టిని లక్షించి తదేక ధ్యానమున జూచుచుండ, నాతని ప్రక్కనున్న యొక ఋషి

“ఇంకా కనియెడవే యక

లంకా పతి త స్రజంబు; లక్ష్మీంపు మి కీ

వంకట వచ్చుచు నున్నది

శంకరు విలు విలువ నీ క సమయం బిదిగో!

అని యనెను. ఆ తేజా పలుకు విని దద్దిరిలి; నా రుసి దెస
సెక్కినికంట జూచుచు, తన్నవమానించిన వానిం జూచిన
నీసడింపు చుట చుట చూపుతో, చివాలున లేచి, యా విం
టి దెసం దిలకించి, ముందుకు వచ్చి, జనకుని వెనుకనున్న జాన
కిం గాంచి, తన మోమున నానంద చిహ్నములు పొడసూప
సగర్వంబున శేషించిన రాజలోకము నవలోకించి తల పంకిం
చి, తన యావ చ్చక్తి నివినియోగించి, యెంతేని ప్రయత్నం
చియు నా విలు నొక్క యంగుళమైనను పై కెత్త లేకపోవుట
య టుండ, యే మాత్రమును కదలుపజాలక పోయెను. చూ
చుచుండు ప్రజలందరును పరాభవ శూచకముగా చప్పటలు
గొట్టుచుండిరి. తన ప్రయత్నమున దాను విఫల మనోరథుం
డగుట తన మనోవ్యధకు కారణ మగుటయు, తన అపజయ
ము గాంచి, తన్నవమానించుటకో యవ దిదృక్కుల చప్పటల
వలన ద్విగుణేశ్వర పరాభవమున దండహ్య మానసుం డగుట
కుని యాలని మోముదెస జూడ నేర తరమగును! విఫల
ప్రయత్న మహా రాజమండలమును కేరి యీ పే డీక మును
ప్రయత్నము నొనపు వారి దెస జూచుచుండెను.

“నానచంద్రో, ఇప్పటి వరకును ప్రయత్నించిన నా
రేలో నొకరుండును జయము నందలేడు. ఈ విలు వంచకేని,
నాని మో వెట్టినేని, బాణంబు దొడుగనేని, నారి గూర్చనేని,
బరువు చూచుట కెత్తి కదలుపనేనియుం జాలరు. ఇంకను నీవు
నుక్షేపచేయరాదు. లే-లేమ్ము—ఆ విలు నెక్కువెట్టి, త్రొక్కిని

సంధించి, యిట వేచియున్న సకల రాజన్యుల ధన్య వాదముల నందుము. జనకుని ప్రేమకు పాత్రుడవు కమ్ము. చూచితివా. ఎందరు రాజులు విగత వీర్యులై నిలచిరో? నీ విక మతి యుపేక్ష చేయరాదు.”

“ఆర్యా, చిత్తము. తమ యాజ్ఞానువర్తుండ నయి, యా విలు నెంచ బ్రయత్నింతును.” అని యనుచు శ్రీరాముడు విశ్వామిత్రునకు మొక్కి, అట నిలచియున్న రాజమండలి కొక విధేయ పూర్వకమా నమస్కారము గావించి, యా వింటిని సమీపించి, ముమ్మారు ప్రదక్షిణంబు గావించి, యా వింటికి నమస్కారంబుచేసి, తన కుల దేవత నెవ దలంచి, యా వింటిం దన యొంటిచేత నెత్తి, రెండవచేత నా వింటి నడుము బిగించి వంచబోయి యా కర్ణాంతము వంచి లెగదీయ కొండల యల జడింబోలె, పిడుగుల చప్పుడునో నా, పెళ్లున నా విల్లు విరిగి రెండు ఖండము లయ్యెను. తక్షణమే జయ జయ ధ్వానములతో, చూడనచ్చిన రాజులలో పెక్కంకూ చప్పటలు జరచుచు నా బాలరాముని, దీవించువారును, యా శీర్వదించు వారును, ధన్య వాదము లొసంగువారును నై యుండః కొందరు మాత్ర మసంతుష్టి, అసూయ, అనురాగ రాహిత్యత, అసహనత తమతమ హృదయంబులం దొలకాడ ముఖ మండలంబుల వెలిగ్రుక్కుచుండెను. జనక విశ్వామిత్రాదుః తా బాలు సమీపించి, యాతని నాలింగనంబు గావించి, శిరంబు మూర్కొనుచుండ, తులసీ శాంతాదులు పిలుండ నడచుచుండ, తన కర పద్మంబుల నిడికొనియున్న పూలదండ నా జానకి హంసగమనంబున గొనివచ్చి, దనకను కొనల నున్న

సిగ్గు దొలకాడ ముఖమండలంబున నామోద జోతన్న పో
కాశించుచుండ, ముందుకు వచ్చి, శ్రీరాము కంఠసీమ నా పు
ష్ప దామం బలంకరించి, తన శిరమ్మున నున్న వివిధాలంకార
మధ్య స్థితామూత్య మణు లా పరమపురుషు పాద రా
జీవమ్ములకు నీరాజన మ్మిడ, సమస్కరించి, పదంపడి జనక కు
శధ్వజాదులకును, విశ్వమిత్ర శతానందాదులకును, పిదప నమ్మ
హా సభకును గృతాంజలియై ప్రణుతింజేసి, నిలచియుండ్ల న
నేక వేదోక్తాశీః పరంపరల నజుమ, ననేక మంగళ వాద్యమ్ముల
ధ్వనమ్ములు భోరు కొలుపుచుండ, త స్మధ్యంబున నోటువడిన
రా కొమరులలో గొంద రేమో గుసగుస లారంభించి, పెక్కం
డా తాపు వీడి చనుచుండ, తక్కుం గలవా రిక ముం దేమి
సేయ నగు నని గాబో లాలోచించుచు స్వదేశోన్ముఖులై మ
రలువారు మరలుచుండిరి.

“మునీంద్రమా, శివుని విలు నొంచుట యను నీ వీర్య
శుల్కమున జయమంది, యిందరు రాజులలో ప్రఖ్యాతి నంది
న యీరాజ కిశోర సింహమునకే జానకి నిచ్చి వివాహము సే
యు కార్యమునకు ముహూర్తమునిర్ణయించి, దశరథునకు క
బురంపి, త ద్బంధు మిత్రాదులతో పురోహిత, హి తా మా
త్యాది బృందముతో సరుదేర నాహ్వానించెద; నిందులకు
తమ సమ్మతి వేడుచున్నాను.” అని జనక చక్రవర్తి యనెను.
“అట్లనే చేయవచ్చు” నని విశ్వమిత్రుడు పలికి యా నాటికి
యెవరి విడుదలకు వారు మరలిరి.

సౌమ్య సం॥ ఫాల్గున శు కి (తదియ) నాడు దశరథు
నాహ్వానింప దూతల నయోధ్యకు బంప వారును పుష్పి

శ్రీ జీవన గ్రంథాలయం
తెలంగాణ. (కృష్ణా జిల్లా)

198 A

..... శ్రీరాము కంఠానీమ నా పుష్పదామం

198.

198B

నాటి కట జేరుకుని వివాహ మహోత్స వాహ్వన పత్రిక
దశరథున కందజేయ నాతండును కడు సంతసంబున, చతు
రంగ బల సమేతుం డయి, సుమంత్రాది మంత్రీ వర్గము
తో, వశిష్ఠాది పురోహిత బృందముతో, సప్తమి నాటి సాయం
కాలము బయలు వెడలి యయోధ్య వీధి, ద్వాదశీ దివసమున
నుతమమునకు మిథిలానగరము జేరుకొని, జనకునిచే సు
స్వాగతము నొంది, సపర్యలును వడసి, వశిష్ఠ మహర్షి రాము
నకు సీత నిచ్చి వివాహము సేయు ముహూర్త ముననే
అత్మజునకు జనకు నొరస పుత్రిక యగు నూర్మిళను, భరత
శత్రుఘ్నులకు కుశధ్వజుని కూతులౌ మాండ్యవ్య శృతకీర్తుల
నిచ్చి వివాహము సేయు నట్లాలోచన చెప్ప నా జనక కుశ
ధ్వజులును వల్లెయని మనఃపూర్వకముగ నంగీకరించి, అందుకు
దగిన ప్రయత్నముల నియోగించి, త్రయోదశీ మఘా నక్ష
త్రమున దశరథుడు నాందీ శ్రాద్ధాదుల నాచరించి, చతుర్దశీ
దివసమున శ్రీ గోదావ్రత మాచరింప జేసి, ఉత్తర
ఫల్గుణీ నక్షత్ర యుత పౌర్ణమీ దివసమున వివాహమునకు
సన్నియు సిద్ధపరుప బడినవి.

II

“ఔ నాను జరిగిన దంతయును దెలిసికొంటిని. ఇట్లుగు
నని నే ననుకొనుటే గాక, త త్సూచకముగ నీ కిదివర కే సూ
చించియే యుంటిని. ఇంతకును కర్మము ననుసరించియే బుద్ధియు
పనిచేయు చుండును. * * *

శ్రీ గోదావ్రతము; గోదానం - ‘గావః’ = శములు ‘దాన’ = ఖండన
ము. బాహుపాదమాల రోమములు ఖండింపబడు కర్మము. ఇదియే వివా
హమునకు ముందు ఆచరింపబడు సమావర్తన కర్మము అనబడును.

“ఈ ముసలియమ్మ పలుకులు మాని, యికముందు చేయదగిన పని, మనకు జయప్రదముగా నుండు నట్టిదియు, నే నొందిన పరాభవమునకు బ్రతీకారముగా నుండ దగినట్టిది యు, జానకి నాకు లభించునట్టిదియు, నగు నాలోచనము నిమ్మ”

“నా మాటలు ముసలివాని అనుభవపు మాట లగు నే కాని, నీకు క్షేమకరము కాకుండుట కాడిన మాటలుకావు. ఇక మనము విషయ చర్చ మాని, ‘మేమి కానున్న నయ్యడి యగు గాక’ యని యెంచి, నీ మనో భీష్టము నెరవేరు మార్గముగా గన్పట్టు కార్య మొనర్ప వలెను.

“పరశురాముడు శివభక్తుడు. కావున శివునివిలు నొంచు బాడు, విరచువాడు, పరశురామున కపరాధ మొనర్చిన వాడగును. కావున హిమవన్నగమున దప మాచరించు చుండిన పరశురామున కీ వార్త వ్రేంగించిన నాత డొక్కండ యీ రాము నిర్జించు బాహుబల సమన్వితుండే గాక, వైష్ణవ ధనుర్ధరుం డౌట నాతం డజేయుండు. కావున నాతని కీ వార్త ధైర్య సంపద. * * *

“ఇందువలన నేమి లాభము?” అని రావణుడు విసుగు ను సూచించెను.

“నేను చెప్పవలసిన దంతయు చెప్ప నిమ్ము. ఇప్పు డీ సందర్భమున నేనో శుభముహూర్తమున జానకికి వివాహము కౌకమానడు. కదా—”

“ఇక నాపయిని నీ సామర్థ్య మేమి చూపగలవు?”

“అన్నా! కానయ్యున్న కార్యమున కవాంతరములు గల్గింపుమందువా? ఆ పయికార్య మాలోచింపవలసినదే గాని,

“అప్పుడు యీ నీతరమును గాదు, నీ తాతతరమును గాదు.”

“నీ వేమి చెప్పినను సరే—అది సర్వకా నాకు జానకి లభింపజేయు నట్టిదై యుండవలెను.”

“అదియే గద నా ప్రయత్నము.

“శ్రీరాముని వివాహానంతరము, మిగులువయోవృద్ధ యైన దశరథుడు రాజ్యభారము శ్రీరామునకప్పగించక తప్పదు. ఈ సమయమున పట్టాభిషేకోత్సవమున కవాంతరములు పెక్కులు గల్పించుట కేన్నో మార్గము లున్నవి.

“శ్రీరాముని సవతిత్తల్లియూ కైకకు “మందర”యను నరణపు దాసిమూలమున నెన్నేని చిక్కులుగల్పించి యాతనికి పట్టాభిషేకము కానీయకుండ జేసి, కైకకు జ్యేష్ఠపుత్రుండగు భరతునికే పట్టముగట్ట నేర్పరించి, శ్రీరాము నడచి కేగ జేయుపట్టి, పట్టించితిమేని, జానకి యొంటరి యగును. ఎట్లయినను జానకి నొంటరి జేసితిమేని, జానకి మనకు లభించకతప్పదు. కావున దీని కింత వగవంబనిలేదు. నీవుమాత్ర మేమరుపాటున నుండరాదు. విద్యుజ్జిహ్వముల సహాయమున నే నిపు డా వివాహపు తెన్ను నకేగి, యాచారపు వింతల గమనించుచుండును. నీకు గలుగిందిన యంతన రమ్ము.” అని మాల్యవంతు డనెను.

“అన్నియు బొగున్నవే గాని, నేనును నీతోడన నుండును. నిను నే నేమరను.” అని రావణు డనెను.

“సరియే-రమ్ము.” అని మాల్యవంతు డనెను.

వీరిరువురును మితపరి వారముతో జనకు నింట జనుకు కళ్యాణ సమయమునకు పోవుచుండ మాల్యవంతునితో రావణుండును, “మాల్యవంతా, శివునివిలు నెత్తజోవునమయాన నా

కిరీటమునుండి పుష్పవాహము నేలకాల, నశుభవదముగ నిడి
యేల నేల తాలెనని నేనాలోచించు చుండ, నా ప్రక్కనునిలచి
యుండిన యొక జడదారి, నా వ క తేరి వారజూచి,

“భింకా కిసయెదివే యక

లంకా పతి త స్రజంబు; క్షిప్ర మి కి

పరికు పచ్చుచు నున్నది

శిశిరు విలు పలువ నీ క సమయం బిదిగో!”

అని యనెను. ఈ పద్యమందు వ్యంగ్యము శ్లేష యున్నందున
నను ‘లంకాపతి’ గా నీత డెల్లెరిగె నను సంశయ బాధించు
చుండతే గక, ‘అసవయ’ మని గూడ సూచించెను.
చూచితివా! ఎంత దారుణమో!” అని రాజుం డనెను.

“ఽహుశః ఆ జడదారి పశ్వామిత్రుడు కానోపు. తన
తపోబలమున నార్జించిన దూరదృష్టిని యపయోగించి యాత
డట్లన జాలి యుండును. కాని నా డిం కొకరుం డట్లు నుడువ
పశనూ!”

“ఎవడైన నేమి—నేను మారు వేషమున నుండుటను,
మరియు నాతడు వ్యంగ్యముగా చెప్పటను, తదితరులు బోల్చు
కొన ననువు పడలేదు.”

అని సంభాషించు కొనుచు విమానారూఢులైపోయేరి.

జ్ఞాన కీ ప రిణ య ము

వివాహ మంటపము మంగళ ద్రవ్యములతో నలంకార
మయమై యుండెను. మంగళ తూర్యనాదముల నడుమ ననేక
వేదోక్తాః పరంపరల నడుమ జానకి శ్రీరాముడు మంగళ
సూత్రధారణ మొనర్చెను. ఏ తచ్చుభ ముహూర్తముననే

ఊర్మిశ, మాండవ్య, శృతకీర్తి యను వారలకు గూడ శ్రీ
రాము ననుజు లగు లక్ష్మణ, భరత, శశ్యకుమరు గూడ
వివాహ మొనర్ప బడెను. అపుడు వశిష్ట విశ్వగుత్తాది మ
హర్షులు యిట్లాశీర్వదించిరి.

స్వస్త్వష్టా శీతి సహస్రాణాం-ద్విజ గురు దైవత్వా
నాం-పురు హూత హుతవహ దండధర నిశాచర పాశపాణి
సమీరణవైశ్రవణ శశిశేఖరాణాం-అయుష్మతః కమలాస నస్య
సకలదురిత నివారణ పారాయణస్య శ్రీ లక్ష్మీనారాయణస్య
అద్యంతరహితస్య; గౌరీ మనో వల్లభస్య; సర్వ శుభఫలప్రదా
యకస్య; పుష్పసాయకస్య; సత్యసంధస్య హరిశ్చంద్రస్య; శేష
స్విన స్సవితుర్మ యనానందకరస్య శ్రీరామచంద్రస్య; ప్రజ్ఞా
గురో స్సురగురో ర్ముకందుముని నయన పుండరీక మూర్తా
డస్య మార్కండేయస్య; తపో నిష్ఠస్య వశిష్ఠస్య; దుర్వార
వీర్యస్య కృతవీర్యస్య కులధుర్యస్య; కాతకవీర్యస్య; అంభో
నిధి కుంభినీ విద్యుంభణ స్తంభనస్య కుంభ సంభవస్య; అపార
పారస్య పారావారస్య; శ్రీశైల సువేల సురనివాస కైలాసా
దీనాంశైలానా; మమంద మకరంద బిండు సందోహ నిష్యంద
సుందర మందార హరిచందనాదీనాం; చింతామణి దిన
మణి కాస్తుభాదీనాం మణీచాం; రమణిత మణికర్ణ రమణీ ను
మణి భూషణానాం గీర్వాణ తరుణీచాం; కామధేను ప్రభృతి
నాం ధేనూనాం; యమ నియ మానున ప్రాణాయామ ప్రత్యా
హార ధ్యాన ధారణ సమా ధ్యష్టాంగయోగ నిష్ఠా గాఢానాం
వసిష్ఠ వాలఖిల్య హల్ధీ క్యాగస్త్యా త్త్వంబరీష కశ్యప
క్షణ్వి కాత్యాయన కౌండిన్య కౌసిక కకుత్స్థ పరాశర

కీ)వత్స శల్య శాంషిల్య జమదగ్ని పుండరీక భారద్వాజ
 విశ్వామిత్ర గౌతమ సనకసనందన సనత్కుమార నారదాది
 ముఖ్య మునీనాం; రవి శశి కుజ బుధ గురు శుక్ర శని
 రాహు ముఖ్య నవగ్రహాణాం; అశ్విన్యాది నక్షత్రా
 ణాం; ఋగ్యజుస్సామాధర్వణ కావ్య నాటకాలంకార
 వ్యాకరణ తర్క వేదాం తాది శాస్త్రాణాం; అంగ వంగ
 ఉళింగ కాశ్మీర కాంభోజ కేరళ కేకయ కోసల కుంతల
 కురంగ కురనక సౌపీర సౌరాష్ట్ర మత్స్య మరువ మా
 లవ నేపాల మగధ ఘూర్జర బర్బర పార్శ్వక కణాట
 పీఠస్థ - చోళ పాంచాల సాళ్య పుళింద సింధు
 పాండ్య క్రవిడ యవన శూరసేన బాహ్లిక కొంక
 షాది భష్పన్న దేశానాం; అయోధ్యా మధురా మా
 యా కాశీ కాంచీ అవంతికా పురీ ద్వారావ త్యాది పుణ్య
 నగరీణాం ; నందినీ మందాకినీ నల్లినీ తామ్రపరీణ భీమరథీ
 గంగా యమునా వేత్రవతీ వేగవతీ పంపానదీ కృష్ణవేణీ మ
 హేంద్రాశనయా గోదావరీ నర్మదాది మహా నదీనాం;
 అగణ్య పాగణ్య శరణ్య వరేణ్య నా మరణ్యానాం; అ
 రుంధతీ లోపాముద్రాహ ల్యానసూయా దమయంతీ భగవతీ
 ప్రభృతీనాం సతీనాం; ఆశా భాజాం పుణ్యభాజాం గజానాం
 ద్విజానాం; బ్రహ్మణ శ్చతుర్ముఖానాం; పరమేశ్వరస్య పం
 చముఖానాం; కుమారస్వామి న ష్టముఖానాం; సప్తకుల ప
 ర్వతానాం; సప్త ద్వీపానాం; అష్టవసూనా; అష్ట దిగ్గజానా
 మ్న ష్టేశ్వర్యానాం; నవగ్రహాణాం; దశావస్థానాం; మేకాదశ
 రీద్రాణాం; ద్వాదశాదిత్యానాం; త్రయోదశవిశ్వేషాం; చతు

1

రేశవనూనాం; పంచద శా హుతీనాం; పోడశకశానాం; అష్టా
దశ శ్చోలిశ్చాస్త్ర ప్రయోజకత్వానాం; జంబూ ప్లక్షక్షాశ్చ
కఙ్కరీ నా న్యగో ధాజాన చూ తౌమంబర తిందుక తింతిరో
నింబ గ పీర క్రముక నాకేశ శ పనస తాల ఖదిర 4 హూర
కందూ వేత్రి వేణు వేమాది వన స్పతీనాం; కల్లార మల్లికా
బాజి కదంబ కేసర కమల కాంచ నాది పుష్పజాతీనాం ; మా
ణిక్య నీల నైడూర్య గోమేధిక మరకత మాక్తిక పుష్పరాగ
ప్రవా శాది మహా మణీనాం ; శంఖ పద్మ మహాపద్మ మకర
కచ్ఛప నీల కుంద కుముదాది మహా నిధీనాం ; వీణా వేణు
మృదంగ డిండిమ డమరుక శంఖ నిస్సాణాది వాద్యవిశేషాణాం;
పట్టమాంజిష్ట వేత్రి కాశికోదయరాగ చీనీచీనాంబ రా దిహ
కూల ప్రస్తాణాం; సాలంకృత దివాభరణభూషిత పుష్పస్త్రీలి
రబ్ధాహ్మణానాం; అఃస్సక్ష్మా తా శ్రీ వినాయకప్రసాదేన శ్రీ
క్షీనారాయణ ప్రసాదేన శ్రీ ఉనూ మహేశ్వర ప్రసాదేన
అనయోర్దం పత్యో రిక్షు క్షీర దధి మధు స్మృత గోరొదన
సోంగు జీరక గుడ హరిదాగ్రి మోహ్యాది మంగళవర్చ్యా ని

7

శుభ్రావధయ స్సర్వసస్యాని సర్వమంగళకరాని
మంగళానిభ వేయః ॥

1

వీపాహ సమయమున లలచ గ్రు విషయ తనెని
సకి తన కమలాంజలి నిజిన ముష్టేములు పద్మరాసినామ
నొంది శ్రీరాముని నిర స్థామున ముంచబడిన పోడన మల్ల
పూల చెరువమునొంది, పడంపడి రాగువు మత్తకమునుండి ప
యిం దిగజారు కతంబున, శ్రీరాముని శ్యామల కాంతిచే ని
శ్రీ నీల మణి స్ఫురణమునొంది బ్రకాశించుచుండిన లోత

మఃక్తాఫలముల్లులు భక్త లోకముల బోచుచు, మా చదువరుల
కాశీర్వాదము లొసంగు గాక ! వివాహ కార్యము నిర్విఘ్నముగ
జరిగిన పిదప ఘాల్గుణ బహుళ పంచమినాటి రాత్రి విడిది
గృహ ప్రవేశము జయప్రదముగ జరుపబడినది.

ఘాల్గుణ బహుళ అష్టమినాడు దశరథుడు తన పుత్రు
లతోడను, జనకుడు తన పుత్రికల తోడను గూరుచుండి విశ్వా
మిత్రుని చర్యలం గూర్చియు, దశ్యుల మాయలను గూర్చి
యు, బ్రశంసించుచుండ వారి యెదుటకు విశ్వామిత్రు డడు
వెంచి, “రాజశేఖరులారా, నేటిదినము నా కన్నులకు పండుగ,
జనకా నీ కోర్కె నెరవేరినది. దశరథా, నీవు నీ కొమరుల
నాతో నంతు నెంతేని సంశయించితివే గాని, యిపుడు నీకు నీ
కొమారు లిరువురను మరల నప్పగించుటే గాక నల్వరు కోడల
డ్రొంగూడ నప్పగించితిని. ఇక నా యొనర్చు పని మరి లేదు.
ఇక నేను నా యావాసమున కేగెద” నన అచ్చట నుండిన
వా రందరును విశ్వామిత్రునకు బ్రణమిల్లి యాతని బహుళ
రించి, యాతని పీడ్కొల్పుప నాతండును సంతృప్తాంతరంగుండయి
తన యాశ్రయము జేరుకొనియెను.

ఘాల్గుణ బహుళ నవమీ దినమున జనకుడు తన గూతుల
నత్తనారి యింటికి నంపుటకు కన్యాధనముల, సారెల, నరణము
ల, కానుకల నీయ వారును దశమీ ప్రవేశపు గడియలతో
బయనము సాగించిరి.

పరిశురాము గర్వ భంగము

వివాహానంతరము, చతురంగ బలములతో ప్రయాణ
ము సేయుచున్న మిథిలానగరము నా దోపడేయ పెండ్లి వా

రందరును మరలి యయోధ్య కేగుచుండ, మూర్ఘ మధ్యమున పరశురాము డడ్డగించి, “ఎవడురా, రాచవిడ్డ డట, ఇరువది యొక్కమారులు నిర్మాళింప బడిన రాజ వంశములలో నొక రుం డయి మిగిలిన వా డెవడురా నా శివుని ధనస్సును విరచె నట! అంత సాహస కార్య మొకర్చు గలిగిన రాచవిడ్డ డెవడు రా ? ” యని పెనుబొబ్బ లిడుచు మూర్ఘ నిరోధము గానింప “నా రాచపూప నేనే” యని యనుచు శ్రీరాముడు తన యర దంబు డిగ్గి పరశురాము నెదుట నిలువ నాతండును కోర్ఘోదే కంబున* చిరకాలమునుండి యొకపూర్వసియుండిన యావిలు నెక్కువెట్టితనని గర్వింపకుము. ఇదె నావైష్ణవధనువునెక్కిడు” మని తనధనువు నా శ్రీరామునికిందీచు, పంచభౌతిక శక్తులనుండియు వేరుపరచదగిన విద్యుచ్ఛక్తి సుపూరితమైన మెరుపు దీ పము, భూనమ్మేళనమైన తోడన శక్తివిహీనయై తానారిపోవు విధాన, రాపరాతాడును తన ధనువు శ్రీరామున కందిచ్చిన తోడనే, విగత కీర్ణుండై నిలచి, శ్రీరాముని స్తుతించి, ఫాలుణ బహుళ కశమీ దినసమున పరశురాముడు మహేంద్రగిరి కేగి తపంబు వేసికొనుచు చిరకాలము జీవించెను.

సాధారణ సం॥ చైత్ర శుద్ధ విదియ నాటికి కొడుకుల తోడను కొడండ్ర తోడను దశరథు డయోధ్యంజేరుకొని సుఖింబుండె. శ్రీరాముని బాలకాండమెల్ల నిట్లు గతించె.

* “శివుని చివుకు విల్లు శిఖింబె యలనాడు

విరచినాడ ననుచు విర్రవీగ వలకు

నేడు నాడు వశమైన యీ చాప

మెక్కువెట్టి తివియు మఱతెచాలు.”

ముగింపు

“వన నేమాయె ! పరశురాము డోడిపోయినంత మాత్రమున నీ కింత చింతమేల ? వరి యెన్నటికిని బానికి లభించదను సంతకయమువలదు. వారి కార్యక్రమముచొప్పున సన్నియు ముగించబడినవి గదా ! ఇక మిగిలినది కేవలము బాల్యక్రీడలవంటి కాండమేగాని, బాహుబలమును బుద్ధిబలమును సంపూర్ణముగా నుపయోగించబడలేదు. వివాహ మయినంత నేమాయె ? ఇల్లలికినం బండువ యయ్యెనే ; ఇంతటి నుండి నీ విక వేయి కండ్లతో పని సేయవలెను. ఎట్టి యక్కట్లు వచ్చినను సహనముతో నోర్చుకొని, నెంత దూరమైనను ఓపికతో నడచిన నింకెన్నేని చిత్త్ర విచిత్రంబుల పఠించిమనము మన ప్రయత్నముల జయమొంద గలము. అంధోళన దక్కి కొంచె మోషిక సేయుము. స్వల్పకాలముననే సన్నియు జూచెదుగాక !” అని మార్మ్యవంతుడు రావణుని సమాధాన పఠించి అప్పటికి వెళ్లి పోయెను.

కలంకాజ్ఞా:— తరువాతి కథ “వనవాస విభ్రమములు” అను గ్రంథమున జూడ నగును.

“వేగుఁజుక్క గ్రంథమాల”

పూడి పెద్దివారి వీధి, (బరంపురం, గంజాంజిల్లా.)

(Established on the 12th December 1911 in honour of
the Delhi Coronation Durbar).

This Cancels All Previous Rules.

1. వత్సరమునకు నాలుగు గ్రంథములు ప్రచురింపబడును.
2. ప్రతిగ్రంథమును ప్రచురము కాగానే శాశ్వత చందాదారుల పద్ధతిని చందాదారులకు వీ. పీ. గా పంపబడును.
3. నాలుగు గ్రంథములును పోస్టేజీలు కాక వత్సరమునకు నాల్గు రూపాయలకు మించదు. 4. ప్రవేశ రుసుము నాలుగు అణాలు మాత్రమే.

ఈ ప్రవేశ రుసుము రు 0-4-0 ముందుగా చెల్లింపవలయును; లేదా వారికి పంపబడు గ్రంథముతో వీ. పీ. మూలముగా రాబట్టుకొనబడును. ఈ గ్రంథానంతరము ప్రకటింపబడు ప్రతిగ్రంథమును క్యాలికోబైండుతో జేయవలయునని యెల్లరు ముఖ్యముగ నెఱుంగవలసిన యంశము. నూతనముగ జేరు చందాదారు లిదివరకు ప్రచురిత గ్రంథములు కొన జాలెనను నియమములేదు. కోరిన యెడల చందాదారుల కిచ్చు వెలలకే నొసంగబడును.

గ్రంథ రచనా నియమములు

1. Characterisation 2. Development of Character.
3. New ideas. 4. Historical Beauties, 5. Descriptions of Nature.

వేగుజుక్క గ్రంథమాలలో

అభించు గ్రంథములు

మా చందాదారు లీక్రింద గ్రంథములలో నొకటికంటె హెచ్చుగ గోరిన 2 అణాలు విలువలో తగ్గించి, పోస్టేజి మేమే భరించి పంపుదుము. అన్నియుగోరిన రు 3-10-0. పోస్టేజిలు ప్రత్యేకము.

నాటకత్రయము

1. విజయవిజయము	0 10 0
2. విచిత్రవీరబాబ్బిలి లేక పద్మనాభా విక్రమము	0 12 0
3. ప్రతిజ్ఞా చాణక్యము	0 12 0

నవలలు

1. రంపపుత్ర జీవనసంధ్య	0 14 0
2. నైకుంఠమతము	0 8 0

పద్యకావ్యములు

1. శ్రీ తులసీరామాయణము (బాలకాండము)	
చందాదారులకు రూ 1-0-0 ఇతరులకు	1 8 0
2. అభినవభర్తృహరి	0 10 0
భర్తృహరినిబోలిన సుభాషిత గ్రంథము	

వేగుజుక్క గ్రంథమాల,
పూడిపెద్దివారి వీధి,
బరంపురం, [గంజాం].

భా॥ నృసింహశర్మ,
కార్యదర్శి.

ఇరువది యొకటవ మరీచి !

రాజోవు నవల !

నిరూపకుఁడు (The Detective)

అను అపరాధ పరిశోధక నవల

అత్యద్భుతము !

అపూర్వము !!

పాశ్చాత్య దేశ నిరూపకులలో నిరుపమాన శేషుషీ ధురీణుండని పృథ్వీ కిక్కిన షెర్లాకు హోమ్స్ (Sherlock Holmes) గారి గర్భ నిర్భేదకర పర్యటనములు, నతని పరిశోధకవిధానము మన యాంధ్రలోక విదివలు కలుంగ దనియే మా నమ్మకము. అతులిత బుద్ధిమంతులగు శాస్త్రజ్ఞానముగల దొంగల నెదుర్కొనునపుడు, ఆత డొనర్చిన యద్భుత కార్యములు, చదువఁగుతూహలమును, ఆలోచించు కొలఁది స్తంభీభూతత్వమును, గలుగజేయు ననుటకు నొదియములేదు. ఇదివఱ కాంధ్రదేశమున నెలువడిన నిరూపక గ్రంథములు, పరిశీలించిన, నిరూపకుని ప్రక్రియ లిందుమించు నొక రీతిగ నే యున్నవి. అటు గాక యిందు, నూతనఘక్కిని, అపూర్వాదర్శములతో, సామాన్య సాంసారిక దిన కృత్యముల యందుగల రహస్యముల, నెవ రెలుంగనివి, భేదించి, వెల్లడించు, ఈతని చర్య లత్యాశ్చర్య జనకములు, భయానకములు, మనోల్లాస హేతువులు. మఱి చెప్పకమి! నిరూపక నవలల వ్రాయ నూహించు, చదువరులు, “షెర్లాకు హోమ్స్” నే, చదువనలెను. ఇట్టి యీ యుత్కృష్ట నవలా శిరోమణి, దరిదాపు 200 పుటలతో, నిండు క్యాలికో బైండుతో, ఒక రూపాయకి మాత్రమే మా చందాదారులకు రానున్నది. ఇది ఇతరులకు రూ 1—8—0 పోష్టేజి ప్రత్యేకము.

వేగుఁజుక్క గ్రంథమాల,

పూడిపెద్ది వారివీధి,

బరంపురము, (గంజాంజిల్లా.)

భా॥ నృసింహ శర్మ.

కార్యదర్శి.

213

Vegu-Jukka Book Depot

BERHAMPUR.

Reduced Prices!

2. వాడేవీడు	0 12 0
4. సుహృల్లత	0 12 0
7. సగుణ (మొదటిభాగము)	1 0 0
8. „ (రెండవభాగము)	0 8 0
9. „ (మూడవభాగము)	0 8 0
11. వేంకటరావు	0 12 0
12. నేనే (వాడేవీడునకు 2 వభా)	0 12 0
♦ 13 కోటిశతనయ (నిరూపకనవల)	0 12 0
14. కాలూరాయి (నేనే, వాడేవీడునకు 3వ భా॥	1 0 0
15. ప్రతిజ్ఞాచాణక్యము	0 12 0
16. పద్మమాలి	0 12 0
17. నానా ఫడ్డవీస్	0 12 0
18 వసంతనేన, పాల్మీకి, అమృతవల్లి, కళిదాసీయము, తాబేదార్ల కష్టములు,	0—3—0.

♦ 1922 సం॥మున బహుమాన పరీక్షా పత్రనీయ గ్రంథముగా నేర్పడి
పరీక్ష నొనర్చి, నూటపదార్లు, అర్థ నూటపదార్లు, పావు నూటపదార్లు
బహుమానము లొసంగిన గ్రంథమిది.

VEGU-JUKKA BOOK DEPOT, } D. V. Krishna Rao,
Berhampore, 1st July 1925. } Publisher.

మనమ ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనావట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA121B186
పుస్తకం పేరు	పరిణయ విద్యమములు
తారీఖు	28/10/24
మొదలు అట్ట	NO
వెనుక అట్ట	NO
మొత్తం పేజీలు	241
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
భాక పేజీలు	16B, 17, 44B, 48B
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	Munisha
పేజీలు విడదీసినది	MUNISHA
సాగిన	Mounika
పరిశ్చ చేసినది	KASIMBI
పేజీలు పరిచూసినది	
లైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
పరిస్థితి	Good

BLANKS=80B,144B,152B,192B,198B